SEMA
KAYGUSUZ

Yere Düşen Dualar

Türk Edebiyatı | Roman

DOĞAN KİTAP

YERE DÜŞEN DUALAR
Yazan: Sema Kaygusuz
Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Kapak tasarımı: Ahmet Coka
Kapak tasarımı: Yavuz Korkut
Dijital Yayın Tarihi: Ekim 2012 / ISBN 978-605-09-0754-4
Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr/ editor@dogankitap.com.tr/ satis@dogankitap.com.tr

Yere Düşen Dualar

Sema Kaygusuz

DOĞAN KİTAP

ü z ü m

söylenti

Hakkımda çıkan söylentiler olmasa ne yapardım bilmiyorum. Saçımdan tırnağıma bütün görünüşüm, ada halkının dizginsiz hayal gücünün eseridir. Alabildiğine kısalan sözümü, dediğimi yalanlayan abartılı beden dilimi, hepsinden öte, muğlak bir zaman diliminden şimdiki zamanın perdesine düşen karaltımı tümüyle onlara borçluyum. Beni burada sözcük sözcük, santim santim yarattılar.

Söylentinin doygunluğa ulaşıp herkesi etkisi altına alması bundan dört yıl öncesine rastlar. Durgun, güneşli bir eylül günüydü. Durgunluğu özellikle vurguluyorum. Burası yıl boyunca topu topu yirmi gün rüzgârsızdır. Genellikle sesler uzaklarda tuz olur. Henüz işitilmeden kristalleşirler. Birbirimizi duyabilmek için rüzgârı arkamıza alırız. O eylül, sözcükler yörüngemize düşüyor, kaçamaklı cümleler kurulamıyordu. Öte yandan kulak tırmalayan inanılmaz bir gürültü sarmıştı ortalığı. Yazın sona ermesiyle birlikte, iskeleyi karnaval yerine çeviren turistler, bagajlarında kasa kasa şaraplar, hezaren sepetler, zeytinyağı şişeleriyle akınlar halinde feribota doluşup adayı terk ediyorlardı. Biz ada yerlileri yine bir başımıza kalıyorduk. Bağbozumu yeni bitmiş, tarım işçileri konakladıkları barakalarda yataklarını toplamaya başlamışlar, onlardan geriye sokakları saran üzüm burukluğu kalmıştı. Onca hareketliliğe karşın, benim için her zamanki gibi sıradan bir gündü.

Sabah sekiz otuzda kütüphaneyi açmış, küçük tüpte çayımı demlemiş, formika masamda öğlene değin bulmaca çözmüştüm. Kitapları tasnif etmeyi bırakalı çok olmuştu. Kütüphanem bir tür kitap gömütlüğüdür. Okuru olamayan ölgün bir yer. Kışın ders çalışmaya gelen okul çocuklarından başka gelen giden yoktur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilmiş basit bir dikdörtgenden ibaret, odunsulaşmış sarmaşıklarla sarılı, yüzyıllık bir kabre benzer. Ön cephesindeki iki küçük pencereden çiğ yeşil tayflar sokulur içeri. Binaya dışarıdan bakınca, sert kabuklu bir kasvet, içeri girmeden kolaylıkla duyumsanabilir. Ne ki, adadaki bütün duvarlar ince, geçirgendir de. Saklanmak olanaksızdır. Hele rüzgârsız zamanlarda, sesler seslere, algılar algılara karışır.

Söylenti yayılıncaya değin, ön yüzünde "Masamın çekmecelerinde gizlilik derecesi HİZMETE ÖZEL'den yüksek evrak bulunmadığını taahhüt ederim" yazılı bir kart yapıştırılmış formika masam, sekiz yıllık memuriyetimin olduğu kadar sessizce tuttuğum yasların da yeryüzünde tek tanığıydı. O zamanlar, iki süreci çok iyi tanıyordum. Biri kemiklerin esnekliğini yitirmesi, öbürü sararan kâğıdın kendiliğinden yırtıklar yaratması... Yoksul ve ışıksız halk kütüphanesinde, kâğıt küfü içinde unutulmuş, yavaş yavaş çürümekteydim. Öğlene doğru artan rutubetle birlikte, çıplak gözle zorbela seçilen saydam toz böcekleri her yanımı sarmaya başlar, kaşıntıdan deliye dönerdim. Kitap sayfalarında üreyen bu büyük kavim, kütüphaneyi tümüyle işgal etmesi yetmezmiş gibi beni de yiyip tüketmek için bölükler halinde saldırıya geçerdi. O gün, artık kaşıntıya dayanamayıp her zamankinin tersine öğle yemeği için dışarı çıktım.

İnsanlar gün ortasında beni görmeye alışık değillerdir. Çarşının içinden çay bahçesine doğru yürürken, dükkânların önünde pinekleyen esnaf, balkonlarda gün öldüren yaşlılar, bahçelere toplaşmış kadınlar beni soru yağmuruna tutacakları yerde bel bel suratıma bakarak kendi aralarında bir şeyler konuştular. Nedense kimse babamın sağlığını sormadı. Çay bahçesine girmeden önce fırından haşhaşlı çörek aldım. Fırıncı avcumdaki bozuk paraları yüzüme bakmadan alıp grileşmiş önlüğünün cebine attı. Bakkala girip iki dilim eritilmiş peynir istedim. Tezgâhın arkasında bir örümcek gibi bekleyen Muzaffer Kardeş olabildiğince yavaştan alarak, soğutucudan sarı yaldızlı eritilmiş peynir çıkardı. Bütün bu ayrıntılar, birbirinden bıkmış insanların sıradan davranışları olarak görünse de oldukça sıradışı, neredeyse korkutucu bir sessizliği işaret ediyordu. Sözleşmeli bir suskunluktu karşıma çıkan. Annemden bir haber almış mıyım, babamı doktora götürmüş müyüm, bizim bağın üzümünü hangi fabrikaya satmışım, kimse ilgilenmiyordu. Anlaşılan o ki, benimle ilgili bir söylenti yayılmıştı; henüz kulağıma gelmeden adanın merkezini ele geçiren tatsız bir hikâye.

Komşular, alışıldığı gibi karşıma çıkıp olayın aslını sorguladıktan sonra bol azar ve öğütle makul bir süre beni yaşantıdan tecrit etmek yerine, bana karşı tedbirli, uzak davranıyorlardı. Bu susmayı tanıyordum. Bir bakıma sessizlik katliamıdır bu. Düşmanlığı, nefreti, dövüşü tatmadan gün geçtikçe kayalıklaşan bir yalnızlığın ortasına üfürülüverirsiniz. Hakkımda çıkan

söylenti her neyse herkesi fazlasıyla tedirgin etmiş olacak ki, yıllardır kimseciklerin fark etmediği gövdem adanın meydanındaki koca memeli tanrıça heykeli denli görünür hale gelmişti. O heykeli yapıldığından beri korkunç bulmuşumdur. Gözbebekleri olmayan, boş bakışlı bronz kadın, bütün varlığımı yutmak üzere kollarını bana doğru uzatmış, koynuna sokulmamı bekler. Sanıyorum herkeste aynı etkiyi uyandırmış olmalı ki heykelin karşısındaki banklarda oturanların sayısı bugüne kadar üçü beşi geçmedi. Çevremde genişleyen kuşkulu sessizliğin ardından ben de heykel gibi birdenbire bronzlaşmıştım. Bronzdan aşkın bir bronzluktu benimki. Tenimdeki eriyik alaşımın istemsizce sertleştiğini duyumsayabiliyordum. Herkes beni seyrediyor, seyrederken biçimliyor; bense o biçime mahkûm, kımıldayamıyordum.

Birkaç gün böyle seyredilmeye sabırla dayandıktan sonra Latife Keşal'e gittim. Kimselerin adım atmadığı evine doğru yürürken, bundan böyle o olmadan yönümü bulamayacağımı bilmiyordum.

Latife Keşal adada Çingeneliğiyle övünen tek Çingene'ydi. Badem rengi bir kadın. Dudağına kıstırdığı sigarayı düşürmeden bariton sesiyle uzun cümleler kurarken, dumandan kısılan gözlerinde korkutucu bir ışık çakardı. Onu günde yalnızca bir kez, akşam ezanının bitiminde bakkala doğru giderken görürdüm. Elinde gazete kâğıdına sarılı bir küçük rakı, karşılaştığı insanlarla ayaküstü sohbet ederek gündelik haberleri toplayıp evine dönerdi. Geniş kalçalarını savuruşundaki ölçüsüzlükte tuhaf bir meydan okuma vardı. Dulluğunu gözümüze sokarak kadınlığını büsbütün unutturmuştu. Yürüdükçe eteğinden ölü erkekler sallanırdı. Ben de bu yüzden ona gittim. Hiçbir şeyi unutmadığı ve umursamadığı için. Doğal olarak adadaki bütün sırlar Latife'de toplanır, sıradanlaşıp hiçliğe karışırdı. Çevremde olup bitenleri ancak o anlatabilirdi, pervasızlığıyla herkesi yenmiş biri...

Kapıyı açtığında yüzüme fena bir koku çarptı. Anason, kedi sidiği ve kokuşmuş başka şeyler. Soluğumu tutup beni buyur etmesini bekledim. Tek katlı evinin arka bahçesinde, kedilerin paraladığı minderlerden birine oturtup bir kadeh rakı ikram etti. Her taraf kedi doluydu. Birbirine benzemez yaratıklardan yırtıcı bir sülale. Masaya sıçrıyorlar, meze tabaklarına pati atıp oradan oraya tırmanıyorlardı. Elimi nereye atsam avuç avuç kedi kılı. Boğazımı saran acayip bir kaşıntı... Geldiğime geleceğime bin pişman, Latife'nin havadan sudan sorularını yanıtlamaya çalıştım.

"İşler nasıl?"
"Eh... her zamanki gibi sakin."
"Annenden haber var mı?"
"Yok."
"Ölmüş olmasın bu kadın?"
"Ölseydi duyardık."
"Baban bekliyor mu hâlâ."
"Bekliyor."
"İçiyor mu yine?"
"İçiyor."

Latife Keşal sigarasını tüttürerek zalim bir gülümsemeyle yüzüme bakıyordu. Kadehini kaldırıp kaşıyla rakımı içmemi buyurdu. Bir yudum aldım, yutamadım. Zehir gibi, iğrenç bir şey. Kadeh yapış yapıştı. Her şey pis, lekeli, her şeyde katmanlı bir yağlılık. İçmezsem tek kelime konuşmayacaktı benle. İster istemez kızarıp bozarıyordum. Genzimi yakan asitli koku içimi bulandırıyordu. Bir yudum daha... Bahçenin ışığını yakınca kocaman sinekler üşüştü başımıza. Söğüş domatesler bir süre sonra sinekten görünmez oldu. Yerlerde izmaritler, yemek artıklarının kokuştuğu mama kapları, çevreye atılmış döküntüler, evi olduğu gibi ateşe verme arzusu uyandırıyordu. Latife Keşal'i adaya karşı pervasız kılan bütün bu pislik, benim pisliğim olmadığı sürece onunla konuşamayacaktım. En iyisi sarhoş olmaktı. Üçüncü kadehin sonunda Latife alıştı bana. Eve yeni düşen yavru bir kediye alışır gibi. Yine de içimi kemiren soruları soramadım. Sonunda beni azat etmeye karar verdiğinde, kahve içer miyim, diye sordu. O kadar dayandım, biraz daha dayanırdım. İçerim, dedim, şekerli olsun. Bir armağan sunarcasına, sana fal bakayım, dedi. Olur, dedim. Sonra Latife'nin bütün pisliği, birdenbire benim oldu. Kirlenmek, diye geçirdim içimden, zamanı başka bir akışta durdurmak olmalı.

İllaki bir kadehle başlamalıydı söze. Ardından uzunlamasına büyüyen rakı... Rakıyı yudumlamazsa fincandakileri göremiyordu. Uzun uzun düşündükten sonra, kalabalıklardan söz etti.

"Kafa kafaya vermiş bir dolu yaratık homurdanarak hakkında bir şeyler konuşuyor. Yarı hayvan, yarı insan ucubeler sürüsü... Boynuzlu adamlar, kuyruklu kadınlar var. Cehennemde buluşmuşlar. Hepsinin nefesinden kara bulutlar oluşuyor. Uğursuz bir kehanet biçiyorlar sana. Düşünceleri ortalığa

saçılmış; zehirli sözlerle çepeçevre kuşatılmışsın. Her bir söz omzuna çökmüş.

Bir adam var kollarında. Sana göre yaşlı biri. Ellisini çoktan aşmış. Koca göbekli, gür saçlı, et suratlı bir şey. Bir ayağı çukurda, sana dayanıyor. İkiniz burun burunasınız. Adamın dili uzamış uzamış boynuna dolanmış. Kurtulamıyorsun. İkiniz de can çekişiyorsunuz. O mu ölüyor, sen mi belli değil. İkiniz de birbirinizin boğazına sarılmışsınız. Onu öldürmeye kıyamıyorsun, ama mecbursun da sanki. Elinde bıçak, saplamak üzeresin."

Latife Keşal fincanı elinden bırakmaya kalmadan öfkeyle ayağa fırladım. Nasıl bir fırlamaysa tepemizde sallanan ampule başımı çarpmıştım.Yanımda yöremde uyuklayan kediler dört bir yana kaçıştı. Bahçenin her köşesi ışıkla çalkalanıyordu. Latife Keşal'in merak dolu gözleri, bir var bir yok.

Yumruklarımı sıkarak "Hiç olur mu öyle şey" diye haykırdım, "insan babasına kıyar mı!"

dokunuşlar

Latife Keşal'in evinden çıktığımda sanki diplerde bir yerdeydim de geceye tırmandım. Kötü kokular bıçakla kesilivermişti. Karanlık bütün uğultusuyla üstüme örtüldü. O parıltılı siyahlığın içinde neler neler geçti aklımdan; marinaya koşacak, bir bir meyhanelere bakınacak, babamı bulur bulmaz herkesin içinde, ah babacım, diye bağıracaktım, canım babacım, hayattaki tek akrabam... ben seni öldürür müyüm hiç!

Sorgucuların önünde ne katıksız bir inkâr olurdu böylesi. Ben bile söylentinin büyüsüne kapılmış, içimden geçenleri zorlukla işitiyordum. Öyle ki, bir süre sonra, daracık sokaklardan marinaya doğru ilerlerken, gözümün önünde bazı sahneler belirdi. Sahiden de öldürüyordum babamı. Kaynar sularla haşlıyor, bıçakla göğsünü yarıyor, bütün bunları yaparken adımlarım yavaşlıyordu. Kapı önlerinde çekirdek çıtlayan kadınlar, benim gördüğüm sahnelerin aynısını görüyorlarmış gibi dehşetle sustular. Sokak lambasının altında ellerime baktım. Küçüktüler, temizdiler, benim değildiler. İki düşünceye bölünmüştüler. Biri zavallı bir çırpınışla babasına olan sevgisini savunuyor, öbürü tekinsizce babasının üstüne eğiliyordu. Hakkımda bir söylenti çıkmasından çok, bu ürpertici hikâyenin taşıdığı olasılık yüzünden allak bullak olmuştum. Kalleşçe işlenecek bir cinayete yakıştırılmıştım demek. İşin kötüsü kalleşliğime hemen alışmıştım.

Dedikodunun, adadaki sıkıcı zamanı unutturan cazibesine benim de kapıldığım olmuştur elbette. Hemen hemen her üç ayda bir, tanrılara kurban veren ilkel kabilelerin içlerinden birini seçtiği gibi genellikle kadın veya gençlerden biri hakkında çıkan çoğun uydurma, az çok abartılı söylentiler olmasa içimizi kemiren tarifsiz boğuntuyu başka türlü aşamazdık. Anlaşılan tam üç aylık çevrimin sonu şimdi bana rastlamıştı. Yine de söylenti dediğin hiç olmazsa biraz eğlenceli olmalı. Benim hikâyemse henüz adanın tarihinde gerçekleşmemiş ürpertici bir trajediyi haber veriyordu. Herkesten çok yalnızmışım meğer. Göz göre göre yalnızlıktan kabuk tutanlardan da çok. Biri sizin hakkınızda bir şeyler geveliyorsa az çok kendisinden bildiği her neyse onu dile getiriyordur. Kendinde olmayan bir şeyi başkasında göremezsin. Bunun altında düşmanca da olsa bir kardeşlik bağı vardır. Adadaki herkes ister istemez benimle suç ortaklığına girmişse de, suçu bir

tek benim üstüme atıyorlardı. Direnmenin anlamı yoktu. Ya yeni bir dedikodu çıkıncaya dek sabredecek, kendimi unutulmaya bırakacaktım ya da babamın ölüsünü önlerine atacaktım.

O gece babamı Eşber'in Meyhanesi'nde buldum. Karaciğerinin bitikliği yüzünden okunuyordu. Çenesi aşağı sarkmış, hem içmekten hem konuşmaktan yorgun düşmüştü. Önceleri, askerlikte geçen yılları saymazsak bütün bir hayatı beraber tükettiği arkadaşlarıyla konuşacak ne buluyordu anlayamıyordum. Birbirine bitişik evlerde yaşayan, aynı yazlık bahçede sünnet olup aynı düğün salonunda evlenen, aynı sokakta esnaflık yapan birkaç yaşlı adam, bir masa etrafında fısır fısır ve üzgün, kendi kendilerine neden demlenirlerdi? Ama sonra, bu buluşmaların başlangıç tarihinin gündelik değil yaşamsal acıların baş gösterdiği zamanlara denk düştüğünü fark edince, konuşulan meseleleri az çok tahmin etmeye başladım. Eşber'in Meyhanesi'ndeki çarşamba yemekleri, İlias Ritsos'un borsada para batırıp bağlarını ucuza elden çıkardığı, Rıza Filiz'in üvey kızına âşık olduğu ve âşık olmaktan çok utandığı, annemin evi terk ettiği zamanlarda başlamıştı. Bu üç adamın ilenmeleri, yazıklanmaları, birbirlerine acımaları çarşamba seansıyla tazeleniyor, haftanın öbür günleriyse elmas gibi işlenen acıların pırıltısıyla tuhaf bir görkem kazanıyordu. Anlatılası büyüklükteki bir acının bir insanın yüzünü nasıl çizgi çizgi boyutlandırdığını az çok tahmin edebilirsiniz. Bir acıyı beslemenin altında anlatılması güç bir haz yatar. Haklılık payı az çok açığa çıkmış, çekilmez huylar bağışlanabilir kusurlara dönüşmüştür. İlias Ritsos, Rıza Filiz ve babam Kutsi Karaca, onca huysuzluklarına, güvenilmezliklerine hatta çekilmezliklerine karşın, adada edindikleri dokunulmazlığı, utanmazca bir aşka, şanssızlığa ve terk eden bir kadına borçluydular.

Meyhaneye girdim, buz gibi bir sessizlik oldu. Çinkodan bir damın altında, birbirine bitişik masalarda bölük bölük yorgun adamlar, didiklenmiş karideslerin, etinden ayrılmış kılçıkların, suyunu salmış salataların çevresinde, yağlı izler bıraktıkları kadehlerine abanmışlar arabesk müzik dinliyorlardı. Duvardaki çivilere denizden çıkma ölüler asılmıştı. Kupkuru denizyıldızları, süngerler, devasa bir kılıçbalığı... Tek tek herkesin gözüne baktım. Biliyorlardı. Babamı öldüreceğimden emindiler. Köşedeki masada oturan Yorgo bile kuşkuyla süzmüştü beni. Babam içeri girdiğimi görünce

sıkıntıyla başını önüne eğip kadehine şarap doldurdu. Son bir tane daha, ondan sonra gideriz, demekti bu. Demek habersizdi her şeyden. Her zamanki sefil yalvarışından hiçbir şey eksilmemişti. Çok şaşırmıştım. Babamın henüz hiçbir şey duymamış olması mucizeydi sahiden. Az kalsın onu adaya karşı sağırlaştıran görünmez bir zırhın varlığına kendimi inandıracaktım.

"Az kalsın" diyorum, çünkü bu adadaki sanmalar, anakarada yaşanan sanmalardan çok daha kesif, koygundur. Hemen içine işleyip dokularına değin ulaşırlar insanın. Her sanmanın mayasında büyülenme ve yanılsama olsa da, varoluş nedenini bir rastlantıdan alır. Ama buradaki, bu adadaki rastlantılar, denize gömülü yaşamaktan mı, her fırtınada, gelgitte, her depremde ve sağanakta doğanın başa çıkılmazlığıyla burun buruna gelmekten mi ne, çok daha etkileyicidir. Kendiliğinden oluveren bir şey gündelik yaşamları aksatmayagörsün, ürpertiyle karşılanan bir şaşırtmacaya dönüşüverir. Elbette, hayatımızı derinden etkileyen trajik olaylardan öte ansızın beliren küçük şeyler de vardır. Ve bu küçük şeylerin ardından gelişen büyük inanışlar...

Örneğin, bir zamanlar sağ kasığımın külot hizasında çok tatlı bir ben vardı. Sahiden tatlı bir şey. Tenimin beyazlığında kızıl kahve dağınık bir noktaydı. Olağanüstü bir kadın olma ümidi verirdi bana. Adadaki bütün kadınlardan daha kadın olacağıma dair bir işaretti. Bir gün, sanırım on bir yaşımda, Yorgo'yla kekik toplarken, ona benimi göstermiştim. Dokunup dokunamayacağını sormuştu, ben de dokun, demiştim. Tedirgin işaretparmağını, benimi zedelememek istercesine hafifçe değdirmişti kasığıma. Küçücük bir ısı... İnsanı gövdesiyle barıştıran tuhaf bir duygu çakmıştı içimde. Yorgo'nun dokunmasından çok dokunma biçimini, bir yandan parmağını uzatırken bir yandan gözlerini kırpmamaya çabalamasını sevmiştim. Derken hiç ummadığım bir şey oldu. Ertesi gün tuvalete girdiğimde fark ettim. Benim hiç iz bırakmadan tümüyle yok olmuştu. Birkaç gün sonra onu sol avucumda buldum. Aşk çizgisinin hemen altındaydı; aynı bir kir, bir çikolata bulaşığı... İçin için kızmıştım Yorgo'ya. Sanki en değerli mücevherimi çalmış, pişman olmuş, geri getirip yanlış bir yere koymuştu. Herkesin görebileceği, açıkta bir yere... O günden sonra Yorgo'ya esir düştüm. Yüzündeki tiksindirici suçluluk, Yorgo büyüdükçe hükmedici bir şehvete doğru evrildi. Geceleri babam meyhanedeyken kapıya dayanır, daha ben kapıyı açmadan gömlek düğmelerini çözmüş olurdu. Beni hiç sevmedi, ama uyruğundan çıkmamı da istemedi. Şimdi bu

anlattıklarım kuşkusuz rastlantısaldır. Bazı benler birdenbire oluşup beklenmedik bir anda yok olabilirler elbet. Ama Yorgo'yla aramızdakini değiştirebilirler de. Kasığımdaki ben çalınmasaydı kadınlığım nasıl bir hal alırdı bilmiyorum. Dediğim gibi, kör inançlarımı beslemekten başka seçeneğim olmadı. Bu adada kimse izinsiz değişemez çünkü.

Babamı meyhaneden almaya gittiğim o gece, Yorgo pek alışık olmadığım bıçkın havalarda yanıma geldi. "Hadi sen git" dedi "Babanı eve ben getiririm." Bütün ağırlığıyla çarçabuk üstüme uzandığı günleri anımsatarak... Suratında sahiplenici bir gülümseme. Başka zaman olsa Yorgo'nun sözünü dinler, usulca evime dönerdim. Oysa ben herkesin bildiği üzere tehlikeli biriydim artık. "Olmaz" dedim "babamı almadan şurdan şuraya gitmem!" Yorgo iki adım geriledi. Bu "olmaz"ın altında yatan öldürme gücünü fark edince bende, handiyse çırılçıplakmışım da ona meydan okuyormuşum gibi şaşalamıştı. Birdenbire içime bir güç geldi. Korkutucu olmak ne değerli bir nişanmış! Henüz kan dökmeden adanın zorbaları arasında yerimi almıştım bile.

Yorgo'yu kenara iteleyerek masanın yanına geldim, babamı koltukaltlarından kavrayıp ayağa kaldırdım. "Hadi bakalım, yeter bu kadar içtiğin!" Direnmeye gücü yoktu. İskemleye asılı ceketini özenle giydirdim. "Terlisin, üşütürsün yoksa..." Şefkat miydi benimki, buyruk mu belli değil. Kızı mıydım onun, yoksa Azrail'i mi kimse kestiremiyordu. Herkese eyvallah deyip babamı omuzladığım gibi dışarı çıkardım. Çıkarken dönüp seslendim de üstelik, "Hadi Beyler, siz de daha fazla oyalanmayın! Evdekiler bekler..."

Marinayı boydan boya dolaşmamak için kestirmeden parka çıktık. Babam sürekli homurdanıyor, ağzında bir şeyler geveliyordu. Çınarlı Çay Bahçesi'ne geldiğimizde biraz durup soluklandık. Vakit geceyarısını çoktan geçmiş, tek bir ampul dışında çay bahçesinin bütün ışıkları sönmüştü. Süha Melek ampulün çiğ ışığı altında bir başına oturuyor, çenesi göğsünde kara kara bir şeyler düşünüyordu. Avucunda sakladığı sigara dumanından yılankavi bir duman yükseliyordu. Yanından geçerken dönüp bize bakmadı hiç. Belki de bizi fark etmemişti. Henüz çok uzaklaşmamıştık ki bir ara babam tökezleyip üstüme abanınca, ağırlığı taşıyamayıp "Süha!" diye seslendim, "Gözünü seveyim yardım et!" Döndüm ki Süha hiç oralı değil. Başını avuçlarının arasına almış parkın derinliklerine bakıyordu. Hiç duymuyordu beni.

Düşe kalka zorbela eve girdik. Ağırlıktan kollarım uyuşmuştu. Önce güzelce oturttum babamı. Ballı adaçayı içirip kantaron yağıyla sırtını ovaladım. Baktım çamaşırları sapsarı ona yeni çamaşırlar giydirdim. Ona dokunmama alışkınsa da böylesi hırpalayıcı bir şefkate teslim olmakta zorlanıyordu. Sık sık iteledi beni. Bir süre sonra kanepede sızıp kaldı. Odasına girip kokuşmaya yüz tutmuş çarşafların hepsini değiştirdim. Pencereyi açtım. Tepeleme dolu küllükleri boşalttım. İçerinin acı havası ferahladı biraz. Yatağın ayakucuna yığılı kirli çamaşırları toplayıp kaldırdım. Temiz bir pike çıkardım. Yatırırken babam epey şaşkındı. Üstünü örtüp güzel sözler fısıldadım kulağına.

"Yarın işe gitmeden yaseminli çay demleyeceğim sana. Bir güzel tıraş edeceğim seni. Bembeyaz gömlekler giydireceğim. Ayakkabılarını da boyayacağım hem. Bak görürsün, kendini tanıyamayacaksın."

Babamın yorgun gözleri ağır ağır kapandı. O kadar sarhoştu ki ne söylediğimi anlayamıyordu. Birkaç dakika sonra korkunç bir horultuyla kapkara bir uykuya daldı. Sabaha kadar onu seyrettim. Kolunu başının altına koyuşuna, sinek ısırıklarını huysuzlanarak kaşıyışına baktım. Savunmasız, öylece yatıyordu. Dudakları sarkmış, göğsü bütün tehlikelere açılmıştı. Onu böyle korunaksız görmek hoşuma gitmişti.

Yorgunluk çökünce üstümü başımı çıkarmadan yatağıma uzandım. Hakkımda söylenenlere öyle içerlemiştim ki gözüme uyku girmiyordu. Sağa sola döndüm durdum. Sıkıntıdan vıcık vıcık terlemiştim. Tam kendimden geçmişken, uzaklardan çok tanıdık bir ses geldi. Canhıraş bir haykırış...

Adayı çınlatan cümle, bu adada kimsenin tek başına değişemeyeceğini kanıtlayan bir Tanrı buyruğuydu.

"Osman! Osman uyan! Oğlun yine öldü!"

ahtapotun oğlu

Adamızın imamı Sait Güler'in, sıkıntılı bir eylül sabahı, hepimizi ıpıslak uykulardan sıçratan feryadı, birbirimize biçtiğimiz kaderlerin kaçınılmazlığını bir kere daha yüzümüze vurmuştu.

Buradaki yalnızlık öyle çepersizdir ki, insan bir başına yapamaz. Herkes kendi kalıbına göre bir ruhsallık biçmeye mecburdur. An gelir, bir ahtapottan doğduğunuzu bile düşünmeye başlarsınız. Sessizlikle baş edebilmenin tek yolu bir mazereti güçlü bir nedenselliğe evirebilmekten geçer. Hayal gücümüzün asla evcilleşmeyecek tırnaklı bir hayvana dönüşmesini başka türlü açıklayamayız. Kendi hayvanımızla burun buruna kaldığımızda yaşadığımız çaresizliği de. Çoğu zaman intikamcı bir hayvandır bu. Ürküntüyü ve hayal kırıklığını olduğundan daha da abartılı yaşar. Bizim adamızda bir yitim üç kere yitim, bir sarhoşluk ömür boyu süren baş dönmesidir. Anıları yoğunlaştıran bütün bu sanmalarımız, sanmalardan doğan inanışlarımız olmasa, birbirimize katlanamadığımızı herhalde başka türlü gizleyemezdik. Ne yazık ki, bizi bir arada tutan aşırı ruhsallıklarımız, aramızdan bazılarının felaketine de neden oldu. Sözgelimi Osman Melek'in oğlu Süha'nın zamansız ölümü tam da böyle bir sanmaya denk düşmüştü.

Sait Güler, alacakaranlıkta adanın kuzey mahallesinde kalan evinden çıkıp uzun bir yay çizen daracık sokaklardan geçerek her zamanki gibi fırına uğramış. Fırında çalışan işçilerle beraber tereyağlı ekmekle kahvaltısını ettikten sonra, sabah ezanını okumak üzere meydandaki camiye doğru yola koyulmuş. Camiye varmadan Çınarlı Çay Bahçesi'nde alışılmadık bir karartı görünce korkuyla bir köşeye sinmiş. Başlangıçta aynı yerde devinen bir hayalet gördüğünü sanmış; çınarların arasında bekleyen muammalı bir yaratık... Ama bir zaman sonra, Sait Güler'in gözleri alacakaranlığa alışınca, gördüğünün kilim gibi, örtü gibi dalgalanan bir nesne olduğu kanısına varmış. İşkillendiğinden mi, yoksa korkusunu yenmek için mi ne, çay bahçesini çevreleyen parkı turladıktan sonra, anlamış ki genç bir adam bir çınarın altındaki masaya yığılı bir halde, kolları aşağı sarkmış öylece duruyor. Sait Güler'in anlattığına göre, cansız gövdeyi görür görmez, daha gencin yüzüne bakmadan, tümüyle Allah

vergisi bir sezgiyle, onun kim olduğunu anlayıvermiş. Ardından, güçlü bir nefesle, oğlanın babasına seslenmiş. Süha'nın ölüsü anasından çok babasına aitmiş çünkü.

Süha Melek'in sarsıcı ölümüne ilişkin söylentiler, ince ayrıntılarla bütün bir kış biçimlendikten sonra, haziranın gelmesiyle pansiyonlara doluşan turistlere ballandırılarak anlatılan trajik bir hikâye haline gelmişti. Bu hikâye anlatıldıkça Süha Melek'i ölüme kovalayan asıl ağrı ve Sait Güler'in canhıraş feryadındaki tuhaf kabulleniş bir kurgusallığın içinde gözden kayboldu gitti. En çarpıcı bölümle ilgilendi herkes:

> O gün durgundu çocuk. Nen var dedik, söylemedi. Denize gitmiş arkadaşlarıyla. Ayazma kumsalında birkaç bira içmişler. Üşüyorum, demiş. Garipsemişler tabiî. Burada kimse üşümez. Üşümemeli. Doğar doğmaz kuzey rüzgârlarıyla çepeçevre sarılırsın. Ebeden önce, ıslak, buz gibi bir rüzgâr kucaklar seni. Adada bir tek sizin gibi turistler üşür. Akşamları omuzlarında hırkalarla otururlar bahçede; saçları darmadağınıktır. Rüzgârdan sersemlemiş, baygın baygın adaçayı içerler. Ama Süha'nın üşümesi hepimizi şaşırtmıştı. İster istemez yadırgadık onu. Güneş batarken arkadaşlarıyla kumsalın bitimindeki kayalıkların içinde korunaklı bir oyukta ateş yakmışlar. O korunak hepimizin büyüdüğü yerdir. Öpüşme, ağlama ve acı çekme mağarası. Kayalıklardan sıçrayan deniz köpükleri ateşte cızırdarken, Süha votkalı bira içip suskunca denize bakıyormuş. O gece onunla oturan herkes bu cızırtıyı iyi anımsıyor. Bir de Süha'nın sessizliğini... Tam da öbür gençler ahtapot yakalamanın inceliklerinden söz ediyorken, Süha ansızın fırlayıp denize doğru atılmış. İki adım ötelerinde küçük havuzlar yaratan mermer kayaçların arasından çevik bir hareketle bir ahtapot çıkarmış. Akşamları deniz yaratıklarının avlanmak için kıyılara yaklaştığını bilirsiniz. Balıkçılar en çok ahtapot yakaladıklarında övünürler. Özel bir hüner, el çabukluğu gerektirir ya. Kimse Süha'dan böyle bir beceri beklemiyormuş tabiî. Cılız, solgun, öksürüklüydü hep. Aramızdaki hayaletti. Ahtapotun kolları Süha'nın bileklerine yapışmış hemen. Çevir, hayvanın başını çevir, diye bağırmış öbürleri. Süha hayvanın başını tersyüz çevirmek yerine, bir süre ahtapotun hayatı uğruna çabalamasını izlemiş. Sonra suya eğilip ahtapotun kollarından çözülmesini beklemiş. Neden böyle

yaptığını soramamış arkadaşları. Hadi, demiş, kasabaya dönelim, üşüyorum ben...

Gece geç vakit Çınarlı Çay Bahçesi'ne gelip masalara dağılmışlar. Süha dışında hepsi sarhoşmuş. Yalnız başına oturmuş Süha. Avucunda gizleyerek ardı ardına sigara içmiş. On ikiye doğru ortalık sakinlediğinde önce yorgun işçiler ayrılmış bahçeden, ardından gezintiye çıkanlar; geride tek tük tavla oynayan, televizyondaki yarışma programlarını izleyen birkaç kişi kalmış. Süha hiç kalkmamış. Çaycı oğlan ocağı kapatmadan çay isteyip istemediğini sormuş ona. Eliyle istemem, diye işaret etmiş. Masa örtülerini toplarlarken, benimki kalsın, demiş. Işıklar sönmüş. Marinadaki lokantalardan gelen kahkahalar duyuluyormuş sadece. Çaycı oğlan kendince bir merakla Süha'ya yanaşıp birkaç fıkra anlatmış. Hadi sen git, demiş Süha dayanamayıp. Oğlan kös kös uzaklaşmış. Sonrasında Kutsi Karaca ile kızı geçmiş yanından. Kutsi Karaca zil gibi sarhoşmuş yine. Çocuğu hayal meyal hatırlıyor. Kızıysa hiçbir şey anlatmıyor. Sorunca da kızıyor zaten. Azıcık niyetini bozsan Süha'nın kalbini o durdurdu sanırsın. Her neyse, sabaha karşı İmam Sait bulmuş Süha'yı. Masadan kaldırdıklarında kaskatıymış çocuk. Sanki yıllardır ölü.

Kendi kendine öyle sakince otururken, nasıl oldu da ölüverdi, aklımız almadı. Doktorların dediğine bakılırsa, kalp krizi... Kalbi çok yaşlıymış çocuğun. Bir zaman sonra Süha'nın yanı başında öldüğü çınar ağacına katlanamaz olduk. Başımızda dikildikçe asabımız bozuluyordu. Bahçenin sahibi Madam Sula onca ağaç sevdasına karşın dipdiri çınarı kestirmeye razı oldu. Süha'dan kala kala çocukların takılıp düştüğü bir kütük kaldı şimdi. Aynı bir mezar taşı büyüklüğünde.

Dayanılmazdır! Bir insanın içli hikâyesini o insanın salt ölümüyle, hatta ölüm biçimiyle bezemek böyle; açgözlü bir turistin bön bakışlarından haz alarak, gencecik bir adamın ölümünden söz etmek bir bakıma fenalıktır. Düşünün ki hasır şapkasının altına gizlenen fazla pişmiş bir suratta, dünyaya geldiğinden beri acı çeken genç bir adamın imgesi beliriyor. Ulu bir çınarın altına serili cılız gövdesi bir daha bir daha ölüyor hep.

İşin aslı Süha'nın kafadan yapışık bir ikizi vardı. Bizim çıplak gözle fark edemediğimiz gizli bir kardeşti bu. Bir bakıma, boyun kemiğine asılı

umutsuzluğuydu onun; bir ölüm düşüncesi, doğmamışlığından kalan tebeşir benizli ölülüğüydü. Onu taşımaktan bıktığı için, hatta onu öldürmek için öldü. Kendinden beslenen öbür kardeşini söküp atmaktan, doğmamışlığını babasının yüzüne vurmaktan başka çaresi yoktu. Osman Melek'in bir büyük kandırmacası olmaktan yılmıştı yani. Genç yaşta eğrilen omurgasını rahatlatmak pahasına gözümüze baka baka boğazladı kardeşini.

Ben küçüktüm. Süha doğmadan önce başka bir Süha vardı. Başka bir deyişle, hakiki bir Süha... Babasının omuzlarından inmeyen, kıvırcık saçlı, kumral bir çocuktu. Osman Melek'in bıyıkları kısacıktı. Oğlan babası olmakla kazandığı kıvanç, dörtgen gövdeli, heybetli bir adam yapmıştı onu. Süha benden bir iki ay küçüktü. Oğlan çocuklarına has o çılgın dövüşkenliği babası tarafından kışkırtılırdı hep. Kedi katliamı, karga taşlamalar, kaplumbağa kabuğu yarmalar... Ölü ölü hayvanlar gezdirirdi kucağında. Annesi Gülşah Melek, Süha'ya bir türlü söz geçiremese de oğlunun dizginlenemez yaramazlığından gizli gizli övünürdü. Bu övünmenin altında yatan erkek hayranlığını bir çırpıda görebilirdiniz. Erken yaşta itelenip kakalanan kızlar, erkek çocuklarının yaşadığı özgürlükten bir nebze tatmak uğruna uzaklara, adanın içlerindeki kekik tarlalarına kaçıp azılı birer çekirge avcısına dönüşürlerdi. Henüz hiçbirimiz okul çağında değildik. Belediye sarayının hemen yanındaki boz renkli okulun bahçesinde, her pazartesi-cuma kara önlükleriyle marşlar okuyup ant içen büyük çocukların sınıflara dağılışını gıptayla izler, okul çantasıyla ortalıkta dolaşmanın hayalini kurardık. İçimizden bazıları bir okul çocuğu gibi görünebilmek için dünyaya gözlerini kısarak bakardı. Büyümenin, büyüdükçe şaşırmamaya alışmanın gülünç bir işareti... Ne yazık ki Süha'nın gözleri hep iri iri bakar kaldı. Okula başlamadan lösemi olduğunu öğrendik. O zamanlar ilik nakli gibi şeyler imkânsız. Anakara bize şimdikinden daha da uzaktı sanki. Gözümüzün önünde azar azar eridi Süha. Yedi yaşına varmadan hayata veda etti.

Süha'nın ölümü henüz o ölmeden kanıksanmıştı aslında. Bu nedenle yas devrini erken kapattık. Öte yandan yalnızca çocukların değil, yetişkinlerin de çocukluğu ansızın ölüverdi. Atalarımızdan kalan doksanlık ömürlerimizden artık kuşkuluyduk. Aklımızı yitirinceye kadar uzun yaşama güvencemiz, Süha'nın ölümüyle suya düşmüştü. Aptalca da olsa ona içerlemiştik. Bu kızgınlığın nedenini bugün daha iyi anlıyorum. Okuldayken bir arkadaşım, ölmüş babasına sürekli ilenir dururdu.

Anlattığına bakılırsa ne hoyrat ne de utanılası bir babaydı. Onun dünyayı terk edişine katlanamıyordu o kadar. Bizim Süha'nın küçük solgun gövdesine katlanamadığımız gibi.

Süha'nın öldüğü güz, soğumaya yüz tutmuş kalplerimizden utanarak geçti. Sanırım yeterince ağlayamadığımız ya da neyimizi yitirdiğimizi tam olarak kestiremediğimizden. Ama Osman ve Gülşah Melek, Süha'nın ölümüne bir türlü inanmadılar. İnanmamakla kalmayıp neredeyse oğullarının ölümsüzlüğünü ima eden acayip hikâyeler anlatmaya başladılar. Sözgelimi gece yarısı Süha'nın gelip pencereleri tıklattığından, bahçedeki dut ağacını silkelediğinden falan söz ediyorlardı. Elbette onlara hemen inandık. Okula başladığım ilk gün, sınıftaki birkaç çocuk zırlayarak evlere koşuşturmuştu. Sözümona Süha'yı görmüşler bahçede. Atatürk büstünün hemen altına çökmüş, tek sıra halinde sınıflara giren öğrencilere ağlamaklı bakmaktaymış. Bir süre sonra Süha'nın görünmediği ev, köşe bucak kalmadı. Hayaletle hiç karşılaşmasam da çok korkmuştum. Annem bütün bu olanlara aldırışsızdı; babam gittikten sonra beni kenara çekip fısıltıyla bütün bunların acıdan kaynaklandığını söyledi. Kimi zaman insanlar acıyı nerelerine sığdıracaklarını bilemezlermiş. Kısacası bu hayalet söylentisi olsa olsa bir taşmaydı. Zamansız bir ölümün şimdiki zamana bıraktığı bir taşkınlık... Annemin sözlerinden hiçbir şey anlamamıştım. İlk başlarda onun ada insanlarına göre ayrıksı kalan soğuk, kibirli tutumunu kabullenemezdim zaten. Bana fark ettirmeye çalıştığı haşin gerçeklikten sokaklarda, avlularda, bağ kütüklerinde, çarşıda en küçük bir iz yoktu. Herkes yas tutacağı yerde ortalıkta hoplayıp duran kıvırcık saçlı bir küçük hayaletle meşgul olmayı yeğlemişti. Süha'yı ben de göreyim diye Allah'a yalvardığım günler oldu. Ama göremedim. Yine de onu hep yakınlarımda hissettim. Yaşamımın ilk uğursuz sanışı belki de buydu.

Çığırından çıkan hayalet efsanesini başlattığı gibi ansızın sonlandıran yine Gülşah Melek oldu. Süha'nın ölümünden birkaç ay sonra Gülşah Melek'in gebe olduğunu öğrendiğimizde, biraz haz biraz da ürpertiyle kurguladığımız ortak masal bir gün içinde heyecanını kaybediverdi. Evlerin arka bahçelerinde, teneffüs zilleri ardından kaynaşan bucaklarda, soluk soluğa ürettiğimiz akıl almaz hayalet hikâyeleri sıkıcı olmaya başladı. Bir zaman sonra kimsecikler Süha'dan söz etmedi. Bu kez kesinlikle onu gömmüştük. Ama Gülşah ve Osman Melek epey vicdansız çıktı. Bundan böyle yeni bir çocuk, hiç tanımadığı kardeşinin yaşamını yaşadığı gibi ölümünü de ölecekti.

İkinci Süha'nın doğduğu gün, Gülşah Melek'in evi önüne bir dolu kadın terliği yığılmıştı. Saatlerce süren, derin yırtıklı, on iki dikişli, kanlı bir doğum olmuştu. Söylenenlere bakılırsa bebek esmerce bir şeydi. Yine de Süha'nın tıpkısı(!). Aynı kulaklar, aynı yumuk yumuk eller, aynı buruşuk surat... Yeni bebeğe Süha adı verilmesi kimseyi yadırgatmamıştı. Süha, üç yaşını geçmeden bir kez bile sokağa çıkarılmadı. Nemden, rüzgârdan, kem gözlerden, tek gözlü kedilerden, yaz aylarında açan akdikenlerden yıllarca uzak tutuldu. Dışarı çıktığında oldukça solgundu. Bizim aramızda büyümediğinden varlığını bir türlü kabullenemedik. Üstünde öbür Süha'nın giysileri, elinde öbür Süha'dan kalan oyuncaklar vardı. Odasının her yerinde bir dolu Süha fotoğrafı... İçimize yer etmiş kıvırcık saçlı, kumral Süha'nın öksürüklü betiminden öteye gidemediğinden, yeterince Süha olamadığından yani, hep yüzümüze suçlulukla baktı. Kenardan. Katılmadan. Alabildiğine yavaş. Yine de onu bağışladık. *Eskiden olduğu gibi* yaramaz, hareketli olmasa da, bizce her davranışı öbür Süha'yı andırıyordu. Oysa doğdu doğalı dünyaya hep intiharla bakmıştı.

Kasığımdaki beni Yorgo'ya kaptırdığım günlerdeydi. Marinanın çekek yerinde kalafata alınmış bir tekneye gizlenmiş, hırsımdan ağlarken bir gürültü duydum. Süha, çekek yerinin bitimindeki katırtırnağı kaplı tepenin arkasında, paslı boya tenekelerinin arasında ziftlerin içine dalmış, balıkçıların her türlü pisliği yığdığı çöplükte oyun oynuyordu. Boş bir tenekeyi baş aşağı dikip üstüne çürük bir tahta parçası koyuyor, onun üstüne paramparça bir ağ atıp ağların arasına çer çöp, deniz kabuğu gibi şeyler iliştirdikten sonra, yaptığı esere şöyle bir uzaktan bakıyor; tenekeden, yoğurt kaplarından, yaldızlı ambalajlardan, kırık cam parçalarından ve deniz kabuklarından yaptığı gövdeyi bir tekmeyle indirip yeni bir kule daha yapmaya koyuluyordu. Başının üstünde onunla birlikte hareket eden bir sinek bulutu vardı. Ölü bir korkunçluğu taşıyordu yüzünde. Gülşah Melek'in hastalıklı bir titizlikle kar rengi giysiler içinde büyüttüğü küçük Süha, doğduğundan bu yana varlığını çevreleyen tedirgin edici temizliğe karşı leş gibi bir oyun başlatmıştı. Gülşah Melek'in kara sarılık, verem, kazıklıhumma korkusunu sanki bile bile hiçe sayıyordu. Çocuğu çöplüğün içinden kenara alıp burada ne yaptığını sordum. Heceleri ağzında yuvarlayarak, ev yapıyorum, dedi. Kime yapıyosun, diye sordum. Yanıtlamadı. Annen nerde Süha? Parmağıyla uzakta kımıldayan kalabalık pazar meydanını gösterdi. Boğazına kadar zifte batmıştı. Kendisini ele verip

vermeyeceğimi anlamak için gözlerime iri iri baktı. Pisliği biliyordu demek. Adada çocuk olmanın en güzel yanı, kimse çocuğunun kaybolacağından ya da araba altında ezileceğinden kaygılanmaz. Buradaki uyuşukluk, aynı zamanda güven veren bir yavaşlıktır. Ne ki, çekek yerindeki çöplük o güne değin hiçbir çocuğun aklına gelmemişti.

Belinden kucakladığım gibi arka sokaklardan dolaşa dolaşa Süha'yı kendi evimize götürmüştüm. Çırılçıplak soyulmaya direnmedi. Onu bacaklarımın arasına alıp bir saat boyu yıkadım. Gazyağıyla ziftli dizlerini ovuştururken, bir çocuğun sınır tanımaz merakıyla sol mememi avuçladı. Seninki, dedi, küçükmüş... O zamanlar göğüslerim çok sızlıyordu. Can acısıyla kafasına bir şaplak indirdim. Tatlı tatlı kıkırdadı. Şişkin karnını iyice dışarı çıkararak annesinin koca memelerini anlatmaya çalıştı. O sırada karnının sağ tarafındaki karanfili andıran beni gördüm.

"Bu nedir biliyor musun Süha?"

"Ney?" Parmağımın dokunduğu yere ilgiyle bakıyordu.

"Bu senin benin."

"Senin mi?" Afallamış bir halde tekrar sordu. "O sen misin?"

"Hayır hayır, ben... Ama anladığın gibi ben değil. Onun adı ‘ben'!"

Karnındaki beni tırnaklamaya başladı. Aklı karışmıştı. Omuzlarından tutup onu kendime çektim. Alnına yapışan ıslak saçları geriye yatırırken, "Sakın kimseye benini gösterme e mi Süha" dedim.

Karnında baş veren kara noktaya garipseyerek baktı. İmza, işaret, paraf gibi türlü kişiselliklerden bihaber dört yaşındaki oğlana imkânsız bir öğüt verdiğimin farkında değildim. Ama biraz da kendime söylediğim bir şeydi bu. Süha düşünmekten yorgun, baygın gözlerle kollarını iki yana sarkıttı. Kulaklarının içinde kalan sabun köpüklerini kurulamaya başladım. Onu gereğinden fazla yıkadığım gibi gereğinden fazla kuruluyor; hırpalama pahasına içimde uyanan gizli şiddeti şefkate bulayarak gelişigüzel şaplaklar, hırsızlama çimdiklerle çocuğun canını yakıyordum. Hani insan bez bebeğini sökmek ister ya öyle hırsla... Süha ise gözlerini yeni yeni dolgunlaşan memelerimden ayırmadan beni annesiyle kıyaslıyordu. Bir ara, sen kaç yaşındasın, diye sordu. Ağız dolusu on iki çıktı ağzımdan.

"On iki... ama on üçe bastım, yok yok on iki... aslında on üç de diyebilirim."

Geniş bir gülümsemeyle yüzüme eğilerek "Ben de on iki yaşındayım" dedi.

Sımsıkı sarıldım ona. Benimki hem ürküntü hem de coşkun bir sevecenlikti. Yıllar sonra nemli bir eylül sabahı, Süha'nın ölüsünü Çınarlı Çay Bahçesi'nde bulacağımı bilmeden, uğursuz bir sağduyuyla onunla vedalaşmıştım. Ona sarıldığımda ıslak gövdesinden içime akan sızıyı hâlâ kestiremiyorum. Bu sızı ya hiç doğmamışlıktı ya da bir ahtapottan doğmuş olmanın yabancılığı.

üzüm yağmacısı

Dokunaklı birkaç olay dışında, yatay çizgiler üstünde seyreden tartımlı bir yavaşlıktı çocukluğum. Adadaki her evde olduğu gibi çoğunlukla getir götür işçisi, ayıklamacı, toplayıcı, haberci olarak yaşayan kızlardan bir kızdım ben. Pazaryerinde yalınayak dolaşan güneş yanığı çocuklardan herhangi biri. Her akşam babasının berber dükkânı kapanmadan nemli evyeye yapışan kıllı sabun artıklarını temizleyen o küçük kız, hayatta tanıdığım biricik atamdı. Sağ avucunda süpürge nasırı, suda kalmaktan parmakları pütürlü, tahta göğüslü bir ikona.

Alçak taş evlerin sokağa açılan basamaklarıyla başlayan yatay çizgiler, taş döşeli yolların, bağ kütüklerinin, kumsaldaki dalgalı kum hatlarının oluşturduğu çizgilerle birlikte ta denizin içinde kabuklu bir böceğin gezindiği başka bir çizgiye paralel düşer; bu paraleller arasında uzayan boşluklarda çocukluğum belirgin bir zamansallıkla dilim dilim bölüneceği yerde, yalınkat bir yavanlıkta tükenirdi.

Yerkabuğundaki çizgilere ne kadar hizasız kalmışsam satırlardan da o kadar uzaktım. Günahım kadar sevmezdim harfleri. Daha cümleyi okumaya başlar başlamaz gözüme batan kuyruklar, çengeller birbirine giriyor, başıbozuk yeni sözcükler üremeye başlıyordu. Sözcükleri bir türlü idare edemiyordum. Koyun, yosun oluyordu, sözgelimi; peçete, çepete; tenis, deniz... Doğru dürüst yazamıyordum da. Aklımdan geçen sözcüğe elimle hâkim olamıyordum bir türlü. p ile b arasındaki büyük benzerlik, *park* ile *bark* arasındaki mutlak ayrılığı olanaksız kılıyordu. Yanlışlarla dolu el yazımdaki çirkinliğin, seslerle harfleri buluşturamamaktan kaynaklandığını çok sonra kendi kendime fark ettim. Okuldayken kusurumu herkesten saklamak için tümüyle işitmeye, görmeye adadım kendimi. Ne öğrendimse kulaklarımla, gözlerimle öğrendim. Her kitap okuyuşumda, hele bir de romansa elimdeki, adını telaffuz edemediğim birtakım yabancıların karşısında çaresiz kalıyordum. Satırlar üst üste biniyor, yerler oluşamıyor, kahramanlar hiç anlamadığım bir sözdizimiyle konuşuyorlardı. Sayfanın sonunda, acayip bir iç bulantısıyla kitabın dışına itilivermiş oluyordum. Yazıyı ve yazılı hiçbir şeyi sevmeyişim hayattaki en büyük sırrımdı benim.

Bunun dışında, bütün bir yaz ağzımda dolaştırdığım vişne çekirdeğinden, bir de amcamı çok sevmekten başka saklım yoktu.

Amcam Mercan Karaca balıkçıydı. Tıknaz, başı omuzlarına gömülü, çirkince bir adamdı. Bir kere bile yüzerken görmedim onu. Teknesinin içinde kurduğu sallantılı kıtadan, kara insanlarına özgü huysuz mizacıyla denize kafa tutardı. Onun sayesinde devasa bir kayık olarak görürdüm adayı. Bir tek sabrı öğrenmişimdir ondan. Hayatı boyunca yalnızca sabırlı olmayı yurt edinmişti. Sabırla susmak, sabırla uyumak, bir orkinosu sabırla beklemek... Üç katlı Rum evimizin zemin katında, mahzenin hemen yanındaki penceresiz erzak odasında yatar; o uykuya dalar dalmaz üstüne sinen deniz kokusu merdivenleri sarmaya başlardı. Sanki terini, bir acı gibi içinde tutardı da uyuyunca tere ve acıya söz geçiremezdi.

Beni hiç kucaklamadı, bir kez olsun üstümü örtmedi. Denize çıkarıp balık tutmayı öğretmedi. Ama adımı öyle bir söylerdi ki, adım olmasa yaşayamam sanırdım. Sanki başka bir dünyadan seslenirdi bana. Adım Mercan Karaca'nın hançeresinde tatlı bir tınıyla belirir, ipek asaletiyle üstüme kapanırdı. Amcamın sesi, aramızdaki uzamı tümüyle kaplayarak, yalnızca onunla benim bildiğim bir ülke oluştururdu. Ondan adımı her işitişimde bütünlenir, bu güzel sesin çıktığı ağza hayranlıkla bakardım. Amcamı yitirdikten sonra denizden de, adımdan da eser kalmadı. Bundan böyle, fazlasıyla sıska, en fenası, görünmezleşecek denli tutkusuz kalacaktım.

On dördümdeydim. Babam sabaha karşı zehirli bir tuz kokusuyla geldi, divana oturdu, su içti, yutkundu, amcamın boğulduğunu söyledi. Ben hemen uzaklara kaçtım. Dikenlerle kaplı tepelere çıkıp avaz avaz bağırdım. Amcamın sesinden doğan ıssızlığın yerini derin bir suçluluk duygusu kaplamıştı. Onu çok sevdim diye öldü sandım. Annemse günlerce gizli gizli ağladı. Ama bir kez olsun ağlarken göremedik onu. Gözyaşlarıyla azar azar kendi yüzünü sildi. Kapıları yavaşça aralarken önce bir eflatun çarpardı gözümüze. Ne burnu vardı, ne de dudak kıvrımı. Yüzündeki bütün ifadeler, ifadeleri hayata ileten bütün çizgiler, kanlı bir üzüntüyle örtülmüştü. Ona bakınca annemi değil de denizin üstünde çürümekte olan genç bir adamın gövdesini görüyorduk. Hep sustu annem; hep hep hep uzak durdu. Duvarlara yapışarak yürüyor, işlerini bitirir bitirmez uzun yürüyüşlere çıkıyordu. Her geçen gün çıplaklaşıyordu evimiz. Sanki annem, çevresine

bir Yezidî çemberi çizmişti de babamla beni bile isteye dışarıda bırakmıştı. O çemberin çapı her geçen gün daraldı daraldı, annem içine sığmaz oldu. Birkaç hafta sonra, bir sabah kalktı, her zamanki gibi tereyağlı ekmek yedirdi bana. Bir baktım elinde kurşunî bir valiz. Astarları lime lime, tozdan desenleri solmuş. İçine birkaç giysi tıktı. Bir gezmelik, bir gündelik, bir gecelik... Yaşanacak topu topu tek gün kalmış gibi. Sonra terliklerini giyip çıktı. İşte ben o anda, annemin terliklerini ayaklarına geçirdiği o kısacık zaman kesitinde asılı kaldım. Kızlıktan, bilmem hangi parlak tüylü hayvana evrilecek gövdem annemin bizi terk ettiği o güne prangalandı. Terk edilmeyi fazlasıyla yavaşlatan saliselere kıstırılmıştım. Bir çatlak topuk, tuhaf bir şıpırdama; ayak seslerinin tahta döşemeden taşa geçinceye erimesi ve annemin gidişi. İskeleye doğru büyük büyük adımlar attı. Feribota kadar bir kedi merakıyla izledim onu. Bocalamak dışında fazla bir şey hissetmedim. Ama geceleyin, babam her zamanki bükük yürüyüşüyle eve gelip annemin gittiğini öğrenince, hiç bilmediğim bir ifadeyle bakışlarını üstüme dikip yüzümün ortasında bir büyük boşluk açtı. O boşluk bendim. Babamla aramızdaki yok denecek denli az şeyin, tümüyle anneme rabıtalanan bir duygu akımı olduğunu o günkü aklımla az çok sezinlemiştim. Adadan dışlanışım o zaman başladı. Annem gider gitmez.

O günden sonra durdum. Bendeki öyle bir durmaktı ki, kumsaldaki tek bir taşın her dalgada giderek yuvarlaklaşmasını, cama doğru evrilen kumun ışıltılı devinimini, kendi kendine işleyen ahşabı bir bir ve asırlarca anlatacak kadardı. Sivri omuz başlarım yuvarlaklaşamadan öne doğru kapandı. Dizkapaklarım bir türlü uyuşamadı eklemlerime, saçım hep gözlerimi kapattı. Benimki bir bakıma büyüyememekti. Öte yandan zamanın geçtiğini gövdemdeki gerilemeden günbegün okuyabiliyordum. Hantal bir yürüyüş, kamburumsu bir duruş, neremde taşıyacağımı bilmediğim ellerimin gelişigüzel savruluşu bir de... Bütün bunlar, ne kocakarılığı ne de kızlığı andıran bu erdişi görüntü, olsa olsa kadınsızlıktandı. Annemsiz kalan halimdi benim. Bilmediğim bir nedenle terk edilmek için çok erkendi yani.

Birdenbire gelişen üveyliğime karşın, hiç olmazsa beni avutan bazı benzerlikler taşıyordum. Sağ yanım aynı babamdı. Yüzümün sağ yanını aynaya döner dönmez, sert kenar çizgileriyle gölgelenen kemikli yüzü çıkıyordu karşıma, babamın. Öbür yanımdaysa eşsiz bir soru işareti vardı. Şakaktan başlayıp elmacık kemiğine doğru kıvrılırken bakışımı büyültür; her şaşkınlığı, sitemi, böbürlenmeyi, olduğundan daha belirgin bir ifadeyle

gösterirdi. Ama sağ yanım, olduğu gibi babamdı. Sorgusuz, hayretsiz, dahası dünyaya gereğinden fazla alışkın bir bakışla kaplı. Hamlığımı azarlarcasına gözünü dikerdi gözüme. İster istemez, somurtkan bir ihtiyarın sansar gözünü taşımaktan yorgun, sağa bükülüyordu boynum. Babama bakmaktan çok yorulmuştum.

Annem gittikten sonra, babam bir çile mağarasına kapanır gibi kırk gün dışarı çıkmadı. Ola ki annem dönerse arınmış bir biçimde onu karşılamak için. Olabildiğince az yiyor, onu canlı tutacak kadarcık su içiyordu. Kendini kırbaçlayacak denli cesur olmadığından yapıyordu bunu. Amcamın beklenmedik kayboluşuna, annemin apansız gidişine hiçbir açıklama getiremiyor, yeterince şaşkın görünmeyi beceremediğinden evden dışarı adım atamıyordu. İlk günler ne yapacağımı bilemedim. Sokağa çıkar çıkmaz başıma üşüşen insanlardan kurtulmanın tek yolu, donuk susmaların ustası olmaktı.

Kısa zamanda bütün evi toz kapladı, kiler kelebeklendi, giysi dolaplarımızı güveler sardı. Pencere camları öyle kirlenmişti ki içeri ışık sızmıyordu. Derken bir baktım, örümcek ağlarının tel tel gerildiği koca salonda "çıt" yok. Yerkürenin titreşimini, o bitimsiz do sesini duyamıyordum. Eviçimiz artık yeryüzünün bir parçası değildi. Adadan kopmuş başka bir adaya düşmüştük. Dört bir yanımız bakımsız duvarlarla çevrili, farelerin kol gezdiği ürkütücü bir yerkabuğuydu bizimki. Arada bir çarşıya çıkıp insanlaşıyor, bitimsiz soruların ağırlığı altında ezilerek yurdumuza geri dönüyorduk.

Babam Kutsi Karaca, kırk günün ardından, mektup gelmiş midir diye hemen her gün postaneye uğradı. Annemin bütün akrabalarını telefonla aradıysa da bir türlü annemin izine ulaşamadı. Günde üç kez anakaradan yolcu getiren feribotu, yıllarca sektirmeden karşıladı. İskelenin tam ortasında duruyor, handiyse üstüne kapanacak olan feribot rampasının tam sınırında, orta yerde bekleyerek, otomobillerin öfkeli korna seslerine aldırışsız, yerinden kıpırdamaksızın tek tek yolcuların yüzünü tarayarak karısını arıyordu. Yıllarca yaptı bunu. Terk edilmişliğini adaya unutturmadı. Beklemekten umudunu yitirince berber dükkânını bir daha hiç açmadı. Gün ağarmadan kalkıp kasabadan çıkıyor, bir saatlik zorlu bir yürüyüşle adanın kuzeyinde kalan bağımıza gidiyordu. Bütün gün bağ kütüklerinin diplerini tek tek havalandırıyor, yaşlı dalları buduyor, yorulunca derme çatma bağ

evinde uyukluyor; akşam, her bir yanı dal çiziği, toza batmış bir halde, susuzluktan delirmek üzere geri dönüyordu. Eve girer girmez, o günkü hırpalanışının karşılığını söke söke alırcasına saldırıyordu şaraba. İçmek değil ısırmaktı onunki. Bütün bir gün emek verdiği bağa sövmek gibi. Derken, içtikçe yavaşlıyor durgunlaşıyor, elini yüzünü yıkayıp marinanın çekek yerine kondurulmuş çinko damlı meyhaneye gidiyordu. Hepsi bu; ne bir cümle ne bir yakınlık. Kalbinde çelikleşen duygulardan payıma düşeni hiç vermedi. Geçen on beş yıl içinde, kırk günlük orucunu birkaç kez daha denediyse de göğsünü kaplayan hasretten, içini kemiren kızgınlıktan bir türlü arınamadı. Günbegün hızla çöküyordu. Benim durmaklığım ne kadar kesinse babamın yaşlanışı o denli hızlıydı. Saçları bembeyazdı artık. Bir gözü matlaşmaya başlamıştı. Şarap içmekten burnu el kadar büyümüş, göz göz gözeneklenmişti. Bazen yüzünün ortasında bir yaratık var sanırdım. Babamın kanıyla beslenen, büyücek bir canlı... Bir burun konuşabilir mi? Kulak kesilsem ilenme dolu cümleler işiteceğim sanırdım.

Liseyi bitirdikten üç yıl sonra, kimselerin kapısını açmadığı Halk Kütüphanesi'nde memuriyete başladım. Neyse ki tek başımaydım. Böylece do sesini daha çok duyacaktım. Hiç olmazsa evin dışında kendi başıma kalabileceğim gündüzlerim oldu. Her sabah erkenden kütüphaneye sığınıyor, iş dönüşü babamı meyhanelerden toplayıp eve götürüyordum. Bazen gelmekte ayak diriyor, ileri geri laflar edip beni başından savıyordu; ben de gecenin ilerleyen saatlerine kadar parktaki bir banka oturup onun sızmasını bekliyordum. Kutsi Karaca'yla aramızdaki her neyse yok denecek denli azdı. Ama vardı. Birbirimize mecburluğumuz ve birbirimizden ölesiye korkuyor oluşumuzdu bu "az". Ben onun donuk gözüne katlanamıyordum, o da benim annemi andırışıma. Kendini şaraba vuran bir adamın bayat soluğunu soluya soluya bozaran benzime, annemin yokluğundan öte babamın laneti yayılıyordu. Sözgelimi elim, diz kemiğim ve göbeğim; bütün anneme benzerliklerim, üstümde eğreti durması yetmezmiş gibi iyice sivriltiyordu içimdeki adamı.

Yalan değil, kimi zaman bir an önce ölmesini istiyordum onun. Ama ayyaş bir adama bakmaktan bıktığım için değil. Her gece onu yatağına sürüklemekten, sırtında açılan irinli yaraları temizlemekten, geceyi ekşi bir kokuya boğan kusmuğunu temizlemekten bezmek bir yana, bütün bunlardan şeytanca bir haz aldığımı saklayamam. Göz göre göre kirden

kokuşmasını seyretmek, huzur veriyordu. Tuhaf da olsa, doğayı, gövdenin içinde saklı çürümüşlüğü anlamanın tek duygusuydu tiksinmek. İnlemenin, böğürmenin, boğuluncaya öksürmenin altında yatan yaşama çabasına derin bir saygı duyuyordum hatta. Babamın konuşmasını sabırla bekliyordum. Onun şarap karası ağzından çıkacak asıl hikâyemi dinlemekten umudumu hiç kesmedim. Amcama ne oldu, annem neden gitti; biz kimlerdeniz, adadaki Rumların, Kürtlerin, turistlerin, Çingenelerin arasında neden yapayalnız, sülalesiziz? Hiçbir şey anlatmıyordu. Kan çanağı patlak gözlerini alnıma dikip anlaşılmaz mırıltılar çıkarıyordu, o kadar. O zaman, horul horul sızdığında, yastığı yüzüne kapayıp onu boğmamak için zor tutuyordum kendimi. Yarın, diyordum, içimden. Yarın bu üzüm yağmacısı her şeyi anlatacak!

Galenos

Üzümle aramızda gizli bir kardeşlik var. Onu en çok yok zamanlarından tanıyorum. Üzümün hiç olduğu, felakete uğramışçasına soyunun kuruduğu zamanlardan... Kış aylarında, rüzgârla dövüle dövüle kupkuru bir dala dönüşen asma kütüğü, değil bir salkımı, taneyi bile andıracak hayal gücünden yoksundur. Tarihinde yazmasına karşın, geleceğinde tomurcuklanacak üzüme dair en küçük bir imada bulunmadan ayakta dikilmeyi sürdürür. Uğursuz bir sessizliğe gömülüdür. Yaşlı mı, genç mi, ölü mü, diri mi, bir anlam çıkaramam. Ne ki, önceki hayatından kalan şarabı içtikçe, üzümün de zorba bir evde büyüdüğünü düşüne düşüne, aslında her yudumda para büyüklüğünde bir altın yutarım.

Bir şarap ehli değilim. Bugüne değin şirazı hiç tatmadım. Sultaniye nasıl kokar, misketin aroması nasıldır, çalkarası gerçekten söylendiği gibi belli belirsiz kavun, çilek kokar mı, hiçbir fikrim yok. Yalnızca kendi adamın üzümleriyle akrabayım. Karasakızı burukluğundan, kehribara çalan vasilakiyi şımarık aromasından bir çırpıda tanırım. Öte yandan, şarap erbaplarına söylemeye çekindiğim bir ahlak var bende. Şarabın değerini bilmek için içimde gizli bir mabet açtım. Tam karnımda sakladığım bir üzüm mabedi...

Ne zaman bir yudum şarap içsem ağzımı saran o ilk düşüncede beliriyor, üzüm. Adadaki bütün üzümleri tümleyen bir tanrıüzümdür bu. Tozlu asma yapraklarının arasındaki salkımlara sıkış tepiş tutunmuş milyonca taneyi imleyen kusursuz bir *idea*. Yumurta biçimli, eti beyaz, buğulu kabuğu yakut, çekirdekleri çift sayılı; iki gözlü, çok dillidir. Her dilde dokunaklı bir geçmiş anlatabilir. Tozanlarla döllenerek başlayan, bir yandan güneşle şekerlendikçe öbür yandan rüzgâra karşı direnen, direndikçe kalınlaşan varlığı, insan eli değince iki yönlü bir ömre doğru sürüklenir. Hem bir trajedinin içindedir, hem de bir şölenin. Ezilir, ayrışır, fokur fokur kabarır, kendi burukluğuna kendi bile şaşırır; kabuğunun rengiyle kanlanır biraz. Bir kıvamdan, bütün arzusunu açığa vuran başka bir kıvama zorlanır ve öldüğü halde bir türlü kurtulamaz ruhundan. Mahremi şişede, masumiyeti dışarıda kalmıştır. İşgal edilmiş, ama asla ele geçirilmemiştir. Hem aşağılanmış hem de tapınılmıştır. Ölülüğünü, aynı

diriliğini yadsıdığı gibi yadsır. Bir üzüm şaraba döndüğünde açıklanamayacak bir gizemle insanlaşmıştır artık. Bu nedenle, her keresinde üzüme dönmek gerekir. Yutkunduğun kadere az da olsa yaraşmak için. Yudumlamak ataya sunulan minnetli bir duadır. Yitirilen masumiyeti teslim etmeye güçlü bir yakarış...

İşin tuhaf yanı, yudumdan hiç nasibini almamış birinden, Kutsi Karaca'dan öğrendim yudumlamayı. İnsan ne yapması gerektiğini bazen dehşetli bir görüntüden öğreniyor. Ben de babamın, eve varır varmaz bir vandal şehvetiyle kana kana şarap içmesinden buldum yolumu. Kapkara ağzında tanrıüzümden geriye kala kala bir kâbus kalırdı. Tam anlamıyla içtiği şarap haramdı; benim içtiğimse babamı bile aklardı gözümde.

Kutsi Karaca, ne zaman şarabı fazla kaçırsa amansız bir tehlikeye düşer, az sonra göreceği kâbusa odaklı gözleri, daha uykuya geçmeden tekinsiz bir âleme dalardı. Kim bilir kaç gece, bir oğlan çocuğunun acayip sızlanmasını duyarak uykumdan sıçrayarak uyandım. Her keresinde içine kıvrılmış, hummalı bir halde buldum babamı. Ter içinde, çarşafına dolanmış... Kâbusu tül gibi üstüne örtülü olurdu. Bir bardak su içtikten sonra dili çözülür, aynı düşü yüzüncü kez gördüğünü unuturdu da ilk kezmiş gibi kelimesi kelimesine anlatırdı. Onu sabırla dinlerken, gözünün arkasından gözüme bakan oğlanla aramızda bir özdenlik gelişirdi.

Bir oğlan, karanlık bir ormanın içlerine dalardı hep. Işık geçirmeyen devasa ağaçların arasında yolunu kaybeder, baş edemeyeceği bir korkuya kapılırdı. Hızla uyuşurdu renkler, bir tek ağacı tekrarlayan ulu ağaçlar yarı ölüydü. Ansızın bir hayvan çıkardı karşısına oğlanın. Ne ayı ne porsuk ne de kangal. Dişlerinden salyalar akan insan bakışlı bir yaratık... Oğlan onunla burun buruna gelip de hayvanın şaraplı soluğunu yüzünde duyumsarken bir türlü yerinden kımıldayamaz, hayvanın önünde donakalırdı. Gözlerini kapar sımsıkı, açtığında yine onu karşısında bulurdu. Dönüp bütün gücüyle koşmaya çalışır, ama hayvana arkasını dönemezdi bir türlü. Yavaş yavaş üstüne eğilirdi orman. Çatırtılar, hışırtılar, koridorları derinleştiren gölgeler... Başlardı hayvan oğlanın çevresinde ağır ağır dolaşmaya. Titreme nöbetine tutulmuş, içinden yakarırdı, oğlan. Hayvan onu bir an önce yere serip boynuna dalsın diye bekler bekler bekler, çıldırasıya korkmaktansa parçalanmayı isterdi. Derken, dehşete kapılmış sarhoş bir adamın içinde bulurdu kendini. Ak kıllarla kaplı ağrılı bir

gövdenin kirişlerine tutunmuş, yüzüme yalvarırcasına bakardı. Yanağını hafifçe okşar "Tamam, babacım" derdim ona. "Her şey geçti... Şu şarabı daha az içsen... olmaz mı?"

Kutsi Karaca'yı ormana sürükleyen şarabın, sıradan bir şarap olmadığını anlamam yıllarımı aldı. Sarhoşluğunun iki çeşit olduğunu çok geç fark ettim. Meyhanede içtiğinde, çenesi sarkmış bir halde gelir, öğüre öğüre kusar, sonra derin bir uykuya dalardı. Kendi yaptığı şarabı içtiğindeyse tanrıüzümün gazabıyla kül olurdu. Üzümün salkımdan şaraba doğru gelişen hırpalayıcı serüvenini gövdesinde yinelemek bir yana, istemeden de olsa şaraba bulaşmış duygularını da yutardı. Belli ki Kutsi Karaca'nın yaptığı şarap salt Kutsi Karaca'yı betimliyordu. Değil mi ki sirkemsi şarap hamlığı, dağlayıcı şarap ihtişamı, tanenli şarap soyluluğu gösterir, Kutsi Karaca'nınki de onun yoksunluğunu açıklıyordu. Damak tadı gelişmiş biri şarap yapımındaki hüneri, ustalığı kolaylıkla algılayabilir, ama şarapta mayalanan kişisel biçemi bulmaya hem bilgelik hem de kan bağı gerekir. İyi bir şarap yapmak için şair olmalı, ancak bu demek değil ki şairin yıkılışı şişenin dışında kalacak. Kalleşliği, arzusu, hasreti de... Kutsi Karaca'nın şarapları doyumsuz bir lezzette olsa da her şişede, dışarı çıkmanın zamanını bekleyen bir yaratık vardı. Böylece babam her keresinde kendi kanını içer, gezindiği ormanda erkekliğini yitirmiş, boynunu vereceği bir hayvan arardı.

Onu ormandan kurtarmak için türlü türlü yollar denedim. Hatta doktora bile gittim. Sağlık ocağındaki dahiliyeci, tel çerçeveli gözlüklerinin ardından, tanrıüzümün Kutsi Karaca üstündeki cezalandırıcı tesiri üstüne anlattıklarımı dikkatle dinledikten sonra haddimi bildirircesine kaşlarını çatıp hemen "kan ve idrar tahlili yapılması" gerektiğini, bütün bu kâbusların "alkolizm sonucu hastanın gördüğü halüsinasyonlar" olduğunu, "organlar iflas etmeden" bir an önce babamın bir "bağımlılık ve tedavi merkezine sevk edilmesinin" tek çare olduğunu söyleyip eliyle savarca muayenehanesinden çıkabileceğimi işaret etti. Büyük olasılıkla haklıydı. Benim deli saçması varsayımlarıma göre dahiliyecinin söyledikleri daha akla yakın duruyordu. Ancak, hayatında bir kez bile biraya el sürmemiş, votkanın ne mene bir şey olduğundan habersiz, rakının kokusuna bile katlanamayan şarap tutkunu Kutsi Karaca'yı kısa yoldan alkolik diye "teşhis etmesi" insansız bir bilginin ötesine geçemiyordu. Dahiliyeci hastayı değil yalnızca hastalığı görebiliyordu.

Zamanını almamak için ona babamın kâbusunu ayrıntısıyla anlatmadım. Onun çocuğu olmakla aynı kâbusun taşıyıcısı olduğumu da. Muayenehaneden çıkmak üzereyken titrek bir sesle, Galenos'un şarap kürü hakkında ne düşündüğünü sordum. Masasında oturup alaycı bir gülümsemeyle tükenmezkalemini parmaklarında çevirmeye başladı. "O kür iki bin yıl önceydi" dedi "isterseniz daha modern yöntemleri kullanın(!) Babanıza sirkede bekletilmiş kâfuru içirebilirsiniz mesela!"

O sonbahar sabahı, sağlık ocağından kütüphaneye doğru giderken, dahiliyecinin beni aşağılamasından çok Galenos'un Hipokrat'a olan tutkun sadakatini düşünüyordum. Bir hekimin, yaklaşık altı yüz yaş büyüğü ustasını anarken gösterdiği değerbilirlik, sonraki yüzyıllarda yaşayan âlimlere pek inandırıcı gelmiş olmalı ki, yeryüzünde birbiriyle karşılaşması olanaksız bu iki adam, İtalya'da Anagni Katedrali'nin duvarında kafa kafaya vermiş hâlâ evrenin sırrını çözmekle meşgul. Bu duvar freskine Bizans sanatı konulu bir katalogda rastlamıştım. Hipokrat ve Galenos aynı yaşlarda resmedilmiş. İkisinin de bilgeliği vurgulayan uzun beyaz sakalları ve tıpatıp benzer taçları var. Hipokrat resmin sağında, pirinç tokmaklı gösterişli bir koltuğa, tilmizi Galenos'sa Hipokrat'ın tam karşısında yılan figürlü basit bir iskemleye oturtulmuş. Aralarındaki çağ farkını göstermek için Hipokrat'a sade bir harmani, Galenos'a Bizans işi boyundan bağlamalı bir pelerin giydirilmiş. Biri hâlâ Zeus'a inanıyor, öbürü İsa'ya. Her ikisinin de önünde birer ayaklı rahle var. Resimde ilk bakışta göze çarpanlar, kusursuz bir oran, eşitlik, denklik ve kimsenin araya giremeyeceği derin bir sohbet. Hipokrat elini uzatmış hararetle bir şeyler anlatırken, Galenos ondan işittiklerini kendi eserlerinde geliştirdiğini göstermek istercesine rahlesindeki sayfayı gösteriyor. Rahlelerdeki metinler birbirini tamamlar nitelikte. *"Yaratılmış ve yaratılacak olan varlıkların tümünün... / Bu dünyada, dört temel unsurla bağlantısı halen sürmektedir."* Bir cümle... Bazen, sarsıcı bir cümle için altı yüz yıl anca yetiyor. Bu iki tutkulu hekimin, on dört yüzyıl boyunca insanlığa ilettiği Eşyada Adalet İlkesi'ni bir yana koyarsak, Galenos'un Hipokrat'ı sahiplenişinde büyüleyici bir kusur var. Baba-oğul, usta-çırak türünden sıradüzenli ilişkileri alaşağı eden bir sapma söz konusu. Ölümsüzlük gelecekte doğacak bir ölümlünün eyleminde saklıysa eğer, Hipokrat henüz sonlanmayan ömrünü Galenos'un ağırbaşlı oğulluğundansa aşırıya kaçan babacanlığına borçlu olmalı...

Sanırım beni de cezbeden onun babacanlığıydı. Bütün ömrünü Hipokrat'ı açıklamaya adamış bu Bergamalı hekime hiç ummadığım bir zamanda, şarap düşkünlerine öğütler verdiği bir kitapta rastlamıştım. Kütüphanedeki memuriyetimin yedinci yılıydı. Ekim ayının sonlarına doğru ada iyice boşalmıştı. Akşam feribotunun kalkmasına bir saat kala, kollarında bir kutu dolusu kitapla İhsan Sonay geldi. Bağırtılı renklerle turistik resimler yapan sokak ressamı... Bir memur gibi hep aynı saatte şövalesinin önüne oturur, ustalıklı bir el çabukluğuyla fotoğraf kopyası resimlerini yapar, geriye kalan günü ressamlığın ne beter bir varoluş biçimi olduğunu tane tane anlatarak geçirir; henüz izlerine rastlamadığımız düzen bozuculuğunu, oyunbozanlığını, gündelik hayata uyumsuzluğunu öve öve bitiremezdi.

O gün suratında geniş bir gülümsemeyle kütüphaneye girip yaylana yaylana kutusunu masama bırakırken, içerideki bayat kokuyu ve duvarları kabartan nemi fark etmemiş olacak ki, gayet makul bir tavırla, bütün kış evi kapalı kalacağından kitaplarının rutubetten küflenebileceğini, bu yüzden bir dahaki yaza kadar onları kütüphaneye bırakıp bırakamayacağını sordu. Benim yerimde kim olsa bu sevimli adamı memnun etmek için elinden geleni yapardı. Ama ben o zamanlar yalnızlıktan iyice yabanîleşmiştim; insana, hele hele fütursuzca ortaya çıkan pratik zekâlılara hiç alışkın değildim. Üstelik kitapları yalnızca zimmetli mallar olarak görür, sadece resimli olanlarına değer verirdim. Kütüphaneye emanet kitap alamayacak, ancak kitaplarını kütüphaneye bağışlarsa kabul edebilecektim. İhsan Sonay, kitaplarını bağışlamak istemediğini söyledi. Ona, sert bir biçimde, böyle bir uygulamamız yok, diye karşılık verdim. Burası kütüphane, emanetçi değil! İhsan Sonay, ciddiyetimi iyice küçümseyerek yalnızca bir iyilik istediğini söyledi. Ben de, iyi biri olmadığımı... Sonra o, çok belli, dedi. Ben de, o halde niye iyilik istedin, diye sordum. Bir süre sonra tartışma öyle saçma bir boyuta geldi ki, ikimiz de zıvanadan çıktık. Birbirimize ne sözler ettiğimizi hayal meyal anımsıyorum. O bana, marsık suratlı kızışmış karı gibi şeyler söyledi; ben de ona kabiliyetsiz cibilliyetsiz ressam müsveddesi, falan dedim. En sonunda, adamızın sokulgan ve gizemli ressamı –ikisi bir arada nasıl oluyorsa– düzen bozuculuğunu, oyunbozanlığını, dillere destan uyumsuzluğunu, ona şahane imgeler yağdıran deliliğini bir gösteri havasında sergileyerek, çöplük! kitap çöplüğü burası! diye diye kitaplarını sağa sola fırlatmaya başladı. İşte o sırada Galenos düştü başıma. İçinden Galenos geçen bir kitap...

İhsan Sonay'ın, bu dünyadaki itilmişliğine isyanı topu topu bir kutu dolusu kitaba mal olmuştu. Yere saçılan kitapların çoğu okurunu malumatfuruşluğa hazırlayan, tarihî dedikodulara açıklık getiren türden, birkaçı da mutfak kültürü üstüne resimli olanlardandı. Geriye kalan üç tanesi de öykü kitabıydı. Yanılmıyorsam birinin adı hâlâ aklımda: *Sandık Lekesi*'ydi sanırım. Kitabın arka kapağında yazarının fotoğrafı vardı. Kadın, yan durup boynunu vizöre doğru çevirmiş dokunaklı bir gülümsemeyle bakıyordu. Bu gülümsemeyi fotoğrafta etkili kılan hüzün, en iyi niyetle düşünürsek gerçek bir hüzünse, yazarın fotoğraf çektirme eğilimini bozmaya yetmiyordu. Diyelim ki ister istemez hep böyle bakıyor bu göz, o halde bir göz hep böyle kırık gülümsüyorsa ona bakan birkaç bin insana, gülümseyişinin yanı sıra hüznünü de sunuyordu. Mahrem ile kamusal arasında bir bakış. Ne var ne de yok. Ne gerçek ne de yeterince yapmacık. Poza batan zorlama bir gizemle, yazarın görünme şehvetini oyalayan bir fotoğraf karesiydi. Harflerden ve harfleri somurtuk bir yüzle taşıyanlardan oldum olası hoşlanmayan biri olarak, zaman kaybetmeden öykülerle birlikte kitapların tümünü kütüphanenin tam ortasına kurulu demir dökme sobada çatır çatır yaktım. İçerisinin küf kokusu kâğıt yanığıyla bir an için kayboldu. İhsan Sonay'dan geriye yalnızca güzel kapaklı ince bir kitap kalmıştı. Evirdim çevirdim, belki bir gün okurum diye kenara bıraktım. O kitap, okuyacağım ilk gerçek kitap olacaktı.

Annemin şifoniyerde sakladığı aşk romanlarına ve onca yıllık kütüphane memurluğuma karşın Galenos'un şefkat dolu buyurgan sesini duyana değin kitaplara hiç alışamamıştım. Bana göre kitap okumak, dünyanın en yorucu, çekilmez uğraşlarından biriydi. Ne zaman Galenos'un sesini başucumda işittim, harfler birdenbire evcilleşti. Yemin ederim, yüzyıllardan beri bildiğim bir şeyi okuyordum. Okuduğum her satırı önceki hayatımda yazdığım duygusuna kapılarak... Bir türlü çözemediğim okuma hazzının altında yatan gizem sonunda açığa çıkmıştı; insanlar ancak bildikleri kitapları okuyabiliyorlardı. Ne bildiklerini tam olarak bilemediklerinden, kitap okumaya mecburdular. Oku(ya)madıkları kitaplar, onların yazmaya tenezzül etmedikleri veya yazamayacakları kitaplardı. Yoksa babamdan söz etmese, Galenos'tan bana ne...

O kitabı okuduktan sonra kitaplarla olan ilişkim bütünüyle değişti. Kütüphanede geçen bütün zamanımı Galenos'un izini sürmeye adamıştım.

Gittikçe artan bir merakla ondan kalan özdeyişleri, çevirileri, onu betimleyen duvar resimlerini, etkilediği başka hekimleri araştırırken, rutubetten birbirine yapışmış ciltler yıllardan sonra ilk kez taze havaya kavuştu. Bu sayede kütüphanemin umulmadık zenginliğini de keşfetmiştim. Galenos'tan açılan yol Arap filozoflarından Roma krallarına, Rönesans ressamlarından Avrupalı bilimadamlarına değin uç vermişti. Kitap sayfalarında yuvalanan böceklerin kollarımda yarattığı kaşıntılara rağmen, çıldırtıcı bir yavaşlıkta da olsa sonunda okumayı sökmüştüm.

Galenos'un ikinci yüzyıldan kalma dili, Yunanca'dan Arapça'ya, Farsça'dan Frenkçe'ye, İtalyanca'dan İngilizce'ye, İngilizce'den Türkçe'ye çevrile çevrile katman katman soyulup yavan bir buyruğa dönüşeceği yerde, itaat bekleyen hırçın bir ses olarak bütün içtenliğiyle işitilebiliyordu. *Yiyeceklerin Özellikleri Üstüne* adlı elkitabını okurken, saç sakal birbirine karışmış, konuştukça yanağındaki et beni kımıldayan, huysuz bir adam belirmişti gözümde.

> Kâinat, diyordu başparmağıyla yeryüzünü işaret ederek, topu topu dört unsurun tesiri altındadır çocuğum. Kutsal dördün hükmünde eşsiz bir uyuma erişebilecekken senin mendebur baban, ah zavallı demevî, edepsiz bir şekilde şarap içmekten kaybetti etindeki dengeyi. Değil mi ki kanın hükmüne giren sıcakkanlı, balgamın hükmüne giren soğukkanlı, sarı safranın hükmüne giren asabi olur; kara safranın hükmüne girdiği içindir ki içinden çıkamadığı bir karasevdaya düşmüştür, baban. Kara safranın etkisinde bir adam –ki erkeklerdir hep aşktan şarabîleşen– hayatta bildiği ne varsa sevdasından başka, bir şişeye mesela, bir geceye, bir hatıraya ve en kötüsü derinde bir korkuya esir, günbegün kararır. Şarap bahane! Yapabiliyorsan kızım, asıl mucize şarabı yudumlarkenki hasreti dindirmekte. İklimi ve hisleri, gündüz ile geceyi, düş ile hayali, babanın kalbine adaletli bir şekilde yerleştirmek için yeniden, şaraptan alıkoymaktansa boylu boyunca şaraba yatırmalısın onu.
>
> Ocak ayında her akşam üç kadeh kokulu şarap içsin, üç saat aç kalsın sonra, açlığa dayanamayınca ballı şarapta dinlendirilmiş süt domuzu kızartması yesin. Banyo suyuna biraz şarap, biraz gülyağı dök; babanın sırtını yumurta akıyla iyice ovala. Ocak ayının sonunda göreceksin ki bir aydınlanma gelecek karanlık suratına,

uykuları uzayacak, belden yukarısı hafiften yağlanacak. Şubatta banyolara devam, ama sakın taze şarap içirmeyesin. Kalbinde taşıdığı acı, yıllanmış şarap tadında asalet katacak babanın ruhuna. Mart gelince, büyücülerinki kadar hünerli olmalı parmakların. Tatlı şarabı önce biberle, zehir zemberek sözcükleri andırsın yudumlar; sonra o sözcükleri al, tarçın, Hint sümbülü ve karanfille iyice kokulandır ki işitilecek kıvama ulaşsınlar. Buğday lapasını unutma e mi. Sözü iyice hazmederek pislemesini sağlasın. Nisanda anasonlu şarap içir; biteviye baş dönmeleriyle afallasın, iyi gelir. Ama mayısta asla bir yudum bile içmeyecek. Bağırsa da, yalvarsa da, yırtınsa da dinleme, ona de ki, şaraba boyun eğdirmedikçe ömür boyu koruk kalacaksın. Haziranda pembe şarap, temmuz ve ağustosta gül yaprağında bekletilmiş bol bol konditon içsin. Bu ay bir lokma et girmeyecek boğazından. Eylülde beyaz ve altın rengi şarapların yanında pelin şarabı içir. İçi bulanırsa de ki, mızmızlanma da yut şunu, huzursuzluğun ekşitiyor mideni, pelin değil! Ekimde ağzına bir damla koymayacak. Düşün ki sır tutmak zorunda; dostluğu da ihaneti de önce nefsinde denemeli. Kasımda aynı bir ödüle kavuşur gibi yıllanmış, olgun şaraplarla kendinden geçsin. Aralık gelince içtiği bütün şarapları derhal unutmaya başlasın! Göreceksin ağır ağır iyileşecek baban. Onu mahveden duygu her neyse önünde sonunda buharlaşacak.

zehir

Babamı yavaş yavaş zehirlediğimi söylemişler. En çok buna içerledim.

Ben bilmez miydim zambak kökünü kaynatıp sinsice yemeklere katmayı? Göz göre göre kıvranırken babam, bir yandan yılışıkça ondan bundan çare arayıp bir yandan gördüğüm her zambağı gizlice yolmayı?

Oysa esine kapılmıştım. Galenos'un kadim zamanlara gömülü sesi hançeremde yeni bir deyişe kavuşurken, aklıma parlak bir fikir gelmişti. İklimi ve hisleri, gündüz ile geceyi, düş ile hayali, babamın kalbine adil bir biçimde yerleştirmek için yeniden, şaraptan alıkoymaktansa onu kendi şarabımla arıtacaktım.

Babamın hayatı boyunca tatmadığı şarabı yapmaktı niyetim. Bu cümlenin altında yatan büyüklenmeyi göze alarak söylüyorum bunu. Öyle bir şarap yapacaktım ki içinde salt beni andıran bir kusur mayalanacaktı. Babamı bana yanaştıracak bir şey. Onu o karanlık ormandan çekip başka bir sarhoşluğa savuracak, aramızdaki bilinmezliği açığa çıkaracaktı. Ama önce, onun yordamını iyice çözmek için, bu kez güzel bir cümleyi harf harf işitircesine, babamın şarabını tattım.

İlk bakışta mat bir kızıllıktaydı. Işığa tutunca belli belirsiz bir pırıltı çakıyordu kadehte. Üzümleri güneşle cezalandırılmış genç bir şarap. Erguvan kırmızısı şarap taşı kristalleri vardı içinde. Çözünemeyen bu kristaller hangisinin sitemiydi; soğukta bekletilen şişenin mi, yoksa ormanda yiten oğlanın mı kestiremedim. Hafiften çalkaladım kadehi. Camın yüzeyinde dolgun gözyaşları oluştu. Henüz bir yudum almadan yudumun baş döndürücü gücünü damla damla görebiliyordum. Şarabın cama değen kenar çizgisinde hafif maviye çalan bir renk belirdi. Mavi! Düpedüz hamlığıydı babamın. Şarabı iyi şarap yapan üzüm dengesi bile isteye hiçe sayılmıştı. Tam da böyle bir şeydi kusur işlemek. Lezzette kişisel bir biçeme erişmek için illa ki bir yanlışlık yapmalı.

Gözlerimi kapayıp küçük bir yudum aldım. Yapışkanımsı aşırı bir tatlılık. İfadesiz bir yumuşaklık sonra. Yudum ağzımı sarıp diş etlerime bir çekilme hissi verdi. O zaman babama çok uzak bir başka yüz belirdi gözümde. Yuttum. Boğazımdan mideme yuvarlak bir varlık indi. Biraz ağır, hantal bir şey. Çok tuhaf, değişken bir şaraptı bu. İçinde bir adamın bütün

huyları gizli. Bir yanda saldırgan bir asit, öbür yanda muhteşem bir burukluk. Gözümü açtım. Çevremdeki desenlerin gizil geometrisi iyice keskinleşmişti. Bir yudum daha. Babamın şiddeti ağzımda. Geçtiği yeri yakan kızgın bir öfke. Kadeh bittiğinde, burnumdan soluk alıp verdikçe bir metal tadı aldım. Genzimi saran paslanmış vicdanıydı babamın. Çocukluğumdan beri içimi kemiren kuşku, sonunda gövdemden daha büyük bir gövde olarak karın zarımı yırtmaya başladı.

Anladım ki Kutsi Karaca sandığımdan da zalim bir adamdı.

Şişenin sonunda, evimizin denizi gören penceresinden gevşemiş bir halde manzarayı seyrederken, durduk yere amcam geldi aklıma. Ve babamın ona bakarkenki kaş çatılması... İkisini bir arada tutan en belirgin anımdı bu. Amcamın denizde kaybolmasından birkaç gün önceydi sanırım. Rüzgârlı bir ağustos akşamı, amcam dizlerine kadar ıslak, ellerinde balık pulları dükkâna girmiş, yarılan parmaklarını vazelinlemeye başlamıştı. Ben o sırada yeni döşenmiş fayansları siliyordum. Babam ile amcam yüzleri aynaya dönük yan yana duruyorlar, birbirleriyle aynadan konuşuyorlardı. Kutsi ile Mercan. İki kardeşe göre baştan ayağa uyaksızdılar. Babamın Balkanlı teni amcamın esmerliğini iyice koyultuyordu. Biri boylu ve gösterişliydi; öbürüyse bakışıyla bütün dikkati yüzüne çekerdi. Dükkânın yan duvarında, altın varaklı çerçevede dedemin fotoğrafı asılıydı. Babamı ona benzetmiştim. Üstünde kispeti, iki elini kemer tokasında birleştirmiş, yağ içinde pırıl pırıl poz veren bu güreşçi Ensar Karaca'ydı. Dedemi hiç tanımadım. Annem ile babam evlenmeden yıllar önce ölmüş. Babam sarışınlığını ve iriyarılığını tümüyle Ensar Karaca'dan almış olmalıydı. Amcamsa ne babamın kardeşiydi ne de dedemin oğlu. Kısacık boynuna, sağlam ama tıknaz gövdesine bakılırsa, onlardan epey uzak, anasını andıran bir oğuldu.

İki kardeş aynanın önünde üç beş sohbet ederken babam birdenbire amcamı kolundan aşağı çekip berber koltuğuna oturtmuştu. Gel de tıraş edeyim seni, orman adamlarına dönmüşsün! Amcamın enseyi örten kıvırcık saçlarını üç numara makineyle hoyratça kırpmıştı. Yerleri süpürürken siyah buklelerin arasında birkaç kır fark etmiştim. Yaşına göre henüz çok erkendi. Sonra usturayı çıkarmıştı babam. Yüzünde gergin bir anlatım. İkisi de birbiriyle konuşmuyorlardı artık. Sessizliğe katlanamayıp radyoyu açmıştım. Ağdalı, anlaşılmaz bir şarkı. Babam usturayı meşin kayışta bilerken, amcam yeni yüzüne alışmak için aynaya bakıyordu. O zaman göz

göze geldik. Tatlı tatlı göz kırptıydı bana. Üzülme, yine uzar, der gibi. Ama babam bu sözsüz konuşmayı aniden bölüp amcamın alnını koltuğun başlık kısmına bastırmıştı. Çenesinden âdemelmasına doğru çırılçıplak bir boyun çıkmıştı ortaya. Tümüyle savunmasız, bütün tehlikelere açık... Amcamın yüzü gelişigüzel el darbeleriyle köpükleniyordu. Son derece titiz, müşterisini rahat ettiren bir berber olduğunu düşünürsek, babamın amcamı köpüklerkenki tavrında umulmadık bir özensizlik vardı. Kulaklar, dudaklar, burun delikleri olduğu gibi kapandığından, soluk alabilmek için ağzını aralamak zorunda kalıyordu amcam. Kapa ağzını! Korkmuştum... Bu nedensiz gerilim iyice tırmandırıyordu korkumu. Amcam ne dediyse yapmıştı. Sağa çevir! Sola çevir! Yukarı bak! Kaldır boynunu!

Ustura uzvuydu babamın. Usturayla gözyaşını silebilir, yanağını okşayabilir, gözüne kaçan çöpü alabilirdi. Ama bu kez bir çatalı tutar gibi sakarca tutuyordu onu. Babam her zamanki ustalığının tersine usturasını sarsakça sallayarak amcama sürekli gözdağı veriyordu. Amcam hiç tedirgin olmamıştı. Olduysa bile çıplak gözle görülemeyecek denli derinde, gizli bir korkuydu bu. Şahdamarının üstünde gezinen keskin ele usulca boyun eğiyordu. Tıraş bittiğinde derin bir soluk almıştım. Ama babam durmuyordu hâlâ. Amcamın başını musluğun altına sokup ovalaya ovalaya yıkamaya başlamıştı. Yıkamak da sayılmaz, tam anlamıyla hırpalamak. Kaynar suyla epey haşlamış, sonra havluyla sürte sürte kurulamıştı amcamı. Amcam gıkını çıkarmıyordu. Başı, yüzü, boynu kıpkırmızı olmuştu oysa. Acıdan gözleri çakmak çakmaktı. Koltuğundan tam kalkacakken, babam omzuna bastırmıştı yine. Otur! Daha bitmedi! Uzun uçlu bir makasın ucuna doladığı pamuğa kolonya döküp ateşe tuttuğunda istemsizce gözlerimi kapamışım. Elimdeki ıslak bez yere düşmüştü, çok iyi anımsıyorum. Babam pamuğun aleviyle amcamın kulaklarını yalazladıkça, havayı bir yanık kokusu sarmıştı. Amcam iki eliyle kolçakları kavramış, acıyla yüzünü buruşturuyordu. Kulağındaki kıllar daha ilk vuruşta yanıp kül olmuşlarsa da babamın harı bir türlü sönmüyordu. Sonra öbür kulak. Derken bir yıkama daha. Üstüne üstlük tahriş olmuş cilde bir de kolonya sürülmüştü. Amcam cayır cayır yanıyor... Dayanamayıp eliyle yelpazelenirken, babam ellerini iteleyivermiş, sonra bir güzel kremle suratını sıvazlamıştı. Amcamın yüzü kabarmaya başlamıştı bu kez. Sonra babam elini vazelin kutusuna daldırıp amcamın boynunu ovalamaya koyulmuştu. Hatırlı müşterilerine yaptığı masajın daha kabası. Derken hiç beklenmedik bir anda, ellerinin arasındaki kellede bir düşünce, bir kan dolaşımı yokmuşçasına amcamın ensesini

kütürdeterek başını iki yana çevirivermişti. Gözümde şimşekler çakmıştı o zaman. Boynu kırıldı sanmıştım. En sonunda buyurgan sesini duymuştum babamın. Hadi bakalım! Sıhhatler olsun. Şimdi adama benzedin!

Amcam kızgın, ağır ağır kalkmıştı koltuktan. Boynuna sarılı havluyu çekip artık gizleyemediği bir öfkeyle eviyeye atmıştı. Sağ olasın, demişti dişlerinin arasından. Eline sağlık. Gözlerinde sakınımsız bir nefret. Dükkândan çıkarken son bir kez aynadan hırpalanmış görüntüsüne bakarken iri gözlerini babama doğru devirmişti. Haftaya balığa çıkalım senle, kolyoz akını başladı! Babam usturada kalan deri ve kıl artıklarını parmağıyla sıyırarak, olur, demişti, nasıl bir avcıymışsın görelim...

Böyle sahneleri anımsadıkça boğulacak gibi oluyordum. Anımsamak değil, unutamamaktı benimki. Bağışlanamaz bir merakım vardı çünkü. "Şimdi"ye dair yaşantımın bütün düğümlerini geçmişle çözmeye uğraştıkça, "şimdi"nin gerçekliği türlü boyutlarda çoğalarak yanılsamaya uğruyordu. Basitlik ile yalınlık arasında derin bir uçurum vardır. Basitlik, "şimdi"ye sıkı sıkıya bağlı, geleceğe saplantılı kolaycı bir yoldu benim için. Sözgelimi, babamın inadına suskunluğunda büyüyen karanlığımı basitçe kabullenebilirdim. Amcama meydan okuduğu günkü haşmetiyle, amcamın karanlık sularda yittiği sabahki mahvoluşundan işime geleni seçebilirdim de. Pekâlâ kaygan bir benlik yaratabilirdim kendime. Annemi, amcamı, babamı, hakkında tek kelime bile bilmediğim dedelerimi, büyükannelerimi içine katmadan salt kendi ömrümden ibaret küçük bir bellekle geçinip gidebilirdim. Böylece anakaraya göçebilirdim de. Dünyaya döllemesiz cücükleme düşmüşçesine bağsız bir hayat yaşayabilirdim. Yüzümün sağ yanını ne yapacaktım o zaman? Amcamın sesinde büyüyen adımı? Ya anneme çeken dizkapağımı? Şarap tatmaktaki doğaçlama hünerimi ve Galenos'u bir iç konuşmaya tercüme edebilen kendi sesimi? Sonunda yine aynı satırlarla başlayacaktım hikâyeme: *Sağ avucunda süpürge nasırı, suda kalmaktan parmakları pütürlü, tahta göğüslü bir ikonaydım,* ben. Gerisi sislerle örtülü çağımdı. Yalınlaşabilmek için yalansızlığa kavuşmalıydım önce. Yalan babamın göğsündeydi. O ölmeden, göğsündeki anı toprağın altında taşlaşıp som bir yalan olmadan önce ona ulaşmaktan başka çarem yoktu. Bulduğum en kestirme yol, babamı öldürüp yok etmektense onu şaraba boğacak dolambaçlı bir yoldu.

Neyse ki babama o yılın şarabını kendim yapacağımı söylediğimde hiç itiraz etmedi. Zaten sağ gözü bulutsu bir zarla yavaş yavaş örtülüyordu.

Gören tek gözüyle şarabın berraklığından emin olamayacaktı.

Üzümlerimiz geç toplanmıştı. Bol tanenli, zengin aromalı bir şarap yapmak için fazlasıyla şanslıydım. Akşam saat dört buçuk gibi kütüphaneyi kapatıyor, bisiklete atladığım gibi bağa gidiyordum. Ezik, çürümüş taneleri ayıklamak tam dört günümü aldı. Çürümüş her bir tane yılgınlık demekti. Bense babamın karşısına dipdiri çıkmaya kararlıydım. Üzümleri sıkmak için babamın el presine hiç dokunmadım. Damağı saran demir tadından mutlaka korumalıydım şarabımı. Üzüm dolu çelik kazanda saatlerce gezindim. Terim ve kokum, Yorgo'nun ezbere bildiği bütün salgılarım bacaklarımdan olduğu gibi cibreye aktı. Her bir taneyi çekirdeğindeki acıdan koruyarak incitmeden ezdim. Üzüm ile çekirdeği arasında ezeli bir anlaşmazlık vardır. Üzümün beyaz eti, dünyanın bir günlük bir yer olduğunu öğütler; çekirdeğiyse toprağın sonsuzluğunu. İki öğüdü aynı anda yudumlamayı göze alamazdım. Cibreyi dört gün beklettim. Şıranın rengi sarıdan pembeye doğru koyulmaya başladı. Ama rengi hâlâ istediğim gibi değildi. Biraz da arsızlık ettim sanırım. Pırıltılı bir bordonun peşindeydim. İçinde biraz cehalet, bir tutam cesaret olmalıydı. Ben de dayanamayıp cibreyi kaynattım. Şıranın ekşili buharı havaya salındıkça, üzümün kabuğunda ne varsa, güneşe içkin her anı olduğu gibi şıraya aktı. Üzümün burukluğunu tümüyle ele geçirmiştim artık. Birkaç gün içinde cibre için için fokurdamaya başlamıştı. Havasız kalan üzüm karanlıkta can çekişerek kendi özüne kavuşmuş, ağır ağır insana dönüşüyordu. Ben de biraz değişmiştim bu arada. Sözgelimi daha dik durmaya başlamıştım. Parmaklarım daha bir maharetli, burnum eskisinden de keskindi. Babama karşı duyduğum korkunun yerini arsız bir küstahlık alıyordu. Cibrenin mayalanmasını sabırla bekledim. Büyük olasılıkla amcamdan miras kalan sabrım da eklenmişti içine. Günlerce gittim geldim, üzümün çığlığını dinledim. Cibreden çamurumsu posayı ayırırken şarap alabildiğine sessizdi. Nedense hüzünlenmiştim. Üzüm üzüm değil, tümüyle başka biriydi. Kişiliğine erişmiş, yeni huylar edinmişti. İnce ince süzdüm şarabı. En küçük bir tortu kalmadı. Şişeleri mahzene yatırdığım gün, kaldığım yerden büyümeye başladım.

Adada herkes şarabı taze içer. En fazla sekiz ay sonra şişeler açılmaya başlar. Geleneği hiçe sayarak bir buçuk yıl beklemeye karar verdim. Bu arada gizli gizli seviştim Yorgo'yla, babamın ormanda geçen kâbuslarını

dinledim, hiç aklımda yokken Lodos Kitaplığı kurdum. Kısacası, babamı zehirleyinceye dek oyaladım kendimi.

Lodos Kitaplığı

Denizin de bir ömrü var. Her mevsimsel çevrimde ölüyor, derken başka bir deniz doğuyor yerine. Kumsaldaki taşlara bakarak pekâlâ okunabilir denizin soyağacı. Taş, kumsalın en eskisidir çünkü; kayaların kumla akrabalığını pürüzsüz yüzünde bir dert gibi taşır. Issızlığın kadim bilgisine sabırla bekleyerek erişmiştir. Taşın da bir ahlakı vardır, evet. İnsankişinin katlanamayacağı durmaklığa içkin bir ahlak kakılmıştır bünyesine. Taş taşlaşmakla önceki denizini yitirmiş, yitireceği hiçbir şey kalmamış bir kimsedir. Kumlaşıncaya değin yeniden doğan denizlere bakacaktır hep. Bu yüzden, işte tam da bu yüzden, asla kumsaldaki taşları toplamamalı. Yoksa ölürler. O kusursuz yuvarlaklığını, büyüleyici camsılığını ele geçirmek istediğimiz her biri, eve götürünceye değin matlaşıverir. Kısacası, terbiyeli olmalı. Suyun tuzla güreşmesini izlemek için denizi işitmeye bırakmalı taşı.

Babama, taşları dinlemeye kumsala gidiyorum, diyemezdim. Kataraktlı gözünü pörtleterek çok fena gülerdi yoksa. Hele ki kopan fırtınayla denizin kara bulutlara ağdığı kış mevsiminde düpedüz çılgınlıktı benim yaptığım. Ama en çok denizin fırtınayla boğuşurkenki halini seviyordum. Gençliğini yani. En karmaşık, en saldırgan olduğu zamanları... Balık pulu parlaklığındaki güz denizinin yerini, birbirinin üstüne yığılan yüksek dalgaların kıyıya yaklaştıkça köpürdüğü başka bir deniz almıştı. Taşlar birbirine çarparak hızla ufalanmaktaydı. Islak kuma bıraktığım ayak izlerini çabucak dolduruyordu dalgalar. Geçtiğim yerler anbean silindikçe ben oradan hiç geçmemişim gibi izsizleşiyordum.

Bugüne değin kar görmedim. Yine de bir kar tanesinin zihninde üşüdüğüm zamanlar çok oldu. Ama muson yağmurlarını hayal bile edemem, alizeleri de. Öte yandan, fırtınanın her türlüsünün içinden geçmişliğim vardır. Bunaltıcı iç sıkıntılarımla baş edemediğimde hiçbir yere sığamaz, gider rüzgâra sığınırdım. Bir bakıma taşın kaderini paylaşmaktı bu. Yuvarlaklaşmanın bir başka yolu... Rüzgârla döllenmiş başka varlıklarla yalnızlığımı avutmaya çalışırdım. Ağrıyan taşıydım kumsalın. Kumlaşıncaya değin daha kaç yüzyıl bekleyecektim böyle?

Hamsin fırtınasının henüz başıydı. Şubatın ilk günleri. Cumartesi sabahı aç acına kendimi kumsala atmıştım. Soğuk, etimi kesiyor, burnumdaki akıntı sivrilerek sinüslerime batıyordu. Yün atkıya sarınmış, kaygan kumun üstünde düşe kalka yürüyordum. Islanan botlarım iyice ağırlaşmıştı. Başıboş köpekler merakla fırdolayı dolaşıyorlardı. Kasım ayındaki lodos fırtınasından sonra denizde işe yaramaz ne varsa kumsala sürüklenmişti. Dalgaların tam bitiminde, yosunlara karışmış yengeçlerden, çürümüş denizanalarından, hayvanını yitirmiş kabuklardan saçaklı, eğri büğrü bir sınır oluşmuştu. Sınırın daha gerisinde, çocukken yaptığım gibi lodos vurgunu nesneler toplamaya başladım. Denizcilerin attığı viski şişeleri en gösterişli olanlarıydı. Teneke puro kutuları, güneş gözlükleri ve en güzeli de konyak mataraları... O zemheri soğukta sırt çantamı çer çöple doldururken kumsalın bitiminde, üst üste yığılmış şezlongların arasına sıkıştırılmış bir şey gözüme battı. Bir kitaptı. Okunmadan ölmüştü.

Hemen hemen tamamı yırtılmış kitabın kalan sayfaları tuz kristalleri yüzünden okunmaz hale gelmişti. Kâğıdın ağaca içkin anısı canlanmış, her bir sayfa yonga gibi içine kıvrılmıştı. Bazı satırların altı fosforlu kalemle çizilmişti. Belli ki okuduklarını ezberine alan birinin çizgileriydi. Kırtasiyeyi seven, düzenli, bir o kadar unutkan birinin... Sayfalardaki işaretleri, düzgün bir el yazısıyla sayfanın boş kenarlarına düşülmüş notları inceledikçe, kitabın meçhul okuruyla aramda gizemli bir özdenlik gelişiyordu. Kitabı çevirirkenki jestlerini gözümde canlandırabiliyordum. El yazısının düzgünlüğüne bakılırsa oturarak okuyordu kitabını. Şezlongun üstüne bağdaş kurmuş kendi kucağına eğiliyordu. Kumsaldaki eğlenceli kalabalığa ilgisiz, elinde fosforlu kalemi, tane tane yutuyordu sözcükleri. Altı çizili cümlelerden birini zorbela okuyabilmiştim. *Kuşkulu olmaktan çıkmak için düpedüz var olmaktan çıkmak gerekir.* Bir buluşmaydı bu. Tamamı paralanmış, yazarının kim olduğunu anlayamadığım bu sayfalar arasında yüzünü hayal edemediğim –hatta bu nedenle yarı ölü saydığım– bir yabancıyla umulmadık bir anda bir araya gelmiştim. Ben de aynı satırın altını çizerdim, diye düşündüm. Ya da o satırın altını çizdiği içindir ki ben de onunla aynı zamanda yaşıyorum. Sonunda bir topluluk seçmiştim kendime. Yazılı işaretlerle anlaşan, birbirlerine kitaplar aracılığıyla pusulalar bırakan, küçük, ama en önemlisi birbirinden sorumsuz birer koloni üyesi olarak birbirimizi hiç tanımasak da bir tek kitabın çevresinde tanış çıkabilecektik. Lodos Kitaplığımın ilk kitabını bulmuştum. O kitap

yüzünden yabanıl yaşantımdan, hayranlık duyduğum taştan, denizden başka bir yere, insan dünyasının tam merkezine çekiliverdim. Zaman daha önce görmediğim üç farklı kılığıyla hayatıma ilişebilirdi artık.

Eskiden kabuğumdu zaman. Evimi çevreleyip evimin üzüntüsüne, adamı çevreleyip adamın yavaşlığına göre tekrar yaratılırdı... Hayatı dizginleyebilmek için ona mecburdum da. Yaşantım belleğe geçmeden az önce kadranlara yazılıyordu çünkü. Mesaiye başlayıp mesaiyi bitirmeye, ezan saatlerine, Latife Keşal'in rakı almaya çıktığı akşam vaktine, babamın içmeye başladığı saat altılara, kısacası hayatın fazlasıyla dakik tartımına göre herkes gibi bir dış zamanım vardı benim de. Hareket ancak başka bir hareketle, zembereğine tutunmuş çarkların şaşmaz deviniminde adlandırılabiliyordu. Nasıl ki bir yüz metre koşucusu, avına odaklı bir kaplanı andıran koşusuyla betimlenmektense saliselere karşı verdiği amansız savaşıyla niteleniyorsa, ben de gizliden gizliye yeni bir iç zamanda, şarabı bekleyen biri olarak niteliyordum kendimi. Koşucu, önce rekorunu kırar sonra erişir imgesine. Saliselerin geçiş süresi asla değişmez, değişen yalnız insanüstü çabalamasıdır. Kaplandan aşkın bir kaplanlık sergilese de ister istemez yelkovana bukağılı bir zaman işçisidir o. Bense şişenin zamanına kapatılmıştım. Böylece dış zaman kalabalıktan uzakta yutulabiliyordu. Bunu nasıl yapacağımı kimseden yardım almadan kendi kendime öğrendim.

Her nesnenin özünde insan var. Taştan, üzümden, denizden aldığım titreşimlerle kitaplardan aldıklarım arasında ne gibi bir benzerlik var diye sorulsaydı, hangi birine baksam sonunda hep kendimi, kendi huzursuzluğumu görüyorum, diye yanıtlardım sanırım. Öte yandan kitap ile doğa arasında aşılmaz bir uzaklık vardır. Doğa, insanın doğusunda kalan, zamandan arındığımız zamansız bir kıtadır. Itırlı bir bahar günü açan asma çiçeği, kadranlardan bağışık kendi iç zamanını yaratmakla kalmayıp evrenin biteviyeliği içinde zamanı yutmuştur. Kumsaldaki ak taşları seyrederken ben de yutulurdum böyle. Saatler başka bir yerde işlemeyi sürdürürdü. Doğadaki her türlü belirginlik, serpintili dalgalar ve salkımlar ve taneler evreni tamamlar, derin, göz kamaştırıcı bir aydınlığa akardı. Doğaya çıkınca bilerek unutur, kendi haline bırakırdım dakikayı. Kurtulurdum.

İnsanın saatlere nasıl da bağımlı olduğunu en çok kitaplarda gördüm. Yazıda zaman bir zorunluluktu. Bulmaca kitaplarından tutun denemelere

kadar hemen her cümlede bir zaman kesiti saklıydı. Hem bir imgeydi zaman. Anlatının vazgeçilmez unsuruydu. Yaşantı nasıl kendini zamana göre kuruyorsa, zaman da anlatımda yeniden kuruluyordu. Bir gün, o gün, sonra, derken, dün gibi zamansal kalıplar okurkenki "şimdi"yi vurgulayarak, adanın ücralarında aradığım "hiç zaman"ın olanaksızlığını gösteriyorlardı bana. Hikâye hikâye olabilmek için önce bir zaman dilimine ulaşmalı, o dilimi eksiksizce kaplamalıydı. Tarih düşmek, insana bungunluk veren sonsuzluk arzusuyla baş etmenin tek çaresiydi. Üstelik her hikâyede iki ayrı benlik taşıyordu zaman. Birinde peş peşe gelen sözcüklerin birbirlerine değdikçe çıkardığı tını, öbüründe hayalî bir çağ. Sayfalar çevrildikçe tını ahenkli bir ses oluyor, sesin içinde çağlar, anlar, dakikalar yaşanıyordu.

Kitapların içinde üçüncü bir zaman daha keşfetmiştim. Unutulmuş ve terk edilmiş kitapların içine sinmiş okunmuşluğu... Altı çizili satırlar, düşülmüş notlar, köşesi kıvrılmış sayfalar, iç kapağa yazılmış tarihler ve adlar, başkalarının özerk zamanlarına ortak olduğumun kesin işaretleriydi. Kısacası hayaletsi de olsalar kavuşulamayacak dostlar edinmiştim kendime. Lodos Kitaplığı'yla birlikte, hiç zamanın kuytusunda eriştiğim dinginlik sona erdi. İçimde büyüyen huzursuzluğa başkalarının adlarını koymaya başladım.

Lodos Kitaplığı unutulmuş ve terk edilmiş kitaplar koleksiyonudur. Başka bir deyişle, unutkanların ve terk edenlerin toplandığı yer... Terk edilmiş kitaplar, yağmalanırcasına okunmuş, sayfaları hoyratça kıvrılmış, ikiye katlanarak okunmaktan ciltleri zedelenmiş kitaplardır. Bulmacalar, yıllık fal kitapları, son moda romanlar, ucuz polisiyeler, hafif aşk serüvenleri, aktüalite dergileri, üçüncü sınıf tarihsel romanlar Lodos Kitaplığı'nın en alt rafında Terk Edilmiş Kitaplar diziliminde hemencecik yerlerini almıştı. Onları toplamam zor olmadı. Nereye gitsem tüketilmiş bir kitap çıkıyordu karşıma. Lokantalardaki yazarkasanın hemen yanındaki rafa kaldırılmış veya kahvehanelerdeki eski gazete yığınlarının üstüne bırakılmışlardı. Hemen hemen hiçbirinde işaret yoktu. Yalnızca bir tanesi ağdalı iyi dileklerle sunulmuş bir doğum günü hediyesiydi. Bir tanesinde de arka kapağın iç yüzüne cep telefonu numaraları, elektronik posta adresleri yazılmıştı. Bu okunaklı, tombul yazı, yeni tanıştığı insanlarla çabucak ahbaplık kuran birinin işgüzarlığını gösteriyordu.

Birçoğu korsan baskı olan terk edilmiş kitapların hiçbirine okurunun adı soyadı, kitabın alındığı tarih not düşülmemişti. Demek yeterince sahiplenilmemişlerdi. Her on sayfada bir sayfanın kenarı muhakkak kıvrılmış olurdu. Terk edilmiş kitapların okurları uzun süre yoğunlaşamayan tipte kişilerdi anlaşılan. Dikkatleri hemen dağılıyor, okudukları sayfanın kenarını özensizce kıvırıp kitabı kenara bırakıyorlardı. Bu kitapların en büyük özelliği, hiçbiri yarım bırakılmamıştı. Baştaki sayfalarda olduğu gibi son sayfalardaki geniş yağ izlerinden, sos lekelerinden kolaylıkla anlaşılıyordu okundukları. Bazı sayfaların cilt kenarlarına kumlar birikmişti. Ham diye okunuyor, biter bitmez sokağa bırakılıyorlardı.

Birkaç polisiye dışında terk edilmiş kitapları zevkle okuduğum söylenemez. Gerçi büyük puntolarla dizilmiş harfler, okuma bozukluğumu epey düzeltmişti. Ancak, kitapların önceki sahiplerini gözümde yeterince canlandıramadığımdan –ya da canlandırdığım kişiler hep birbirine benzediğinden– terk edilmiş kitaplara bir türlü ısınamamıştım. Dediğim gibi, okuma beğenisi gelişmiş biri olmasam da çağın yavanlığa olan eğilimini bu kitaplarla sezmiştim. Terk edilmiş kitapların birçoğu korkuya dayanıyordu. Kitlesel imhaları ve büyük felaketleri kâhince bir bilgiçlikle ele alan komplo teorileri sunuyorlardı. Kadının gölge bir kahramana dönüştüğü aşk romanlarında aşktan çok ilişkiler anlatılıyordu. Dinsel içerikli kitaplarsa bir yandan kutsal metinlerin birer kandırmaca olduğunu ileri sürerlerken, bir yandan da günümüz tektanrısını tümüyle politikayla haşır neşir, sarışın bir asilzade kılığında tekrar yaratıyorlardı.

Zamanın ruhu, Geppetto'nun içindeydi. Kaba elleriyle insan gövdesini kabaca oyan zorbalaşmış bir marangoz görünümünde, ilkin Geppetto'nun huyunu bozuyordu. İskarpelasıyla her türlü acıyı pornografik bir dille estetize eden bu kaba saba marangoz, terk edilmiş kitapların bünyesinde, ağzından salyalar akıtarak bugünün insanına ruhsal kurtuluşun basit yöntemlerini yontuyordu. Biçimsiz Pinokyolarını bir bir kanırtıyor, kalan kıymıkları ateşte yalazlayarak yaralıyordu onları...

Lodos Kitaplığı'nda bir de unutulmuş kitaplar vardır ki onlar hâlâ sahiplerini arar. Bunlar yarım kalmış kitaplardır. İki elle okundukları için ciltleri yarılmamıştır. Sayfalarda insan teri yoktur. Kitabı çevirirken güneş yağının kokusunu alamazsınız. Mutlaka ayraç kullanılmış, tek bir sayfası kırıştırılmamış; oluşan kırışıklıkların tarihi, gönülsüz emanetçilerin hor

ellerine düştüklerinde başlamıştır. Kumda bulduğum unutulmuş kitapların iyi durumda olduğunu söyleyemem elbette. Nemden kabarmış, yırtılmış, silinmiş olanları elimden geldiğince tamir etmeye çalıştıysam da pek başarılı olamadım. Kitapların okurları da aynı kitaplar gibi tanınmaz hale gelmişti. Ben de onları daha iyi durumda bulabileceğim başka yerlere bakmaya koyuldum. Kışın delici soğuğunda herkes evlerine kapandığı için unutulmuş kitap arayışım fazla dikkat çekmedi. Zaten kütüphane memurluğum daha da kolaylaştırmıştı işimi. İlkin bir bir pansiyonlara uğradım. Komodinlerin çekmecelerinden çıkardıklarım mükemmel durumdaydı. Resepsiyonlara düşenlerse tozlanmaya bırakılmışlardı. Adadaki yüzlerce pansiyon odasını gezdikten sonra çarşıdaki tek şehirlerarası otobüs bürosuna gittim. Aslında oraya büro denilemez. Kırtasiyeciliği, manifaturacılığı ve fotoğrafçılığı bir arada götüren Ayşegül Yener bir yandan da bir otobüs firması için bilet kesiyordu. Ona yolcularını karşı iskelede bırakan otobüslerden kitap çıkıp çıkmadığını sorduğumda hazırlıksız yakalanmış gibi kaygıyla yüzüme baktı. Eline birkaç kitap geçtiğini, ama sahipleri gelip almadığı için ikinci el fiyatına satışa çıkardığını saklamadı. Hepsini satın almak zorunda kaldım. Kitaplardan bir tanesi yazarı tarafından imzalanmıştı. *Sevgili Emre'ye en iyi dileklerimle...* Okur ile yazar arasındaki bu senlibenliliği hiç inandırıcı bulmamıştım. Daha sonra feribota gittim. Adanın tek feribotu vardı. Sabah saat on sularında gelir, öğlen on ikiye kadar iskelede bekletilirdi. Feribotun kantin işletmecisi sevimli bir adamdı. Beni tuvaletin hemen yanındaki merdiven altında kalan kayıp eşya kabinine götürdü. İçersi sidik kokuyordu. Yerlere atılmış katranlı halatların üstünden atlayarak, metal bir rafa gelişigüzel atılmış boş cüzdanların, giysilerin, içi deşilmiş valizlerin, deniz oyuncaklarının arasından topu topu dört kitap bir de gezi notlarının yazıldığı bir defter çıkarabildim.

Unutulmuş kitaplar, terk edilmişlere göre okurunun karakterini çok daha kolay ele veren, özenle seçilmiş kitaplardı. Bir tanesi tamamen temizdi. Ne bir çizik, ne de küçük bir not. Bu kişi kitabı canlı bir yaratık olarak gören ve ona asla ilişmeyen biri olmalıydı. En çok Büyük İskender'in hayatını anlatan romanı sevmiştim. Yanlış cümleler kırmızı tükenmezle işaretlenmiş, satırın yanına doğrusu yazılmıştı. Bu titiz okur Türkçe'ye polislik ederek kendi kendine sinir bozukluğu yaşamaktan zevk alıyor olmalıydı. Bir deneme kitabının okuruysa kitap sayfalarını rengârenk küçük postitlerle

bezemişti. Yazara derin bir hayranlık besleyen, itaatkâr biri... Bir şiir kitabında bilinmeyen bazı sözcükler çember içine alınmıştı: *metfun, şehrengiz, ufunet...* Bu meraklı okurun sayesinde bir dolu yeni sözcük öğrendim. En çok da Kitabı Mukaddes'e şaşırmıştım. Bir din kitabı olarak değil de heyecanlı bir serüven olarak okunmuş, ilginç olayların geçtiği baplar büyücek yıldızlarla işaretlenmişti. Cep kitabı büyüklüğünde, üç parmak kalınlığında basılmış, kızıl ciltli ağır bir kitaptı.

Lodos Kitaplığımı, Halk Kütüphanesi'nde, annelerinin evde görmeye dayanamayıp sözümona ödev yapmaya gönderdiği okul çocuklarının korkunç gürültüsü içinde, kütüphanenin hiçbir rafının görmediği bir titizlikle yavaş yavaş düzenledim. Kırk sekizi terk edilmiş olmak üzere toplam yetmiş dört kitabım vardı. Yetmiş dört okurun kişisel şifrelerini çözmek fazla zamanımı almadı. Bir gün onlarla karşılaşmanın umuduyla her biri hakkında –bazılarının adlarını da biliyordum– belleğime birer kart açtım. Latife Keşal'in telve lekelerinden çıkardığı hikâyeler gibi ben de kitaplara bırakılmış izlerden tanıdık yüzler yaratmıştım kendime. Ama oyun fazla sürmedi. Adada kitap bulabileceğim hemen her deliğe bakmıştım. Gelecek sezonun yeni unutkanlarını beklemekten başka çarem yoktu. Derken, sayfalara düşülmüş bütün notları görmezden gelerek gerçek anlamda okumaya başladım kitapları. Seçilmiş ve yarım kalmış kitaplara, sevdiği kitabını kaybetmiş unutkanların pişmanlığını temize çekerek, aynı onlar gibi davrandım. Başkalarının izlerine yeni izler ekledim böylece. Yazdım, çizdim, işaretledim, dalgınlıkla sayfalara çay damlattığımda üzüldüm. Artık kütüphaneyi saat beş buçukta kapatmıyor, geceyarısına kadar buz gibi salonda kitap okuyordum. Yokluğum Yorgo dışında kimsenin ilgisini çekmemişti. İşin doğrusu, Yorgo beni arayıncaya dek, ona dair her şeyi unuttuğumun farkında bile değildim.

Yorgo'yla Lodos Kitaplığı'nı kurduktan haftalar sonra, üçüncü cemrenin toprağa düştüğü gece, babam meyhanedeyken bizim evde buluştuk. İçeri girer girmez kucakladı beni. Durgundum. Yüzüne sancıyla bakıyordum. Parmaklarımda mürekkep lekeleri vardı. Yorgo, özlem dolu öpüşlerine karşılık bulamayınca içerlemişti. Yüzünü uzaklaştırıp kuşkuyla süzdü beni.

"Sende bir değişiklik var" dedi.

"Ne gibi Yorgo?"

"Çenen kaskatı, gözlerin derine kaçmış."

"Öyle mi?"

"Bir şey söyleyeceksin de söyleyemiyorsun sanki. Nefesin hıp diye duruyor birden."

"Yok bir şey. Hastayım, yorgun hissediyorum kendimi."

"Ama dilinin ucunda bir şey var gibi..."

"Lambayı söndürür müsün diyecektim" dedim.

Üstüme eğilirken kalakaldı. Sorarcasına baktı yine. Gözbebekleri titriyordu.

"Işık gözüme batıyor" demek zorunda kaldım.

tenin üzgünlüğü

Rezaletin peşindeyim Yorgo. Soyluluk nasıl taçlandırıyorsa hayatı, gülünç de görünebiliyor bazen. Geleceğin belleksiz toprağına kondurulmuş perişan bir korkuluk denli işe yaramaz... Böyle onurluca kimi savıyoruz başımızdan? Kimi Yorgo? İlla aşkla mı sıvamalıyız dokunma açlığımızı? Birbirimize değdikçe tenimizden çıkan ateşi gösterişli sözlerle harladıkça güzelleşiyor muyuz sanki? Şimdi, şu anda, tam da geçip gitmekteyken zaman, rezil olmanın bir yararı olmalı. Ayıp etmek yetmez, önünde eğilip yüceltmeliyiz ayıbı. Alçalmalıyız Yorgo. Madem sevişmeyi beceremiyoruz, bir gün sevişebileceğimiz başka birilerini ummanın iyimserliğiyle bırak da düzüşelim. İnan bana ayıbımız taşıyacak bizi onurumuza. Hadi suçluluğunu ver bana, budalalığını, utancını, zavallılığını da isterim. Ne kadar bayağılaşacaksın bir görelim! Hiçbir kitap ve memur bizim gibi birbirini yeterince sevemeyen ruhsal kötürümlere henüz bir kural koymamışken, beraber soyguna çıkmış iki hırsız gibi yağmalayalım gövdelerimizi. Hem gövde dediğin nedir ki, aptallıktan başka. Senin gövden doğayla bağlantılı biricik varlığındır, Yorgo. Doğanın ezici gücünü görür görmez yılışıkça eğilir. Ceset uysallığında tapınır dünyaya. Sapkınlığın ve şehvetin ve bozulmanın ve her türlü kanlı ayinin sırasını şaşırmayan başoyuncusu olarak, ışığa doğru yükselişi önleyen yerçekiminin yeryüzündeki tek temsilcisidir. Gövde hastalanır, ölür, çürür Yorgo! Çekirdeğindeki iyiliği hiçe sayarak köşeye sıkıştığı an kötülük üretir. Nerende saklayacaksın onurunu söyle! Fazla güneş alınca pul pul dökülen, yapış yapış terleyen, türlü kokular yayan şu zavallı gövdende mi? Nariniz Yorgo. Onurumuzu söküp almaya gaddarca bir hamle yeter. Kendi buharına sarınmış şu ellerin, şu baldırların, şu hançer kemiğin mi koruyacak yüceliğini? Ortaçağ'da bazı soylu kadınlar başkalarının yanında asla yemek yemezlermiş. Çiğnemekle açığa çıkan sözümona hayvanî zavallılığı başkalarına göstermemek niyetiyle şölen sofralarında kibarca oturur aç gözlerle kralı dinlerlermiş. Peki ya sonra? Sonra boş odalar. Elinde bir hindi budu, ısır ısırabildiğin kadar! Dirseğine doğru akan yağı umursamadan tıksırıncaya ye!

O kadar geriye gitmeye gerek yok aslında. Bak sana kendi gövdemden söz edeyim biraz. Bir gün, yalnızca bir gün içinde onun nasıl küçük düştüğünü, saniye saniye...

Sabah kalktım çiş deliğimde çıldırtıcı bir sancı. Kışın soğuğu içime sokulmuş. Kıvranarak helaya gittim. Sidiğim idrar yolu boyunca ilerledikçe ucu asitli bir mil orama saplanıyordu. Acı çekerek dakikalarca damla damla işedim. Gözlerimden yaşlar aktı. Hastalık, ruh dediğimiz o dumansı yaratığı gövdeye karşı kullanamadığımız biricik sığınaktır. Yaşamın ölüm koktuğunu onun sayesinde anlarız. Hastalanınca biçimimizi koruyamayacak denli zayıf düşmüşüzdür. Sahip olduğumuz görkemli gövde yavan bir safsatadır artık. Gel gör ki, her keresinde gövdeyi kurtarmaya adarız kendimizi. Ben de öyle yaptım. Kiraz sapı, maydanoz, idrar söktürücü olduğunu bildiğim bütün otları kaynatırken, eve yayılan şifalı buhara bir şaman edasıyla türlü anlamlar kattım. İnşallah, dedim kendi kendime, bu kutsal suyu içince inşallah iyileşirim. Gel gör ki bu içli temenniler, işe giderkenki çarpık yürüyüşümü düzeltemedi. Herkes sordu, neyin var, hayrola? Ayaklarımı çok fena üşütmüşüm, dedim, kaşlarımı bükerek. Fırsat bu fırsat hastalığa batan ruhumu ilgiyle ödüllendirdim. Öğlene kadar sobanın yanında oturup sancımı dinledim. Derken, bugün ayın yedisi olduğunu fark ettim.

Öğlen paydosunda kütüphaneyi kilitleyip Ayın Yedisi Kilisesi'ne gittim. Hiç öyle kilise adı olur mu, ne gülünç değil mi? Senin vaftiz edildiğin kilise Yorgo. Düşün bakalım asıl adını anımsayacak mısın? Senantuan mıydı, noturdam mıydı yoksa? Artık ne fark eder ki? Cin fikirli papaz Mihalis Sfakinakis, kilisenin her ayın yedisinde kutsandığını söyledi, çıktı işin içinden. Bugün kilisenin önünde inanılmaz bir kalabalık vardı. Pazar ayinlerinde esrarengiz bir biçimde elektriği kesilen, geceyarıları vitrayları taşlanan, her fırsatta adak mumları çalınan, mezarları soyulan kilise şimdi özel bir mabet olmuştu. Kapının önünde bazı kadınlar minik anahtarlar satıyorlardı. Anahtarlara işlevsel adlar bile koymuşlar. Kısmet için, kısırlık için, ev için, sağlık için türlü türlü minik anahtar... Kilisenin bahçesine seyyar satıcılar doluşmuştu. Meryem'in ve İsa'nın alçı dökme panolarını satıyorlardı. Pirinç haçlar, plastik ikonalar, mumluklar, zeytin tespihler... Satıcıların hepsi anakaradan gelmiş olmalıydı, hiçbirisini tanıyamadım. Aralarına birkaç dilenci de sızmış, İsa ve Kutsal Ruh adına yalvarıyorlardı. Sağlık için olan anahtarlardan birini satın alıp içeri girdim. Gelmeyeli amma da çok olmuş. Eskiden do sesine yaklaşmak için kiliseye gelir, saatlerce tavandaki resmi seyrederdim. Şimdi ondan eser yok. Dökülen yerlerini alçıyla kapatmışlar. Birkaç kesik el, salınan bir etek köşesi, küçük meleklerin çıplak ayakları aşağı sarkıyordu. Yerlerdeki mozaikleri hatıra

niyetiyle sökmüşler. Kelleşmiş desenlerin altındaki beton sıva yosunlanmaya başlamış. Yan duvarlardaki yaprak yaprak kabarmış arduvaz tabakanın altındaki taş yüzeyi mantarlar kaplamış. İnsanlar sıralı bir biçimde camekânlı tabloların önünde sessizce yürüyorlardı. Ben de sıraya girdim. Küflenmiş kanaviçe bir tablonun önünde durdum ilkin. Küçük İsa, Meryem'in kollarında göğü işaret ediyordu. Anahtarımı camın yüzeyinde gezdirerek dilekte bulundum. İnşallah iyileşirim, inşallah şarabım babamın dilini çözer, inşallah annem döner... Sonra karakalem bir tablo. Ahşap çerçevesi çatlamış, üstündeki kızıl boya pul pul dökülmüştü. Bu kez İsa'nın otuz yaş haliyle yüz yüzeydim. İnsanlığın acılarını yüklenmiş gözlerinde dokunaklı bir hüzün vardı. İçerideki yoğun hava yüzünden camın yüzeyi boncuk boncuk terlemiş, İsa'nın omzuna dökülen saçları ıslanmıştı. İçler acısı bir yoksulluğun tam ortasındaydım. Küçük böcekler gördüm camların yüzeyinde. Gezindikleri yerler buğulanıyordu. Paslanmış şamdanlar, çatlak biblolar, güvelerin kemirdiği dantel örtüler, insan ruhunu yücelten bir ulviyetten çok, kötümserlik ekiyordu içime. Berbat bir insan kokusu vardı. Herkesin ekşiliği birbirine karışmış. Hava öyle yoğundu ki her an mayalanmaya başlayabilirdi. Daha sonra gümüş kaplamalı tablolara dokundum. Her keresinde aynı sıralamayla, aynı dilekler. İnşallah iyileşirim, inşallah şarabım babamın dilini çözer, inşallah annem döner... Üç duvarı bitirdiğimde papazın önüne geldim. Genzinden Latince bir şeyler mırıldanarak üstümde istavroz çıkardı. O an için hafifledim biraz, sırtımdan bir yük kalktı. Ne ki, avuçlarını açmış Arapça dualar okuyan bir kadının bir istavroz hareketiyle nasıl da huşu içinde kendinden geçtiğini görünce, az önce ben de böyle mi görünüyordum, diye düşünmeden edemedim. Kişiselliğin ortaya saçıldığı yegâne yerdir tapınaklar. Mahremiyet harabe bir kilisede çözünüyor, zavallı bir dilenişte buluyordu suretini. Yedi mum yaktıktan, dileklerimi yedi kez tekrarladıktan, kilisenin bar bağlamış çeşmesinden yedi yudum içtikten sonra hızla uzaklaştım oradan. Oradayken salt imanla dokunmuş gövdelerimizin bile isteye irade yitimine uğradığı sefillerdik hepimiz.

Bugün telefonla beni aradın Yorgo. Akşama görüşelim istedin. Haftalardır dokunmamışsın bana, çok özlemişsin. Beni istediğini söyleyince, birdenbire köleleştirdin beni. Seni yüceltene mutlaka hizmet etmelisin çünkü. Gözlerini, saçını, tenini kim övüyorsa koparıp vermelisin onları. Bu arada hiç söylemiş miydim? Ben seni hiç sevmedim Yorgo. Kekik topladığımız taşlık arazide kasığımdaki bene dokundun dokunalı

sevmiyorum seni. Yıllardır bir alacağım var senden onu istiyorum. Öte yandan, dokunulmamak mahvediyor insanı. Yavaş yavaş görünmezleşiyorsun. Sen beni görünür kılmasaydın o aç bakışınla, çarşının içinde gezinirken kalçalarıma dikmeseydin gözünü, yemin ederim silinecektim dünyadan. Her ne kadar senin bakışın, bir zamanlar amcamın sesinde tümlenen varlığımı hiçe saysa da, ben sana razıyım Yorgo. İşte bu yüzden, beni beğenesin diye, akşam işten çıkar çıkmaz Necla'ya gittim.

Necla'nın dükkânından içeri baktın mı hiç? Asla derinliği göremezsin. Buzlu camları yağlı kâğıtla kaplanmış gizemli bir buluşma yeridir orası. Üç basamak çıktıktan sonra hafifçe kapıyı tıklatırsın. Kapının açılması için mutlaka bir kadın sesi olmalı. Necla! Aç kapıyı, ben Leylan! Necla kapıyı yavaşça aralar. Dışarıdaki soğuğa karşın yarı çıplak, ter içinde sırılsıklamdır. Sürekli yanan elektrikli soba yüzünden başı ağrımaktadır. Gözleri kısılmıştır. Artık tek kelime dinleyecek hali kalmamıştır. İçeri girersin. Dar cepheli uzunlamasına bir dükkândır burası. İki kişinin ayakta durması neredeyse olanaksızdır. Necla isli çaydanlıktaki bayat çaydan ikram eder. Üstüne fırfırlı bir kılıf geçirilmiş, iskeleti çökmüş ikili bir kanepeye gömülüp ağdanın ısınmasını beklersin. Oturduğun yer yapış yapıştır. Şekerli, mayhoş bir kokunun zarfında yolunacağın anı beklemeye koyulursun. Necla bir ebe bilgeliğiyle usulca yaklaşır sana. Kıvrak elleri büsbüyük gelir gözüne. O daha soyun demeden çabucak soyunursun. Derken senin bile bilemeyeceğin bir çıplaklık serilir ortaya. Tam anlamıyla yarılır, türlü açılarda ayrılır, biçimden biçime girersin. İkili kanepenin üstünde tümüyle Necla'ya sunarsın kendini. Necla bütünüyle görmüyordur seni. Gövdeni küçük kesitler halinde ele alıp kıllı bölgeleri temizlemeye koyulmuştur. Çektiğin acının doruğa çıktığı anlarda saçmasapan konularda gevezelik ederek zihnini oyalamaya çalışır. Bir bakıma onunki merhamettir. Ancak kız kardeşler arasında görülebilecek türden bir dayanışmayla alt dudağını kanatıncaya ısırarak yapar işini. Ne ki, Necla'yla aramızdaki basbayağı pornografik bir ilişkidir. Seninle asla kuramayacağımız ölçüsüz yakınlık, Necla'yla kendiliğinden gelişir. Yakınlaşmanın ötesinde, gövdeyi eksilten ortak bir hınzırlıktır bizimkisi. Sahi, seni korkutmayayım diye kıllarımı yoldurduğumu biliyor muydun Yorgo? Gövdemde yaptığım eksiltmeyle senin erkeklik imgeni daha da koyulttuğumu? Böylece senin erkeksiliğinde gözüm olmadığını anlayasın diye. Ne yazık ki aramızdaki dokunuş önce Necla'yla başlar Yorgo. Kadından kadına aktarılagelmiş bir gelenek sayesinde senin nereyi nasıl okşayacağını, beni nasıl seyredeceğini

bilen Necla hazırlar beni sana. Veya seni bana hazırlamaktadır da sen hissedemezsin bunu. Hiç kuşkusuz erkeklerle kadınlar hep aynı biçimde sevişmezler birbirleriyle. Ancak bütün kılsız kadınların geri çekilişiyle, kılsız kadını yeğleyen bütün erkeklerin korkusu, Neclagillerin yapış yapış ellerinde birbirine uyak düşer.

Şimdi al da say bu gövdeyi! Ya da boşuna çabalama. Aramızdaki aşılmaz uzaklıktan kurtulmak için rezilleşmeliyiz Yorgo. Seninle pazaryerine gitmeliyiz yarın akşam. Çürük domateslerin yayıldığı boş bir tezgâha uzanmalıyız birlikte. Gök her şeyimizi görmeli. Akşam güneşinin ışınları en gizli yerlerimize girmeli. Elimizi attığımız her şey vıcık vıcık sıvaşmalı tenimize. Ezik portakal toplayan yoksul çocukların önünde bağıra ağlaya birleşmeliyiz Yorgo. Tekrar insanlaşalım diye birbirimizin gözünde, yalansızca vuruşmalıyız.

Yakub

Sitteisevir günlerindeydik. Hava her saat değişiyordu. Kışı aratmayan sert rüzgâr iliklerimize kadar donduruyordu bizi. Babam çinko damlı meyhanenin zangırdamasına dayanamayıp sersemlemiş bir halde eve döndüydü. İçeri girer girmez ağız dolusu sövdü havaya. Önceki yıldan kalan son şişesinin mantarını sertçe çıkardı. Çok sinirliydi. Bir an göz göze geldik. Birdenbire öfkeyle payladı beni. *Öyle gözlerini dikip bakma yüzüme!* Bakışımı sevmezdi, biliyorum. Haklıydı da. Bakışımda nasıl bir delicilik varsa, babamın delindiğini görürdüm alnından, ürkerdim. Göz göze gelince perdelenmiş gözbebeği dehşetle büyürdü. Ölümünü görürmüş gibi gözümde.

Ben de başımı pencereye çevirip uzak noktalara baktım. O sıra, her fırtınada olduğu gibi yine elektrik kesildi. Zifirî karanlıkta çıt çıkarmadan oturuyorduk ikimiz. Bir tek şarabı dinliyordum. Şişenin ağzı cam kadehe vuruyordu ilkin, dökülüş, ardından gürültülü yutkunuşu babamın... Evin taş duvarlarına vurup yön değiştiren fırtınanın uğultusu, sesleri bozuyordu biraz. Dışarıdaki dut ağacının yaşlı dalları çatırdıyordu. Babam başka seslere aldırmadan gecenin sonunda göreceği kâbustan habersiz, körlemesine içiyordu şarabı. Bense mumları nereye kaldırdığımı düşünüyordum, gözlerim ağırlaşırken.

Bilmem kaç zaman sonra hüzünlü iç çekişiyle uyandım babamın. Üstüm açık uyuyakaldığımdan elim ayağım buz kesmişti. Karanlıkta el yordamıyla buldum onu. Hâlâ oturuyordu. Şişeyi yarılamamıştı bile. Sen daha uyumadın mı, diye sordum. Vakit çok erken, dedi. *Emin misin, kâbus görmüş olmayasın?* Ne kâbusu, diye kabarttı sesini. Yarım saatliğine içim geçmiş olmalıydı. Karanlıkta zamanı tümüyle yitirivermiştim. Dikkatle babamın yanına oturdum. Hiç ürkütmeden, yumuşacık. Bir cesaret, parmağımın ucuyla kirpiklerine dokundum. Islak değildi, azıcık nemlenmişti o kadar. Bir süre sonra gözüm alıştı karanlığa. Babamın yüzünü belli belirsiz görebiliyordum. Burnu odanın derinlerine uzuyordu. Gölgeler ve göz yanılmalarıyla iyice biçimsizleşmişti suratı. Kafası köşelenmiş, dağınık saçları tavana yayılmıştı. Ayıkken onunla böyle konuşmuş muyduk hiç? Anımsamıyorum. O gece de konuşmadık aslında.

Ama bu kez, karanlığa saklanarak ilgiyle dinledi beni. Dinledikçe biçimden biçime girdi.

"Yakub kardeşi Esav'dan çok korkuyormuş baba. Onu hükümranlığına karşı büyük bir tehlike olarak görüyormuş. Ulakların getirdiği haberler yüzünden anbean artıyormuş korkusu. Yakub'a demişler ki: Kardeşin seni karşılamaya geliyor, hem dört yüz adam takmış peşine. Çok tuhaf değil mi baba. Topu topu bir cümle. *Kardeşin dört yüz adamla seni karşılamaya geliyor.* Tek cümle için bunca ulağa ne gerek? Uğursuzluğu dökülüp saçılmadan tek bir ağızda taşınabilecekken bir haber, onu alıp meymenetsiz başka ulaklara bölüyor, böldükçe büyütüyorsun. Söz, ulakların gövdesindeki kana karışınca insan biçiminde çoğalıveriyor. Böylece Yakub duyduğu cümleden daha çok ürküyor. Sen olsan kaygılanmaz mıydın baba? Düşün ki aynı uğursuz haberi beş ayrı üslupta beş kişiden birden duyuyorsun; ben olsam ölürdüm korkudan.

Üstelik o ulaklar Yakub'un kardeşine gönderdiği kendi adamları. Böylesi daha fena! Kendi adamların başkasının sesinde yabancılaşıyorlar birden. Onları dinlerken düşmanını duyuyorsun. Düşünsene, en tanıdık seslerden işitiyorsun yaklaşan felaketi. Ama bu noktada aklım iyice karıştı benim. Yakub'un korkusu o kadar büyük olsaydı muhakkak Esav'la karşı karşıya gelirdi değil mi? Korku, bin ulağın sesinden daha gür bir çağrıdır ne de olsa. Oysa birbirlerinin kanını hiç dökmediler. Yakub savaşmaya niyetli değildi. Kendi yanında bulunan halkın, kölelerin ve sürülerin yarısını adil bir biçimde kardeşine sunmaya karar verdi. Esav'ı zengin bir hazineyle karşılayacak, kendisine ilişmemesini sağlayacaktı. Oysa içten içe gelişen bir hasımlık vardı ortada. Başka bir deyişle Yakub Esav'a büyük bir hayranlık duyuyordu. Biriyle hasım olmakla onu kendine kardeş seçmek aynı şey olabiliyor bazen. Kan bağı olmasa da olur. Kendine layık görmek için yüceltmelisin hasmını, gözünde büyütmeli, ona hak ettiğinden daha fazla onur vermelisin. Yakub bu yüzden Esav'a ganimetlerini sunmuş olmalı. Esav gerçekten eşi bulunmaz bir düşmandı.

Kardeşlerin düşmanlığı, öbür düşmanlıklardan çok daha irkiltiyor insanı, öyle değil mi baba? İki kardeşin birbirine düşmesi için ortada bir krallık mı olmalı? Kardeşin ününü de isteyebilir senin, yarattığın görkemi, aşkını, hatta insanlığa verdiğin dehşeti bile. Sanıyorum birbirlerine benzediklerinden hep aynı yere dikiyorlar gözlerini. Aynı karında aynı sıvıları paylaşmanın yıldıran bir yanı olmalı.

Derken ilginç bir gelişme yaşanıyor. Yakub, dört yüz adamla yaklaşmakta olan kardeşini tedirgin beklediği gece, nereden geldiği nereye gittiği belirsiz bir adam dikiliyor karşısına. Yabancı ile Yakub seher vaktine değin alt alta üst üste güreşiyorlar. Bu gizemli adam epey güçlü Yakub'dan, ama gel gör ki bir türlü yenişemiyorlar. En sonunda Yabancı, Yakub'un kalçasına, uyluk kemiğinin başına hafifçe dokunuyor. Anlayacağın büyüyle hile yapıyor. Yakub siyatik sinirinin dayanılmaz sancısıyla geri çekiliyor. Gizemli Yabancı, bırak beni, sabah oldu gitmeliyim, diyor Yakub'a. Yakub, hasmından gitmeden önce kendisini kutsamasını istiyor. Yoksa bırakmayacak. Yabancı, bundan böyle senin adın Yakub değil İsrail diye anılacak, diyor. Böylece olağanüstü bir zafer kazanmış oluyor Yakub. Düşünsene baba, kazanılmış bir adla kaplanıveriyorsun birden. Üstelik kimsenin ele geçiremeyeceği bir ad ediniyorsun. Anlamı aşılamayacak, azametli bir ad. İsrail, ‘Allah'la Uğraşan' demek. Meğer Yakub'un hasmı Allah'mış baba! Allah Yakub'u öyle bir övüyor ki, onunla yenişemediğini anıştıran bir adla kutsuyor onu.

Ne ilginç değil mi? Tam da Esav'ı beklediği gece güreşiyor Allah'la. Kardeşiyle karşılaşmadan önce Allah'la yüzleşiyor. Bence korkudan oldu bütün bunlar. Yakub, Esava'dan o kadar korktu, onu o kadar sevdi ki, Esav'dan önce Allah geldi yanına. Esav'ın en yüce imgesi... İnsan imreniyor böyle bir bağlılığa. Canın kadar sevdiğin hasmın Allah'a bürünüyor..."

Sustuğumda derin derin soluk alıyordu babam. Omzumda onun sıcaklığını duyumsuyordum. Karanlık güzeldi. Kadifemsi duvarlarla çevriliydik. Hiç ses çıkarmadan babamın bir şeyler söylemesini bekledim. Saniyeler geçtikçe suskunluğu çığlaşıyordu. Bir elektrik cızırtısı duydum. Işıkla kamaştı gözlerim. Buzdolabı gürültüyle çalışmaya başladı. Kısık gözlerle babama baktım. Konuştu konuşacak dilinin ucundaydı sözler. Sağ gözü süt beyaz, yüzü kilitliydi yine. Anlatmak istedi, beceremedi. Ağır ağır kalktı yerinden. Dermansız hareketlerle sahtiyan yeleğini sırtına geçirdi. Kapıyı açıp fırtınanın içine, Allah'ı görmeye gitti.

biçimler

"Bir adam... Acıdan patlamak üzere. Ölüm döşeğinde kıvranıyor. Bir çocuksun daha. Başucunda oturmuş adamın ellerini tutmuşsun. Bir gözün kapalı, olan biten her şeye tek gözle bakıyorsun. Hasta adam uzun uzun bir şeyler anlatıyor sana. Pür dikkat onu dinliyorsun. Yeni bir çağ açılıyor önünde. Hiç olmayan bir ülke kuruluyor. Adamın anlattığı yerleri adım adım geziyorsun. Tahta rengi, kara mı kara bir kadın çevrenizde dolanıyor."

"Yaşlı bir at görüyorum. Sırtı yüklerle dolu. Bir muradın gerçekleşecek. Atın yularını başka biri tutmuş. Kadın mı erkek mi belirsiz. Erkek kılığında bir kadın herhalde. Üç ömre yetecek kadar zenginsiniz. Koynundan mücevherler taşmış. İkiniz iz sürüyorsunuz sanki. Geleceğe yürüyorsunuz. Yorgunsun, daha hâlâ çocuksun. Yok yok başka birinin çocukluğusun."

"Allah Allah... bir orman var burada. Ağaçların birbirine dolandığı bakir bir yer. O ormanda tuhaf bir yaratık seni bekliyor. Nasıl desem... Nereye dönsen karşına o çıkıyor. Ayı desem ayı değil, goril desem goril değil. O ormanda zaman kaybedeceksin. Zaman deyince aklına birkaç saat, birkaç hafta gelmesin! Bayağı uzun bir zamandan bahsediyorum. Handiyse çocukluğun kayıyor ellerinden. Şu sıralar kafan epey karışacak herhalde."

"Bir nehirde yıkanıyorsun. Vecit halinde titriyor, şuursuzca bir şeyler mırıldanıyorsun. Kendi kendine bir buyruk sayıklıyorsun sanki... Haaa güzel bir haber alacaksın demek."

"Yoluna bir eşkıya çıkacak. Eşkıya olduğuna bakma, bir ayağı çukurda kurnaz ihtiyarın teki. Birbirlerinizle toslaşmış dövüşüyorsunuz. Büyük bir hesaplaşma bekliyor seni, hazırlıklı ol. Yakında birisiyle dalaşabilirsin."

"Üstüme iyilik sağlık! Lapa lapa kar yağacak başına. Çok fena üşüyeceksin. Uyuyacak, her şeyi unutmuş uyanacaksın. Bak bak boylu boyunca uzanmışsın. İriyarı bir adam seni himayesine almış. Evlenecek misin yoksa? Üç ay mı desem, üç mevsim mi, onun yuvasında kalacaksın. Bu adam bir şey alacak senden, çok değerli bir şey. Gün geçtikçe

zayıflayacak, halsiz düşeceksin. Gel gör ki, senden aldığını hayatın boyunca görüp göreceğin en değerli mücevher olarak geri verecek. Kocaman bir göz açılmış burada. Yakın zamanda, saygı duyduğun birinden paha biçilmez bir öğüt duyacaksın."

"Çatallı bir yolun başındasın. Büyük bir sınavdan geçeceksin. Ya öğüdü anlayıp bütün bir ömrünü huzur içinde geçireceksin ya da zorluklarla dolu bir yolculuğa çıkacaksın."

"Görünen o ki uzun bir yolculuk bekliyor seni. Büyük meydanlarda kalabalığın karşısına çıkacaksın. Çok yükselecek, şöhrete erişeceksin. Çarşılarda herkes seni gösterecek. Belinden yukarısı çıplak, ışıl ışıl parlıyorsun. Yolun sonunda muhteşem bir kavuşma görüyorum. İncecik biri seni omzuna atmış götürüyor."

"Gerisi karanlık, çok karanlık. Yas tutan insanların arasındasın. Herkes ağlıyor, sen ağlayamıyorsun."

Bu adadaki biricik arkadaşım Latife Keşal'dir. Beni tam anlamıyla görünür hale o getirdi. Onu o kadar çok seviyorum ki olası ihanetine hazırım. Bana fal bakarken, hem büyüleyici hem de ürpertici biçimler çıkarıyor ortaya. Devekuşlarının, balıkların, çanların, değirmenlerin anlamı birdenbire değişiyor. Kenar çizgileri belirsiz her leke ve bulut, sis ve rüzgâr Latife Keşal'in kıvrak zihninde hiyerogliflere dönüşüyor. O konuştukça, bu dünyaya ait bütün biçimler birer hayal ürünü oluyor artık. Karşı konulmaz bir özgüvenle doluyor içim. Böylece elime bir kılıç vermiş oluyor; tanrılara boyun eğdirecek keskin bir irade... Dünyevîliğin bütün zorbalıklarıyla baş edebilmem için, göğsümü kimsenin ortak olamayacağı bir imanla dolduruyor.

Latife Keşal'in korkunç kusurları da var kuşkusuz. Fincanımda kuruyan biçimleri anlamlandırarak, fincanın dışındaki düşünceye usulca son veriyor. Biçimler bir daha değişmemek üzere yarı ölü hale geliyor. Sonsuza değin kıpırtısızlığa cezalı semboller yığılı bir kader odasına kapatıyor beni. Kapısı Latife Keşal'in sözleriyle mühürlü köşesiz bir oda! Bir kedi, her keresinde kedi olmaktan çıkıp illa ki uğursuzluk anlamına geliyor; bir yunus, bir dost; bir ev, açılması gereken bir kutu oluyor hep. Her falın sonunda fala düşen

bütün biçimleri birer birer yitiriyorum. Bütün yunusları, evleri, kedileri yok edip yerlerine gizemli işaretler kazıyor.

Biçimleri çağrışımlarıyla tanımanın körleştirici etkisine karşın, yaşantımı falsız göremiyorum. Hayatım Latife Keşal'de dile gelmedikçe darmadağınık görünüyor gözüme. Her fırsatta ona koşup soluğunu azar azar üfleyerek kurduğu ikişer yarımdan bir cümleyi, her keresinde bir cümleye göre fazla uzayan o sihirli yargıyı duyma uğruna fazlasıyla bekliyor, yarattığı sessizliği bozmamaya çalışarak çıt çıkarmadan dinliyorum. Bu dinlemek bir teslim oluştur aslında. Latife Keşal'in üstümdeki hükmünü pekiştiren bir büyük boyun eğiştir. Fincanımı kulpundan tuttuğu gibi kendi kuzeyine çevirir, saat yönünde ilerleyen ilginç serüvenler anlatmaya koyulur. Türlü anlamlara gelen hayvanlardan, çatallı yollardan başka, tuhaf yaratıklardan da söz eder. Hakikat nihayet imgesine kavuşmuştur. İki başlı adamların, hasmına zilzurna âşık güreşçilerin, şarkı söyleyen hünsaların kol gezdiği, kendi zamanını yaşayan yeni bir hayat sunar bana. Onunki sürmekte olan yaşantımı anıştıran aşkın bir gerçekliktir. Bir yandan hayal gücümü tetiklerken, öbür yandan kavrayışıma el koyar. Dünyayı doğaçtan anlamaya başlarım. Fal baktırmadığım zamanlar öyle şaşkınlaşırım ki Latife Keşal'in kılavuzluğu olmadan, ne hissettiğimi hissedemem.

Onun telveyle ilişkisi, müneccimlerin yıldızlarla olan uzaklığı kadar aşılmaz, bir o kadar tanımlanamaz bir ilişkidir. Görünürde yalnızca benzetmektedir. Bütün bir gövdeyi, dünyayı soluk soluk yaşayan, yaşadıkça anı seyrelten, seyrelttikçe çevresine bir zaman titreşimi veren, her zaman diliminde azar azar yaşlanan; yaşantının bütün hastalıklarını, yaralarını, sancılanmalarını hızla sergileyen o yalnız gövdeyi, bir sözcük çabukluğunda, ansızın gösteriverir. Sizden söz edildiği an, parmak uçlarınızdan topuklarınıza değin her santiminizle yeryüzüne bir ısı yaydığınızı hissedersiniz. Unuttuğunuz sırtınızı, göbek deliğini çevreleyen ayva tüylerinizi, kolunuzun dış kısımlarını, çiçek aşısı izinizi, parmak aralarınızı, hiçbir kaşıntıya ya da ağrıya gerek kalmaksızın, duyumsayıverirsiniz. Ah! Bir de yavaşlığınızı anımsatır. Size içkin dakikalara gerilen zembereği şakağınızda bulursunuz. Bundan ötesi kanıtlanmış bir yaşamadır. Gerisi dünya.

Latife Keşal, bir parça tehlikelidir de. Dokunaklı bir fısıltıyla havaya savurduğu uçsuz, belirsiz ve eksiltmeli hikâye parçalarından derleme kehanetleriyle, başı sonu belirgin, eğlenceli serüvenlere sığınma arzumu gizliden gizliye horlayarak, beni alabildiğine soyut bir gezegene yollar. İster istemez kendi zamanını yaratan birisi daha doğar karnımdan. Alçakgönüllü olabilecek denli kibirli, mahcup görünebilecek denli utanmaz, merhameti sunacak kadar zalim başka bir insan! İçerimdeki zıtlık ay büyüklüğünde ışımaya başlar. Hiç abartmıyorum. İnsanın kendisine kavuşmasından daha sarsıcı bir birleşme yok! Kâhinin karşısında birdenbire herkes oluyor, sonra herkes gibi tanelere bölünüyorsun. Yine de sırf kendimi Latife'nin masal çeşnili gerçekliğinden korumak için kehanetinden çok kâhinliğini yeğlerim. Söylediğiyle değil, söylemeye çalışmasıyla, dışarısını fincanın içinden ima edişiyle ilgilenirim. Dağarındaki söz, inanılmaz ölçüde değişkendir. Bazen tuhaf sözcükler de uydurur. Anlamını yalnızca ikimizin bilebileceği bazı sesler... Sözgelimi "yin", sözgelimi "yülerzik" gibi. Bu sözcükler aramızda gizli bir bağ oluşturur. Ona bakınca kendi yaşlılığımı, gelecekteki bilgeliğimi görürüm. İncecik boynundaki kırışıklıklar, çökkün avurtlarını yaran fırlak elmacıkkemikleri, eklemlerindeki şişlikler, yaşlılığın çirkinleştirici etkisine karşın, güzelliğin hiç gerekmediği ürpertici bir güzellik verir ona. Sigara içmekten kararmış ağzından çıkan her cümle katıksız bir şefkati anlatır. Gülümsemesiz, yapmacıksız, gerçek bir şefkat! Ben de yaşlanınca Latife'nin aynısı olmak isterim. Dünyasını gövdesinden okutabilen ihtiyar bir kadın... Şöyle gözlerimi kıstığımda karşımdaki bir kâhin becerisiyle okumalı içimi. Bundan daha büyük bir varsıllık düşünemiyorum. Tanık! İllaki bir tanığı olmalı herkesin.

Latife Keşal

Adanın yakın tarihi, Latife Keşal'in fotoroman hızında gelişen serüveninden kolaylıkla çıkarılabilir.

Transilvanya'daki atalarından miras kalan soyadı, intikamcı bir Çingene perisinin dulluğa prangalı yazgısını sürdürmekle beraber, Latife'nin söz söyleme yeteneğiyle birleşerek, adanın bayağı dedikodularına efsanevî bir nitelik katan gösterişli bir kahraman yapmıştı onu. Latife Keşal, Çingene mitolojisindeki Kessali gibi hayatlarımızı sise boğmuş, su damlacıklarıyla ıpıslak, hayale doymuş başka bir hayat koymuştu önümüze.

Sahiden de dulluğa mahkûmdu. Anakaranın denize bakan bir yamacında, muşambalarla gerilmiş bir çadırda, on dört yaşındayken gerdeğe girmiş, iki aylık gebeyken kocasıyla adaya göçmüştü. Gebeliğinin dördüncü ayında düşük yapmış, ardından zatürreeye yakalanan kocasını kaybetmişti. Benzer acıyı beş kez daha yaşadıktan sonra, doğacak beş çocuğuyla birlikte kocalarını da düşürmüş eteğinden. Yakındığını, isyan ettiğini henüz gören olmadı. Kadere inanmazdı da. Ben kadere değil, kader bana doğdu, derdi.

Eskiden bakımsız, hırpani bir kadındı. Sigara yanıklarıyla delik deşik, kirden kapkara olmuş jarse bir elbiseyle gezinir, kıvırcık saçlarını alnına dökerdi. Öğlene kadar uyumaktan şişmiş, yorgun bir suratla çarşıya gelir, kedilerine tavuk derisi, kendisine peynir alır, akşam ezanına değin bir daha ortalıkta görünmezdi.

Yaklaşık üç yıl önce kadın filmleriyle tanınmış bir yönetmenin adada bir bağ almasıyla başlayan büyük bir değişim yaşanıyordu. Kafa dinlemek için kendine birkaç dönümlük bir sığınak arayan yaşlı yönetmen, ada şartlarında zorbela küçük bir bağ evi yaptırdıktan sonra, dinginlikten fazla sıkılmış olacak ki, kentteki oyuncu arkadaşlarını yanına çağırıp küçük bütçeli bir sinema filmi çekti. Birdenbire adanın gizli yerleri birer sahne, yabancılara karşı pek yabanî davranan ada halkı ise figüran oluverdi. Bu figüranlardan en ünlüsü Latife Keşal'di. Filmdeki Falcı Kadın rolüyle herkesin, özellikle adaya gelen yerli turistlerin ilgi odağı oldu. Ne yazık ki sinema salonumuz olmadığından Latife Keşal'i beyazperdede izleyemedik.

Çekimlerin bitiminden sonra, oyuncular ve onların kendilerine uzak bir ada arayan yorgun dostları şehre dönmek yerine burada arazi satın alıp komün yaşamı kurmaya karar verdiler. Çok geçmeden gazeteciler, dalış ekipleri, dullar, belgeselciler, emekliler, son romanını bitirmeye gelen sancılı yazarlar da geldiler. Yeterince komünleşemediler tabiî. Şarap üretmek hevesiyle başımıza musallat olan yeni komşularımız, adanın korkunç rüzgârları kendini gösterir göstermez yazın dönmek üzere kentteki sıcak evlerine gittiler. En iyisi birer yazlıkçı olarak yaşamaktı. Yaz aylarındaysa, görünmeden yaşama becerilerini çoktandır yitirdikleri için adanın en işlek sokağında açılan bir barın müdavimi oldular. Gelincik Kafe'nin sahibi Peruz Peri, Çingeneliğinin ona bağışladığı başına buyrukluğu bir kenara bırakıp fazla değil altı ay içinde, hem emlakçi, hem taksici, hem de naylon kokulu uyduruk gelincik likörünün mucidi oluverdi. Ucuz votkaya yatırılan gelincik yapraklarının, birkaç ay içinde ziftleşip zehirsi bir buğu salması gibi, Latife Keşal'in gizemli imgesi turistik bir motife dönüştü.

İlkin kedilerine çekidüzen verdi. Büyük bir soğukkanlılıkla yaşlı, hastalıklı olanları uyuttu, geriye kalanların hepsini kısırlaştırdı. Evini dip köşe temizleyemese de beş ölünün ve beş düşüğün yasıyla bar bağlamış duvarları çiğ pembeye boyattı. Bahçesindeki eğreltiotlarının üstüne ortancalar ekti. Yayları atmış kanepeleri siklamen rengi kumaşlarla örttü. Muşambaların üstüne yeni muşambalar serdi, marleyleri plastik kaplamayla döşetti. Kısacası gömdü her şeyini. Kendi kendini tekrar üretecek olan pisliğini yakınından ayırmadı.

Ününü duyan herkes fal baktırmaya Latife Keşal'e geliyordu. Öğleden geceyarılarına değin kapısının önünde kadın ayakkabıları yığılıyordu. Bir süre sonra kalabalıkla baş edemeyince randevulu çalışmaya başladı. Bu arada, onu çekemeyen bazı adalılar kentli komşuların kulağına Latife Keşal'in beş kere tekrarlanan hazin dulluğundan söz edip lafın arasında kocalarını öldürmüş olabileceğini çıtlatmışlardı. Bu ürkütücü olasılık Latife Keşal'in ününü lekeleyeceği yerde kâhinliğini daha bir taçlandırmıştı. Derken, "Kıyıdaki Hayatlar" adı altında bir yazı dizisi hazırlayan yeniyetme bir gazetecinin Latife Keşal'le yaptığı söyleşi büyük bir gazetenin pazar ekinde yayımlanınca, ziyaretçi akını üçe katlandı. Latife Keşal fal bakmakla yetinmiyor, ateşin başında masallar anlatan bir kocakarı gibi, adada olan biten ne varsa gerçeküstü bir lezzette yineleyerek anakaradan gelen insanların körelmiş duyularını diriltiyordu.

İnsanlar anlatmayı sever. Latife Keşal de seviyordu. Anakaradan gelen kentlilerin adalılara gösterdiği özel ilgi, taşranın içinde beslenen orta sınıf insan gerçeğine ulaşma azminden kaynaklanıyordu sanırım. Ne de olsa onların çoğu günümüzün önde gelen sanatçılarından, aydınlarındandı. Taşranın acımasızlığına hiç bulaşmadan, anlatıcılardan topladıkları kimi melodramatik, kimi dehşetli, kimi hüzünlü hikâyelerle yüklenmiş, evlerine dönüyorlardı. Taşra iyimserler cehennemidir. Üstünkörü iyimserliğiyle sarhoş edip içten içe tüketir insanı. Gidecek yeri olmayanların biricik hapishanesi, taşrayı terk etmiş olanların kurtulamadıkları esaretidir. Hele dört bir yanı denizle çevrili bu rüzgârlı yurtta, birden fazla tanrının hüküm sürdüğü eski bir dünyayı hissetmek işten bile değildi. Bu arada, Latife Keşal acınası bir gülünçlükte de olsa hızla eceleşiyordu. Ona imrenen öbür adalılar, yaşam hikâyelerini yabancılara sakınmasızca anlatmaya başladılar.

Hiç kuşkusuz, anlatılanlar kolay hazmedilir türden şeyler değildi. Tam anlamıyla mahremiyetin yıkılışıydı bu. İtirafın sınırlarını zorlayan, inkâra elvermeyecek türden geri dönüşsüz açıklamalardı. Tam bu noktada, kentlilerin, açığa çıkan her sözü, bir av köpeğinin tepkisiyle nasıl havada kaptıklarını görebiliyordum. İleride yazacakları kitaplara, çekecekleri filmlere malzeme toplamak için, ağırbaşlıca bir tavırla, küçük suskunlukların arasına *eee? sonra?* gibi sorucuklar serpiştirerek anlatıcıyı hipnoz ediyorlar; yüklemsiz kalan cümleyi çabucak tamamlayarak, anlatıcıyla aralarında ustalıkla bir özdenlik kuruyorlardı. Adalılar, rastlamadıkları türde açık görüşlü buldukları yeni ahbaplarına neleri var neleri yok her şeylerini anlattılar anlatmasına da, işin doğrusu, herkesi kandırdılar. Ağdalanmış gerçek yaşam hikâyelerinde hakikat yoktu çünkü. İçlerine ekilmiş göçmenlik, sürgünlük, melezlik duygusu melodramların karanlığına gömülmüştü. Ada halkının kendi öz suyunu damıttığı, denizin adaya saldırışından ötürü büyüyen bütün kara duygular, hikâyelerinden silinmişti. Sanki deniz olduğu yerde hiç kıpırdamadan duruyormuş gibi tuhaf bir yanılsama yaşanıyor; onları tok gözlü olmaya iteleyen ve ancak ışığa tutunca açığa çıkan fosforışılı bütün ürküntüler, tavernaların çiğ aydınlığında yitiriliyordu. Gerçek şu ki oğulkıranların, kadınsilenlerin, karındankonuşanların yurduydu burası. Herkesin ikizi bir tanrı, herkes ikizine kuldu.

Kentliler güzelliği bulmaya gelmişlerdi. Ama o burada yoktu. Kireçtaşlarından fışkıran kekik çalılarından, bodur bağ kütüklerinden başka

uzunlamasına çizgilerin olmadığı bu ormansız kara parçasında güzelliğe erişmek için önce dikeni beğenmek gerekir, sonra gelinciği... Sümüklüböceğin yavaşlığında düşünüp başını suya gömmeli, denizminaresinin dipteki yatay çizgileri izleyen dörtlü adımlarındaki kusursuzluğa yeltenmeli biraz; sırf terbiye olmak için. Bir de rüzgâr var. İnsanı sersemleten tuhaf düşmanlığına boyun eğmeli onun. Ufukta görünen insansız adacıkların karaltılarına bakıp hüzünlenmeli. Bulutlara bakarcasına bakmalı uzak kıyılara. Sonra kahredici konuşmalar duymalı beyaz bir gözden. Hiç ot bitmeyen kayalıklı tepelerde başka bir hayat düşlenmeli. Adada yaşayıp o adayı yavaş yavaş yitirmeli. Ancak böyle olunca, adanın güzelliği çoğullaşıp dünyadaki bütün adaları içeren bir güzellik fikri ortaya çıkabilirdi. Bağlantısızlık, uzaklık, akıntıda sürükleniyor görünmek fena mı? Buradan kaçmak için önce buraya kaçmalı. Ama görünmeden, kimselere ilişmeden. Kimsenin hayatına ışık düşürmeden. Konuşmaya zorlamadan onu!

Latife Keşal'se bayılıyordu konuşmaya. Kavuştuğu ünü, bitmek bilmeyen yaslarının kefareti olarak algılıyordu. Eskisine göre epey bakımlıydı. Kara sarı teni tatlı bir esmerliğe dönmüştü. Yeni arkadaşlarının özendirmesiyle tuhaf giysiler giymeye, yaz gecelerinde acayip şapkalar takmaya başladı. Her tuhaflığı birer sanat eseri olarak değerlendiren üçüncü sınıf sanatçıların karşısında asimetrik kesilmiş saçları ve iri taşlı kolyeleriyle otantik bir hediyelik eşyayı andırıyordu. Ada halkına göre epey abartılı görünse de adalılar artık onu kendilerinden saymadığından tenkide uğramıyordu. Zaten ne adalı ne de anakaralıydı. Arada bir yerde sıkışıp kalmıştı. Onun gibi başka kahramanlar da vardı tabiî. Her biri, üstüne bol bol yorum yapılan, aç bakışların odağında üç kat daha belirgin, buna karşın kimsesiz yaratıklardı.

Öte yandan adada yeni iş sahaları açılmıştı. Her sokakta bir resim galerisi, galerinin hemen yanında nalbur, tesisatçı, mobilyacı, beyaz eşya mağazası bitiveriyordu. Bir gün tek başına bir kadın geldi adaya. Kalın sesli, saçları alagarson kesimli, bıyıklı bir kadın. Bacaklarını ayırarak yürüyor, yumruklarını sürekli sıkılı tutuyordu. Nevin Ünal feribottan iner inmez adada küçük bir gezinti yaptıktan sonra doğrudan kütüphaneye gelip babamın berber dükkânını kiralamak istediğini söyledi. İki hafta içinde örümcek bağlamış berber dükkânını bir çorbacıya çevirdi. Dedemin kispetli fotoğrafını kendi dedesiymiş gibi duvara asmasına ses çıkarmadım. Topu

topu dört masa sığıyordu içeri. Kısa zaman içinde badanacılar, inşaat işçileri, yamaklar, çıraklar, pazarcılar Nevin Ünal'ın dükkânına her öğlen doluşur oldular. Herkesin yeri belirlenmişti böylece. Bir yanda yeni hayat kurmaya yeltenen anakaralılar, öbür yanda çalışmaya gelenler... Ada halkı, bağlarını ve işlerini elinden alan bu iki farklı sınıfla kaynaşmakta zorlanmaya başladı.

Adaya yerleşen kentliler ile yerliler arasında gelişen heyecanlı ilişki fazla sürmedi. Hayal gücü en fazla bildiklerimizle sınırlıdır. Adanın iştahlı masalcıları, kendi iç dünyalarını tam olarak bilmediklerinden, mecburen yinelenen, yinelendikçe sası bir tat bırakan yaşam hikâyeleriyle herkesi bıktırdılar. Üstelik kentlilere satacak bir şeyleri kalmamıştı. Pansiyonculuk, lokantacılık gibi turistik işlerle uğraşmayanlar, onlar için badanacılık, muslukçuluk, hizmetçilik, bakıcılık, bahçıvanlık gibi işler yaparak, beklenmedik bir biçimde kendilerini aşağı tabakada buldular. Dahası kentlilere karşı içten içe büyüttükleri öfkeyi dillendirecek söz dağarcıkları bir hayli dardı. Hele şarap işine girmeye kalkışan büyük sermayedarların, adalıların kaç bin yıllık şarap belleğini küstahça küçümseyişleri çekilir gibi değildi. Yeni girişimciler, pek sıradan buldukları çavuş, karalahna, vasilaki, karasakız kütüklerini söktürüp yerine kabarne savinyon, kardinal, merlo, alfonso gibi yabancı kütükler ekiyorlardı. Bu cins para eden üzümler yerli üzümlerin ederini iyice aşağı çekmişti.

Latife Keşal, bir süre sonra, evinin salonunda kurulduğu tahtından inip efendiler ile hizmetçiler arasında oluşan cereyanda arabuluculuk rolü üstlenmek zorunda kaldı. Su deposunu tamir etmek için üç hafta boyunca nazlanan tesisatçıyı ikna etmek, tapu kadastroda güçlük çıkaran memuru yumuşatmak, sınır ihlallerini sonlandırmak gibi mide bulandırıcı işlerle meşguldü artık. Eline geçense kentliler meclisinde kapıya yakın bir iskemleydi. Onlara sabah kahvesine uğruyor, dertlerini dinliyor, neyi nerede bulacakları konusunda yardımcı oluyordu olmasına ama, her keresinde ya mangal ateşini harlarken ya da konuklara hizmet ederken buluyordu kendisini. "Artist" olduğu zamanların haşmeti sona ermiş, adada kentlilerden başka kimsesi kalmamıştı. Yavaş yavaş özgüvenini yitirmeye başladı. Özellikle yazlık evlerin kapanmaya başladığı güz aylarında iyice telaşlanıyor, ertesi yaz aynı ilgiyi ve dolayısıyla kazancı sağlayabilmek için gidenlerin ardından yedi kez eğiliyordu. Yeni dostlarına fena halde bağlanmıştı. Ne zaman Latife Keşal'e gitsem kentlilerin üstüne yıktığı angaryalar yüzünden yorgunluktan tükenmiş olurdu. Yanında sessizce

oturur, kısa süreliğine de olsa suskunluğumu bağışlardım ona. O ise susmaya başlamak için çok geç kalmıştı. Latife Keşal'in belleğinde kıpırtısızca yatan intikamcı peri, beş bin yıllık uykusundan uyanamamıştı hâlâ. Tam da ayaklanması gerektiği sırada...

Bana gelince, bütün bu hengâmenin dışında egemence sustum. İnsanı baştan çıkaran sevecen sorulara direnmenin tek çaresi gizemle kabuklanmaktı. Gizemin ne mene bir şey olduğunu az çok babamdan biliyordum. Hakkınızda size ilişkin ne kadar çok şey biliniyorsa o kadar gizemlisinizdir. Ancak bu bilgilerin yarım yamalak, tutarsız olması çok önemli. Sözgelimi yaşınız tam olarak bilinmemeli. Böylece yaşıtlarınızın sizinle kurmaya çalıştığı tarihsel ortaklıktan çabucak sıyrılırsınız. Yaşlıların nezdinde zamane olmaktan kurtulur; yaşsızlığınız sayesinde yaşantının kalıplarından bir çırpıda sıyrılırsınız. Annenizin sizi terk edişi, amcanızın hazin ölümü, büyük bir merak konusudur. Bu konuda konuşmayışınız onları daha da kışkırtır. Öte yandan saçmasapan konularda gevezelik etme hakkınız her zaman saklıdır. O zaman ruh halinizi açığa vuran, satır aralarına sıkışmış bazı sözcüklere dikkat kesilirler. Babanızı zehirleyip zehirlemediğinizi satır aralarından çıkarmaya çalışırlar. Uzun susmaların ustası olmalısınız. Bazı insanlar kolay kolay susmayı beceremezler. Yanıtlarını bilmedikleri sorular karşısında dolambaçlı cümlelere sarılarak gevelemeleri bundandır. Gevezelerin bütün gizemi aslında sözünü etmedikleri gerçeklerde yatar. Ama öyle çok konuşurlar ki avcı-toplayıcı dinleyicilere meraklarını unutturuverirler. Ortada işgal edilmesi gereken bir gizem adası kalmamıştır. Bilinçli bir biçimde susarak heyecanlı dinleyicilerinizi sabırsızlandırmalı, alçak bir sesle herkesi ağzınıza baktıracak kısa cümleler kurmalısınız. *Vakit geç oldu. Gidip babamı alayım... İçmekten ölecek yoksa.*

Bütün bu olup bitenler bir yana, adada oluşan yeni gelişmelerden benim de bazı beklentilerim vardı elbette. Büyük bir sabırla, kitabını kaybetmiş bir unutkanın kütüphaneye girmesini bekliyordum. Ne de olsa, ölümün eşiğindeki kitapları korumaya alıp hareketin gidişatını bozmuştum. Gerçekten yeryüzünde şaşmaz bir denge varsa, hakkında az çok bir şeyler bildiğim bir unutkanla buluşmam kaçınılmazdı.

Geldi de. Ufak tefek, kibar yüzlü bir kadındı. İçeri girdi, yüzüme bakmadan kitap raflarının önünde uzun uzun gezindi. Tozlu raflardan kitaplar seçip sağ topuğunun üstünde sallana sallana sayfaları çevirdi.

Tenine sinen taptaze deniz kokusunu duyumsayabiliyordum. Kara gözlerinden merak dolu bir ışık çıkıyordu. Küçük adımlar atarak epey zorlamıştı sabrımı. Heyecanımı belli etmemek için fazlasıyla çaba harcadım. Masamda oturup çekmeceleri gereksiz yere açıp açıp kapadım. Çalışıyormuş gibi yapıp bir deftere onlarca kez adımı soyadımı yazdım. Kalbim küt küt atıyordu. Elimde olmadan her davranışını izliyordum onun. Omzunu aşağı çeken bez çantadaki kitabıyla spiralli defterini görebiliyordum. Tam da düşündüğüm gibi biriydi. Lodos Kitaplığı'nın asil üyelerinden... Her fırsatta kitap okuyor, kitaba tek bir çizik atmadan önemli yerleri defterine not ediyor olmalıydı. Büyük olasılıkla deneme okuruydu. Düşünsel yazıları sevdiği her halinden belliydi. Kadın masamın önüne geldiğinde umutla yüzüne baktım.

"Affedersiniz" dedi "geçen sene kaldığım pansiyonda kitabımı unutmuşum. Sizin aldığınızı söylediler."

Sevincimden yüzümü kaplayan gülümsemeyi engelleyemedim. Tek bir toz tanesinin olmadığı Lodos Kitaplığımı gururla göstererek, "Elbette, kitabınızın adını söyleyin, yardımcı olurum" dedim, çabuk çabuk.

Genç kadın anlayışla gülümsedi. İnce elleriyle her bir sözcüğünü tane tane durdurarak, "Kalınca bir kitaptı" dedi. "Kapağında burnu kemerli yaşlıca bir kadının profilden siyah beyaz bir fotoğrafı basılı."

Kadının saçını çekmemek için zor tuttum kendimi. O günden sonra Lodos Kitaplığı için bir daha asla kitap toplamadım.

Adadaki büyük değişimin geldiği son noktada, bir bakıma herkes birer pansiyoncu olmuştu. Karanlık yatak odaları, sandıkta bekletilen yedek nevresim ve havlu takımları bundan böyle bütün yabancıların kullanımına açıktı. Öte yandan tarihsel hasımlıklarımızı, bize biraz karakter veren önyargılarımızı, dokunulmaz tutuculuklarımızı belirsiz bir tarihte kullanmak üzere içimize kapadık. Sabahtan akşama değin kapı önlerinde pinekleyen yaşlı kadınlar, bari pineklemeleri bir işe yarasın diye, zeytinyağı, şarap ve sirke satılan küçük tezgâhlar kurdular. Biraz daha yaratıcı olan ev kadınlarıysa elişi dokumaların yanı sıra deniz kabuğundan ürettikleri rüzgâr çanı, nazarlık türünden süs eşyası da sergiliyorlardı. Hayatı boyunca Rumlardan nefret etmiş Ömer Laleli ve onun karanlık bakışlı dostları, marinadan başlayarak çarşıyı da içine alan uzun bir hat üstünde, kırklık ampullerle süslü Rum tavernaları açtılar. Her zeytinyağlı yemeğin üstüne dereotu serpiştirerek kakaladıkları sözde geleneksel Rum

yemeklerine turistler bayılıyordu. Bizim hiç haberdar olmadığımız "Yüzyıllık Lokmacı", "Since 1956 / Çorbacı" "Kumru'nun Meşhur Böreği" gibi birtakım lokantaların açılması bir iki yıl öncesine rastlar. Adanın geçmişte kalan batılılığını vurgulamak için Apollo Pansiyoncusu, Tenedos Şarap Evi, Akropolis Meyhanesi, Rodoslu Zimmet'in Tavernası türünde kurnaz adlandırmalar herkesi memnun etmişti. Bir süre sonra kırk iki kilometre çeperli küçük adamızın gece hayatı gazete sayfalarında boy boy yayımlanmaya başladı. Yemek ve eğlencenin yan yanalığı kösnül bir şölen çağrısı yapmış olacak ki, günübirlikçiler topluluklar halinde akın ettiler. Çingene çalgıcıların binlerce yıla varan bildik maharetiyle arabeskleşen klasik sanat şarkıları serin yaz gecelerini yırtmaya başladı.

Ne yazık ki tattıkları onca hazza karşın turistler iliklerine kadar üşüyorlardı. Hele ağustosun tam ortasında kopan fırtına yüzünden feribot seferleri iptal edildiği zamanlar, gülünç bir dehşet kaplıyordu yüzlerini. Yaşadıkları bütün ağustoslara ilişkin alışkanlıkları altüst oluyor, adaya özgü tipik ağustos fırtınasını büyük bir afet sanıyorlardı. En çok bu afallamış hallerini seviyordum onların. İskelede otomobillere doluşup dev dalgaların içinde çalkalanan feribota ürküntüyle bakarlarken, adaya özgü en saf korkuyu görebiliyordum. Yüzlerine vuran, böyle bir kayalıkta ömür boyu yaşamanın korkunçluğuydu.

Geçtiğimiz yılın ağustos fırtınası diner dinmez, adalılardan başka kimsenin gelmeye cesaret edemediği sarp inişli bir koya götürmüştüm Latife Keşal'i. Fotoromanın son karesi... Çingene kadının belleğinde kıpırtısızca yatan intikamcı peri o gün, o koyda, dudağında zalim bir kıvrımla ortaya çıkıverdi. Dümdüz bir kayanın üstünde ayaklarımızı suya daldırmış, topladığımız denizkestanelerinin havyarlarını emiyorduk. Latife ağzını şapırdatarak annemden bir haber alıp almadığımı sordu. Apansız çıkagelen bu tatsız soruya nasıl da içerleyeceğimi bile bile. Sıkıntıyla omuzlarımı silktim.

"Hiçbir haber yok. Yer yarıldı içine girdi sanki."

Latife buyurgan bir tavırla "Annen öldü senin" dedi.

Kalbimin yerinden oynadığını sandım. Acıyla titrememe aldırmadan devam etti. "Annen öleli yıllar oldu. Ne zaman senin falına baksam, otlar bürümüş mezarını görüyorum onun. Üzülme diye söylememiştim."

Latife Keşal'e soyadını bağışlayan Çingene perisinin intikamı buydu işte. Ona acıdığımı saklayamadığım için kırıvermişti boynumu! Tek

hamlede.

eşkina

Bir buçuk yıllık beklemenin sonunda, babam şarap dolu kadehi aldı. Kuşkulu bakışlarla gündüze tuttu. Büyük, tehlikeli bir yudum alıp saniyelerce bekledi. Beyazlayan gözüyle dedi ki, annen gibi kurnazsın sen de, şarabın da öyle.

Toy, deliciydi şarabım. Yıllarca için için düşünmüş gibi şişeler, şaraba bütün niyetlerimi katmışlardı. Orman meyvelerini çağrıştıran zengin aromalı, gösterişli bir şarap olmuştu. Dile ilk değişte baskın bir toprak tadı veriyordu. Genizden aşağı hızla kayarak zınk diye çakılıyordu insanın bağrına. Kırılgan, cam bir kazık oluyor, cam tadında hiçleşiyordu birden. Yutulur yutulmaz, az önceki yudum bir düşmüşçesine kayboluyordu. Babamın "kurnaz" demekle ne kastettiğini anlıyordum. Bu şarap hem var hem de yoktu. Ağzı fethediyor, gövdeyi hiçe sayıyordu. Yaptığı şölen çağrısıyla arzuları kanatlandırıyor, hevese asılı bırakıyordu onları. Tam anlamıyla uydurukçuydu. Doyurmuyor, sürekli içmeye zorluyordu.

İlk şişeyi baharda açmıştık. Filizkıran fırtınasının yeşili üzdüğü zamanlar... Bağ kütüklerine su yürümeye başlamıştı çoktandır. Tersizdik, ferahtık. Bahçe duvarından kapari çiçekleri fışkırıyordu. Şıpıdayan terlikli yürüyüşler sessiz sokaklarda tek tük duyulmaya başlamıştı. Yemek masasını bahçeye çıkarmıştım. Babam aç acına şarabı yuvarlıyor, sabırsızlıkla yemeği bekliyordu. Ona çok özel bir yemek hazırlamıştım. Dediği gibi kurnaz mıydım yoksa?

Evimizde balık pişmeyeli yıllar olmuştu. Amcam öldü öleli... O gün büyük bir şans eseri balık pazarında eşkina bulmuştum. Amcamın en sevdiği balıktı. Oltasını alır sırf eşkina yakalamak için kayığıyla sarp kayalıklı bir koya sokulur, saatlerce balığını beklerdi. Bir keresinde, eşkinanın denizler âleminin en yorgun balığı olduğunu anlatmıştı. Düşünmekten yorulurmuş eşkina. İki gözünün arkasında taşlaşmış iki büyük sır taşırmış. Dengesini ancak iki taşın arasında bulur, düşündükçe büyürmüş taşları. Karaya çıkan atalarıyla hâlâ kan bağını sürdürürmüş de ondan. Ve yeryüzünün bütün denizlerindeki eşkinalar, dünyaya soracak

soruları kalmadığında, sırlarını verebilecekleri bir balıkçının oltasına vururlarmış kendilerini. Amcam gururla, kaç eşkinanın sırrını sakladığını söyler, balığın kafasından çıkardığı küçük beyaz taşları gösterirdi. Sırlar, derdi, yirmi dört ayarlık bir altın külçeden daha fazla hükmeder insana...

Babamın eşkinanın sır taşıdığından haberi var mıydı bilmiyorum. Büyük olasılıkla amcam yalnızca bana anlatmıştı bu masalı. Fırınlanmış balığı sıcak buğusuyla sofraya getirdiğimde, babamın açlıktan pırıldayan sol gözü birdenbire sağ gözüne benzedi. Onca sarhoşluğuna karşın hemen tanımıştı kambur balığı. İsteksizce küçük bir lokma attı ağzına, lokmayı ağzında evirdi çevirdi, yutabilmek için şarabı ağzına dikti.

"Beğenmedin mi" diye sordum.

"Beğendim de" dedi, "ne bileyim, insan kokuyor bu hergele!" Bir gömütlüğe bakar gibi hüzünle denize baktı. Sonra dedi ki "Sanki Mercan'ı yiyorum."

Belki haklıydı. Eşkinanın etinde bir zerreydi amcam. Öte yandan, bitmeyen yasının karanlığında bir dolu boşinan ürüyordu. Binlerce yıl önce yapılan cenaze törenlerinde, ölünün hayaleti içine girmesin diye baştan ayağa siyaha boyananların korkusu nasıl ki bugünkü yası biçimlediyse, babam da kardeşinin ölüsünü balıkta görüyordu.

O gece umutlanmıştım. Yıllardan sonra ilk kez, kısacık da olsa anlamlı bir cümle kurmuştu babam. Şarabımın, dilini çözdüğüne handiyse inanacaktım. Ne yazık ki sevincim fazla uzun sürmedi. Babam günlerce hiç konuşmadı. Eskisine göre daha çok içiyor, içtikçe içine kapanıyor, evden dışarı adım atmıyordu. Asma kütüklerinin budanması, diplenmesi, kükürtlenmesi gibi bir dolu ağır iş üstüme kalmıştı. Ben de onca parasızlıkta birini tutmak zorunda kaldım. Şarap iyiden iyiye hasta etmişti babamı. İşten döndüğümde daha yataktan çıkmamış oluyordu. Sürekli sarhoş, daima uykuluydu. Bir gözünü kaplayan buzsu tabakanın içinde sert bir çekirdek oluşmuştu. Sağ yanı tümüyle karanlıktaydı artık. Kâbusundan kurtulmuştu kurtulmasına, ama moraran tırnak dipleriyle, iyice belirginleşen kılcal damarlarıyla, dehşet uyandıracak bir yaratığa benzemişti. Sedef gibi parlayan sağ gözü geceyi tekinsiz bir âleme büründürüyordu.

Meyhane arkadaşları başta olmak üzere birçok kişi babamın yokluğundan işkillenmişti. Kütüphaneden eve varıncaya insanların kuşkucu

bakışları altında böcek gibi küçülüyordum. Aylar sonra babamın karanlık yüzlü ulakları eve geldiler. Birinin elinde silah, öbüründe tansiyon aleti... Sağlık ocağının doktoru ile jandarma subayı, kir bağlamış ocağa, yerlerde yuvarlanan şişelere, isli tavanlara tiksintiyle baktılar. İkram ettiğim çaya dokunmadan, babamın bir an önce hastaneye yatırılması gerektiğini bildirdiler. Babam inatla hastaneye gitmeyeceğini söyledi. Doktorun tahlil için kan almasına izin vermedi. Doktor ile subay dışarıda beklememi isteyip babamla fısır fısır bir şeyler konuştular. Babam ikisine birden evinden defolmalarını söyledi. Çaresiz kalan doktor, hiçbir tedaviyi kabul etmediğine dair bir kâğıt imzalattı babama. Babam duraksamadan kâğıdı imzalayıp hadi gidin evimden, bir daha bahçeme adım atmayın, diye kovaladı onları. Sonra üstüme yürüyüp beyaz gözünü büyülterek, "Şimdi rahat rahat öldürebilirsin beni" deyiverdi!

Sapsarı olmuştum korkudan. Babamın korkunç gözüne katlanabilmek için sinir nöbeti eşiğinde durmadan içiyor, içimde cam kırığı biriktiriyordum. O günden birkaç hafta sonra, hemen her gece aynı rüyayı görmeye başladım.

Kanıma işleyen tanrıüzüm uykuma ulaşmıştı sonunda.

Rüyamda labirentimsi bir bedestenin içinde, alışverişe çıkan kalabalığı yararak ilerlemeye çalışıyorum. Yerdeki taşlar kıpkızıl. Türlü hediyelik eşya cafcaflı renkleriyle gözümü alıyor. Çıngıraklı dükkân kapıları açılıp kapandıkça çınlıyor. İnsanlar dükkânların içlerine doğru iteliyorlar beni. Topuklarımı yere bastırıp var gücümle direniyorum. Bedestenin koridorlarından hep sola doğru dönüyorum, hep sola. Bir lokum tezgâhının önünde buluyorum kendimi. Latife Keşal'e benzeyen zayıf bir kadın var. Elindeki küçük, basık kavanozdan mermer tezgâhın üstüne lokumlar döküyor. Çifte kavrulmuş, beyaz lokumlar. Başka kadınlar hızla kapışıyorlar lokumları. Ben de aynı lokumu istiyorum. Çok pahalı, ender rastlanan bir lokummuş bu. En fazla bir iki tane alabilirmişim. Para ödemeden hem de. Tezgâhtaki kadın kavanozu elime veriyor... Kavanozu hafifçe silkeliyorum. Tezgâhın üstü tepeleme lokumla doluyor. Mahcup oluyorum o zaman. Parmağımın ucuyla hepsini kavanoza geri koyuyorum. Tezgâhta parmak büyüklüğünde kocaman bir lokum kalıyor bana. Öbür kadınların yediklerinden çok daha büyük. Küçücük ısırıyorum. İnanılmaz bir tat. Lokum ağzımda eriyip çiçeksi bir koku bırakıyor. Çok hafif, çok dokunaklı... Ağzımda başlayan büyü, damarlarımda akan limonî burukluğu

siliveriyor. O sırada yaşlı bir kadın beliriyor yanımda. Birkaç dişi eksik, dudakları suratına göçmüş. Ağzı kuyu gibi derin. Yaşlı kadın elimdeki lokumdan bir çimdik ağzına atıp İbrahim Peygamber'le ilgili bir mesel anlatıyor. Bir çırpıda, hiç düşünmeksizin. Hayretle dinliyorum yaşlı kadını. Meğer meseller macunuymuş bu yediğim. Uyanıyorum. Hep aynı saatte, sabahın ilk ışıklarında kuşların çağıltısı içine.

Rüyanın anlamını günlerce çözemedim. Beni arıtan güzelliğinin yanında her geçen gece bir muammaya dönüşüyordu. İnsanın kendi öz imgelemi nasıl da uzak düşüyor kendisine. Gerçek veya kehanet pudra gibi bir üfleyişte uykuya dağılıyor. Belirsizliğe doğru savrulan toz, tuz, kül minikliğindeki zerreleri birleştirmek gerekiyor yeniden.

İşin içinden çıkamayınca, bir sabah erkenden Latife'ye uğradım. Ona o kadar ihtiyaç duyuyordum ki daha fazla küs kalamazdım. Cesaretimi toplamak için kapısının önünde fırdolayı dolaştım. Kapıyı tıklattım, duymadı. Zile bastım, yok. En sonunda yumruklamaya başladım. *Latife! Uyansana kadın! Çıldırtma beni!* Saç baş dağınık korkuyla kapıyı açtı. Beni görünce sevindi, sevindiğini belli etmemeye çabaladı. Kahvelerimizi içerken rüyamı pür dikkat dinledi. Uzun uzun düşündükten sonra hayatımı olduğu gibi değiştirecek bir yorum yaptı. Onu dinledikten sonra çok değerli hissettim kendimi. Çökkün omuzlarım geriye kaykıldı.

Latife Keşal, rüyamdaki yaşlı kadının bilge bir anlatıcı olduğunu ve bana el verdiğini söyledi. Her bir macunun tadında doğaçtan gelen bir bilgi saklıydı. Ancak yetkin olanın dilinde çözülecekti hikâye. Bundan böyle, içime bakmayı ve baktığım her şeyin yerine geçmeyi başarabilirsem, ben de her ısırışta bir hikâye anlatabilirmişim onun gibi.

Gözlerimin arkasında iki taş oluşmuştu demek. Önce anlatacak sırrı bulmalı, sonra vurulacağı oltayı arayan eşkina gibi beklemeliydim babamı.

şom

Ulumalar dehşet vericiydi. Köpeklerin canhıraş yalvarışlarını dinlerken, başka bir insanla göz göze gelmeye utanırdı insan. Evin bütün pencereleri kapalıydı. Adanın dört mil açığındaki kayalıktan gelen sesler Karaerik rüzgârıyla odamıza kadar girip iç duvarlarımızı titretiyordu. Vicdanlarımızı köpeklerden yalıtamıyorduk.

O acıklı temmuz akşamı babama hayvanlardan söz ettim. Gündüz ile gecenin arasında gerilen kırılgan çizgiyi unutalı beri, hayvanların adada neler çektiğini anlattım ona. Bu kez hiçbir hayvanın hayvanlığına dokunmadan yaşanan gerçeği bütün çıplaklığıyla söylemeye çalıştım. Hayvanlar arasında gelişen adaletin nasıl yavaş yavaş bozulduğunu, hayatta kalmak için nasıl zıvanadan çıktıklarını da...

Seher vakti çöp yığınlarına üşüşen kargaların, çekirdek kabuğu ve bisküvi ambalajlarından buldukları kırıntılarla doydukça daha çok ürediklerini, bir süre sonra çöple yetinemediklerini artık; öğlene doğru hep birlikte havalanıp katarlar halinde bağlara doğru uçarlarken göğü simsiyah bulutlar halinde kapladıklarını; kargalardan yılan bağcıların olur olmaz her yere ucubeleri andıran korkuluklar diktiğini; adanın içlerinde gezintiye çıkıldığında karga kovalayan bir korkuluğun apansız dikilişini karşımıza; her geçen gün kargalara karşı büyüyen nefretin, onlarla aramızdaki yakınlığı bozduğunu; kapı önlerimize cam boncuklar bırakan, cenaze törenlerimize ürpertici ötüşleriyle eşlik eden bu kadim dostlarımızın bundan böyle ilk fırsatta gözlerimizi oyacağını; sevimli görünmek için serçelerden öykündükleri paytak yürüyüşlerini çoktandır bıraktıklarını; saldırganca başımızın üstünden pike yaparak elimizdeki ekmeği çalıverdiklerini; yavru kedileri canlı canlı didiklerken bir insan gibi yan yan bakarak, orta yerde, tek başımıza ölürsek başımıza neler geleceğini gösterdiklerini bir bir anlattım. Babam kuşkuyla dinliyordu. Kargayı, bedensiz kalan ruhlarımızı ölüler diyarına götüren soylu bir mihmandar olarak tanırdı çünkü. Öldürdüğü kardeşini nasıl gömeceğini Kabil'e gösteren kutsal bir hayvandı onun için. Sözümü bitirdiğimde kargaya iftira ediyormuşum gibi beni tersledi.

Sonra kedileri anlattım. Adadaki hayvan bozgununu bütünlükle kavramasının tek yolu buydu. Kuyruklarıyla S çizerek sürekli dostluk işareti veren bu inanılmaz güzellikteki hayvanlar, kalabalık bir aşiret gibi kaplamıştı sokakları. Bir batında dört yavru doğuran anne kedinin besleyemediği yavrusunu ölüme terk ederek kendince kurduğu denge, adaya yerleşen kentlilerin el atmasıyla sona ermişti. Sevecenlikle yavru kedileri kurtarmışlardı kurtarmasına ama, kış mevsimi gelince arkalarına bakmadan hepsini açlığa terk etmişlerdi. Kentliler evlerini kapattıktan sonra adalıların besleyemeyeceği kadar kedi ortalığa dökülmüştü. Neredeyse her kişiye üç kedi düşecek kadar. Sonunda çöplüklerde kanlı kedi savaşları başladı. Kargalardan sağ kalanlar birbirlerine saldırıyordu. Akıllı olanlar feribota atlayıp anakaraya göçtü. Kalanlardaysa kedi güzelliğinden eser kalmadı. Kör, yırtık, topal bir halde karga ve köpek kavimlerine karşı cırnaklı bir mücadele yürütüyorlardı şimdi. Kürkleri yoluk yoluktu, ağız çevreleri yara içinde. Ayrıntılara odaklı iri bakışları lokanta masalarının çevresinde zavallıca bir dilenişe kısılmış; hayata kıvrım katan gövdeleri bir deri bir kemik kalmıştı.

Adadaki hayvanlar içinde en acı çeken belki de köpekler olmuştu. Sivri zekâlı bir kentli bağa dadanan tarla farelerinden ve gelinciklerden kurtulmak için adaya iki tilki getirdi. Adalılar kafeste getirilen bu sivri burunlu hayvanları coşkuyla karşılamışlardı. Dişisinin adını Koruk, erkeğin adını Şarap koydular. Şarap ile Koruk kısa sürede geniş bir tilki sürüsü yarattı. Ne ki, tilkiler kuşevlerine, kümes hayvanlarına da dadanmaya başlayınca, sinsice bahçelerimize giren kızıl gözlü, uzun dişli birer düşmana dönüştü. Buradaki insanlar yarı evcilliğe alışkındılar. Baykuşların, gelinciklerin, yılanların insanlardan uzakta kurdukları yaban dünyaya, bu kez insanların yaşam alanlarına pervasızca dalan tilkiler eklenmişti. Tam anlamıyla vahşi, fazlasıyla açgözlüydüler. Adadaki köpekler pek cılız ve uysal olduğundan, soruna çare olarak devasa köpekler getirtildi. Köpekler ile tilkiler arasında başlayan korkunç dalaşmalar herkesin huzurunu kaçırmıştı. Kimse tek başına kumsallarda gezinemez, ıssız koylara gidemez oldu. Bu yüzden birçok insan daha büyük türde köpekler edinmeye başladı. Bu arada havalı tüfeklerle tilki avına çıkıldı. Tilkiler gündüzleri karanlık mağaralara saklanıyor, geceleri kasabaya iniyordu. Kısa bir zaman içinde tilkilerin hemen hepsi katledildi. Ama azgın köpeklere kimse ilişmeye cesaret edememişti.

Bir zaman sonra belediye zehirli kıymayla köpek meselesine el koydu. Bu kez hemen her gün bir köpeğin ağzından köpükler saçarak acı çekişini izlemek zorunda kaldık. Fazlasıyla masraflı ve dayanılmaz olan bu ölüm biçimi herkesin kanını dondurmuştu. Üstelik adanın gelişmekte olan turizmi ölü köpekler yüzünden zarar görmeye başlamıştı. En sonunda yaşlı bir kadın arı kovanlarını sağmaktan döndüğü akşam, aç köpeklerin saldırısına uğrayınca, köpekler bir bir ayıklanmaya başlandı. Genç ve soylu olanlar kısırlaştırıldı; yaşlı, sakat ve kırma olanlarsa kayıklara yüklenip adanın dört mil açığındaki kayalığa bırakıldı.

Yaklaşık on gün sürecek acıklı uluyuşların ilk günündeydik. Sesler katlanılmaz bir biçimde artıyordu. Çekirgeler susmuş, kediler kuytulara saklanmıştı. Leş kokusu alan kargalar köpeklerin adasına doğru uçuyordu. Burnumuzun dibinde kanlı bir tükeniş başlamıştı. O gece babama insan bakışı olmadan bir hayvanı anlatmanın türlü yollarını denediysem de beceremedim. Onlar bize günahımız kadar yakındı. Yarı insanlaşmış, mitleşmiş varlıklardı. Her birinin yaşadığı hazin serüven bir insan hikâyesiydi sanki. Hayvanlara hayvanlıklarını teslim edemeyişim bundandı. Kendime benzettiğim içindi hepsini. Oysa tek bir kahraman çıkaramamıştım içlerinden. Tek bir köpeğin hikâyesini ya da minnetini parlak nesnelerle sunan tek bir karganınkini, örneğin... Hayvansız kalalı yıllar olmuştu da fark edememiştim.

Güneş battığında köpeklerin dokunaklı çığlığı daha da yükselmişti. Seslerden kurtulmanın tek yolu suyun altına girip hiç çıkmamaktı sanırım. Birkaç dakika sonra neşeli bir müzik duyduk. Bir orkestraydı! Müzik adanın meydanından geliyordu. Klarnetler, mızıkalar, davullar... Bir koşu meydana inip olan bitene baktım. Anakaradaki büyük şehir belediyesinin armoni mızıka orkestrası akşam feribotundan iner inmez meydanda konuşlanmış, eğlenceli yaz şarkıları çalıyordu. İnsanlar yavaş yavaş evlerinden çıkıp orkestranın çevresini sardılar. Pencereler açıldı, kahveler, marinadaki lokantalar, mendirek yolu insanlarla dolup taşıyordu. Herkes keyifle dans ediyor, çocuklar orkestranın tam önünde koşuşturup duruyorlardı.

Eve döndüğümde babamı bahçede buldum. Bir şişe şarap açmış, orkestrayı dinliyordu. Müzik köpek ulumalarını iyice bastırmıştı. Birkaç saat önceki utancımız kalkıvermişti üstümüzden. Babam bana bir hayvanı

anlatmaya başladı. Baştan ayağa capcanlı bir kahramanı... O güne değin dinlediğim, hayvandan hayvanlığı esirgenmemiş gerçek bir yaşam hikâyesiydi.

Dedem Ensar Karaca, babam on iki yaşını doldurduğu gün bir atla çıkagelmiş. Ayda bir kez anakaraya gider, on gün sonra ya para ya da birkaç değerli eşyayla geri dönermiş, dedem. Demirbüken Ensar derlermiş ona. Güçlü kollarıyla bakır levhaları kâğıt gibi yırtabiliyormuş. Nisandan ekim sonuna kadar anakarada türlü güreş müsabakalarına katılır, topladığı parsayı evine getirirmiş. Bu kez kayıktan bir at indirmiş. Atın yularını babamın eline tutuşturup al, demiş, bu senin.

Henüz iki yaşında, doru bir atmış. Ensar Karaca'nın dediğine bakılırsa, paşaların kendisine sunduğu on iki atın içinden seçmiş doruyu. Ensar Karaca, her zamanki büyüklenmesiyle, bir atın hünerlerinin ilkin güzelliğinden okunabileceğini dağdağalı bir dille anlatırken babama, babam o an büyüdüğünü hissetmiş. İçinde gelişmekte olan erkek çatlatıvermiş oğlanlığını. Doru at, hayattaki ilk egemenliğiymiş onun. Gövdesi yekrenk kızıl, bacakları ile yelesi kuzgunî siyahmış. Bak, demiş dedem, at dediğin böyle olur. Dişleri, düz, ince; alt dudağı üst dudağından daha uzun olmalı bir atın. Burnu yukarı çekik görünmeli ki rahatça soluklansın; alnı aynı böyle yassı, kulakları uzun görünmeli. Dimdik, dimdik durmalı kulakları! Boynundan aşağısı kıvrımlı yoğun olmalı şöyle. Yelesi kısa kalmalı bunun gibi, böyle rahatça parmaklarınla tarayabilmelisin yelesini; dağılıp aynı biçimi almalı yeniden. Tırnakları uzun ve siyah, ökçesi değirmi olmalı; hayası, kirpiği, yelesi, kuyruğu siyah olmalı ki atın hünerinden kuşku duyulmasın. Biri boz, üçü demirkırı, ikisi kula, üçü ak, gerisi doru donlu on iki atın içinden en güzelini getirdim sana, diye Ensar Karaca oğluna sunduğu armağanla övünürken, atın illetsizliğini bir bakışta anladığını anlatmış. Bak demiş, sağrısı nasıl da yassı görüyor musun, baldırları etli etli! Böyle arkasından bakacaksın ata, iç baldırlarının birleştiğini görmeden hiçbir atın sırtına binmeyeceksin!

Babam babasını hayranlıkla dinlerken, yıllardır yolunu gözlediği bu heyula gibi adamın bir dünya bilgisiyle dopdolu, uygar ve hikmetli biri olduğunun farkına varıp bir atla birlikte bir babaya da sahip olmanın sevincini yaşamış aynı anda. Şimdiki limanın olduğu kıyıda, haftalarca babasını bekleyen çocuğun küskünlüğünü hıp diye yutuvermiş.

O günden sonra baba özlemi sona ermiş babamın. Bir dahaki gidişinde Ensar Karaca'yı uğurlamamış bile. Gündüzleri atını adanın güneyinde kalan

geniş çayırlığa götürüyor, akşama kadar bir daha hiç görünmüyormuş. O at yüzünden her gün karşısına dikilmiş annesinin. Bostan dönüşünde ata yük çektirmeye bir türlü razı gelmemiş. Babaannem hemen her gece dövmüş babamı. Amcam Mercan altı yaşındaymış o zaman. Babam dayak yedikçe, bön bön bakar, bir ata bağlanmanın boşunalığını babamın gözüne sokarmış.

Babam tam üç yıl atına bir ad bulamamış. Doru, deyip çıkıyormuş işin içinden. Doru at bir türlü alışamamış adaya. Gündüzleri ayaklarını sürüyerek yürüyor, kekik tarlalarında sürekli tökezliyormuş. Ama gece bastırınca rüzgârı bacaklarının arasına alıyormuş. Sabaha kadar adanın kumsallarında bir uçtan bir uca çatlayıncaya koşturarak adadan anakaraya atlayacağı bir burun arıyormuş. Geceler doru atın nal sesleriyle yankılanıyormuş. Onun peşinde geceye alışmış babam. Pek az kişinin görebildiği beyaz baykuşları, doru atın yarattığı ıssızlığın içinde tanımış. Gecenin evrene açılan bir kuyu ağzı olduğuna hükmetmiş zamanla. Ama hâlâ atına binip adanın tozlu yollarında, üzüm bağlarının arasında gezinememiş. Atını dizginleyemiyormuş bir türlü. Derken, hiçbir adı ve betimi atına layık bulamayan babam, en sonunda ona bir ad takmak zorunda kalmış. Atının adsızlığı, at büyüklüğünde ele geçiremeyeceği bir boşlukmuş ne de olsa. Değil mi ki önce bir ad koyarak hayvanını evcilleştirebilirmiş. Adadaki esaretine dörtnala direnen doruya verdiği adla kendi kibrini böyle parlatmış. Bir seher vakti doru at ter içinde sırılsıklam döndüğünde, babam kulağına eğilmiş ve demiş ki, bundan böyle senin adın Kutsi.

Babam büyüyüp Kutsi yaşlandıkça, Kutsi'nin at güzelliğiyle örtülü kusurları yavaş yavaş belirmeye başlamış. Sözgelimi Kutsi'nin boynu istemsizce sola bükülüyormuş hep. Eşiklerden önce sol ayağını atıyor, şahlandığında sol bacağıyla dövüyormuş havayı. Adalılar, solak bu at, demişler. Solak atlar şom olurmuş meğer. Babam şom atına adını verdi vereli, erken yaşta parlattığı kibrini başkalarının dilinden koruyamaz olmuş. Ama atından soğumamış. Tam tersine bir adada yaşamanın kederini yalnızca atıyla paylaşmış. Birkaç yıl sonra Kutsi'nin sol kulağı geriye düşmüş, yokuşlarda ve inişlerde yürüyemiyor, çamura saplanınca kendini kurtaramıyormuş. Gündüzleri hemen hemen hiç göremiyormuş önünü. Kutsi'nin yalnızca gece görebildiğini babaannem fark etmiş. Şom bu körolasıca doru, hem solak, hem de kör!

Bir atıymış babamın, günü seçemiyormuş. Zayıfladıkça yay bacakları iyice göze batmaya başlamış. Yeleleri yoluk yoluk kalmış, kuyruğu köpek kuyruğu gibi incelmiş, katmer katmer soyulmuş tırnakları. Bir süre kireç

gibi dökülen tırnaklarını nal tutmaz olmuş. Güzelliğinden hiçbir iz kalmamış Kutsi'nin. Önüne geleni tepeleyen, dişleyen, olur olmaz kişneyen huysuz bir varlık olmuş.

Babam atından utanıyor, utandığından utanıyormuş sonra. Atına adını vermekle, büyük bir hata yaptığına inanmış. Kimi zaman hayvanı hayvanlığından etmekle gocunmuş, kimi zaman hayvanın kusurlarından kendine pay biçmiş. Her gece yalvarmış Allah'a. Geceleyin kaçsa şu Kutsi, koşsa koşsa koşsa, ayazmaya bakan uçurumdan düşüverse, sabaha kalmadan ölüverse, sineklerin üşüştüğü kara gözlerinden kurtarsam adımı... N'olursun Allah! Kutsi'nin kederini çıkar göğsümden! Ya da Kutsi'den çıkar beni, hiç olmazsa ikimizden birini yaşat!

Derken, kocasızlığa dayanamayan babaannem, amcam Mercan'ı yanına katıp Kutsi ile bileğindeki iki burma bileziği satmak üzere bir kayığa atladığı gibi anakaraya geçmiş. Babamın annesi ile atını son görüşüymüş bu. Günlerce annesini beklemiş iskelede. Peşi sıra dolaşan çapkın bakışlı erkeklerden zor kurtarmış kendini. Atı Kutsi'nin utandırıcı kusurları olduğu gibi babamın üstüne kalmış. İki kere Kutsi'ymiş babam. Biri, babasının kandırdığı; öbürü, annesinin geride bıraktığı oğul. Bundan böyle ne babasının döllediği olmuş, ne de annesinin doğurduğuymuş.

Babam bir yudum şarap içmeden anlatmıştı bunları. Sözü bitince susuzluğunu anımsayıp bir dikişte kadehini bitiriverdi. Beyaz gözü buz mavisine çalıyordu biraz. Annesinin ne diye onu geride bıraktığını çözemeyen bir çocuk gibi saflıkla büktü boynunu. Dudaklarını sarkıttı. Kutsi Karaca'nın çocuk hali tam karşımda tekrar canlanıyordu.

Orkestra sustu.

Köpeklerin canhıraş uluyuşlarını kulağımızın dibinden duyuyorduk. Ne de olsa bütün dilenişlerin beşiğiydi gece. Bizimdi. Dünyaya üvey kalan bizler ölüme terk edilen köpekleri dinlemeye mecburduk. Sabaha kadar yerimizden kalkmadık.

demirbüken

Bazen düşünüyorum da, Süha Melek, yakaladığı ahtapotu öldürseydi, şişe dizip yeseydi yine de ölür müydü acaba? Bir ahtapottan doğduğuna inanacak denli özgürleşseydi hani, atasını yemekle kalır, kalbini uslandırırdı biraz. Doğmamışlığının bütün kanıtlarını siler, hiç olmazsa kendisini yeniden yaratırdı. Denizden devşirdiği bellekle, yere basmayan bir kişilikte bütün bir ömür idare edebilirdi. Sanıyorum bunun olanaksızlığını bildiğinden öldüremedi ahtapotu. Kollarını vantuzlayan yaratığa bakınca, onu doğmamışlık duygusundan kurtaracak gerçeküstü hiçbir dayanak bulamamıştı. Bütün inançların bir kökeni vardır ne de olsa. Her mitsel gerçekliğin ucu bir tanrıya, her tanrı bir kahramana, her kahraman adsız bir insana uzanır. İstese de uyduramaz insan. Bu dünya, yerkabuğunun gerçekliğiyle sınırlı bir hayal yeridir. Kurgulamaya cezalıların cehennemi...

Bizim burada, adalı Çingeneler alın kemiği altında bir koruyucu ruh taşıdıklarına inanırlar. Birçoğunun birer Butyakengosu vardır. Kökeni Hindu-Racasthanca'ya dayanan Çingenece'de Butyakengo "çok gözlü" anlamına geliyor. Butyakengo'nun gözleri Artemis'in memeleri denli fazla! İçine girdikleri Çingene'yi yaklaşan tehlikelere karşı uyaran, salt gözden, göz içinde gözlerden oluşmuş uzgörülü bir iris.

Kehanetin asıl kaynağıdır, Butyakengo. Yerleştiği Çingene'ye sezgisel güç sunar. Geleceğe bağımlı insanın arzularıyla sürdürür varlığını. Diri, sağlıklı bir gövdede geleceği görebilir ancak. Çingene hastalanınca koruyucu ruh onu sağ kulağından terk eder, iyileşir iyileşmez sol kulağından geri girer. Butyakengo sağ kalmaya tutkundur. Yaşamak için bir süre soğukta beklemeye razı. Ne cindir ne peri ne de benliğin zarfıdır. Ölmüş birinin ruhunun bir parçasıdır. Bir Çingene metfunken, bir yanını yeryüzünü gözetlemeye bırakmıştır.

Butyakengo bir mirastır da. Babadan en büyük oğula, anneden en büyük kıza yerleşir. Ruhgöçünün gerçekleşmesi için illaki sıralı bir ölüm gerekir. Oğullardan önce babalar, kızlardan önce anneler ölmelidir. Butyakengo hayatın süreklilik ilkesinin yegâne temsilcisidir. İnsanın zamana mecburluğunun biricik avuntusu...

Çingenelerin yazı diline sahip olmaya hakkı yoktur. Yazısızlığa lanetlidir hepsi. Bu yüzden adadaki birçok Çingene, konuk oldukları dilin bütün olanaklarını kullanarak kendi mitolojisini akışkan bir biçimde anlatmaya oldukça heveslidir. Latife Keşal'in söylediğine bakılırsa, her Çingene'nin yüzünde yedi kilit varmış. Annesi ya da babası ölünce kilitlerin tümü açılırmış. Butyakengo'nun görmüş geçirmişliği eklenirmiş kalplerine. Duyular sivrilirmiş o zaman. Ve her Çingene, içine yerleşen yaşlı ruh parçasını değerli bir mücevher gibi en güçlü kemiğinin altında saklarmış. Latife Keşal elini alnına koyarak hüzünle Butyakengosunu okşayıp annesi ve anneannesi başta olmak üzere soyağacındaki bütün kadınların deneyimlerini orada taşıdığını söylemişti. Çocuksuzdu. O ölünce koruyucu ruhu yuvasız kalacaktı.

Kutsi Karaca'ysa, bağışlayamadığı bir yalan taşıyordu kucağında. Babası Ensar Karaca öldüğünde, yüzündeki yedi kilit onu hep aynı yalana vardıran yedi karanlık odaya açılmıştı. Kutsi Karaca, yorgundu, karaciğeri günden güne şişiyordu, varsa bile Butyakengosuna bir türlü kavuşamıyordu. Son anda eline tutuşturulmuş bir büyük yalanın altında ezilerek ömrünü bu adada harcamıştı.

Elbette bir yalanı beslemek için bir adası olmalıydı Ensar Karaca'nın. Yalanını haşin gerçeğe çok uzakta, her gün rüzgârla dövülen bir yerde büyütmeliydi. Anakarada her ne yaşadıysa adasına doğru giderken gerçeği denize dökmüş, heybesindeki değerli eşyayı bambaşka bir hikâye eşliğinde sunmuştu oğluna. Fotoğrafındaki gibi, bir ayağını öne atarak, elleri kalçalarında, baştan ayağa pırıldayan bir duruşla...

Babam, Ensar Karaca'nın şaşırtıcı bir biçimde yıllarca hiç değişmediğini söyledi. Nasıl gittiyse öyle geri dönermiş. Ne bir çizgi eksik, ne bir çizgi fazla. Sesinde yine aynı kırçıllık, gözünün kenarında her zamanki kırışık. Altın varaklı çerçevedeki pehlivan görünüşünün ardına saklanarak gizliden gizliye kocarmış. Babam uzun bir süre babasının ölemediğine inanmış. Ölümsüzlükten de öte gençliğe lanetli bir hayatmış onunki. Yaşamı yenilemeyen, ölümü tekinsiz bir tayf gibi yaşamdan bağımsız kılan bir hayat. Öte yandan dedem her dönüşünde, oğlunu biraz daha büyümüş bulurmuş. Bir gelişinde demirci yamağı, öbür gelişinde kunduracı, bir sonrakinde berber çırağı en sonunda usta olarak. Annesizliğin kavurduğu

öfkeyle Kutsi Karaca kendini örse, çekice, usturaya adamış. Doru atı şom çıktı çıkalı babasının yalanlarına da aldanmıyormuş artık. Ensar Karaca oğlunu inandıramadığını anladığında hızla yaşlanmaya başlamış. Üç aya varmadan acılar içinde eriyip gitmiş. Babasını tam ölüm eşiğinde tanıyabilmiş babam. Bütün bir ömrünü yasladığı yalandan geriye bir deri bir kemik kaldığında...

Köpeklerin uluduğu ikinci gece, kabuğunu kaldırdığı bir üzüntüyü kanatarak anlattı bunları. Kepazenin tekiydi, demişti. Cümlenin sertliğini taşıyamayan alçak bir sesle. Kızgınlığı hâlâ kordu.

Ensar Karaca oğlunun karşısına daima bir başkasının asaletiyle çıkmıştı. Onu yalana saptıracak doğuştan gelen bir kusuru varmış çünkü. Matematiği olmayan kaba bir güce tutsakmış. Yaban bir akla aitmiş elleri. Ağırbaşlı bir insan düşüncesine gerek duymadan, ne idüğü belirsiz bir güçle metal nesneleri zorlamasızca büküverirmiş.

Altı yıllık askerliği sırasında, akıl almaz hünerini arkadaşlarına sergilerken, muhafız alayı komutanı bir yarbay, Ensar Karaca'nın yaptıklarını hayretle izlemiş. Yarbay bu iri cüsseli askeri yanına katıp doğrudan güreş meraklısı bir paşanın huzuruna çıkarmış. Ensar Karaca önüne yığılan dövme bakırdan yapılma sini, tencere, çanak ne varsa paşanın gözünün içine baka baka kâğıt yırtar gibi parçalayıvermiş. O akşam hemen bir fotoğrafçı çağırtılmış. Daha tek güreş tutmadan, en usta pehlivanlara layık beş kat manda derisinden bir kispet giydirip baştan ayağa yağa bulayarak Ensar Karaca'nın fotoğrafını çekmişler. Onun dünyaca ünlü bir pehlivan olacağından kimsenin kuşkusu yokmuş.

Paşanın emriyle Demirbüken Ensar'ı usta bir pehlivanın ocağına göndermişler. Üç yıl boyunca onu gece gündüz çalıştırmışlar. Maneviyat üzerine ağır dersler almış. Şiir ezberlemiş, türlü türlü meseller dinlemiş. Şarap içmenin adabından, atın hasını anlamaya kadar bir dolu görgüyle donatılmış. Üç yılın sonunda, Ensar Karaca'yı kalabalık bir askerî erkânın izlediği güreş oyunlarına çıkarmışlar. Çayıra çıktığında herkes onu işaret ediyormuş. Demirbüken Ensar'ı kendisi gibi ağır cüsseli, doğulu bir delikanlıyla eşleştirmişler. Ama güreş başlamadan bitivermiş hemen. Demirbüken Ensar güreşmekten çok debeleniyor, doğulu delikanlının ayak oyunlarına bir türlü karşılık veremiyormuş. Kollarından zehir gibi güç akan Ensar Karaca, ona gösterilen onca ilgi ve ihtimama karşın vasat bir pehlivan bile olamamış. Kalın kafalının tekiymiş. Öğrendiğini ezberine alıyor, hiçbir

bilgiyi etine geçiremiyormuş. Sözümona epey bilgili bir adam olsa da asla bilge olamamış.

Bacağından kispetini çektikleri gibi gerisingeri asker ocağına göndermişler onu. Başarısızlığına karşın Ensar Karaca "Demirbüken Ensar" namını ömrü boyunca sürdürmeyi başarmış. Güreş oyunundaki incelikli düşünceyi kavrayamamış olsa da pehlivan bir babaya hayranlık duymanın ne mene bir duygu olduğunu oğlunun gözünden okuyabiliyormuş. Güreşe gidiyorum, diye bir kayığa atlıyor, panayırlarda gösteri yapıyor, bilek güreşlerine katılıyor, zorda kalınca büyük şehirlerdeki limanlarda hamallık yapıyormuş. Aylar sonra evine döndüğünde, adada utkulu bir hava estirip Kutsi Karaca'nın gecelerini yiğitçe kazanılmış güreş oyunlarıyla dolduruyormuş.

Demirbüken Ensar olarak kalmak için bütün bir ömrünü koca ellerinin hükmünde geçiren babasını anlatırken babam, itiraf etmenin güçlüğüyle hep başka yerlere baktı. Sözcüklerle uğraşmayı sevmediğinden, sürekli sövüyordu. Ona bütün bunları nasıl öğrendiğini sordum. Kataraktlı gözü irileşti yine.

"En büyük hayalimi söylemiştim. O zaman her şeyi anlatmak zorunda kaldı. "

"Hayalin neydi peki?"

"Onun gibi ünlü bir güreşçi olmaktı."

Sağ yanım birdenbire soğumuştu. Kutsi Karaca'ya bütün benzerliklerim...

Sözümona gözdağı veriyordu bana. Geçmişin tekinsiz bir yer olduğunu göstermeye çalıyordu. Dinmeyen acısını anlatarak gerçeği öğrenmenin bedelini tattırmakla kalmayıp göğsüme kazılı izleri de siliyordu. Aynı Ensar Karaca'nın onun belleğine yazdıklarını silmesi gibi. Boşuna! Gözden kaçırdığı izsizliğimdi benim. O bulduğunu yitirmişti, bense yitiği yitiriyordum yine. Geçmişi öğrenmek isteyişimin tek nedeni şimdiye kavuşmaktı. Som, dokunulmamış bir şimdi yaratacaktım kendime. Kutsi Karaca'ya gelince, görebildiği tek gözüyle, aldığı ve alacağı her soluğu, hayal kırıklığına uğrayan başka birisinden dolandırıyordu. Biri vardı. Uzakta. Başka bir âlemden ta buraya koca ellerini uzatmış onun bileğini büküyordu.

Ensar Karaca gerçeği niçin itiraf etmişti? Anıtlaştırdığı imgesinin dibine uzanmak varken, ne diye ömrü boyunca onca emek vererek kurduğu yalanı yeryüzüne bırakmıştı? İki olasılık var. Ya oğlundan af dilemişti ya da onu bir kez daha kandırmıştı. İlk seçenek, Ensar Karaca'nın insanın gözünü oyan sevecenliğiyle oldukça örtüşüyor. Ama ben hâlâ ikincisine inanıyorum. Her şeyini emmişti oğlunun. Sevgisini, hayranlığını ve ancak bir babaya duyulabilecek bütün kızgınlığını da... Geriye bir tek merhamet kalmıştı. Merhamet görmek için, önce yarasını göstermeliydi. Uzağında tutarak bağımsızlaştırdığı ölümünün karanlığa çeken kötücül cazibesini başından savuşturmak için oğlunun yakınına taşımalıydı ölümü. Atların padişahı, er meydanlarının yenilmez pehlivanı böyle bir baba, sekiz kişinin yattığı bir liman barakasında, hamallık yaptığı günlerden kaptığı ciğer hastalığından ölemezdi çünkü. Ölürse arınamazdı da. Herkes felaketiyle anımsayacaktı onu. Ama şimdi oğluna ithaf ettiği gösterişli bir yalanla taçlandırıyor "şimdi"yi. Hem, gerçek nedir ki? Her anımsanışta pullanan, değişken bir dünya! Oysa nefreti daimdi babamın. Altın varaklı bir çerçevede, yaşamın tam orta yerinde, capcanlı!

Yoksa karanlığa mı doğuyoruz? Başkasının yansısından ibaret varlığımızı kanıksamakla mı geçiyor ömrümüz? İç içe geçen matruşkaların hazin yalnızlığı hiç çıkmayacak mı bağrımızdan? Bir bağra nasıl sığar evrensel bir acı? Nasıl oluyor da Ensar Karaca, insanı baştan çıkaran dilbazlığıyla evimizdeydi hâlâ? Öldüğü yatakta şimdi büyük oğlu aynı yalanla can çekişiyordu?

Her şey olması gerektiği gibiydi belki. Bütün düzenek aynı. Evdeki herkesin içeriği birbirine benzeş. Herkesin üst-benliği bir öncekininkiyle bağlantılı... Ortak bir hikâyeyi yineleye yineleye gömüyorduk birbirimizi. Bu adanın içinde başka bir adada, neredeyse sal küçüklüğünde bir kara parçasında, yer olmayan bir yerde yaşıyorduk. Sokaklarında bizden başka kimsenin dolaşmadığı hiçler diyarında! Hiçbir yere gitmeden yapıyorduk bunları. Yeni bir şey yaşamadan. Tuhaf bir durağanlığın içinde başkasının acısına kapılarak görebiliyorduk dünyayı. O halde nasıl? O halde nasıl biliyorduk eşsizliğimizi?

Zamanlama! Varoluşumuzun ilk dayanağı. Öyle ya da böyle herkes gibi zamanın çocuğuyduk ikimiz. Bir anda, bir yerde, bir kadınla bir erkeğin sarıştığı dakikada, ay büyümüşken ya da, kim bilir Venüs yakınken

dünyaya, Mercan Fırtınası henüz hızını almamışken, yerkabuğunun bilmem kaçıncı saniyesinde döllenen bir boşluktuk. Başkasının yazılar yazdığı.

Veya bir başkasının üstümüze yazılar yazmaya kalkışamayacağı asla!

Mercan

Ensar Karaca'nın ölümünden bir yıl sonra, Kutsi Karaca yirmi sekizindeyken, üç duvarı ayna kaplı berber dükkânının içinde, bir bakışta üç kez, üçün içinde üç kez ve sonsuz sayıya çarpılıyorken sureti, kısa boylu, abraş suratlı genç bir adam kapıda belirmiş. Kutsi Karaca'nın her saniyede çoğalan ordusuna karşı tek kişi! Çirkin mi çirkin, ama dupduru. Kutsi Karaca, gözüne tanıdık gelen yabancıyı dakikalarca tanıyamamış. Tanıdıysa da emin olamamış. Bu adam her kimse hem benzeri hem de başkasılığıymış Kutsi Karaca'nın. Helisle ikiye kesilmişçesine öbür parçasına uzanıp tutmak istemiş. Ona ilk soruyu sormadan daha, korkuyu birdenbire icat etmiş. *Mercan... Sen misin yoksa?*

Köpek yalnızlığının üçüncü gecesindeydik. Rüzgâr yön değiştirmişti. Dayanılmaz ulumalar denize doğru esiyordu. Sesler uzaklaşmıştı. Babam zaman zaman susuyor, yaptığı tanıklığı hakkıyla yerine getirmeye geceye kulak kesiliyordu. Anımsamak, her bir köpeğin düşüşünü saniye saniye anımsamak için kendini zamana sunuyordu.

Bahçe masamızın üstünde boş şarap şişeleri yuvarlanıyordu. İç içe kapanan kirli tabaklar, dudak iziyle matlaşan kadehler, parçalanmış şişe mantarları, mum eriyikleri her köpek ölüşünde biraz daha çoğalıyordu. Uzaklardan yaklaşan kahkahalı söyleşiler, bahçe duvarlarımızın ardında fısıltıya kısılıyordu. Gömütlüğün önünden geçiyorlarmış gibi... Duman bulutu halinde yayılan kesif kokumuz susturuyordu onları. Evimiz adanın en tekinsiz yeriydi artık. Baştan ayağa şaraba batmıştık ikimiz. İçimiz dışımıza vurmuştu.

O günün sabahı İlias Ritsos kütüphaneye gelmişti. Babamsız kalan bıyığı dudaklarına taşmış... Görmeyeli ne hızlı yaşlanmıştı. Sürekli yana yapıştırdığı düz saçları seyrelmiş, ellerinin üstünü çiller kaplamıştı. Yine tütün kolonyası kokuyordu. Masamın önüne bir iskemle çekip babamı sormuştu. İşini ne zaman bitireceğimi anlamaya çalışıyordu belki. Ne diyeceğimi bilememiştim. İçiyor, dedim, uyuyor, kimseyi görmek istemiyor, içiyor, uyuyor gene, uyku tutmayınca sabaha kadar bahçede

oturuyor, haftalardır yıkanmıyor, gözümün önünde bir ölümü mayalıyor, ölmeden çürüyor kendi kendine, içiyor, uyuyor...

Yaşlılıktan tiksinmiştim iyice. Dişsizlikten, hazımsızlıktan, buruşukluktan, eşyanın eskiliğinden, havı dökülmüş halıdan, zamanla çizilen kadehten, kırk değişik desenli odadan, birbirini boğan renklerden yılmıştım. Yalan değil, artık ölmesini istiyordum babamın. Onu gömer gömmez her şeyi olduğu gibi atacak, eve yeni porselen yemek takımı alacaktım.

Yaşlıların eskiyen gövdelerinden devşirdikleri yaşlılık fikriyle, henüz otuzundaki birinin yaşlanma korkusu arasında dağlar kadar fark vardı. Birinde varlık sürdürüyordu hükmünü, öbüründe büyük bir boşluğu ihtiyarlığın henüz gerçekleşmemiş çökkünlüğü kaplıyordu. Gün geçtikçe ateşe yakınlaşmaktı yaşlılık; toprağa eğilmek, suda erimekti. Bir gövdeyi bütün ağrılarıyla kabullenmek, öte yandan ondaki canlılığı hayata diretmekti. Ama... Benim gibi yaşlılık korkusuna kapılınca canlı yerlerini duyumsayamıyordu insan. Küçük bir çizik uçurum korkusu veriyordu. Belki de gençliğin zarıydı yaşlılık. Ya da gençliğim henüz hiç yaşanmamıştı da, doğduğumdan bu yana yaşıtıydım babamın.

İlias Ritsos'a babamı anlattıkça, dilimde kendi tükenişim çözülüyordu. Ama genç bir kadının değil de Azrail'in ağzına bakıyordu İlias Ritsos. Korkmuştu. Ayrıntılara dalışımı zalimce bulmuştu sanırım. Selam söyleyip hızla uzaklaştı yanımdan. Kütüphanenin demir kapısı yüzüme kapandı.

O günden sonra kimse sormadı babamı. Kutsi Karaca'nın yarım kalan yaşam hikâyesini tamamlamak için ölmesini beklemekten başka çareleri kalmamıştı. Beni daha sonra kullanmak üzere bir kenara ayırmışlardı. Bir süreliğine de olsa eskisi gibi görünmezleşmiştim yine. O gece babama İlias Ritsos'un selamını söylemedim. Dışarısını anımsamasını istememiştim. Ölüme yaklaşan biri tek başına bırakılmalıydı ne de olsa.

Yapayalnızlığına karşın, Kutsi Karaca'nın bir sürü kardeşi varmış meğer. Duyunca epey şaşırmıştım. Kan kardeşi İlias Ritsos, süt kardeşi Rıza Filiz, ahretliği Osman Melek'miş. Aynı karından doğan kardeşini unutmaya ne çok kardeş edinmişti kendine. Önüne çıkan her erkekle içinde kan bağı olmayan gizli bir akrabalık sözleşmesi yapmıştı. Yine de Mercan Karaca'dan kurtulamamıştı.

Babam kardeşinin apansız çıkagelmesine sevinemediğini, büyük bir kavun parçasını iştahla ağzına atarken söylemişti. Mülklerine ortak çıkmasından çok, annesi tarafından seçilmemişliğin verdiği burukluğu bir kez daha canlandırdığından olsa gerek, kardeşini alabildiğine soğuk karşılamıştı. Mercan sevilendi. Kutsi'yse bırakılan. "Halbuki aptalın biriydi" demişti babam "doğru dürüst okuyamıyordu bile!"

Şarap genzimde duruverdi birden. Yutuncaya kadar cam kırıkları boğazımı çizdi. Hızla kalkıp bahçeden eve attım kendimi. Kırk değişik desenli odada helezonlar çizdim. Biçimler biçimlere karışıyordu. Odalar odalara açıldı. Eğimler gördüm içeride. Tozanların uçuştuğu, sineklerin çizdiği, perdelerin savrulduğu binlercesi. Yedi kilitliydi yüzüm. Yedisi birden aynı anda çocukluğuma açıldı.

Tekrar babamın yanına döndüm. İskemlesinde iyice kaykılmış, gözleri kapandı kapanacak.

"Benim adımı kim koydu baba? Söylesene!"

Hiç duraksamadan "Ben koydum" dedi, "Buna rağmen suratından silemedim ihaneti..."

dağ yokluğu

Sanki... Sağ yanımın çektiği uzak bir akrabanın evinde, onun asırlarca uzağında, yabancı bir evde yaşıyordum. Uzun, karanlık bir koridora açılan onlarca gizli odada, gittikçe derinleşen bir coğrafyada yitirmişim Kutsi Karaca'yı. Ne zaman eve girsem hep uyuyor oluyordu. Artık söyleyecek bir şeyi kalmamıştı. Ben evde yokken neler yaptığını bıraktığı izlerden çıkarıyordum: yarım fincan kahve içmiş, biraz peynir kemirmiş, terliklerinin duruşuna bakılırsa bir ara bahçeye çıkıp hava almış, dut ağacının çevresinde yalpalı adımlarla gezinerek yere düşen dutları ezmiş, bir şişe şarap içmiş, ben gelmeden tekrar odasına girmiş, eprimiş pikenin altında tortop olup zoraki uyumuş...

Geceleri odama çekildiğimde evin içinde dolandığını duyuyordum. Tuvalete gidiyor, buzdolabını açıyor, mahzene inip şarap getiriyor, her adımda odalara yeni odalar ekliyordu. Yanına gitmeye cesaret edemiyordum. Dut ağacı dutu uyuyordu, gece gecesini, bizse birbirimizi uyuyorduk. Haftalar böyle geçti. Evde neler olup bittiğini duvarların arkasından dinliyorduk.

Dışarıda bağbozumu zamanıydı. Evin terasından aşağıya bakınca, sokaklara taşmış yemek masalarından kalkıp kapı önlerinde sergilenen sofralık üzüm kasalarının çevresinde dolana dolana, her bir tanenin buğulu kabuğundaki nice zamanı ve aslında bir asma kütüğünün olmuşluğunu imleyen uzun geçmişi göz ardı ederek, sırf arsız bir merakla şarap mağazalarında degüstasyona katılan, yudumlamaktan bihaber, şarap cahili kalabalığın içinde gördüm kendimi. Çok uzaklardan bağbozumu şenliklerine gelen tatilcilerle omuz omuza, meydandaki bronz kadın heykelinin çevresinde kurulan panayırda oniks taşından bir kolye alıp kale içinde verilen halk konserini dinlemeye gittim. Sonra kordon boyunca dondurma yedim herkes gibi. Türkmen köylülerin sergilediği kilimleri seyrettim. Mendireğin en ucuna vardığımda, deniz fenerinin yalayıp geçen ışığında bir görünüp bir kayboldum. Deniz köpükleri ayaklarımda söndü. Topluluklar hep aynı yöne doğru akıyor, aynı noktalardan keskin dönüşler yaparak, kasabanın ortasında sürekli kendini yineleyen devasa bir sekiz

çiziyordu. Babam dışarıya kapatmıştı beni. Mahşerî bir yalnızlığın tam ortasına.

Bu renkli akışın dışında, mahallelerin arka sokaklarında kümelenmiş başka insanlar da vardı. Bağbozumunu tam anlamıyla bağbozumu olarak yaşayan, bağı da bozumu da bilen üzüm bıkkını yoksul insanlar... Birbirine yapışık yaşayan, bakır tenli, kalabalık aileler. Damı çökmek üzere olan metruk evlerin önünde kaldırımlara çökmüş hep birlikte karpuz yiyorlardı. Kadınlar üç kere örtülüydüler, elleri büsbüyük. İçlerinde bir iki erkek vardı. Gerisi hep çocuk kadın. Üzüm toplamaya gelmiş bağ işçileriydiler. Tanrıüzümün unuttuğu, üzüm burukluğundan en çok çekmiş olanlar... İşçiler bağa gittiklerinde geride yaşlı bir kadın kalıyordu. Akşama değin iki taşın arasında yaktığı ateşte sac ekmeği pişiriyor, çevresinde oynaşan çocukların ağzına şekerli makarna tıkıyordu. Pamuk yataklarından başka değerli hiçbir şeyleri yoktu. İstiflendikleri bir kamyonetin arkasında feribota binip birbirlerine tutuna tutuna aşmışlardı denizi. Bağ sahiplerinin kiraladığı kapısız evlerde, derme çatma ranzalarda iç içe, koyun koyuna yatıyorlardı. Geceleyin evlerinin önlerinden geçerken birbirine sarmalanmış bacaklar görüyordum. Büyüklü küçüklü kara topukları kapı eşiklerinden dışarı taşıyordu. Hepsinin rüyası birbirine karışıyordu o zaman. Tek bir rüyadan uyanmanın bıkkınlığı yüzlerini umutsuzluğa boyuyordu. Evin önüne çizdikleri hayat alanından dışarı çıkmaksızın bağbozumu şenliklerine bir adım bile ilişmeden üzümlerimizi toplayıp gidiyorlardı. Denizin üstünde olsalar da, hâlâ çok uzaktan, bir dağın eteğinden görüyorlardı denizi.

Onları seyrettikçe annemin puslanmış yüzünü tekrar anımsamaya başlamıştım. Çizgiler tamamlanıyor, valizini toplayan genç bir kadın tümleniyordu zihnimde. Uzun kirpiklerinin ucunda düştü düşecek kocaman bir gözyaşı parlıyordu. Sahi, bir dağlıydı annem. Çatık kaşlı esmer bir dünyanın içinden, hayatında ilk kez kumral bir adam görüyormuş gibi bakardı denize.

Yılankavi sokaklarda şuursuzca yürüyordum. İçimde bir uzak özlemi, ezbere bildiğim taş kaldırımlarda kendime göre bir uzaklık biçiyordum. Uzak neydi? Annemdi elbette... Başka? Canfes dut yaprağındaki sarmal! Ve yerlerin birbirine benzerliğini bulmaktı sarmalda... Peki ya bir dağ ne demek, bir nehir, kenti saran sur, kente sokulan sukemeri, bir köprü ne demek ve daha bilmediğim şeyler... Bir baktım çorbacının önündeyim.

Ağustosun yirmi dokuzu. Akşam ışığında gölgeler geri çekilmiş. Nevin Ünsal, üstünde gevşek yakalı bir erkek fanilası, dedemin fotoğrafı altında bir iskemleye tünemiş yorgun bir halde kelle paça didiyordu. Adanın varabileceğim en uzak noktasındaydım. Demek o kadar da şuursuz değilmişim yürürken; Nevin Ünsal, kapının önünden geçtiğimi fark edince çoktandır beni beklermişçesine yağlı elleriyle yanına gelmemi işaret etti. Babamın berber dükkânının yerle bir olduğu uzamda başka bir uzaklığı anlatmak için.

Geceyarısına değin, dışarıdaki şenliğe aldırmadan önce yaşam hikâyesini anlattı, sonra efsanesini. En eski efsanelerin bile çok daha eski yaşanmışlıklardan doğduğunu, her efsanenin bugünün metaforu olduğunu artık biliyordum. Ama yaşam hikâyesi gerçekten katlanılmazdı. Dinledikçe öfkeye kapılmıştım. Kasabalardan kentlere, kocalardan daha berbat kocalara savrulan bir kadının hayatta kalma savaşıydı. Efsanesiyse bu dünyada sağ kalmasını sağlayan berrak dimağının biricik kaynağı.

Bir Kafkas arısının peşinden yaylalara tırmanan Gürcü atalarının ölümsüzlük korkusundan söz etmişti. Sislerle çevrili, gömütlüğü olmayan bir yaylada yaşar, dağların onlara sunduğu uzun ömrü, Tanrıların gazabı sayarlarmış. Her bahar içlerinden birçoğu ölümü aramaya ayrı ayrı yönlere doğru gider, bir daha geri dönmezlermiş. Kimse kimsenin öldüğüne tanık olmamış. Sislerin altında kaybolan bir yitiğin arkasından ağlanırmış hep. Daima dipdiri anımsanan, kanlı canlı yitiklerin bitmek bilmeyen yaslarına boğularak yaktıkları ağıtlarda bir tek şeyi, hayatın kaynağı ölümü överlermiş. Dağına geri dönmeyenlerin torunlarından olan Nevin Ünsal, bir dağa kanmanın getireceği felaketi çok iyi biliyor, kirli parmaklarıyla tuttuğu sigaradan derin nefesler çekip dumanlı cümleler kuruyordu.

"Asıl mesele sis" demişti. "Sisler içinde yaşayınca ölümü dahi göremezsin."

Nevin Ünsal'ın ataları ayaklarının altında yün yumağı gibi uzanan görüntüyü apak bir gerçek sanmışlardı. Halbuki sis, sarı, gri ve beyazın harmanlandığı pelür bir perdeydi. Dağın dilini çözmek için dağın yalanını bulmalılardı oysa. Sisi delmelilerdi. Önünde sonunda her dağ sahici bir denizden doğmuştu. Yaylalardaki kayalara yapışık deniz mahluklarının kabuklarında kolaylıkla denizi görebilir, dağın geçmişindeki engin suya

ancak böyle açılabilirlerdi. Ne yazık ki yapamamışlardı. Önce sisi vardı dağın, sonra kendisi. Deniz dünyanın bir ucundaydı.

Ona sormadan edemedim. "Denizi sevdiğin için mi geldin buraya?"

"Hayır..." dedi, kesinkes. "Dağı sevdiğim için geldim."

gam

"Eskiden evimiz ne gürültülüydü değil mi? Sen bir ıssızlık yaratmak için inadına uyurken böyle, ister istemez gürültülü zamanlarını özlüyorum çocukluğumun. Eşya yine aynıydı, dokuları değişikti sanki. Ne neye değse, kim kime, bir tınlama çıkar, bu tınlama kimindir diye birbirimize bakardık. Hepinizden küçüktüm. Hepinizden çok duyuyordum sesleri. Üstelik şimdiye göre oldukça kolay sorularım vardı yanıtlanacak. Hayat bölünmezdi. Tekti. Bir şey değişince her şey değişir, sonunda hiçbir şey değişmemiş görünürdü gözüme. Ben kendimi pürç sanırdım. Ecmel'in ağzına girmişim de altından çıkmışım. Bir kadının kursağında çatlamışım büyümeye. O benim ilk zamanım, ilk kozamdı."

...

"Anımsıyor musun Mercan balıktan döndüğünde, yüzünde belli belirsiz bir heyecanla evin içinde Ecmel'i arardı. Kucağındaki balıkları tanrıçaya kurban adarmışçasına sunardı. Ecmel balıkları sakınmasız bir hayranlıkla seyreder, pullarını bıçakla kazımaya kıyamazdı. Önce kuyruğundan tutar aşağı sarkıtırdı balığı. Yüzgeçlerine bir bir dokunur, solungaç kapaklarıyla oynardı. O balığı denizin gördüğü bir rüya sanırdı da rüyada geçen bir varlığa dokunurdu. Bütün bunlar olurken, Ecmel ile Mercan asla birbirlerine bakmazlardı. Şeyler parmak uçlarıyla iletilirdi. Hiç, hiç değmezlerdi birbirlerine. Akşam yemeklerinde birbirimizle konuşmazdık. Ecmel'in denize hayranlığı fosforışılıyla gözümüzü kamaştırırdı. Balığını incitmeden yerdi. Parçalamadan. Kusursuz bir kılçık dizilimi çıkarırdı ortaya. Ben Mercan'ın dibinde otururdum. Ecmel'se en uzağında. Ecmel, genellikle sana yakın durur, sağ omzunu sana değdirirdi de sol dirseği hep Mercan'ı gösterirdi. O dirseğin gösterdiği yöne döndüm ben. Hepsi bu... Bütün karışıklık buradan çıktı sanırım. Seni görmediysem annem göstermediği içindir. Şimdi sen ve ben, ikimiz, denize indirilmiş iki insan, engel olamayacağımız bir yakınlaşmanın ayıplığında bulduk birbirimizi. Elimizden bir şey gelmez. Dayanmak zorundayız."

....

"Dün bir öykü kitabı okudum. Yazarı genç yaşta ölmüş bir kadın. Daha fenası öykülerini bitirememiş. Yarım yamalak, eskiz çabukluğunda yazılan metinler, doğanın yaptığı zamanlama hatasının özrünü öne süren bir önsözle yayımlanmış. Yarım kalmanın türlü hallerini düşündüm o zaman. Bitmeyen metnin bir metin olarak var olması, bir daha asla aynı dille tamamlanamayacağı gerçeğine dayanıyordu. Ola ki yazar öykülerini bitirmeye zaman bulsaydı vasatı aşamayacaktı belki. Bazen yazı değil yazar bütünleniyor. Daha önce yaptıklarının ışığında, dokunduğu her şeyi öyküye çevirme yetkesiyle işlenmiş kaftanıyla gömüyorlar onu. Sözün yarım kalmışlığı, hayatın yarım kalmışlığını kuşatıyor. Öykü yerli yerinde... O halde yazıyım ben. Edebiyatın yarattığı hezeyanın ta kendisiyim. Annesinin gövdesinden zamansız dışlanmış, kendiliğinden uzayan bir cümleyim. Kendi girdabında yutulmamak için koşut çizgilerle ilerleyen söz dizimlerinde, yeniden ve yeniden ve yeniden anlatılıyorum. İmgem kendini döllüyor. Titriyorum.

Olmak,
böyle orta yerde,
herkesin gözü önünde,
utandırıyor."

....

"Beni dinlemiyorsun biliyorum. Gözkapakların titriyor, yüzün kaskatı. Uyumuyorsun, uykuya saklanıyorsun. Sen dinlesen de dinlemesen de anlatacağım. Nasıl olsa için işitiyor.

"Kitaptaki öykülerden biri kuzeydeki bir dağın zirvesinde geçiyor. İki adam var, biri genç biri oldukça yaşlı. İkisi de ellerini arkada bitiştirmiş, önlerinde dikilen iki yüksek dağa bakıyorlar. Genç olanı yaşlısına soruyor, ‘Bunlardan hangisi Marsis, dede?' Yaşlısı yanıtlıyor, ‘Sol yandaki, daha alçak olanı.' Genç olanı alçak dağa bakınca içerliyor biraz. ‘Hani en yükseği Marsis'ti!' Yaşlı adam genç adama, sanki dağ kendi kurmacasıymış gibi, ‘Senin için, şimdilik Marsis budur' diyor.

Ne kadar güzel değil mi? Biz senle ikimiz, adsız birer kahraman olursak, başarabilirsek bunu, bir dağa hükmedebiliriz. Bir dağa hükmedebiliriz..."

....

"Umursamıyorsun! Oysa ki mümkün değil. Umursamazlığı beceremediğinden uykuya boğuyorsun kendini! Şikâyet ettiğin yasa bağımlısın artık. Köpekler de öldü nasıl olsa. Uyanık duracak sebebin kalmadı. Durma telaşıyla biteviye bir harekete kapılmış gidiyorsun. Gölgesizliğe soyunmuş ölümcül bir hareket seninki. Gölge eşyanın ruhudur. Gerçeği pekleştiren bu ruhu ışıktan koruyamazsın! Durmak, gece vakti sınır boyları bozulmuş gölgenin, değişken lekesini koruma çabasıdır. Durmak anımsamaktır. Anımsamayı durduramazsın."

....

"Bundan böyle anlatmasan da olur. Hiçbir şey dinleyecek halim kalmadı zaten. Seni konuşturma pahasına gam dizisinden geçtim dünyanın. Kütüphaneden bağlara, gelinciklerin arasından kekikli kayalıklara, taştaki lapis filizden panayırlara savruldum. Hakkımda korkunç söylentiler yayıldı. Seni öldüreceğimi söylediler de pusuda beklediler cinayetimi. Şimdi şimdi söylentinin doğasını kavramaya başladım. Söylenti beklentilerin senaryosudur. Henüz gerçekleşmemiş olanın kuluçkada olgunlaşması... Sen yaptın biliyorum. Bir gece oturdun, hayatın yataylığını bulduğun sahte kardeşlerinin önünde, başından sonuna bütün hikâyeni, şom atından palavracı babana, düşman kardeşinden zalim karına değin her küslüğünü kaktığın, damla biçimli, doksan dokuz köşeli bir taş kestin gamından. Sırf ömrünün tutarlılığını sağlamak uğruna, bir sarkacın ucunda sallayarak gamı, kızım beni öldürecek, kızım beni öldürecek, kızım beni öldürecek, diye diye hayatını yapıtlaştırdın!

O halde ben neyinim? Helisle kestiğin sağ kolun mu? Bir elin canavarlığı? Karanlıkta kımıldayan parmakların şarap damlatması mı ağzına? Albastınım senin! Kendi bünyenden ürettiğin kötücül varlık. Uykunda beslediğin hıncınım. Hem kurtarıcın, hem de celladın! Karanlıktan biçtiğin pelerinle giydirdiğin, elinde ağulu şişesiyle başında dikilen yeni karınım. Öl baba öl! Kendi ölümünü bir başına öl e mi!"

....

"Ne zamandır söyleyeceğim bir türlü fırsat bulamadım. Aylardır hemen her akşam, kendi yaptığım şarabı içeli beri muhteşem bir rüya görüyorum. Her gece bir lokma meseller macunu yediriyorlar bana. O rüyaya baka baka, başka birinin etinden bakmayı öğrendi gözüm. Her şeyin yerine geçebiliyorum böylece. Aklımın ermediği kavramlar, tane tane duygular, küreleşmiş düşünceler halinde ağzıma giriyor. Dünyanın erişemeyeceği uykumun ak köşesinde hayatı doğaçtan ediniyorum. Seni öyle tortop, kolunu yüzüne kapamış, çenen titrerken izledikçe gözümün perdesi yırtılıyor.

Bilesin diye söylüyorum, bundan böyle benden başka kimse iman tahtama yazamayacak harflerimi!"

.

"Kadınını nasıl seçtiğini artık tahmin edebiliyorum. Alışılmadık seslerle uyandığın bir sabah, ben doğmadan dört beş yıl önce, hayvan böğürtüleri ve erkeklerin gür haykırışlarıyla iyice karmaşıklaşan bir sahnenin en ön sıralarında durup hayvan sürüleriyle beraber motorlu kayıklara istiflenmiş dağ köylülerinin, deniz korkusundan kirece kesmiş yüzlerle iskeleye dökülen kızları arasından bir bakışta buldun gelinini. Öyle değil mi? Gözünün akı en çok parlayanını, en fazla korkanını seçtin. Kamburluğunu sevmiştin onun! Dehşete kapılmış kedi gerginliğini... Yurdundan koparılmanın ürküntüsüyle ailesine yapışarak yürüyordu. Sırtında yatağı, yalınayak, eprimiş giysiler içinde erimek üzereydi. Jandarmalar dağ köylülerini terk edilmiş Rum evlerine yerleştirmişlerdi. Köylüler evlerinin yanına bir gecede ahır çatıp hayvanlarını oraya koymuşlar, yeri olmayanlarsa inekleriyle, kuzularıyla beraber koyun koyuna yatmışlardı. Sabahın erken saatlerinde çıngırak sesleri eşliğinde, artlarında keskin bir tezek kokusu bırakarak sürülerini sokak aralarından geçiriyor, kekiklerin bittiği taşlık tepelere tırmanıyorlardı. Üzümü tanımıyorlardı, zeytinden bihaberdiler. Baharda çayırları saran gelincikleri ilk kez görmüşlerdi. Süt ve kan renginden ibaret hayatları buğulu yeşille uzlaşıncaya değin hemen her gün adada kavga çıkmıştı. Dağlıların arasından seçmiştin Ecmel'i. Gözündeki yabansılığı çalmaya ve büyük olasılıkla tek başına gidemeyecekliğini onun, ölünceye değin adaya mıhlamaya!"

....
....

"Ne ki, yitirdiği her şeyi, dağı, akarsuyu ve ormanı, dipsiz vadiyi ve uçurumu, Ecmel yeniden keşfetmişti. Adanın akkor güzelliğine el yordamıyla kavuşmuştu. Kaslı bacakları düzlüğe hemen alıştı. Saçları kumrala çaldı. Tuz kar tanesinin yerini aldı. Karada bildiği ne varsa, her türlü yaratık, solungaçlı bir kılıkla tekrar karşısına çıktı. Sen elleri tıraş losyonu kokan bir zanaatkârdın. Oysa Mercan, oltanın ucundaki ibrişime kanmaya hazır bir hayvandı hâlâ. Ağ korkusunu, zıpkın telaşını tanıyan solungaçlı hükümdarıydı denizin."

....

"Kendini Mercan'la değiştirmeye denize açıldığın gece, döndüğünde Ecmel'in denizini çalmıştın. Bunu nasıl yaptın? Bunu nasıl yaptın?.."

....
....
....
....
....

çağrı

Geçtiğimiz yılbaşı tuhaf bir olay oldu. Tam da evde esen fırtınanın dindiğini düşünürken... Orama burama dağılan acıyı, gövdemin yörüngesine düşen sözcüklerle bir araya getirip –ki göğsüme dağlanmış has sözcüğe erişmeden acıyı tarif edemezdim zaten– kitap büyüklüğünde başımın üstüne koymuştum. Dimdiktim. Sürgündeki asil gibi. Hüznün düşünceyi çoğaltan hazzını duyumsayacak denli yaklaşmıştım kendime. Önceleri, başkasından emanet gibi duran uzuvlarımla uzlaşmıştım sonunda. Elim, en çok bana yakındı.

Dinginliği babam uyurken bulmuştum. Geceler boyu vecit halinde sayıklayarak saf altın damıtmıştım kanımdan. Derdim mücevher değerinde, bir halka gibi parmağıma geçmişti. İçim ile dışım kesinkes ayrılmıştı birbirinden. Dışarıdan kabuklu, içeriden acı zarla çevrilmiş kıvrımlı bir varlıktım. Bir parça zalimleşmiştim de. Başımın üstünde taşıdığım hayalî kitabı, yerleşik ahlakın tesirinden korumak yüzünden...

Yorgo beni yılbaşı yemeğine davet etmişti. Annemin gülkurusu elbisesini giydim. Göğüs ve bel kısmı epey dar geldi, ama olsun. Gövdeme alışmıştım artık. Kapıyı açtığımda hayli şaşırmıştı. Birlikte meyhaneye doğru yola koyulduk. Fırtına ayaklarımızı yerden kesiyordu. Duvarlara tutunarak zorbela yürüyorduk. Kazara su birikintilerine bastık. Soğuktan ayaklarımız uyuştu. Sokaklar bomboştu. Kala kala elli hane kalmıştı yine. Burası sürekli terk ediliyor, bizse her geçen yıl terk edilmeyi kanıksıyorduk. Yorgo, keşke babanı da alsaydık, dedi. Rüzgâr sesini boğdu. Odasından çıkamıyor, dışarı nasıl gelsin, dedim. Yarı yolda elektrikler kesildi. Zifirî karanlıkta kalmıştık. Rüzgâr keskindi. *Biliyor musun Yorgo meyhaneye varabilirsek, her yere gidebiliriz.*

Çinko damlı meyhane oldukça değişmişti. Tavana ahşap kasnaklar çatılmış, masalar yenilenmişti. Duvarlarda ferforje kandiller sarkıyordu. Yemek masaları mumlarla donatılmıştı. Titrek alevlerin aydınlığında yüzler gölgeliydi. Derine gömülmüş karanlık gözlerdeki bakışları okuyamıyordum. Genç bir adam daracık bir platformun üstünde yüksek bir

iskemleye oturmuş akordeon çalıyordu. Yorgo'yla uzunlamasına hazırlanmış bir masanın başına oturduk. Latife Keşal tam yanımdaydı. Osman Melek ile oğlu öldü öleli kara giysilerini sırtından çıkarmayan Gülşah Melek, İlias Ritsos'la Anjelik Ritsos, Rıza Filiz ve onun eskiden üvey kızı olan genç karısı Songül Filiz'le aynı masadaydık. İçerisi tıklım tıklımdı.

İlk dakikalar beklediğim gibi gerilimli geçmedi. Bana karşı oldukça temkinli davrandılar. Kimse babamı sormaya yeltenmedi. Kutsi Karaca'yı kolayca yok etmişlerdi. Var olmakla kim olmak arasında gerili ince köprüden aşağıya itmişlerdi onu. Hiç kuşkusuz vardı. Ne yazık ki "kimse" olarak... Kim olmak, başkalarının gereksinimlerine göre biçimlenen bir rol kapmaktı hayattan. Kutsi Karaca daha ölmeden onu öldürmüşlerdi. Ara sıcakların servisi yapılıncaya, yozlaşan ada yaşamından konuşuldu. Söz döndü dolaştı çocukluk anılarına geldi. Hiçbirinde yer vermediler babama.

Yorgo rakı içti, ben şarap. Bize ne zaman evleneceğimizi sordular. Yorgo, hanım bilir, dedi. Gülmekten kırıldılar. Saat on ikiye doğru acemice tango yaptık. Oyun havalarında Latife Keşal yerinde duramadı. Uzun havalar, gazel okumalar, gülünç dans gösterileri... Mumlar eriyordu. Dışarıda fırtına uğultusu. Deniz tarafındaki pencerelere dalgalar çarpıyordu. Saat on ikide loşlukta kimi bulduysam kucaklaştım. Bazıları kulağıma güzel sözler fısıldadılar. Mutlu değildim, uzun zamandır ilk kez böylesi neşelenmiştim, o kadar...

Geceyarısından sonra, didiklenmiş mezelerin yerine yenileri geldi. Meyhane yavaş yavaş boşalıyordu. Bizim masada kimse yerinden kalkmadı. Eve dönmek istemiyorduk. İskemlelerimizde kaykılmış, kollarımızı masaya yaymıştık. Her harekette bir bardak devriliyor, çatallar yere düşüyordu. Akordeoncu hüzünlü şarkılar çalmaya başladı. Garsonlar yeni mumlar yaktılar. En son Yorgo'yla ikimiz kaldık. Garsonlar biz yokmuşuz gibi iskemleleri tersyüz masaların üstüne koyup yerleri süpürmeye başladılar. Yorgo sarhoştu. Ayakta duramıyordu. Onu evine götürdüm. Yol boyunca iki kez kustu. Paltomun yeniyle ağzını sildim. Ondan bıktığımı anımsadım yine. Omuzlayıp evinin kapısına kadar sürükledim onu. Sağ kolu boynumu kıstırıyordu.

Gün ağarmaya başlamış, fırtına dinmişti. İnsanı canlandıran keskin bir soğuk vardı. Paltomun yakasını ilikleyip mendireğe kadar yürüdüm. Gücünü boşluktan alan bir sabun balonu denli hafiftim. Her adımda havalandığımı sandım. Kargalar yırtıcı ötüşlerle başımın üstünde uçuyordu. Uzun süre denizin adaya saldırışını seyrettim. Mendireğe çarpan dalgalar adam boyu yükseliyor, havadaki yoğun tuz genzimi yakıyordu.

Soğuğa dayanamayınca hızla eve doğru yürüdüm. Saat altıya geliyordu. Sokağımıza yaklaştıkça hüzünlü bir sesleniş çalındı kulağıma. Yalvarış gibi. Bir süre durup dikkat kesildim. Ses bizim evden geliyordu. Belli belirsiz bir sızlanış. Parmaklarımın ucunda yürüyerek bahçe duvarını geçip kapıya yaklaştım. Babamı gördüm. Bahçedeydi. Dut ağacının altında ayakta dikilmiş, bir gözü uzak bir noktaya, kör gözü sanki benim üstüme odaklıydı. Gizlice onu izledim. Üstünde sünmüş eski bir kazak vardı. Soğuktan titriyordu. Saçı sakalı birbirine karışmıştı.

Arkasında ay, önünde doğmakta olan güneş... Başka kimse yok sanıyordu dünyada. Taşlar sadece onu dinliyordu. Adanın tenhalığını bütün bir yerkabuğunda genelleştirerek sakınmasız ağlarken, ağzında büyüyen hepimizin büyülü sözcüğüydü.

"Anne!.. Anne!.."

merhamet

Dışarıda esen rüzgârın adını unuttum. Bu ayın kaç çektiğini de... Güneş ışınları uzun ve sıcak. Ortalık yavru kediyle dolu. Can çekişen bir adam var hayatımda. Oturma odamın pencere kenarındaki divana uzanmış ağrıyı cisimleştiriyor. Ağrısından ötesini göremiyorum. Ufunetle dolmasına karşın, anbean soylulaşan bir biçimi var onun. Terin tuzuyla pırıldayan, insan teni desenli, devcileyin bir küre. Beyaz kabuklu bir gözün arkasındaki sözsüz hakikate eğilimli, zamanı kendi bildiğince kuruyor. Hareket, olduğundan daha çok büyüyor o zaman. Sözgelimi düşen bir yaprağın çıkardığı sızlanışı işitebiliyor; camın kuma yatkınlığını da. Perdelerin kımıldaması, ahşabın reçinesini salması gibi her gelişigüzel harekette, kürenin genleşip küçülmesinden anlıyorum bunu. Elimden geldiğince sessiz olmaya çalışıyorum. Ama o gölgenin dokusunu duyumsayacak denli hassas. Evrenin tam merkezinde şimdi. Bin yıllardır tasarlanan teklik hayalini canının içinde deneyimliyor. Yoksa acıdan uyuştu da tekliğine mi aldanıyor evrenin?

Son günlerde, gerçek tümüyle sürçmeye başladı hayattan. Geceleyin dolunayın yarattığı ışık sarsıntısında, babalığın olanaksızlığına varıyorum düşüncemde. Yetimlik duygusu anlamsızlaşıyor. Evsizlik, yurtsuzluk, dilsizlik, her çeşit -sızlık yerli yerinde duruyor da babasızlık hüznü, döllemesizlik avuntusuna bırakıyor yerini. Bakirenin haznesinde kendiliğinden oluşma fantezisi, gizliden gizliye yalvaçlık arzusu uyandırıyor bende. İbretlik meseller anlatan birisi olmaya yelteniyorum. Tarihe geçmiş yalvaç kişilikler içinde en çok İsa'yı sevmemin nedeni budur. İnsanın düşsel dünyasına pek yaraştığı için. Onun otuz yaşındaki çelimsiz, kızsı gövdesinde bütün insanlığın acılarını yüklenme gücü görmek, yaratıcı düşüncenin aşkın özgünlüğünü gösteriyor. Can çekişen evrensel bir gövdede birleşip göğe yükselmek, uzayın derinliklerine yükseldikçe buharlaşıp genişlemek, genişledikçe soğumak, tanelere ayrışıp kristalleşerek yeniden toprağa düşmek istiyorum. Harmanlanacağım evren tek mi, bilmiyorum. Sonsuz olup olmadığını da. Şu an için bütün veriler tek ve sonsuz olduğunu gösteriyor. Düşünüyorum da, ruhuyla baş edemeyen insanın, çıldırtan bir sonsuzluk algısıyla ölüm kaygısına boğularak

yaşamasına karşın, düşe kalka çarmıhını sırtında taşıması, gözünde büyüttüğü evreni kendisine indirgemesinde saklı olsa gerek.

Ortaçağ'da İbn Kıftî Useybia adında ilginç bir adam yaşamış. Fizikten astronomiye, teolojiden astrolojiye maddî ve manevî âlemlere hâkim, üstün yetenekli bir âlim olarak tanınırmış. Onun ününü duyan bir hükümdar, sarayındaki hiçbir tabibin çare bulamadığı, sağ yanağını kaplayan şarkçıbanını sağaltması için İbn Kıftî Useybia'yı ülkesine çağırtmış. Âlim, bir yıllık yoldan ayağına gelen ulaklara hükümdarlarının nasıl bir adam olduğunu sormuş ilkin. Erdemli mi, ahlaklı mı, zindanları dolu mu, işkencehaneleri kalabalık mı, yasaları adil mi ve bunun gibi ardı arkası kesilmeyen sorular... İbn Kıftî Useybia ilkeli, yüce amaçları olan birisiymiş; zalim bir kralı sağaltmak, Yunanca aslından okuduğu Galenos'un *Erdemli Tabip Bir Filozof Olmak Zorundadır* kitabındaki yasalara aykırıymış çünkü. Ulaklar geceler boyu hükümdarlarının güzel niteliklerini anlatıp sonunda onu ikna etmişler. Zorlu bir yolculuk sonunda hükümdarın yanına varan İbn Kıftî Useybia, şarkçıbanını bitkisel bir tozla bir ay içinde sağaltmış. Ne ki, hükümdarın sağ yanağında derin bir çukur kalmış. Hükümdar ondan bu izi de silmesini istemiş. İbn Kıftî Useybia, hayatın bıraktığı, görünen ve görünmeyen izleri silmeye gücünün yetmeyeceğini söylemiş. Ona göre iz, hükümdarın kendi gövdesinden geçirdiği zamanın mutlaklığını kanıtlayan bir armağanmış. Hükümdar âlimin sayesinde sağ yanağındaki çirkinliği benimsemiş ve ona binlerce kitabın bulunduğu özel kütüphanesini açmış. Gençliğinden olgun yaşına değin, hocalarından öğrendiği her türlü bilgiyi alabildiğine yavaş bir seyirde hazmetme terbiyesiyle yetişmiş biri olan İbn Kıftî Useybia, yılankavi koridorlar boyu uzayan raflardaki parşömenleri, elyazmalarını, en şöhretli hattatların elinden çıkma kutsal metinleri, animist buyrukları, Yunan filozoflarının ürettiği felsefî yazıları, İbn Sina'nın yarım bıraktığı dünya tarihinin ilk iki romanını, gnostiklerin gizli yazışmalarını, seyahatnameleri ve daha binlerce el değmemiş kitabı bir arada görünce, ağırbaşlı ve uysal görünümünü terk edip çıldırasıya bir öğrenme şehvetine kapılmış. Dünya zamanıyla yirmi, kendi zamanıyla yedi yıl, kütüphaneden dışarı adım atmaksızın bütün varlığını kitaplara adamış. Yirmi yılın sonunda, kütüphanedeki son kitabı okuyup bitirdikten birkaç saat sonra, kütüphaneyi ateşe vermiş. Yangının içinden yaşlı bir adam olarak çıktığında, ona bunu neden yaptığını sormuşlar. "Tek bir kitap" diye haykırmaktaymış "izin verin tek bir kitapta evreni açıklayayım!"

Oturma odamdaki divanda, sararmış çarşafların üstünde büyüyen ağrı küresini izledikçe, tekliğe kavuşma arzusunun hangimizi ele geçirdiğini kestiremiyorum. Acaba kimin bu cinnet?

Sinirlerim bozuk.

Kütüphanede çalışırken duvarlar üstüme üstüme geliyor. Soluk alamıyorum. Sokağa çıktığımda kimseyle karşılaşmamak için arka mahallelere kaçıp eve bahçeden giriyorum. İnsanlar benle göz göze gelmeye korkuyorlar zaten. Her parçası içine yığılmış, kırık bir şeyim. Dışarıdan yekpare, içerden tuz buz... Yine yitirdim bütünlüğümü. Aynaya baktığımda ne sağ yanıma kızabiliyor ne de sol yanımla avunuyorum. Suçluluk duygusuyla solgunlaşan, türlü Leylan'lar çıkıyor karşıma. Başka başka kitaplarda yazılmışlar. Biri korkak, biri güvensiz, biri taşkın, biri kızgın, her biri anımsadığı bir üzüntüyle öbürünü misilliyor. Hepsi birden terk edilmenin kederini avaz avaz yüzüme haykırıyor. Her keresinde, annesinin ardından bakakalmış, memelerinin çekirdeği sancıyan bir kız, kolları yanlamasına omuzlarına çakılmış, eski, lime lime bir korkuluk olarak dikiliyor önüme. Korkuluğu onarmalı hiç olmazsa. Hiç olmazsa... bu korkuluğu... onarmalı.

Çabalıyorum. Korkuluğun oyuk gözlerine yerleşen parçalanma duygusundan korunacak bazı tasarılarım var elbette. Terk edilmekle baş edemeyince, gidebilme iradesini övmeye yeltenen... Sürekli Ecmel'i düşünüyorum. Hep otuz beşinde. Saçları omuzlarında, eşkina kemikli. Üçüncü sınıf bir otelin bodrum katında, sabahlara kadar içinde yüzdükleri alkolü terle atmaya çalışan Arap turistler ile çevredeki zengin esnafın müdavimi oldukları bir saunada, kasanın başında bekliyor. Buhardan erimek üzere. Teni iyice saydamlaşmış. Eti yağ tutmuyor. Günde on iki saat gün yüzü görmeden, sıcak su kokusundan baygın, sürekli oturuyor. Ayağa kalkıp birkaç tur atsa rahatlayacak. Ama kalkmıyor. Göze batmaktan çekiniyor. Gece on sularında otelden çıkıp bir odasını kiraladığı döküntü apartman katına ulaşmak için iki kez otobüse biniyor. Otoyolların demir korkuluklarından atlayarak vardığı üst geçitlerden tünellere, ara sokaklardan dik yokuşlara doğru epey yürümesi gerekiyor. Teri sırtında soğuyor. Sinüsleri dolu, gözleri hep çakır. Evde başka kadınlar da var. Bulaşık ve tuvalet sırasında sürekli kavga çıkıyor. Geceleri salonda buluşup

çay içiyorlar. Üstlerinde türlüsünden gecelikler... Kimin nasıl bir hayat yaşadığı geceliklerinden okunuyor.

Saunaya üç yıl katlanıyor Ecmel. Zaman geçmiyor ama. Yine otuz beşinde, yine yine yine! Mesaiye başlamadan havluları katlıyor, terlikleri diziyor, masajcı kadının bazı müşterilerine yaptığı özel muameleyi görmezden gelerek, meni kokulu peştamalları tiksinerek topluyor. Masajcıyı yargılamamaya çalışsa da elinden geldiğince ondan uzak duruyor. Beklediği zammı alamayacağını anladığı gün, kimseye bir şey söylemeden saunayı terk ediyor. Birkaç hafta sonra, evinden iki saat uzaklıkta, kentin en dış mahallelerinde öbekleşmiş fason tekstil atölyelerinden birine giriyor. Bir penye atölyesi. Çocuk yaşta kızların en yüksek ayarda radyo dinledikleri uğultulu bir yer. Sanayi tipi dikiş makineleri korkunç bir gürültü çıkarıyor. Dikiş dikemiyor henüz. Singercilerin arasında dolanarak ortacılık yapıyor. Dikilen kolu yakacıya, yakacının diktiğini cepçiye iletiyor. İçinde kırk kişinin çalıştığı havasız bir atölye burası. Her yan kumaş tozu. Yürüdükçe iplikçikler yüzüne dolanıyor. Çalışanlar sık sık öksürüyorlar. İleride singerci olmayı hayal ediyor Ecmel. Parası daha iyi. Singerci olduktan sonra çelik eldivenle yapılan makastarlık işine göz koyuyor, derken ütücü oluyor, en sonunda ustabaşı. Kızların dertlerini dinliyor. Büyük patron ile işçiler arasında arabuluculuk yapıyor. Kuruş kuruş para biriktiriyor. Öğle paydoslarında karşılıklı atölyelerden taşan kadınların arasına karışıp bir duvara yaslanıyor. Yan sokağı yine seller basmış. Az ötede benzin istasyonu patlamış, iplik fabrikasından çıkan gaz üstlerine abanmış. Elinde çay bardağı. Aklında bir dağ...

Yeterince para biriktirdiğinde kenti terk ediyor. Giysilerinden başka hiçbir özel eşyası yok. Molalarda otobüsten inmiyor. Damağını saran bisküviyi kemire kemire uzağı bekliyor.

Hayalini kurduğu kıyı kasabasına ulaştığı gün el kadar bir dükkân tutuyor kendine. Orada çorbacılık yapıyor. Dönüşümlü olarak kelle, paça, tarhana, mercimek pişiriyor. Koyun paçası ayıkladığı bir gece, bundan böyle olacakların hep aynı seyirde tekrarlanmasını, pazartesilerin işkembe, salıların mercimek, cumaların tarhana günü olarak geçip gitmesini için için dilerken, dükkânının önünde ilgiyle kendisini izleyen genç kadını fark ediyor. Kadını yanına çağırıp ona gidebildiği en uzak yerleri anlatıyor. Yaşını sormuyor onun; bir zamanlar terk ettiği çocuğuyla özdeşleştirmemek için.

Ne yazık ki bu haliyle hiçbir kitaba katlanamam ben. Her satırında annemi diriltse bile! Kaldı ki, bin değişik zorlu hayat hikâyesi de okusam yitirdiğim cevheri bulmaya yetmeyecek hiçbiri. Tek bir kitapta olmalı her şey. Sekize bölünmüşlerim ve Ecmel ve Mercan ve Kutsi. *Hiçbir yerde* başka adlar altında buluşmalıyız yeniden. Havadan gelen seslerle yazılmalı, ucunda bağdaş kurduğumuz uçurumlarımıza bakmalıyız yazılırken. Şu anda, burada, içine eriyen mum, kendini yiyen alev gibi eylemsizliğe tutuklu hayatlarımızı onarmak için kendi zamanımıza sıçramalıyız. Düşmezden önce, sırdan esrikleşen zihinlerimizi ayırmalıyız etimizden. Belleğin alttan gelen konuşmalarına kulak vererek, eski bir şölen ateşinde islenmeliyiz. Yazılmalı, ama yazılamayacak denli kopmalıyız hayattan. Başka yerde yaşayamayan endemik varlıklar gibi tek bir trajediye sığmalıyız hepimiz.

Okuduğum güzel kitaplardan biliyorum. Evrenin sessizliğine katlanamayan yaratıcı yazarların, kibre söz geçiremedikleri saatlerde yazdıkları hikâyeler; sonu gelmez telaşıyla biricikliğin, insanı kendine boğan bir eşsizlik inancıyla harf harf dizilirken daha, her harfin üstüne düşen gecikmişlik gölgesi yüzünden Useybia'nın cinnetine kapılan yazarları tedirgin ediyorlar. Hiç değilse ben de bunu istiyorum! Tedirginlik pahasına, eksikli de olsa sayfa sayfa ilerleyen gecikmiş bir hikâyeyi...

Merhamet!

Bu sözcük Ortaçağ'da doğmuş olmalı. Harflerinde kan bulaşığı, çıkardığı seste şefkatli bir tını var. Ama zalimden çıkan bir yumuşaklık. Önüne gelenin başını vurduran bir kralın bir kereliğine idam mahkûmunu bağışlaması gibi. Az önce babamın başını dizlerimin üstüne koydum. Saçları sırılsıklam. Şaraba çatlamış dudaklarını suskunluk kaplamış. Hafif bir mırıltıyla bir hikâye yaratmaya başladım. Çoktandır başımın üstünde taşıdığım hayalî kitabımı okuyorum aslında. Ona ilk ve son kez merhamet ediyorum.

Hazır bu çoktanrılı adadan kaynağını bilmediğim bir nedenle sürekli esinlenmekteyken, dışımda kuracağım başka bir bütünlüğe ikimiz birden kavuşabiliriz belki. Geceleri, bir kocakarının bana el vermesiyle gelişen kendime duyduğum hayranlıkla, gündüzleri ortaya çıkan parçalanmışlık kaygısı arasında çalkalanarak kurguladığım hiçyerde, düşüncem vurgusuna ulaşabilir. Elimden geldiğince bir şeyler anlatıyorum. Başka kahramanların bağrında kaynaşıyoruz ikimiz.

Dinle, diyorum babama, dinle! Ağubozan bir hikâye bu. Ruhunu arıtacak darbeli bir ürperme vaat ediyorum sana. Kaygılanma... Bir tutarlılığa ulaşınca nasıl olsa bitecek. Sonunda acının köpüğüyle kefenleneceksin belki. Öldüğünde birkaç çukur kazmayacaklar senin için. Yalnızca bir yere gömüleceksin.

a l t ı n

âlem, öldüğümde

mekân telaşlı, çünkü taşlık hemen şurası
yeryüzü tanımaz denizi
sadece ıslak bazı çukurları..
ey her çift için tek olan tanrı
dünya göze göründüğü gibidir
ve aklım dünyalar içinde sancılı
er döllemesin artık, kadın bilmesin analığını
âlem öldüğümde tümlenir
varlık huzursuz, yokluk hemen şurası

Uğur Aktaş

bir

İki kişiydiler. Biri tek gözlü bir oğlan, öbürü ince bir adam. Bir de at. Aygırlıktan beygirliğe uzanan bungun yaşamını fırlak kaburgalarından iletiyordu dünyaya. Yılgın bir attı Yâşur. İster istemez onun yavaşlığında seğiriyordu yolculukları.

Oğlanın elleri küçüktü o zaman, henüz yedi yaşında. Belki de sekizdi, tam bilemem. Ne ki yola çıktığında doğmamışçasına masumdu. Babasının kokusu hâlâ genzindeydi üstelik; tuzlu, çürük... Gün geçtikçe taşlaşan kapkara bir ölü. O öldükten sonra, her geçen gün hafifleyecek yokluk duygusu yerine, anbean hantallaşan bir yas acısı üstlerine abanmıştı. Onları yurtlarından eden işte bu acı oldu.

Evden ayrılalı, dört dolunay geçmişti geceden. Oğlan, zamanın değişken akışını yeni yeni anlamaya başlamıştı. Ama sessizlik, nal seslerinden, dal çıtırtılarından, böcek cayırtılarından oluşan sessizlik, zamanın oylumunu daha da karmaşıklaştırıyordu. Çünkü ince adam tek kelime konuşmuyordu oğlanla. Ona ilişkin anılar, sesini duyamadıkça oğlanın toy belleğinden siliniyor, onun kim olduğunu anımsayamıyordu. İnce adam oğlana karşı kayıtsız, gözünü ufuktan ayırmaksızın atın yularını bir an olsun bırakmıyor, arkasındaki sağ mı, yaralı mı dönüp bakmıyordu bile. Oğlan da Yâşur'un bıraktığı fışkıyı izliyordu mecburen. Nereden ısı gelirse oraya yöneltiyordu adımlarını.

Oğlanın sol gözü açılmamıştı daha. Belki de bu yüzden, yola çıkmazdan önceki bütün yaşamı sağ gözünün görebildiğince hayaliydi. Doğduğu yere ait bir dolu ayrıntıyı unutmuştu ister istemez. Sırf özleyebilmek için bir ev inşa ediyordu zihninde: Tavanındaki delikten ay huzmesinin sokulduğu kerpiçten bir kümbet... Ailecek kusursuz bir dairenin içinde yaşarlardı böylece. Yerkabuğunun biçimiyle uyumlu bir evde, dünyaya sezdirmeden varlıklarını sürdürürlerdi. Geceleri, odanın ortasındaki taş ocağın çevresinde otururlarken, evreni olduğu gibi küçültür, içlerine sığdırırlardı. Gece katılaşırdı ateş yanınca. Sessizlik, aşılamayan, kara, sonsuz bir duvar

olurdu. İçin için yanan odunlar ani patlamalarla kıvılcımlanır, kümbetin iç yüzeyi kızarmaya başlardı. Alevin duygulu bir varlık olduğunu sanırdı, oğlan. Onun arzulu titreyişlerle her şeyi susturuşu, hararetli bir söyleşiyi bile dingin mırıltılara, hatta fısıltılara dönüştürmesi büyüleyiciydi. O an için evren, uzun süren bir sönüşü beklemekti yalnızca.

Bir de, bokun içinde ışıldayan altın kıymıklar vardı, unutamadığı.

Evden ne kadar uzak olursa olsun, hangi mağarada, hangi ağaç kavuğunda uyumaya çalışırsa çalışsın doğanın sakızlı kokusunu bir türlü içine çekemiyordu. Bir tas dolusu bok sağgözünün önünden gitmiyordu çünkü.

Eskiden her akşam, yaşadıkları kümbetin açıldığı daha küçük bir kümbetten oluşan ahırda, büyücek bir kandilin ışığı altında, kille oynarcasına ellerini boka daldırır, bu işi neden ben yapıyorum diye sormadan altını boktan ayıklardı. Başlangıçta oyun oynamak gibi bir şeydi bu. Merak duygusunun kışkırtıcı bir haz verdiği yadsınamaz. İnsanın utandırıcı anlarına geri dönüp kendi pisliğine sahip çıkarcasına, sanki onları bilesiye tekrarlamasıydı da.

Ne tuhaf, evden ayrılalı beri, içine doğduğu bütün kötü kokular burnunda tütüyordu. Gövdenin onurunu lekeleyen berbat işlerini; üç belirgin eğimiyle günü üçe bölen güneşin, zamanın öbür olasılıklarını hiçleyen mutlak parıltısını; babasının ölümüyle yarım kalan tarihini çok özlüyordu. Bir türlü derin uykulara dalamıyordu bu yüzden. Yalnızca gövdesi uyuyordu. Aklı sürekli uyanıktı. Nasıl olsa eve geri döneceğiz umuduyla yürüyor, geçtikleri yolları adım adım ezberliyordu. Kaşıntıdan delirten zehirli otlara, derisini yırtan çalılara karşın bir kez bile ağlamadı. Zihinsel olarak acıdan kopuşu böyle başladı. O uzun yolculuğa kemikleri alışmıştı önce. İskeletinin, taşıyıcı olmaktan öte, duygulardan tümüyle arınmış, sağır, duygusuz bir kılavuz oluşu işini kolaylaştırmıştı.

Korkunç bir kış günü, yaşlı atı tökezleyip kara yığıldığında, onunla ilgilenmek yerine sağgözünü bakışsız boşluğa odaklayıp gövdesini yeryüzünden silerek ağır ağır yükselmiş; bir tüy hafifliğiyle, kendisine, ince adama ve Yâşur'un acınası görüntüsüne bakmıştı. Bir at ki, geçmişteki

dörtnala koşturuşuyla, gerçeküstü genç bir atın düşleminde kapalı kalmıştı artık. Ondan geriye kalansa kürkü kelleşmiş sıska bir gövde, şişkin kenelerin tutunduğu kavlanmış bir deri, fırlak kaburgalardı. Yıllarca itilip kakılmasına, tırnaklarını çatlatan dar nallara, sırtına vurulan onca yüke ses çıkarmadan itaat eden bir at o kanlı gözlerini küskünce gözüne diktiğinde oğlanın, onun yüreğini delebilmiş miydi? Ya da bir at birdenbire çamur rengi bir kedere dönüşmüş müydü? Oğlan görmüştü. Oğlanlıktan erginliğe sıçradığı kısacık bir zaman dilimindeydi o sıra. Bakışın en saf olduğu çağda. Yukarıdan bakınca, söze dökülemeyen her gerçeklik başka bir dilde okutuyordu kendini. Bir aygır kedere dönüşüyordu.

Sanırım bunu dünyadan kaçmak istediğinde yapabiliyordu oğlan. Gövdesinden bir ışık halesi gibi sıyrılıyor, ebleh bakışlı bir çocuk bırakıyordu yeryüzünde. Her şeyi çok berrak görüyordu o zaman. Renklerin dokusu iyice belirirken, karanın içindeki kırmızı, sarı, mavi ışık hücrelerini; beyazın hiçliği andıran pürüzsüzlüğünü ayırt edebiliyordu. Bedensel ağrı daha katlanılabilir olmuşsa da, görüntünün ötesindeki görüntünün gerçekliği daha sarsıcıydı. Yere geri döndüğünde üşümüş olurdu biraz. Tüyleri diken diken, başında delici bir ağrı. Ne ki, ele avuca sığmaz hamlığından geliyordu bu yeti. Düşünmenin kesintiye uğradığı ya da düşünmeye gücünün yetmediği bir anda bilinçsizce kendinden yükseliyor, kırk yıl çile dolduran bir dervişin erişmeyi düşlediği arılıkta aşağıda olanları izliyordu. Bunun kendiliğinden gelişen bir ruh kaçamağı olduğunu bilseydi, geri dönememekten, beyazın bitimsiz koridorlarında sürüklenmekten korkardı kuşkusuz. Çünkü ruhlar, ölmüşlerin biz yaşayanlara bıraktığı bir emanetti o zamanlar; soğuk, alabildiğine yalındılar. Oğlansa sağgözünün derinlere uzanan kılcallarından mı ne, dipdiriyken hâlâ, ruhunu tümüyle algılamıştı. İnsanın kendi ruhunu, içine girdiği saydam bir zarf gibi duyumsaması olağanüstü bir duygu olmalı. Şimdi artık öyle bir yeteneği kalmadı ne yazık ki. Örümcek ağı inceliğindeki o tel tel dokuyu duyumsamayalı sanki yüzyıllar oldu.

Öte yandan ağır düşünen, oldukça donuk bir çocuktu. Bütün bu yorgunluğa, tepelerden kayalıklara, dere kenarlarından bataklıklara savruluşa ses çıkarmayışı biraz da bundandır. Geçmişinin hemen her sahnesini anımsamak için bir yığın çağrışıma tutulsa da içi bomboştu. En sıradan bir durumu yaşarken bile, o anı daha önce görmüşlük duygusuyla

ürperirdi çoğu kez. Bir ışın demeti altında, ansızın beliren bir sahnenin içinde bulurdu kendini ve kendine uzaktan bakardı. Örneğin doğduğu anı, pütürlü karanlıkta geçen o olanaksız yaşantıyı, basbayağı yeniden uydurabiliyordu hayalinde.

Döl haznesinden güçlü kasılmalarla çıkmak üzereyken, kendi yürek çarpıntısını dinlemek yerine, gövdesini bir başına bırakıp dışarı çıkmıştı. Sarmal boynuzları üçer kez dönen bir koç kellesinin altında, ağaç bir iskelete dikey bir biçimde geriliydi annesi. Kolları, bacakları kenevir urganlarla iskelete bağlı, belinden aşağısı çıplak, dizlerine doğru çizgi çizgi kan akarken, umarsızca dokunaklı çığlıklar atıyordu. Güneye bakan pencereden zayıf bir ışık dalıyordu odaya. Kalabalık ağızlı kadınların hemen gerisinde durup annesinin vajinasını yarışını izledi. Bebeği görür görmez kadınlar sessizleşti önce. Hatta her biri birer adım geriye kaçılıp anlaşılmaz dualar mırıldandı. Çok geçmeden, içlerinden koca elli bir ebe başını kavrayıp ürkekçe kendine çekti bebeği. Tek gözlüydü. Doğduğunda çoktan büyümüştü sağgözü. Yani, her şeyini yitiren bir yetişkinin umutsuz bakışıyla doğmuştu, oğlan. Fosforlu, irice bir bakışla... Kimse konuşmuyordu artık, yalnızca annesinin sızlanışı sarmıştı ortalığı. Bir süre sonra, koca elli ebe, göbek bağından ayırıp geniş bir kazana, buz gibi suya attı onu. İşte o zaman iki kişiydi oğlan. Kazanın içindeki can, kazanın dışında kalan düşünce... Küçük hava kabarcıklarının yukarı doğru yuvarlanışını gördü. Bıraksalar bir kaya balığının sabırlı bekleyişiyle yaşardı orada. Sudan çıkarıldığında annesi ağaç iskeletten çözülmüş, küçük bir sedire yatırılmıştı. Gözleri baygın, terden sırılsıklamdı. Yorgunluğuna karşın bebeği kucağına alıp onun avuçlarını, boyun kökünü, kulak arkalarını, bacak arasını bir bir inceledi. Sonra sağgözüne dikti gözünü oğlanın, parmağıyla sol yanının gözsüz yerini dürttü. Kusurlu olduğunu tam da o zaman, annesinin sorgulu bakışında kavradı, oğlan. O telaşlı dürtme, göz iriliğinde bir eksikliğin kesin kanıtıydı. Annesi ondan korkmamıştı kuşkusuz, ama çok üzülmüştü haline. Bir daha zorunlu kalmadıkça yüzüne bakmadı çocuğunun. Onun olağanüstü sevgisi, oğlanın sol yanının karanlığında ışıksız kalmıştı hep.

iki

El işaretlerinin, seslenişlerin öne çıktığı gözsüz söyleşilerde, kimi zaman bir kaş çatılmasını, kimi zaman bir dudak bükülmesini ya da bir alnın kırışıp tekrar düzleşmesini izleyerek geçirdiği çocukluk çağında, yalnızca bir insanla göz göze gelmiş; bakışmanın sözü vurgulayan olağanüstü etkisini ve gittikçe genişleyen ılıklığını ilk kez o zaman iliklerine değin duyumsamıştı. Sakınmasızca gözlerini yüzüne odaklayan atların, kedilerin, köpeklerin göz bebeklerinde beliren, gizemini çözemediği yabansı ve uzak anlatımlardan başka, gerçek bir bakışla karşılaşmanın buruk sevincini yazmıştı gözüne.

Ölmezden az bir zaman önce, babası ölüm döşeğinden zorlukla doğrularak onu yanına çağırmış, küflü soluğuyla yaşanmış bir hikâye anlatmıştı. Konuşamayacak denli mecalsizdi oysa. Bu dünyadaki son anlarını hikâyesine adamış, öyle ki daha ölmeden hikâyesinin içinde öldürmüştü kendini. Kirden kapkaraydı boynu, çıplak göğsünde derin yarıklar vardı. Yarı kapalı gözleri iyice matlaşmıştı. Birkaç dişi eksik olduğundan pepeleyerek konuşuyor, konuştukça kara-yeşil dumanlar çıkıyordu ağzından. Elleri, büyük, ağır dokunuşlardı; sıcak, çok çok sıcak... Okşandıktan çok sonra bile bir türlü soğumuyordu oğlanın başı. Babası, ç'lerin, k'ların birbirine çarptığı Mirigyelcesiyle sık sık boğazını temizleyip başucundaki tasa kan tükürerek, öksürüklerin, böğürtülerin arasında kendi yurdundan söz etmişti ona. İnandırıcı olmak için oğlunun sağgözünü avuçlarına almıştı neredeyse. Oğlan, üstüne eğilen babasının gözlerinden ötesini, anlatının özerk zamanında dirilen yaşantıyı da görebilmişti böylece.

O gece, hararetli bir hikâye eşliğinde yüzüne yüzlerce göz oyan babasının karşısındayken, yalnızca ana babasının değil, herkesin; öbür çocukların, yöredeki kadınların, erkeklerin, hiçbir zaman ve hiçbir biçimde sağgözüne bakmamış olduğunu, bir kez bile bir insan bakışıyla karşılaşmamışlığını fark etmişti. İnsanlar isteseler de sağgözüne odaklanamıyor, istemsizce gözsüz yanına bakarak, karanlık, penceresiz bir odaya kapatmış oluyorlardı onu. Öte yandan, renklere ve ışığa içkin olağanüstü bir görme gücü vardı bu sağgözün. Bütün renklerin, ışık

kırılmasından ibaret büyüleyici birer göz yanılması olduğunu düşününce, sağgöz bu yanılmayı aşmakla kalmaz görüntüdeki çarpıcı zıtlığı hemen yakalardı. Sözgelimi gövdeyi eriten acının şakaklarda nasıl gezindiğini anbean algılayan eşsiz bir duyargaydı. Elbette ki gücünü sol yanındaki kumlu körlükten alır, retinasına vuran keskin ışıkları sola akıtarak türlü kamaşmalardan korurdu oğlanı. Ama yine de oğlan, göz göze gelmek nasıldır bilmek isterdi. Dünyada bir tek babası tattırmıştı bunu. Hikâyesini anlatmak uğruna kanının son damlasını azar azar tüketerek... Arada sırada, ağır bir topuza benzeyen kolunu hafifçe yukarı kaldırmış; bir tekneyi, bir boğuluşu ya da çevik bir balığı parmaklarıyla havada çizip o kalın bileğiyle başka kişiler sokmuştu oğluyla arasına.

Anlattıklarına bakılırsa, atalarının daha önceden yaşadıkları bölge –adının anlamı Tuz Cehennemi gibi bir şey olacaktı– kunt mermerden, küçük bir adaymış. İnsanlar, kireçli, ekinsiz bir arazinin üstünde, denizin kükreyişi ile sersemletici rüzgârlar arasında kısılıp kalmışlar. Akşamları kayalara tırmanan kol boyu yengeçlerle aynı dilde, sızlanan sözcükler ve kısa adlar eşliğinde yaşayarak, mevsimleri yalnızca kavurucu sıcak, dondurucu ayaz diye ikiye ayırmakla yetinir, ada ile denizi, gök ile uzayı iç içe, açlığın anavatanı küçük bir küre sayarlarmış. Ada halkı doğuştan tuza tutsak, balık yemek dışında tümüyle aç; kumullarda yetişen birkaç tür dikenli bitkiyi kaynatıp içmekten, yılda yalnızca üç gün konaklayan göçmen kuşları avlayıp kızartmaktan başka tuzdan öte tat bilmeyen, güçsüz bir halkmış. Kurutulmuş balık artıklarını zor bela buldukları azıcık samanla harmanlayıp keçi sürülerini öyle besliyorlarmış. Keçilerin eti de sütü de kokmuş balık tadında olurmuş bu yüzden. İnsanların kemikleri kılçık denli saydam ve ince; fersiz gözleri boş boş bakarmış. Doğal olarak, tuz beyazıyla uyuşarak erken yaşta hummalı yürek çarpıntılarıyla hayata veda ediyorlar, ölür ölmez bir balık gibi hızla solgunlaşıp gün geçmeden kokuşmaya başlıyorlarmış. Öte yandan, hangi kayanın altında orfoz uyur, uskumru akını ne zaman başlar, turnabalıkları neden yolunu şaşırır, bütün bunları bilmekle kalmaz, zamanı balığın algısıyla aynı tartımla duyumsar, her yedi dalgada bir ışık çakan istavrit yakamozunu sonsuzluğa açılan bir an gibi duyumsayıp denizin altındaki mucizevî ülkeleriyle avunurlar; bir kayabalığının sakinliğinde, güneşin altında gitgide kamburlaşarak oltadaki yeme kanacak balığı sabırla beklemeyi, aç yatılan uzun bir uykuymuşçasına bu avuntuyla kanıksarlarmış. Denizden eli boş döndüklerindeyse bir lokma

denizkestanesi havyarı ile salyangoz haşlaması yanında, bir türlü lezzet veremedikleri yosun çorbası içer, ertesi günkü avı düşlemeye koyulurlarmış. Doyma noktasını bilmedikleri o umutsuz protein açlıklarıyla...

Elbette kehaneti bol, tanrıları kıskanç ve zalimmiş deniz. Ada halkı, onun derinlerdeki gizemlerini çözemeden, rüzgârla, tuzla başlarına musallat olan azametli tanrılarının asıl yuvalarını, daha önemlisi, o tanrıların hakiki yasalarını keşfedememekten ötürü sürekli aç, sürekli ürkekmiş. Sözgelimi, bir zaman geliyor, ahtapotu başından tutmak günah oluveriyormuş. Ahtapotun sekiz kolu denizin sekiz ayrı ruhunu; dölü ve dirimi ve Kutupyıldızı'nın bitimsiz pırıltısını ve güneşin on üç kırbacını, ayın sekiz çehresini ve de balıkların denizden gönüllü ayrılışını ve dalgaların belleksizliğini ve tuzun kibrini taşıdığına göre; o ruhlarla anlaşmaya varmadan, ahtapotla güreşmeden ahtapotu avlamak, hatta ahtapot tarafından sınanmadan onu yemek ölümcül bir günahmış. Ne ki, onca genç balıkçı bileklerine kan oturuncaya ibadet edercesine ahtapotlarla boğuşsa da, gün geliyor, beklenmedik bir fırtınada yitip gidiyormuş en sevdiklerinden biri. O zaman ahtapotu neresinden tutacaklarını bilemeden uzun bir yas daha ömürlerinden geçiyor, kendileri gibi kararsız tanrılarına isyan etmemek için çile mağarasına çekiliyorlarmış.

En son, hiç ummadıkları bir uğursuzluk çöreklenmiş başlarına. Keçilerin meleyişleri bir gün ansızın duruvermiş. İnsanlar adadaki tuhaf sessizliği çok geç algılamışlar nedense; daha doğrusu nedensiz yere birbirleriyle fısıltıyla konuştuklarını, kurulan her tümcenin yer altından yüzeye ince bir kıvranış olduğunu ayrımsadıklarında, yahu neden fısıldaşıyoruz biz, demiş içlerinden biri. Görmüşler ki, keçilerin her biri bitkin, ağızları köpüklü, gözlerinde cinnet. Keçilerin tümü amansız bir salgın yüzünden, birkaç gün içinde birer birer devrilince, ada halkı, boğazlarında birer yumru, başlarındaki uğursuzluğu dışarıda bırakmak için kırk gün kırk geceliğine mağaraya kapanmış.

Çile mağarasında, günde üç çiroz, yarım testi suyla geçen on yedi günün sonunda, büyücek bir ateşin çevresinde oturup mağaranın duvarlarına uzayan gölgelerin akla ziyan biçimlenişini izlerlerken, her karaltıdan ve kıvılcımdan çıkardıkları derin, ama derinliği bilinmez anlamlar eşliğinde, hem acı hem de hazla ağır ağır sallanmaktalarmış. Bir yandan da istemsizce çıkan kesik kesik inlemeler, iç çekmeler yankılanıyormuş, sahipleri belirsiz. Hatta o an için, mağaranın dile gelip kendi sesinden habersiz bu sağır

topluluğa, loşluğun ve gölgelerin hükmünü vaaz ettiğini sanmışlar. Bu sırada, hikâyenin anlatıcısı olan hasta adamın dedesinin dedesinin dedesi, omuzlarının arasına gömdüğü başını kaldırıp sakince, ben gideceğim, demiş. Ya gideceğim ya da içinizden birini yiyeceğim. Sonunda bir kayaya çarpıp parçalansam sularda yitip gitsem de, olsa olsa bir dalga olurum denizi bir kez çizen; ya da hiç olmazsa kum olurum rüzgâra aşkından kırıldıkça küçülen. Ama bu adada duramam artık. Düşünmekten kafam büyüyor. Her gece gerçek kan görüyorum düşümde; yoğun, ılık ve mutlak. Kendimi ısırmış uyanıyorum acıyla. Bilmediğim kokularla sivriliyor dişlerim! Kız kardeşimin memesini gördükçe ağzım sulanıyor; annemin baldırı, babamın uyluğu delirtecek beni. Ya gideceğim ya da üç güne varmadan, önce ailemi yiyeceğim.

Hiç korkunç değilmiş bunları söylerken. Oldukça ağırbaşlı olmasına karşın ağzından çıkan her sözcük mağaranın uğultusunu bıçak gibi kesmiş. Ada halkı, dilinin en şiirsel, ama en fena sözlerini, hasta adamın büyük büyük dedesinden duymuş ilk kez. Kayalıktan, dalgadan, uğultudan esinlendikleri Mirigyelce, yabanlığından tümüyle sıyrılıp saf duyguyu niteleyen olgun bir dil olarak, o çile mağarasında, büyük büyük dedenin dudaklarında böyle tamamlanmış. Sözcüklerin gücünden olacak, hayalî bir et kokusu sarmış mağarayı. Hepsi birden kudurmuşlar. Çoktandır içlerinden geçen kanlı bir ayinin kızıl ışığı çakmış gözlerinde. Hem kösnül hem aç hem arzulu hem de vahşi, dişlerini kenetleyip yumruklarını sıkarak bir süre sessiz beklemişler. Sonrası yalnızca kan.

Çığlık ve hazla geçen iki günün sonunda, çıka çıka dört kız üç erkek çıkabilmiş mağaradan. Tenleri tırmık, ısırık dolu; dillerinde, balık kokulu bir sülalenin tadı. Onca aşk, onca kıyımdan sonra hepsinin yanakları pembe pembe. Ne ki, yine doyamamışlar. Ada yine mermer, yine beyaz, onca kırmızılıktan sonra iyice hayaletsi, iyice boş... Denizde ölüm sessizliği bir durgunluk. Kayalıklarda, böceklerin cayırtısı kopuyor, insansızlığın çıldırtıcı uğultusu çevrelerinde dolanıyormuş. Dört kız, üç erkek çıplak birer adaya dönüşmüşler. Düşündükleri ilk şey adadan kaçmak olmuş. Sabahın ilk ışıklarıyla cehennemin en güzel teknesine atlayıp şarap karası denize açılmışlar. Masmavi gözleri varmış teknenin. Sedef kakma irislerinden sırrını çözemedikleri tuhaf bir ışık çıkarmış. Vaktiyle teknenin gözlerini çizen becerikli nakkaşa yüzlerce kez sorulmuş bu ışık. O yaldızı nerden bulup kondurduğunu, bu derin kamaşmayı nasıl yarattığını bir türlü

söylememiş nakkaş. Sizin gözlerinize baktım, demekle yetinmiş de bilgimi aktarırsam cıscıbıldak kalırım korkusuyla kimseye el vermemiş.

Tekne, mavi gözleriyle hep aynı uzaklığa odaklı, denizde köpüklü yarıklar açmaktaymış. Daha yolculuk başlar başlamaz imbatın gücünü hissedince kürekçilerin tümü ölüm korkusuyla küreklere asılmışlar. Bu ölüm korkusu, mercanların ve eflatun denizanalarının arasında, patlamış gözlerle soluksuz kalmaktan öte, çıldırtıcı bir mavilikte yapayalnız yitip gitme korkusuymuş. Meğerki mağarada parçalanmayı, bildik bir ölümle ölmeye yeğlerlermiş. Davul gibi şişip morarmaktan, aç balıklarca her ısırışta kabarcıklanmaktansa nefretle bağlandıkları adalarında, özdenlik kurdukları biri tarafından sindirilmek, çok daha şiirsel, çok daha sevecenmiş.

Teknenin gözlerine ve denize ilişkin bilgilerine pek güvenseler de, geride kalan ada gitgide küçülüp mermer bir kayaya dönüştükçe, salt o mermer kayanın çevresini kuşatan denizi bildiklerini, kürek çektikçe önlerinde açılan uçsuzluğu aslında hiç tanımadıklarını fark etmişler. Denizin böylesini, karasızlığını ve kopkoyu yalınlığını ilk kez tatmışlar. Her biri dehşet içinde birbirlerinden gözlerini kaçırarak, tekneleri nereye bakıyorsa oraya bakmışlar. Yitme korkusundan edindikleri yapmacıklı bir yüreklilikle dimdik ve aşkın bir iradeyle... O cesaretle, gündoğumuna, yıldızlara göre yön belirleyip yollarına devam etmişler. Suyun derinliğini avladıkları balıkların türüne göre anlıyorlarmış. Dedelerinden beri anlatılagelen deniz canavarlarının minyatürleriyle karşılaştıkça bütün inançlarının temelden sarsılışına katlanmak zorunda kalmışlar. Bizi beyaz cehenneme kıstıran iblislerimiz bu kadarcık mıymış duygusuyla, yurtlarına duydukları nefret dolu aşkları, çırpınarak can veren balıklar denli yavaş yavaş solmuş. Kimi korkular beslenmelidir oysa. Ada halkı, onları birbirlerine bağlayan kırmızı gözlü, sivri dişli, kılıç burunlu hayalî canavarların azap verici ürküntüsüyle, kuşkusuz, kuşaklar boyu tuza böyle direnebilmişlerdi. Teknedekilerin denizden çıkardıkları her tuhaf balık, her çirkin deniz yaratığı, adada geçen puslu anıları canlandırıyormuş tekrar. Yine de gitmişler, cehennemlerini de yanlarına alıp olabildiğince uzağa...

Kürekçiler, yirmi dört günün sonunda büzülmüş, kararmış ve çatlamışlarken, geceleyin ansızın patlayan karayel korkunç bir fırtınaya dönüşünce, avladıkları bütün iblislerin denizi kaplayan ilenç dolu öfkesini içlerinde duyumsamışlar. Dev dalgalar boyu pişmanlıkla, cılız sülalelerinin

sakin bakışlarını özlemişler birden. Küreklerini tekneye alıp birbirlerine sarılmaktan başka bir şey yapamadan denizin üstlerine kapanmasını beklemişler. Tekne yan yatıp tekrar dengeleniyor, dalganın tepesinde yükselip suların içinde kayboluyor, sonra tekrar yüzeye çıkıyormuş. Tekne tam alabora olacakken, içlerinden biri, bir kız, babasını yediğine en pişman olanı, en hafifi üstelik ve yola çıktığından beri adasını unutmayanı ve de en yiğitleri, küreğini kapıp tekneyi dengelemeye çabaladığı sırada, öbürleri kızın atılganlığını fırsat bilip bir an için birbirlerine bakmışlar. Tek söz yok. Derken dördü birden atılıp yaklaşmakta olan büyük bir dalganın içine itmişler onu. Şaşırmaya bile zaman bulamamış. Uğradığı ihanetin kırgınlığını anlayamadan dalgaların içinde kaybolmuş, bir kum tanesi küçüklüğünde...

Hikâyesini anlatırken, hasta adamın kılçıklı sesi, ağzından çıkan her sözcükle yıkanıp pürüzsüz bir mırıltıya dönüşmüştü. Oğlan, henüz deniz diye bir şey görmediğinden, dinlediği hikâyeyi gözünde canlandıramasa da, tanrılar adına konuşan bilge bir rahibin uyaklı duasını dinlercesine babasının ağzına yoğunlaşmıştı. Ama babası, bir kum tanesi denli hafiflediğinde tekne, yüzünde acı dolu bir anlatımla ansızın durmuştu. Bitmek bilmez bir susku. Çıplak göğsünü ovalarken sıkıca yummuştu gözlerini. Uzun bir duraklamadan sonra, uçsuz bir kumsala çıkan kürekçileri anlatmaya başlamadan, hararetle çatlak dudaklarını yalayıp ağzını şapırdatmış, ürkekçe seslenerek su istemişti karısından.

Ecmel... Sivri omuzlu uzun bir gölgeydi. Alabildiğine gürültülü!

Eline geçirdiği her eşyadan, eşyanın ruhuna aykırı büyük bir çangırtı koparmayı becerirdi mutlaka. Hoyrat ellerinden dilini bilmediğimiz bir söyleyiş, kakafonik bir bağırtı çıkardı her zaman; tangırtılar, küt kütler, tok toklar, sessizliği yırtan ani çınlamalar! Az bildiği Mirigyelce'yi ağzında iyice esnetir, çamsakızı çiğnercesine yamultur, kesik kesik bir dile evirirdi ki bu dil, kocasının özenle benimsetmeye çalıştığı, her sözcüğünü üstüne basa basa ezberlettiği, basit grameriyle kolayca ağza yerleşen derme çatma bir dildi ve Ecmel onun dilini, duyduğu hışırtıları, uğultuları, şırıltıları ekleyerek anlaşılması güç gizemli bir ötüşe benzetir; başını, uzun kollarını, omuzlarını kullanarak kısacık bir emir kipini sert bir darbeye dönüştürürdü. Sözgelimi "Kaldır şunu" demişse "Bak oraya, hah şu yerdeki küçük çanak, önce yaklaş, eğil sonra, onu al, al onu, tut, bırakma, götür öteye, koy

şuraya" dercesine, bütün gövdesiyle uzun bir tümcenin kendisi olurdu. Her rica bir buyruk; her temenni bir yalvarış; her sitem sövgülü bir azarlayıştı. Hasta adam hikâyesine ara verip Ecmel'den su istediğinde, korkunç bir patırtının çıkacağını anlayan oğlan iyice kenara çekilmişti. Önce güm güm ayaklandı kadın, ocağın çevresindeki kap kacak yığını arasından çangır çungur sesler eşliğinde bir maşrapa buldu, sonra yine güm güm adımlarla duvar kenarına dizili testilerden birini derin bir ıhlamayla yüklenerek şırıl şırıl doldurdu maşrapayı, küt diye geri bıraktı testiyi, güçlü adımlarla yaklaştı yine, kavradı kocasının başını; bir kavrayış ki bütün gövdeyi tek eliyle kaldırır gibi, suyu ağır ağır içirdi adama, odayı saran tartımlı bir yutkunuş... Tekrar bıraktı başı, boş maşrapayı tak diye koydu yere, kocasının yastığını düzeltip örtüsünü çekiştirdi, eli değmişken dağınık saçları geriye taradı, şöyle bir baktı bir adım gerileyerek; geldiği gibi hızla çekildi karanlık köşesine, susuzluğu çabucak dindirdi.

Ecmel, kocasının hikâyesine, daha doğrusu onun tarafından yüceltilen her şeye öyle aldırışsızdı ki, tam o anda, ölmek üzereyken, oğlundan başka kimsesi kalmamıştı adamın. Havada gezinen toz zerreleri bile Ecmel'e göre daha sevecendi. Yavaşça ilerleyen o minik ışıldaklar, birbirinden sonsuza dek kopmuş bu iki insanın arasında uçuşan asırlara çoğalıyorlardı da bütün bu olanlara tek gözle bakınca dünya büyük bir mecazdı.

üç

Kumsalda, bir arının tiz uğultusuyla açmışlar gözlerini. Kiraz büyüklüğündeki arı, çevik dönüşlerle geniş elipsler çizerek uzaklaşıyor, gözden yitiyor, hızla ilerleyen kurşunî bir küre olarak tekrar ortaya çıkıyormuş. İlkin göğe asılı büyülü bir böcek sanmışlar onu. Epey uzun süren dakikaların sonunda, değişik bir mahlukun tek başına sessizliği yırttığı uzak bir karaya çıktıklarını anlamışlar.

Kürekçiler, her biri bitkin, kim bilir kaç saat üstünde uyuyakaldıkları kızgın kumdan silkinip apansız karşılarına çıkıveren tanımsız bir yaratığı yadırgar gibi birbirlerinin kumlu yüzlerini süzmüşler. Hepsinin giysileri lime lime, kızların dolaşık saçları kabuk denli katıymış. Az bir zaman sonra, kaslarında duyumsadıkları acıyla yaşadıklarına şükredip işledikleri cinayeti çoktan unutmuş olarak sevince boğulmuşlar. Yanık tenlerinin sızlayışı, omuzlarında açılan cılk yaralar, patlamış avuçların ağrısı; o ağrıların hayata içkin tutulası, kalın varlığı ölümün duygusuz beyazlığını dağıtıvermiş.

Çok diriymiş arı, çok gerçek, çok çok gürültücü. Bir anda olup biten, yitip görünen, kirpik hızında büyüyüp küçülen uğultulu bir çağrı. Kürekçiler, sonradan adını Melifas koyacakları bu arıdan gözlerini alamıyorlarmış. Melifas'ın uçtuğu yerde, kumulun ilerisinde başlayan çayırların yarattığı cümbüşü şaşkınlıkla izlemişler. Biraz geride kalan ağaçlık korudan insanı uyuşturan neftî ışık koridorları açılmaktaymış. Kızlardan biri, zehir gözlü ve dudaksız olanı, sinir bozukluğuyla ağlamaya başlamış. Mirigyelce'nin en eski sözcüğü dökülüyormuş ağzından. Bitti, diyormuş durmadan, bitti, bitti, bitti. Ne ki birbirleriyle kucaklaşmaya cesaret edemiyorlarmış. Her biri gördükleri olağanüstü yaratıkların, yoncaların arasında uçuşan ateş rengi kelebeklerin, oradan oraya sıçrayan boz tavşanların, başıyla yerkabuğunu iten tosbağaların peşinde, yaşadıkları delirtici hayranlığa bir başlarına dayanmak zorunda kalmışlar. Karanlık sulara itilmekten daha fena, büyüklüğü tam olarak kestirilemeyen mermer sertliğinde bir yalnızlıkla... Onlarınki öyle tuhaf bir yalnızlıkmış ki,

arkadaşsızlıktan, dahası ihanet kuşkusundan ötürü insanın göğsünün yarılıvermesi; onca yaratığın ve muhteşem bir denizin yanındayken bile, yani bunca gürültünün içinde, sahipsiz kalmış çıplak bir yüreğin bütün sesleri bastırırcasına çarpmasıymış. Ama birbirlerine acıyacak halleri yokmuş kürekçilerin. İlk şaşkınlığı atlatıp Melifas'ın ardı sıra giderlerken, terk ettikleri kayığın gözlerine son kez olsun bakmamışlar bile. Kıyıda çalkalanan kayıksa gözlerindeki gizemli kamaşmanın sırrını veremediğine üzgün, ağacın halka halka deneyimine özgü o derin iç görüsüyle hiç zaman yitirmeden çürümeye koyulmuş.

İki kız, iki erkek; vicdanları lekeli, utançlı dört kimsecik, Melifas'ın kalın vızıltısına kulak kesilerek, nar gibi saçılan güneşe doğru kumsalı boydan boya yürümeye koyulmuşlar. Kumda, meddücezirden kalma ölüler, denizyıldızları ve yengeçler ve denizkestaneleri kokuşmaktayken ve kayasından kopan mercanlar kıvıl kıvıl oynarken, dalgalara ittikleri kızı saçlarına düğümlenmiş bir biçimde görecekler diye ödleri kopmuş. Her adımda yeryüzü ağır ağır kaymakta; uzakta bulutları delen mor bir dağ, bir sorgucu edasıyla onlarla birlikte yürümekteymiş. O dağ, bir zamanlar deniziçi olduğuna dair buğulu bir anımsamayla her birinin gözlerine bakıyormuş, dik dik.

Uzunca bir yürüyüş sonunda, bir ırmağın kıyıya doğru iyice genişleyerek denize saldırdığı boğaza vardıklarında, denizin mi ırmağa, ırmağın mı denize yenik düştüğü bilinmez köpüklü bir dövüşün kıyısındalarmış. Irmağın kozalak kokulu tadına, kendi yatağını oyuşuna ve kayaları zümrüde boyayışına büyük bir aşkla bağlanmışlar. O vakit Melifas eşliğinde başlayan keşif yürüyüşü, yalnızca Melifas'a dair, içinde salt Melifas'ın belleğini taşıyan zorlu bir yolculuğa dönüşmüş. Melifas nereye uçuyorsa oraya, ırmağın doğduğu yere doğru bir tırmanış başlamış. Dört kişi el ele verse gövdesini saramayacakları, dünyanın ısınışından beri büyüyen çınarlar çıkmış karşılarına. Sonra, yükünü taşıyamayan yabanî ahlat, tam tepesine konan sinekkuşunu eşsiz bir dengede taşıyan sazlık, ormanın içinde ürküntüyle bakan bin çift göz... Gün geçtikçe, ana renklerin binlerce ara renge biçim biçim bölünüşünü ayırt edemez olmuşlar. Çiçek yaprakları ile böcek kanatları birbirine karışmış. Doğrusu, gördükleri her şey, her pıtrak, zarını yırtan her dirim, sanki onlara öldüklerini fısıldıyormuş da kürekçiler gerçekten yaşayıp yaşamadıklarını artık kestiremiyorlarmış.

İşte bu yüzden, anlatıcının dedesinin dedesinin dedesi, yaldır yaldır parlayan bir yılanla burun buruna geldiğinde, ölülüğünü ya da diriliğini sınamak için yılana doğru elini uzatmış. Koca yılan genç adamı gerçeğe kavuşturacak zehri içitmeden, bir başka deyişle onu dayanılmaz acılarla bir kez daha öldürmeden akıp gitmiş. O günden sonra, ormana dağılan kimsesiz hayaletler gibi uçuşkan, göğüslerinde gömütsüzlüğün derin hüznü, yarı ölü gövdelerinin yaslarını tutarak yolculuğu sürdürmüşler. Her geçen gün Tuz Cehennemi'ne dair anıları bir bir siliniyor, geriye kırık dökük görüntüler kalıyormuş. Birkaç hafta sonra, Melifas'tan öncesini tam olarak anımsayamadıkları için birbirleriyle konuşa konuşa terk ettikleri adalarını yeniden yaratmaya başlamışlar. Tam bu noktada, ölmek üzere olan anlatıcının aktardığı hikâyenin kapkara vicdanlardan damıtılmış uzunca bir serüven olduğu unutulmamalı. Gerçekliği bir çekirdek gibi içine gömülü, çarpıcı bir kurmacadan öteye gitmeyebilir anlatılanlar. Ne de olsa geçmiş, anımsandığı kadar mutlak ve saftır. Hasta adamın oğluna bulaştırdığı suçluluk duygusunu dipdiri kıldığı sürece var olacak mermerden bir ada denli kesin...

Kürekçilerin uçurum kenarlarından nasıl süzüldükleri, keskin kayaçları nasıl aştıkları, uyuklayan dev bir ayının ini önünden nasıl kolaylıkla geçtikleri ölülerin kendine has kemiksizliğiyle açıklanmıştı. Hasta adam, ölüme pek yakınken hep bu kemiksizliği vurguluyordu çünkü.

Hikâyenin sonlarına doğru, Kürekçiler Melifas'ın yılmak bilmez azmiyle dev çavlanları, dikenli tepeleri aşarak, geçit vermez bir uçurumun ağzına varmışlar. Yönünü bulamayan Melifas, başlarının üstünde kararsız çemberler çizmekteymiş. Ansızın bir sis bulutu üstlerine kapanmış. Sisin damlacıklarıyla ıpıslak, önlerinde uzanan bulut yumağının sanki geçirimsiz, sanki tül tül kucağına atlamamak için kendilerini zor tutmuşlar. İçlerinden bir kız, en sitemli ve yılgın olanı, âdeta bir tüy savruluşuyla aşağı uçacakken, öbürleri saçlarından yakalayıp onu kenara çekmişler. Derken, sis seyrelir seyrelmez, gündüzü yutmak üzere pusuda bekleyen az ötedeki mağarayı fark etmişler. Melifas'ın güçlü uğultusu mağaranın ağzında yankılanmaktaymış. Yolculuk boyunca ilk kez arkadaşça el ele tutuşup zifirî karanlığa daldıklarında, birbirlerinin kesik solumalarını dinleyerek mağaranın daracık dehlizinde ağır ağır yürümeye koyulmuşlar. Ne ışık ne de taze hava... Ayakları altında kayıp giden yaratıklara, burun buruna geldikleri kızıl gözlü kuşlara, yüzlerini saran ağlara karşın bir an olsun geri

dönmeyi düşünmeden, cezalarına razı günahkârların sükûnetiyle cehennem eşlikçilerini bir an olsun bırakmadan, hatta o eşlikçiyle kurdukları tuhaf bir özdenlikle Melifas nereye gidiyorsa oraya gitmeyi sürdürmüşler.

Ama, Melifas'ın vızıltısı kesilivermiş. Karanlığın tam ortasında, aniden.

Kızlardan biri sinir bozucu çığlıklar atmaya başlamış. Mağaradaki yaratıklardan acayip cayırtılar kopuvermiş. Tanımsız ötüşler, tıslamalar, kıllı dokunuşlar, çarpı çarpıveren kanatlar... Kürekçiler şuursuzca koşarak el yordamıyla dönemeçlerden geçip diz boyu suların üstünden sıçramışlar. Sonunda, karanlığa dimdik saplanan bir ışık huzmesi çıkmış karşılarına. Parlayan toz zerreleri, ışıl ışıl termitler belirivermiş birden. Mağaranın duvarlarında aydınlanan el büyüklüğünde örümcekleri, gümüşî yılanları, tersyüz yarasaları görür görmez, içinden geçtikleri karanlık tünelin bütün felaketlerini; zehirleyen, kemiren, kan emen bütün kötücül eylemlerini ta karınlarında duyarak dehşet içinde haykıra haykıra ışığa koşmuşlar. Korkuyla yıkanıp öyle bir arınmışlar ki dışarı çıktıklarında dolunay denli masum sanmışlar kendilerini.

Taptaze bir havaya açılmışlar. Büyükçe bir buzul gölü, uçsuz bucaksız bir yayla çıkmış karşılarına. Melifas, alışılmadık ölçüde zarif bir vızıltıyla açık sarı bir çiçeğin eşeylerini kurcalamaktaymış. Melifas'ın her değmesinde taçyapraklarını döken bu nazenin çiçeğin, geçirdikleri zorlu yolculuğun biricik öznesi olduğunu anladıklarında titrek bir ruh yerleşmiş kürekçilerin içlerine. Çiçekten geçen bir kırılganlık kapmışlar da Melifas kadar küçülüp sadeleşivermişler. Öte yandan hantal gövdelerindeki kan yükü eskisinden daha ağırmış artık.

Başlarını kaldırdıklarındaysa göğe doğru bükülen Morsis'i bulmuşlar önlerinde. Neredeyse onları kucaklayacakmışçasına burun buruna duruyormuş dağ. Hem insanı kederlendirecek kadar ölü, hem de dokunaklı sözler edecek denli canlıymış ve sanki içini okuyormuş onların. Tutku ile açlığı karıştıranların yüreğini sökmek üzere.

dört

Hasta adam, hikâyesini tamamlamanın huzuruyla derin bir sessizliğe gömülmüştü. Gözünün pınarından bir türlü düşmeyen gözyaşı olduğu yerde büyüyordu. Yatağa sinen kesif sidik kokusunu az da olsa örten bir hüzün çisentisi vardı kümbette. Sarı, yapışkan bir şey. Oğlan soluk almaksızın dakikalarca babasını inceledi. İlk kez ölüm eşiğindeki birinin matlaşmış gözlerine bakıyordu.

Adam güçlükle oğlunun elini tutup kısık bir sesle *çikuimi mungarali,* diye sayıklamaya başladı.

Ağlayıcım... Ağlayıcım... Ağlayıcım...

Oğlan nasıl karşılık vermesi gerektiğini bilemedi. Sözün ne anlama geldiğini anladıysa da, değerini kavrayamadı. Babası dağ büyüklüğünde bir özleme inandırmak istercesine pür dikkat sağgözüne saplanıp o güne değin gördüğü bütün insan yüzlerini kendi yüzüne takınarak, kan ter içinde içli içli ağlamaya başladı. Derken bu sessiz ağlayışa kapılmış sürüklenen baba oğul, asla paylaşamayacakları bir zaman kesitine sıçrayıp birdenbire yaşıt oldular. Adam oğluna değil de başka bir sağgözlüye bakıyordu sanki; daha büyük bir oğula. Kendi gençliğini andıran alımlı bir delikanlının sol karanlığına sığınmak üzere yumuşak bir dalış yapacakmış gibi tetikteydi. Merhameti yoktu delikanlının. Belki de onunki yapmacıklı bir merhametti. Dışarıdan içine yerleştirilmiş metal bir kıymık denli iğne iğne etine batıyor, delikanlının yüzünde ekşimsi bir anlatım yaratıyordu. Babasının can vermesi karşısında, delikanlının elleri, kulakları, hatta gören tek gözü bile kendisine fazlalık gelmiş olmalı ki sidikli yatağın başucunda durmakta zorlanıp ileri geri savrulmaya başladı. Sahip olduğu bütün duyargalar, o kimyası bozuk merhamet duygusunu nasıl taşıyacağını, birbirine nasıl ileteceğini bilmiyordu artık.

Göz göre göre ölüyordu adam. Damarlarının tek tek çatladığı, içinde toplanan kanın çıkacak bir yer aradığı, boynuna doğru ilerleyen kararmadan pekâlâ anlaşılabiliyordu. Oğlunun bileğini kavrayan parmakları yavaşça çözüldü. Elleri cansız bir kuş denli ağırlaştığında, az önce ansızın beliren delikanlı tekrar oğlanlığına küçülüp kocaman bir elin altında kaldı. Adamın

gövdesi gözle görülür biçimde yatağa yayılıyordu. Hafifçe çenesi gevşedi, gözleri beyaza döndü. Ne yazık ki oğlan, tam da küçük bir çocuktan beklenecek bir zalimlikle tiksindi babasından. Anlaşılan onun ölü halini bayağı bulmuştu. Sefil, zavallı... Sağgözündeki kızgınlık köz sıcaklığındaydı.

Kim bilir kaç dakika sonra, dakikaların saatlere derinleştiği uzun bir zamanın sonunda, ılık bir el omzuna dokundu oğlanın. Ecmel'in en uysal dokunuşuydu. Oğlanın babasından duyduğu son sözden daha dokunaklı. Ecmel oğlunun başını göğüslerine bastırıp uzun uzun saçlarını karıştırdı. Bir yandan okşadı, öte yandan unuttu bu okşayışı. Ağır bir topuzu yüklenmeye hazırlanıyor gibiydi. O an için, öte dünya eşlikçisi abanoz bir tanrıçaydı Ecmel. Gözleri bomboştu. Ölümlülüğünü dangadanak insanın yüzüne vuran; gözbebeğindeki en küçük bir titremeyle binlerce değişik duyguyu anında cisimleştirebilen bu dolaysız gözlerin yerini, yerkabuğuna değil de huzursuz ruhların havadaki savruluşuna bakan, keskiyle yontulmuş karanlık yarıklar almıştı. Elinin altında bir çocuk, o çocuğu neresine sığdıracağını bilmezcesine, hem kaygılı hem oldukça sakin, hem etten hem de abanozdandı.

Ölü adam ile Ecmel arasındaki renk farkı nasıl da çarpıcıydı. Biri buz mavisi, öbürü kirli sarı. Oğlansa ikisi arasında, şuursuz, sallantılı. Ecmel uzun bir duayı içinden okurcasına dudaklarını oynatınca, sanılabilirdi ki bu kımıltı, onları bu ölüden kurtaracaktı hemen. Oysa böyle mırıldana mırıldana ölüyü üç kat ölüme mumluyordu. Kirden kurşunîleşmiş, kırış kırış bir çarşafı kocasının üstüne örttükten sonra, harmanisi omuzlarından kollarına kaymış bir halde, yataktaki durgunluğu sessizce seyretmeye başladı. Şöyle iki adım geriden bakınca bütün yalınlığına karşın epey karmaşık bir sahneydi bu. Ölünün asıl ağlayıcısı hangisiydi? Bir türlü anlaşılamıyordu.

Beklenenin tersine, oğlan hiç ağlamadı. Ağlayacak gücü olmadığı gibi, Ecmel'in tekinsiz durgunluğundan olacak, ne yapması gerektiğini de kestiremiyordu. Annesinin yasını görseydi, az da olsa bir yas, pelürden bir hüzün takınır, hiç olmazsa onun ağlayışını ağlar; gözyaşının ısısıyla zihnindeki yağlı belleği eriterek bir çocuk hafifliğine dönerdi yeniden. Ama öyle olmadı. Ana oğul, bir ölünün başında kupkuru bekleşirlerken üstlerine kapanan sessizliği genişletiyor; her anını derinlemesine algılayarak sabahını kestiremedikleri o uzun geceyi olabildiğince uzatıyorlardı. Çok üzgünlerdi,

çürümekte olan bir yanlarını kesip atmışçasına rahatlamış, varoluşu şiddetle duyumsatan üzüntünün hazzıyla kendilerinden geçmişlerdi. İkisini de yüceltmişti dert. Pislik ile mücevher arasında geçen günleri artık son bulmuştu. Pisliğe içkin soy mücevherlerine kavuşmuş olmak bir yana, onu içinde taşıyan adamdan kimyasal bir çökeltiden kurtulur gibi kurtulmuşlardı. Ancak, bir süre sonra Ecmel'in ruh hali değişmeye başladı. Kocasını neresinden yemeye başlayacağını tasarlayan iri gözlerle derin derin soluyor, handiyse canını almak üzere kocasının öksüre öksüre dirilmesini bekliyordu. Nasıl da kızgındı, ne tuhaf, nasıl da kedersiz.

Sonunda, ortalıkta gezinen değişken duygulara karşın, çaresizliğini basitçe dile getiren oğlan oldu. Babasının örtülü cesedinin başında boynunu büktü, sağgözünü yumdu ve dedi ki, bundan böyle kimin bokunu avuçlayacağım ben.

Onun babası eve her akşam çamur içinde dönerdi. Cevheri içinde saklı. Gün boyunca koskoca bir nehir geçmiş olurdu üstünden. O nehrin bir sahibi vardı elbet, yeryüzündeki bütün nehirlerin birer sahibi olduğu gibi. Laciverde çalan sakalını sıvazlarken, örümcek bakışıyla nehrinin başında beklerdi, bu sahip. Baba, bir bakıma onun kölesiydi. Nehirse önüne çıkan altın filizli kayaçlarla lığlı toprağı şuursuz bir cömertlikle sahibin ayaklarına yığar, yığdıkça eksilir, eksildikçe arınır, kimsenin yerini bilmediği bir deniz arayarak usulca yoluna devam ederdi. Oğlanın babasıysa hep dururdu. Nehrin en sığ yerinde dizlerine dek çamura batmış bir halde lığlı çamuru parmaklarıyla tek tek ayıklayarak altın aramayı sürdürürdü. Dudakları morarıncaya, elleri hissizleşinceye dek çalışır, suyun içinde iyice şişer, büyücek bir cevheri gizlice yutmuş olarak gelirdi eve. Hiç kuşkusuz, en az nehrin sahibi denli açgözlüydü o da. Eve döndüğünde, altın yutup yutmadığı görünüşünden hemen anlaşılırdı. Yutağı yırtıldığı için istemsizce boğazını sıvazlayarak yürür, bütün acısına karşın gözlerinde cam kırığı bir ihtiras çakardı. Bir de yürüyüşü değişirdi nedense. Göze batmamak için kısalmaya çalışır, kısalmak istedikçe uzar, düşüncelerle anbean büyüyen başını omuzları arasına sığdıramazdı. Ecmel, kocası kapıdan girince, gözdağı vermeye yan yan bakardı ona. *Yuttun mu?!* Bu "yuttun mu"nun içinde "yoksa", "yine mi", "ama niye" de vardı, "hay boyu devrilesice" de... İşitilmeyen başka bir söz daha etmiş olurdu istemeden, birbirine değen altın pullar gibi tınlayan... Bu uzun "yuttun mu" cümlesinden hemen sonra, çamurun acındırıcı etkisinden olacak, çıkardığı abartılı gürültülerle kocasını

bir sadrazammış gibi karşılar, ona kimsenin çözemediği bir dilde tatlı sözler fısıldardı. Yüzü kara benlerle dolu bu çirkince kadının, sesini azıcık kırdıkça beyazlayışı, çamura batmış adamı ne kadar sevindirirse bir o kadar ürkütürdü de. Oğlana gelince, Ecmel'in inişli çıkışlı duygularının mahremiyetini kaldıramaz, kümbetin içinde saklanacak bir delik arardı kendine. Babası eve döndüğünde, gözden kaybolmuş olurdu hep.

Kocasına her dokunduğunda altın kayaçlarla dolu bir nehir, üstünden geçerdi Ecmel'in. Her zamanki gibi adamı ocağın yanına oturtup anadan üryan soyar, gövdesini özenle silmeye koyulur; o gövdenin bütün kıyılarını fethetmişçesine ezbere sıvazlar, nerede ağrı vardır, irin hangi çukurda birikir, sonu gelmez çıldırtıcı kaşıntılar nereye doğru gider, bu gövde nasıl sevilir, uysallaştırılır, bir ümit verilip tetikte bırakılır, her şeyi bilerek dokunurdu. Üşümekten kasılı kalmış kasları iplik iplik çözer, zamanı gelince karşılığını almak üzere büyük bir minnet yaratırdı. Adamın bacaklarından ayırdığı her bir sülüğe yakından bakar, bu yaratıkların kılsı çekmenlerini ilgiyle inceledikten sonra onları ateşe atarak ses çıkarmadan sızlanmalarını dinlerdi. Adamsa Ecmel'in hünerli parmakları arasında biçimden biçime girmekten hoşnut, bütün varlığıyla, kanı ve duygularıyla kendini adar, az sonra ateşe atılmaya razı, hayranlıkla karısını izlerdi. Derken, Ecmel'in yavaş davranışları tartımlı olarak hızlanırdı. Ayısarmısağı çiçeği, kurtpençesi kökü, ketentohumu karışımından hazırladığı yağı adama içirip karnına, ayaklarına ateşte ısınmış taşlar koyar, tam sırtını kokulu tentürlerle ovaladığı sıra usanmaya başlardı. İç gömleğini çekiştire çekiştire giydirirken gittikçe hoyratlaşır, ezici bir horgörüyle adamı derdest edip yatağa attıktan sonra kaşık kaşık buğday lapası yedirirdi. Bütün bu iyileştirmelerde, bilinmedik bir yanı kalmadığı ve bütün gizleri, mahrem olan ne varsa her şeyi ortalığa saçıldığından çamuradam iyice saflaşır, satırları silinmiş boş bir kitap denli belirsiz, sözsüz bir şeye dönüşürdü. Onu öyle görünce, içinden şefkatle sevesi gelirdi insanın. Ecmel'den başka kimse ona bu kadar yakın durup, kaynağı bilinmez ilaç bilgisiyle onun gövdesine böylesi el koyamazdı. Zaten Ecmel'den başka kimsesi yoktu adamın. Ne yurdu ne sülalesi ne nehri ne de iki gözlü bir çocuğu vardı.

Bütün bu özenli bakıma karşın, geçirdiği ağır sıtma nöbetleriyle Ecmel'in bütün uğraşlarını boşa çıkarırdı çamuradam. O zaman Ecmel elindeki son çareye başvururdu. Altın tozunu birtakım madenî bilyelerle

beraber kaynatır, elde ettiği kahverengi altın tuzunu çabucak kocasına içirir, bunun da işe yaramadığını görünce sitemli mırıldanmalar eşliğinde töresel bir uyumla ortalığı toplamaya başlardı.

Doğal olarak, işin en berbat, en aşağılayıcı kısmı oğlana kalırdı.

Önüne bırakılan bir tas dolusu boku mıncıklamak ona düşerdi hep. Pislik, hazmedilmiş ve hazmedilmemiş yaşantının kanlı bulamacıydı. Çiğitler, lifler ve zarların ötesinde çamuradamın bütün heveslerinin kokuştuğu bir hayal artığıydı önündeki. Üstelik, babasına en yakın olduğu zaman dilimi pisliğin sıcaklığında ürerdi. Bokun içinden, geçtiği bütün geçitleri yırtarak yol alan altın cevheri bulduğunda, babasının düzmece zenginliğini bir kez daha kavrar, cevheri Ecmel'e büyük bir iğrentiyle gösterirdi.

Ecmel'in hünerli ellerinde altın pullara dönüşecek olan ve enderliğinden başka hiçbir kıymeti olmayan bu biçimsiz taş, yüzyıllara varan uzun bir beklemenin ardından çıktığı nehir yolculuğunun sonunda, çamuradamın kalınbağırsağında kalın bir düşünce ürünü olarak onu kan ter içinde ıkınmaya zorlamış, acı bir taştı. Oğlan o en bayağı hamlığı tutardı elinde. Cevherin ta kendisini. Eşyayı nitelemeyen, en güçlü şairin bile inceltemeyeceği, çağrışım yoksunu bir varlığı... Cevher çamuradamın kendi tortusu veya içinde biriktirdiği huzursuzluğun taşlaşmış bir çökeltisi olsaydı oğlanda büyük bir hayranlık uyandırırdı belki. O zaman başka bir hikâye anlatılırdı burada. Çok daha dokunaklısı... Yüzyıllık bir yalnızlığın somut tektonu, ister kalınbağırsaktan gelsin ister başka yerden, yüzyıllık serüvenini anlatması için oğlanı başka yolculuklara savurabilirdi. Böylece babasını onun bilemeyeceği kadar çok sevdirebilirdi de.

Ne tuhaftır ki, Ecmel de bokun içinden çıkan altına bir pislikmiş gibi bakardı. Aynı oğlanın bakışıyla, yüzünü buruşturarak... Parmak uçlarıyla evirir çevirir, onu değerli bir şeye benzetemez, kocasının bu altın acısını soğuk suyla yıkayıp şiltenin altına sokuştururdu. Çamuradam ateşler içinde derin bir uykuya dalardı sonra. Ertesi akşam eve dönene değin Ecmel bir daha ona dokunmazdı. Hiç kuşkusuz her şeyiyle bağlıydı kocasına, ama canıyla değil. Bu yüzden, çamura üfleyen peygamber böbürlenmesiyle çamuru küçümser ve bütün sevgisine, yakıcı arzusuna karşın kocasını çamuru olmadan kutsamazdı. Bir bakıma Ecmel'in yarattığı ikilemin tutsağıydı adam. Altınyutankirlierkeğinin ne denli zor öleceğini bilse de,

Ecmel onu görür görmez, belli belirsiz bir tınlamayla her keresinde aynı soruyu sorardı.

Yuttun mu?

beş

Oğlan, babasının öldüğü gecenin sabahında, Ecmel'in sarsmasıyla yatağından sıçrayarak uyanmıştı. Hadi kalk, diyordu Ecmel, kalk kalk kalk kalk! Henüz gün doğmamıştı. Gözünü güçlükle açabildi. Bir baktı, Yâşur odanın ortasında. Soluğu bembeyaz duman. Sabah ayazıyla kümbetin içi buz kesmişti. Oyalanma, diyordu Ecmel, azarlayarak. Sinirleri iyice gerilmişti kadının. Her sözcüğü yılansı bir tıslamaydı. Dehşetli bir gerginlik vardı yüzünde. Bir iğrenti, karşı konulmaz bir kıyım... Avurtları içine çökmüş, yorgun gözleri çukura kaçmıştı. Durmadan boşluğu yutkunuyor, atı ile oğluna ardı arkası kesilmeyen emirler yağdırıyordu.

Ölü yok olmuştu. Dağınık yatakta derin, yağlı bir adamizi kalmıştı. Sanki üstünü açıp gitmişti, adam. Ecmel'se oğlanın şaşkınlığına aldırışsız, zembereği boşalmış yelkovan hızıyla odanın içinde sürekli dönüp duruyordu. *Kalk bana yardım et!* Sağgöze bakmadan yine... Oğlan babasının ne zaman gömüldüğünü sormaya cesaret edemedi.

Yerde pöstekilere sarılı, kalın urganlarla bağlanmış bir dolu yük vardı. İçlerinden en büyüğünü beraberce sırtlanıp Yâşur'un meşin eyerine dengeli bir biçimde yerleştirmeye çalıştılar. Kürk, toz, tuz kokusu oğlanın genzini yakmış olmalı ki istemsizce yüzünü buruşturup durdu. Tükürüğünü yutmak istemediğinden anbean yanakları doluyordu. Elinden geldiğince ağırlığın altına girse de bir işe yaramadı, atın sağrısına boyu ulaşmıyordu bile. Yükün ağırlığından kolları titremeye başladı. Yâşur iyice huysuzlanmıştı. Toynaklarıyla bir ileri bir geri yeri dövmeye kalmadan bir kırbaç şaklaması duyuldu. Kırbaç, uzun dilli bir haykırıştır ne de olsa. Yâşur'un sağrısına çekilen yangılı çizgi, okkalı bir tehdit savuran tanıdık birinin sesiydi.

Ecmel terlemişti, yüzü pençe pençe kızarık. Aceleyle, pöstekilere sarılı daha küçük bir dengi kendi başına kucaklayıp aygırın eğerine yükledi. Ardından, tuzlu balık, kuru et, mayasız ekmek, meyve... Yol uzun sürecekti anlaşılan. Birlikte Yâşur'un toynaklarına çaputlar bağladılar. Oğlan bunu neden yaptıklarını anlayamadan, Ecmel ne derse yerine getirdi. O sırada, kümbetten ahıra açılan kapıya kaydı gözü. Kapının eşiğinden başlayarak yerlere saçılı kaya tuzlarını fark etti. Oradan tuhaf bir koku sızıyordu.

Tezek, saman, ter ve tanımlayamadığı başka şeyler. Merakla ahıra doğru ilerlerken Ecmel onu ensesinden yakalayıverdi. *Oyalanma! Giyin çabuk!* Aklı karmakarışıktı oğlanın, bir süre aval aval çevresini izledi. Ocaktaki köz parçaları sönmeye yüz tutmuştu. Her yer darmadağındı. İlaç şişeleri, adını bilmediği türlü el aletleri, şeritler halinde kesilmiş kumaş parçaları, kap kacak yığınları gelişigüzel yerlere bırakılmış, duvarlar, kilimler vıcık vıcık yağa bulanmıştı. Belli ki Ecmel hiç uyumamış, hâlâ ağlamamıştı. Çok küçük, çok sivriydi gözleri.

Ecmel, Yâşur'un eyerine pöstekilere sarılı denkleri tepeleme yükledikten sonra ellerini beline koydu, derin bir soluk alıp uzun uzun iç çekti, birkaç saniye öylece durdu. O ana değin yaptığı bütün davranışların uzantısıydı durmak. Şunları şunları şunları yaptıktan sonra birazcık duracağım, gibi. Başındaki tokaları çözdü sonra. Kuzgunîydi. Büklümler aşağı aktı. Büyücek bir bıçaktı elindeki. Saçlarını tam ensesinden tuttu. Huysuz bir kediyi kuyruğundan yakalamış da bırakmamaya yeminli. Acıması yoktu kendine. Ocaktaki ateş cızırdadı. Kıl yanığının derişik kokusu yayıldı ortalığa. Bu kokunun içinde Ecmel birdenbire yok oldu. Yerine üçgen yüzlü biri geldi. Oğlanın on yaş büyüğü. Soyundu. Kül rengi bir gövdeydi o zaman... Yorgun, oraya buraya çarpmaktan yer yer morarmış. Kaburgalarının arası ne kadar da derindi. Uzun bir kuşakla memelerini sardı ilkin. Sakladığı onlarca altın pulları, şiltelerin, çamaşır torbalarının, mutfak kaplarının içinden çıkarıp çıkarıp kuşağının içine doldurdu. Yüzüne kan gitmiyordu artık. Sonra, kocasının pantolonunu giydi, onun gömleğini, başlığını, postallarını. Bundan böyle kat kat adam, pul pul altındı. Hızla çirkin bir şey oluyordu. Kadınla erkek arası bir garabet! Buna değişim denemezdi doğrusu, tam tersine, henüz hiç yaşamamış birinin, en uygun zamanı yakalayıp kabuğunu yarmasıydı. Başkalaşım... Kendi asidinde eriyişiydi bir kadının ve açığa çıkan yabancı bir gövdeye apansız göçmesiydi. Hemencecik erkeksi çizgiler yerleşti yüzüne. Oğlan yüzüne bakamıyordu onun. Sahi, yabancılardan korkardı o zamanlar. Birdenbire ortaya çıkan, tekinsiz karaltılardan...

Kadın, oğlanın giysilerini hoyratça düzeltmeye başladı. Bıçak kesiği ağzından birileri onları dinliyormuş gibi ince bir fısıltı çıktı. İki eliyle oğlunun suratını kavrayarak dedi ki, bundan böyle bana anne deme.

Sağgözü dolu dolu oldu oğlanın. Ağlamak istedi, bu kez ağlamaktan korktu. Kadın aldırışsız, oğlanın giysilerinin astarlarına, iç ceplerine bir

dolu altın koymaya başladı. İster istemez oğlan öne doğru eğrildikçe eğrildi, hepten yitirdi dengesini. Kımıldadıkça altınlar şıngırdamaya başladı.

Evden çıktıklarında iki kişiydiler. Bir de Yâşur. Üçü birden tuz, kürk ve altından ibaretti. Yerkabuğu buzlanmıştı. Kedi tüyleri, bitkiler, çamaşır iplerindeki madenci tulumları, soğuktan kaskatı olmuş, şeyler buzla zarflanmıştı. Onlar yürüdükçe, ince kristal tabakalar tabanlarının altında çıtır çıtır kırılıyordu. Henüz karanlıktı. Koyu kızıl menevişlenen bir göğün altında yapayalnızdılar. Olabildiğince sessiz, daracık sokaklardan geçtiler. Sımsıkı kapatılmış kapılara değmeden, sarkıtların altında korkuyla ilerlediler. Uzaktan nehrin gür çağıltısı duyuluyordu. Su sesini duyunca, oğlan atın gerisinde kalıp çevresine bakındı. O uyurken çamuradam sessizce kümbetten çıkıp içinde debelendiği çamura geri dönmüşse, topaç büyüklüğünde bir altını yutmuş olarak beklemekteyse, o taşı ondan kim çıkaracaktı, onu öldürmeden? Sahi o gece gerçekten ölmüştü babası. Ölmüştü, ölmüştü. Kesinlikle sönmüştü göğsü, kesinlikle.

Yerleşimden çıkarken, kımıldamadan bekleyen bekçiyi gördüler. Bakırdan bacaklarıyla ayağa dikilmiş, altın zırhlı gömleğiyle zayıf pırıltılar saçıyordu. Nabızsız yüreğini sakladığı dökme demir göğsüyle, oraya girmek isteyen yabancılara meydan okuyan bir tanrıydı bu. Zamanı hep aynı ana indirgeyen donukluğu, orada geçen hayatı tümüyle muğlaklaştırıyor, bütün yaşantıları, bütün gündüzleri, yaz gecelerini yaran Samanyolu'nu, konuştukça üst üste binen sözcüklerin evrene dağılan anlamlarını, nehirde yuvarlanan değerli kayaçların çamuradamın içini yırtışını, bütün ölüm anlarını hiçleştiriyordu. Kaidesi olmadan dengesini bulamayan zümrüt gözlü bir heykeldi oysa. Yeryüzünden esinlenilmiş bir göksel kahraman... Her şey bir yana, göğsündeki demirden alırdı gökselliğini. Göktaşlarıyla gelen bu eşsiz elementi kıvançla üstünde taşırdı. Demirden devraldığı asaletine karşın, tekinsiz yabancılardansa gözünü çalan kargalara ilenirdi daha çok. Yeni bir zümrüt kesilene değin boş bir suratla kuşlara gözdağı vermeyi sürdürürdü. Yine oradaydı. Sırtı Ecmel'e, oğlana, Yâşur'a dönük, akik kakmalı miğferi kuş pisliğiyle kaplı, yılankavi toprak yolu seyrediyordu. Bükülü dizlerinden, dirseklerinden aşağı buzdan sarkıtlar inmişti. Dura dura soğukla bilenmiş, bıçak gibi keskinleşmişti artık. Demircinin kansız imgeleminden doğan, oluksuz, pırıl pırıl bir kılıç vardı elinde. Yine de düşmanın boğazını kesmek üzere ileri atılmıştı. Kendi

kendini paslandıran bir düşmanlıktı onunki. Kolu sürekli ağrıyordu bu yüzden. Üstüne kan sıçramamış kılıcını savurduğundan beri ayakta öylece duruyordu. Alçı kalıptan çıkmaydı uykusu. Gözkapaksız. Kimin geçip gittiğini fark edemiyordu. Yanına geldiklerinde, oğlan heykelin pasına, üstünde tepelenen pisliğine, taşlarla bezeli süsüne, demirden onuruna ve belki de ölmüş babasına benzerliğine bakakaldı. Ecmel ensesinden sertçe çekiştirdi oğlanı. *Oyalanma! Kimseye tapınacak zamanımız yok!*

Yerleşimden çıkar çıkmaz, yol kenarındaki arduvazların arasından fışkıran çalılığa gizlendiler. Yâşur çalılıkların içine girmeye direnince, en küçük bir yavaşlığa tahammülü olmayan Ecmel kırbacını tekrar savurdu. Yâşur'un gözleri kan çanağıydı. Tel tel kedere dönüşmeye o zaman başladı. Ecmel, at ile oğlanı iyice sakladığından emin olduğunda, Yâşur'un dizginlerini oğlanın eline tutuşturdu. *Sakın bir yere kıpırdama, az sonra geleceğim.* Sesi hâlâ kadın sesiydi. Koşar adım eve geri döndü. Gün ağardı ağaracak, yeryüzü kırmızılaşıyordu. Kuşlar aynı anda ötmeye başladı. Sabah bir anda yırtıldı. Korkudan tir tir titredi, oğlan. Ödlekliğinden utanıyordu da. En ufak bir çıtırtıda irkiliyor, irkildikçe kendine kızıp sımsıkı tuttuğu dizginin ucunu yüzüne vuruyordu. Derken, burnuna keskin bir koku çalındı. Yanık... Yerleşimden yükselen sarı mavi alevler... Büyüdüğü kümbetin üstünde alevden bir hale oluşuyordu. Neler olduğunu tam göremiyordu. Titrek bir yalımlanmaydı yalnızca. Kuşların ötüşü dehşetli bir cayırdamaya dönüştü. Sonra ateşin gürüldeyişi... Hızla yayılan dumanın içinden, koştura koştura yaklaşan Ecmel belirdi. İsliydi yüzü, gözleri kedilerinkinden. Üstü başı yağa bulanmıştı. Hiçbir şey söylemeden dizginleri kaptığı gibi oğlanı önüne kattı. Oğlan bir şey soramadı elbette. Yitirdiği babası mıydı, annesi mi bilemiyordu artık. İkisi birden mi ölmüştü yoksa? Tanımakta güçlük çektiği adamkadına teslim olmaktan başka şansı kalmamıştı. Adamkadın, oğlan ve Yâşur arkalarında bir kül yığını bırakarak sabahın ilk ışıklarında yola çıktılar. Çalıların arasındaki gizli patikadan, içine ışık girmeyen uzaktaki ormana gidiyorlardı. Uykusunda tükenen üzgün birinin düşüne doğru.

altı

Ormana girerken neredeyse parmak uçlarında yürüyorlardı. Sürüngen sessizliğinde alabildiğine yavaş, içlere doğru ilerlediler. Yâşur tedirgindi. Her adımda toprak cıvımaya başlamıştı. İncecik bir dal çıtırtısından sonra, bu çıtırdama bütün bir ormanın çatırdamasına dönüştü. Korkunç bir cayırtıyla farklı türlerde binlerce kuş aynı anda göğe havalandı. Başlarından aşağı dökülen telekler rengârenkti. Ekşimsi bir toz kokusuyla sersemlediler. Bir şeyler kaydı ayaklarının altından, ormanın yüzeyi dalga dalga hışırdadı. Birdenbire sayısız ağaçla kuşatıldılar. Ulu gövdelerin ortasında küçücüktüler şimdi. Yâşur'un gözleri büsbüyük, onca kırbaç darbesine karşın daha ileri gitmeye bütün gücüyle direniyordu. Geri dönmek için çok geçti oysa. Ormanda açtıkları patika azgın eğreltiotlarıyla çoktan kapatılmıştı.

Kuşkusuz, her ormanda olağandışı bir yan vardır. Bir ağacın yeryüzüne tutunmak için yeri kavrayışı, derine inemeyen köklerin yüzeyde burgaçlanarak santim santim büyüyüşü, bir bakıma karbon işgalinin sinsi ilerleyişidir de. Onların girdiği ormansa, yalnızca bir kişinindi; aynı kâbusu ömrü boyunca benliğinde taşıyan hüzünlü birinin zihni. Gözleri yalımlı binlerce yaratığın, sorgusuz sualsiz içeri dalan yolculara saldırmak ile onlardan kaçmak arasındaki ortak kararsızlığını bütün ağırlığıyla duyumsayan, karışık bir zihin... Dünyaya çarpmış dev bir cisimdi, onun ormanı. Oyduğu yere köklenen som bir organizma. Gizemli yaratıkların kendilerine özgü mimarî bir yordamla kurduğu, ağaç ağaç biçimlere ayrışan ve bir sülalenin ömrünü aşan gerçeküstü bir dayanışma. Etçil karıncaların izbelere çizdiği çatallı yollar, derin oyuklar, çıkışı bilinmeyen sarmal koridorlar, yamuk yumuk soğanlardan fışkıran adamboyu bitkilerin kötümser düşünceleriyle örtülüyor; bu alabildiğine karanlık düşünceler, toprağın derinliklerini yoksayan vahşi bir karnavala esin veriyordu. Kısacası, orman üstlerine çöreklenmişti.

Yine de yürüdüler. Günlerce. Tenlerini yırtan dikenlere, kaşıntıdan çıldırtan zehirli otlara karşın ormanın derinliklerine doğru yol aldılar. Ayı zaten göremiyorlardı, güneşse canfes inceliğinde dalların arasından akıyor, yere yaklaştıkça, devasa ağaçların ortalarında bir yerde mürdümleşiyordu. Aşağısı fazlasıyla karanlıktı. İçinde kırmızı olan kabuklu bir karanlık. Hep aynı loşluk, aynı kurşunî sislenme. Burada evrim tamamlanmamıştı. Gittikçe gerileyen bir evrim zamanındaydılar ya da. Yerleşimde gördükleri hayvanların en yaban, en kaba ve çirkinleşmişleri, fosforlu gözleriyle apansız sisin içinde beliriyor, göz açıp kapayıncaya kayboluyordu. Otların arasında kıvrılan tüylü kuyruklar, adım attıkça tıpır tıpır uzaklaşan görünmez yaratıklar, dokundukları her yerden kara bir bulut gibi yükselen sinekler tarafından çepeçevre sarılmışlardı. Adamkadın, Yâşur ve oğlan kaskatıydılar. Kulakları büyümüş, elleri iyice kemikleşmişti. Yâşur her huysuzlandığında orman çalkalanıyordu. Bir ağaçtan öbürüne çarpmaktan halsiz düşüp orman sessizleşene değin çıt çıkarmadan bekliyorlar, ortalık sakinleşince yola devam ediyorlardı. Adamkadın hiç konuşmuyordu. Oğlansa, terk edilme korkusundan olacak Adamkadın'ı yarım adım geriden izliyordu. Çoktan terk edilmişti de ısrarla peşinden gidiyordu belki. Uykusuzluktan sanrılar görmeye başladı. Yürürken başı bir o yana bir bu yana düşüyor, kendi kendine ağaçlarla konuşuyordu. Her adımda değişmesi gerekirken hep aynı görüntüyü veren paspartusuz bir orman taşıyordu sırtında. Öte yandan, donuk zamanın içinde saçları hızla uzuyor, kıllanıyor, boy atıyor, erkekleşiyor, gövdesinin başkaldırısına karşın hep aynı çemberi çiziyordu.

Eskiden, yaşanan her an, dev bir küre gibi yuvarlanarak önünde durur, bir günü yüzlere böler, gelecekteki başka bir günün binlerce salisesinden birine muğlak da olsa bir göndermede bulunurdu. Öyle ki yaşından fazla bir hayat yaşardı. Sözgelimi, süt beyazı bir mantarın üstündeki çiy damlası, kristal yansısıyla alaşağı görüntüler yaratarak birbirine benzemez küçük odalara savururdu onu. Saniyelere, saliselere yani. Çiyin merkezine doğru, derine, çok daha derine giderek bir yonca tarlasına ya da nehir kenarına varabilirdi sonunda. Orada zaman çoktu. Yaşadığından, yaşamayı tasarladığından daha çok. Ne ki, ormana girer girmez zaman katılaşmıştı. Sonsuzluğa içkin kaleydoskopun, mutlak olan tek deseni sayısız ürettiğini biliriz ya, ama o sonsuz sayıdaki desenlerden hangi tekini esas aldığını gözden kaybederiz, öyle bir kamaşmaydı onunki. Orada, gölgeler her an

başka bir koyulukta titremiyor, bir ışık değişimiyle orman başka bir ormana dönüşmüyordu; az önceki ormanın az sonraki ormanla aynı yer olmaması gerekirdi. Ama tekti. En önemlisi insansızdı.

Uykusuzluktan nerdeyse devrileceklerdi. Her yanları bereli, giysileri paramparçaydı. Kim bilir ne zaman, ormanın zamansızlığına takılı bir hiçzamanda, tam iki ağacın arasından geniş bir koridora gireceklerken karşılarına iriyarı bir hayvan çıktı. İki ayağı üstüne dikilmiş, pençeleri açık, sivri dişleri ışıl ışıldı. Küçük gözlerinde, onlara karşı tanışık bir bakış. Öyle ki önceden akrabalarmış da ayrı düşmüşler. Adamkadın ile oğlan da tanıdı onu. Daha önce bir yerlerde görmüş olmalıydılar; başka biçimlerde, gözleri böyle bakmıyorken. Sözgelimi, bir pençe hamlesiyle insanın karnının nasıl yırtılacağını esinleyen, henüz kimsenin karnını yırtmayandı. Öylece bakıyor, koca başını ağır ağır çevirerek üçünü tek tek inceliyordu. Yâşur sırtındaki yükleri devirerek şaha kalktı. Dizginlerini güçbela tuttular. Adamkadın kesik bir çığlık atıp bıçağını çekti. Hayvanın karşısına yiğitçe dikilse de çığlığı başkasınındı. Geride bıraktığı dul bir kadının. Oğlan bıçak tutan eli tanıyamadı. Derken yaratıktan korkunç bir böğürtü yükseldi. İlenme, tehdit dolu uzun bir cümleydi duyulan. Adamkadın, bir adım geri çekildi, korkusu elindeki bıçağın titremesinden okunuyordu. Başıyla oğlana Yâşur'un arkasına geçmesini işaret etti. Oğlan Adamkadın'ın ne demek istediğini anladı anlamasına ama bir milim kımıldayacak cesareti bulamadı kendinde. Öte yandan, tanımsız bir huzur kaplamıştı yüzünü. Basbayağı ferahlamıştı. Az sonra kan rengi bir yere gideceğini, böylece olabilecek bütün felaketleri deneyimlemiş bilge bir ruhla kendinden yükseleceğini okutan bir ferahlıktı bu. En güzeli, uzun uzun uyuyabilecekti artık. Kendini gülümsemekten alıkoyamadı. Yükseldiği yerden, en kederli uykuların insanı nasıl ehlileştirdiğini; kendi gövdesini kocaman bir hayvanın dişlerinde parçalanırken gördüğünde, o yaban zalimliği nasıl da olgunlukla kabullenebildiğini; ölümün en soylusunu tadarak arkasında yas bırakmadığını anlatacaktı. Ne aşağılayıcı bir hastalık ne de öd patlaması, güzel bir kavuşmaydı benimki, diyecekti.

Korkunç bir böğürtü daha koptu! Oğlanın yüzündeki ferahlık birdenbire dağıldı. Hayvan ön ayaklarıyla yere abandığında durdukları yerde sarsıldılar. Tahmin edilemeyecek kadar ağırdı. Dört ayağı üstünde beklenmedik bir hantallıkla homurdanarak yaklaştı, yaklaştı Adamkadın'la yüz yüze durdu, onun bıçak tutan elini başıyla itip önce göğsünü, karnını,

sonra apış arasını koklamaya başladı. Bez bebekler denli omurgasız, biçimden biçime giriyordu, kadın. Alt çenesi takır takır vuruyor, ne kadar yumuşak davranılsa da her dokunuşta ağır bir darbe almış kadar sarsılıyordu. Hayvan sövercesine kükremeye başladı. Kadın olduğu yere yığılıp yüzüstü yere kapaklandı. Hayvan, tırnakları içeri çekili, onu ayağıyla iteleyip sakin adımlarla yoluna devam etti. Gittiği yöne bakamadılar. Ağır ağır uzaklaşması otların hışırtısından, yerden gelen gümlemelerden anlaşılıyordu.

Bir süre öylece bekledikten sonra, Adamkadın güçlükle kalkıp hızla oğlunun yanına geldi. Yüzü yemyeşil, dudakları iyice içine büzülmüştü. Çok korkmuştu, insanı utandıracak kadar. Oğlan onu teskin etmeye öne atıldığında, Adamkadın bütün gücüyle tokat attı. Tam gözsüz yanağına... İçindekileri aydınlatamadığı en karanlık yanına.

Bir insanın karnı bir hamlede nasıl yırtılır?

Pençeleriyle annesinin göğsünü yarmamak için kendini zor tuttu.

Ormanda kim bilir kaç yıl geçti, oğlanın kalp kırgınlığı hiç dinmedi. Bağrındaki kavruluş hem susuzluktan hem de dargınlıktandı. Yapraklardaki nemi yalamaktan dili uyuşmuştu. Sayıklarken sürçüyordu kelimeleri. Aksi gibi topallamaya da başlamıştı. Belli ki topuğundaki kemikler etini iğneliyordu. Adamkadın, Yâşur ve oğlan, aynı çemberi bin kez çizdiler. Şu ağacın önünden Allah bilir kaç kez geçmişlerdi, bunun da, öbürünün de ve bu odun kokusu onların yaktığı ateşten kaldıydı; işte insan eli değmiş bir taş, ağırlığı birçok kereliğine denenmiş, hiç yer değiştirmemiş; bu yatık otlar, dizlerini karnına çekerek tir tir uyuduğu yer; bu tayf, aynı eğimle aynı izbeyi delen; hepsi yolculuğun daireselliğini kanıtlayan kesin kalıtlardı. Oğlan bir kenara saklanmayı akıl edebilseydi, sabırlı bir bekleyişin sonunda, Yâşur ile Adamkadın biraz daha yaşlanmış olarak dönüp tekrar geleceklerdi. Öte yandan, orman iyiden iyiye alışmıştı onlara. Bütün dengelerini altüst eden bu uzun yürüyüşü çoksesli tartımının bir parçası olarak kabullenmişti. Sözgelimi, ağaçlardan sarkan sis kümelerini dağıtmadan ilerleyebilecek denli ustalaşmışlardı. Örümcekler bile onlardan daha gürültücüydüler. Yolcuların boşuna çabası ormanın korkutucu iradesine tam bir uyum sağlamıştı artık.

Sonunda, hayvanla karşılaştıkları yere yine vardılar. Geniş bir koridorun başında dikilen iki ağacı hemen tanımışlardı. Dallarının çoğu kurumuş,

kemirgen yılgını iki kayın. Yolcular kayınların çürümüşlüğünden okurlardı zamanı. Çok geçmeden anladılar ki hayvanın göründüğü yer ormanın canlı olan biricik bölgesiydi. Oraya her gelişlerinde hiç duraksamadan alelacele uzaklaşır, dönüp arkalarına bakmazlardı. Daha sonra hayvana rastlamamış olsalar da yüzlerine çarpan bedensel ısıdan hayvanın yakınlarda bir yerde yaşadığını anlamışlardı. Ama bu kez, az sonra olacakları sezmiş gibi oldukları yerde kalakaldılar. Bir ses duyuyorlardı. Derin, yavaş bir soluma... Çok geçmeden tanıdık bir böğürtü koptu. Yine aynı yerde, adam boyu otların arasından çıkıp karşılarına dikildi hayvan. Öncekine göre daha kızgın, daha övüngendi. Ön ayaklarını kaldırıp bir sineği kovalarcasına pençelerini havaya savuruyordu. Dişleri çoğalmış mıydı ne? Kürkü öncekine göre çok daha gösterişli, çok daha parlaktı. Sanki ormanın kara elmasıydı.

Oğlan işaret beklemeden hemen Yâşur'un arkasına geçti. Hayvan ile Adamkadın dik dik birbirlerine bakıyorlardı. Bu kez ne bıçak çekildi ne de bir el titredi. Hayvan öfkeyle ön ayaklarının üstüne abandı. Sarmaşıklar acı acı çıtırdadı. Ardından, korkunç bir böğürtü daha. Hantal gövdesine karşın inanılmaz bir çeviklikle gelip Adamkadın'ın tam önünde durdu, hasmının başını yutmak üzere. Birbirlerinin sıcak soluklarını hissedecek kadar birbirlerine yakın, bocalamadan bir süre beklediler. Yüzlerinde aynı anadan doğmuşçasına benzeş bir anlatım vardı; öfkeli, kırgın, savaşkan. Hayvan boynunu uzatıp hiç bitmeyen saniyelerce kükremeye başladı. Adamkadın'ın başı ister istemez geriye kaykılıyor, yüzüne sıçrayan salyalardan sakınmak için gözlerini kısıyordu. Derken, kükreyiş ansızın kesildi. Olanı tam olarak tarif etmek çok güç. Çünkü fazlasıyla basitti. Gözle görülen tek şey, Adamkadın'ın umursamazca hayvana arkasını döndüğüydü. Bu dönüşün içinde yatan kibirli asaleti anlatmak oğlana düşer. O daha yakından görmüştü ne de olsa. Kuşkusuz, yaşadıklarının söze evrilmesi biraz zaman alacaktı. Hem yalın hem de derin anlamlar taşıyan, çocuksu bir kekemelikle sürekli hecelerini şaşıran bu söz kümesi, gözsüzlüğünün karanlık çukurunda cansız bir kıvılcım olarak şimdilik kendisini aydınlatıyordu. Karmaşık sözcüklerden oluşan kısacık bir dizeye dönüşünceye dek beklemesi gerekecekti oğlanın. Hikâyesi başka birinin dilinden anlatılıyor olsa da dizeleri sadece ona aitti. Şu an için söylenecek tek şey var. Adamkadın yoluna çıkan hayvana sırtını döndüğü an, hayvan yok oldu. Gözden silindi, ormana saçılan yankısıyla beraber, birdenbire.

Hayvan gözden silinir silinmez, orman hızla aydınlandı. Sisler dağıldıkça görüntüler berraklaşıyor, balkıyan reçineler göz kamaştırıyordu. Günün en ışıklı saatlerindeydiler. Büyük olasılıkla öğleüstü olmalıydı. Sesler bütün canlılığıyla işitilebiliyordu artık. Nehrin uzaktan gelen çağıltısı ağaçlardan yükselen güvercin kuğurdamalarını bastırıyordu. Huzur dolu bir esrimeye kapılmıştı oğlan. Adamkadın'a gelince, adamkadınlığı geri dönüşsüzce pekleşmiş, edası değişmişti. Çok daha mağrur, fazlasıyla cesurdu. Hayvanın yok oluşu çok sıradan bir durummuş gibi davranıyordu. Adamkadın'ın tek bir işaretiyle zaman kaybetmeden nehrin sesine doğru yürümeye koyuldular.

Oğlan sevinçten sersemlemiş bir halde, başı sonu belirsiz cümleler sayıklaya sayıklaya, gördüğü her şeyi sağgözüyle emiyor, hatta gözüne çarpan her neyse, şöyle karşısında durup uzunca incelediği ne varsa, hepsini solduruyordu. Birdenbire bir anlam patlaması yaşadı. Anlam yutmaktan çatlayacaktı neredeyse. Görüntüleri olduğundan daha cafcaflı görüyordu. Gerçeklik hızla kayganlaşıyor, yerine gerçeküstü yeni bir gerçeklik yerleşiyordu. Dalından düşmek üzere sallanan inciri görünce, onca usluluğunun ve "şimdi"yi sonsuzmuşçasına algılamanın bir ödülü sandı onu. Budalaca keşfettiği başka şeyler de vardı: kayalardan fışkıran suyun lezzeti, burculu otları ağır ağır çiğnemenin hazzı, ham meyvenin cezalandırıcı burukluğu gibi. Cevizin içindeki kıvrımlı yemişi acı zarından özenle ayıklamanın, dolambaçlı bir yaşamı nasıl da basitleştirdiğini falan söyledi. Umutlu olmak için saçmalık dolu mazeretler uydurdu sayıklaya sayıklaya. Örneğin, yollarını kaybedip bir turbalığa düştüklerinde, dizlerine kadar turbaya batmışken, cebinden çıkardığı zeytin tanesinden medet ummuş, hiç düşünmeden ağzına atmıştı. Zeytinin zehirsi tadı, sözümona iri bir sineğin yakıcı ısırığını daha az hissetmesini sağlamıştı. Hele ki nar... Tek yumrukla dört yana kıvılcımlar saçan bu eğlenceli meyveyi, nardan daha aşkın bir nar sanmıştı. Tomurcuktan meyveye, meyveden çekirdeğe doğru değişen o olağanüstü döngüsellik nedeniyle ölümsüzlüğün olasılığına inanıp bir süre nara tapındı. Damağında patlattığı her nar tanesiyle yeryüzündeki bütün nar ağaçlarının toplamı olduğunu, narlara nardan öte bir anlam katarak varlığını nar çiğidi denli tılsımlı ve gizemli kıldığını, böylece her narın gözünde yüceldiğini mırıldandı. Esrikliği onu öyle bir ele geçirmişti ki, büyücülerin ağzında anlamsızlaşan dualardaki gibi sözcükleri ağzında yuvarlayarak hep aynı cümleyi tekrarlamaya başladı; ben ölmeyeceğim, ben

ölmeyeceğim, asla babam gibi olmayacağım... ben ölmeyeceğim, ben ölmeyeceğim, asla babam gibi olmayacağım...

Ne serap ne de mucize. Günler sonra, onları nehre vardıracak küçük bir dereye ulaştılar. Derede çamuradamı tüketen köpüklü nehrin gazabından eser yoktu. Büyük olasılıkla nehrin en uysal koluna varmışlardı. Yosunlu taşları okşayarak akan, gelin çiçeklerinin ve lotusların sıkı sıkıya tutunduğu durgun sudan kana kana içtiler. Yâşur deredeki hayvanların kaçışmalarına aldırışsız, başını sudan kaldırmadı. Suyun tadı acıydı. Oğlan Adamkadın'ın uyarılarına karşın soyunup suya girdi. Saçlarından ayrılan bit köpüzleri derenin yüzeyinde küme küme yüzüyordu. Oğlan, çok geçmeden, derenin içinde tuhaf bir küskünlüğe büründü. Kolları çözülüp aşağı sarktı. Karnına kadar gelen su, belden aşağısını almış götürmüştü. Çileli bir arınma töreninden geçiyormuşçasına başını vermek üzere boynunu ileri uzattı. Yüzünün sol karanlığında kısılı kalan olanaksız dizesi dilinin ucunda, söyledi söyleyecek, sakince bekledi. Yıkandıkça zihni de yıkanıyor, sözcükler eksik kalan hecelerini tamamlayıp olması gereken yere, ölümlülüğün içine doğuyordu.

Bir adamkadın sırtını dönünce
hayvana

hayvan birini sevmiş ormanda
yarmaya kıyamadığı karnını

Kendi sesini tanımakta güçlük çekti. Başka birinindi. Boru gibi kalın, tonsuz, pürüzlü.

bir adamkadın olmayan bir ormanda
sırtını dönmüş hayvana

bir oğulmuş doğurmuş kadın
yüzünü bilmediği bir hayvan oluncaya

Berbat sesiyle dizesini ararken, suyun yansımasında yüzünü görünce ürpertiyle sustu. Felaketini görmüştü çünkü. Sevincin boşunalığı suyun üstünde halka halka çoğalıyordu. Yüzü tümüyle değişmişti. Gözünün çukurunda fazlasıyla kandırılmış yorgun bir bakış vardı; kıkırdağı iyice oluşmuş oturaklı bir burun, göğsünde yer yer kıllar, hatta kırlar... En az on yıl yaşlanmıştı. Çizgileri derinleşmiş, sakalları belirmişti. Babasının bin değişik hüznünü taşıyordu yüzü, babasının bin değişik ölümünü.

yedi

[1]yalvacım sisli bir dağdır, kayanın efendisi... denizdeki son dalganın köpüğüne değin suyun kalbini dinleyen... sen Sağgöz! efendimin sayfaları çevrilmemiş kitabına iman etmeden –ki o kitap görüp görebileceğin en nitelikli coğrafya kitabıdır– onun erdişi gövdesinden fışkırttığı nehri mi duyacaksın?! hangi kulaklarla? kulağın kendinde değil ki.

[2]insanlığın en bildik düş kırıklığıdır, yüzün. ucubeliğinden söz etmiyorum, sakın ha! biliyorum işine gelir acınası mahzunun ışıldaklı aylası. sana baktıklarında kıyamasınlar istersin değil mi? ama bu kez seni alçaltacak zalimi bulamayacaksın karşında. ne orman ne hayvan ne de yitirdiğin zaman...

[3]asla acımıyorum sana, sol yanındaki saf karanlığı, seni mahzunlaştıran bir sakatlık değil de bir tür masumiyet alameti olarak görüyorum çünkü. değerini bilmediğin bu kiraz büyüklüğündeki karanlık odada ne kamaşmalar yaşayacaksın oysa. sözgelimi, hayranlığı ve şaşkınlığı ve budalaca mutluluğu bir kenara bırakıp azıcık kuşkuyla kısmayı öğreneceksin sağgözünü. böyle bön bön bakarak yutarcasına izlersen dünyayı, yok efendim ter basmıştı sırtımı, kalbim yerinden çıkacaktı, öylece dondum kaldım, ürperdim, titredim, kasılıp kaldım, diye diye ölümlü gövdene tutsak edeceksin anıyı. anılar, umduğun gibi görüntüsü buğulanmış yaşantı parçaları değil. anılar yazdırdığın gibi şimdiki zamanın şu anki algısıyla kurulan yapıntı birer hayaldir; boşluklarına fırfırlı sözcükler iliştirdiğin elişi hayaller...

[4]bu yüzden yozlaşıyorsun hızla. doymak bilmez cahilliğini geçmiş zamanın kanıyla besleyerek... köşeye sıkışanların hep tarihe sığındığı gibi.

[5]ey! yarı körlüğü şaşılığa vardıran gözbağcı! doğanın kendiliğindenliğini, içinde kötülük olmayan saf bir eylem olarak gördükçe, bir nehrin en kolay akışı bulmak uğruna kaç porsuğun yuvasını yıktığını ve onun kendi yatağını yaratırken nasıl da fena, karşı durulmaz bir düşünce kurduğunu görmezden gelip yürürken sen, dünyanın durduğunu sanıyor, umutla huzuru arıyorsun...

[6]ateşli bir arzuyla peşinden koştuğun huzur –inan bana her an buharlaşacak bir damla salgıdır– felçli bir gövdenin hissedemeyişi yanında hiç kalır!

[7]huzursuzluk, bilgenin biteviye delirtici sancısı... yurtlar ve yollar, senin gibilerin daracık dimağlarında yerle bir olmadan önce, kişisel adaleti yücelten bir huzursuz, çoktandır düşünde kurmuştu oraları. ama sen bir düşünüşte başlattın çürümeyi. çürümenin kokuşmaya doğru bütün evrelerini yalnızca o gördü kâbusunda; huzursuz bir düşçü... anımsa! içinde adının geçmediği bir karabasanın var mı?

[8]dilbaz Sağgöz, bilir misin neden karamsardır kâhinler ya da kâhin olur karamsarlar? kim ister tanrı vergisi uğursuz bir armağanla geleceğin en kötü anlarını sayıklamayı? onlar ki, her keresinde iki kişilik delirirler. öyle senin yaptığın gibi bir beniyle delirip öbürüyle seyretmezler kendilerini. hepten mahvolur bir kâhin. böyle diriltir dünyayla uzlaşmayan hiçleşmiş benliğini. doğumundan ölümüne dek acı iletkeni olan bütün bir ömrü, yeryüzüne sunulan değeri bilinmez birer ödüldür. işkence altında iğdiş edilmekten, yakılmaktan ya da çarmıha gerilmekten veya azgın atların toynaklarıyla parçalanmaktan kurtulanların birçoğu yapayalnız ölmeyi göze alarak esine tutuldular. adlarını sayamam, adını teslim etmişti her biri.

[9]ver masumiyetini bana! bırak gül rengi köpüğüyle temiz kan fışkırsın boğazından. boşuna meraklardan arın. uydurma duygusallıklarla oyalama beni. bir yalan söyleyeceksen ihtişamlı olsun. yalnızca kendin için değil, keskin sorumluluğu etinde taşıyan bütün karamsarlar gibi, hepimiz için söyle. kimse kuşku duymasın inandıklarından. etkileyici bir yalan, yalancısı ölene değin yalanlanamayan, eksik bir doğru, büyüleyici bir aydınlanmadır. eksil Sağgöz! ağlayışınla oyalama nehri.

[10]ne yakışıksızca yarı kör saymak kendini, zihninin hiç kullanılmamış atlasını başkasının asitli merhametiyle kevgire çevirmek! ah neden düşünmezsin belki de insanlığın bir sonraki evriminin habercisi olduğunu; olağan sayılan çift gözlülüğün evrendeki kısacıklığını? niçin başkalığını bir sakatlık olarak anlatırsın her zaman? en çok özgüvensizliğine katlanamıyorum senin.

[11]kendine gözsüz diyorsun. sol yanında bir gözevin bile yok ki.

[12]kirlen Sağgöz! elbette, masumiyeti zedelendikçe bilgeleşir kişi. senin masumiyetini güveler yiyor durmadan. ruhundan habersiz yaşlanıyor yüzün. göz altındaki halkaların her bir oluşumunu, saçlarındaki tel tel kırları, gittikçe derinleşen çizgileri, solgunluğunu ve çökkünlüğünü borçlu olduğun bir geçmişin olmalıydı senin. geçmişin olmadan, ancak mış'lı bir hikâye yaratabilirsin belki. söyle o zaman, başkalarının geçmişindeki yerin neydi?

[13]tarih ötesinden anlatıyorsun hikâyeni; zamanın muammalı diliminde beliren bir hiçyurdun yabansı ama kesin imgelemiyle... başkasının hünerini kullanarak, sen yazıyorsun!

[14]aklınca yetimliği sorguluyorsun öyle mi? gücün yetiyorsa öksüzlüğün mimarına bulaş, çek ayaklarından Tanrı'yı, deviriver dünyaya. erken yaşta ölen has şairler gibi.

[15]böyle giderse hiçbir zaman nehri bulamayacaksın. nehrin sesine doğru ilerledikçe, yosunlu derelere, sazlıklara, sütleğenlerle kaplı kumullara varacak yolun; onun yüzyıllar önce yatağını değiştirirken bıraktığı kirli anılara... göletlerde obur sinekler seni bekliyor olacak. kurbağa koroları, azgın sarmaşıklar da. asla göremeyeceksin seni Morsis'e götürecek Melifas'ı. Yâşur her geçen gün kedere dönüşüp yüzüne vuracak yaşlanışını. Adamkadın'sa incecik bilekleriyle daha ne kadar dayanabilecek bunlara? dinle! gerçekten bir nehir var mı yakınlarda yoksa hâlâ babanın kalbinde mi kulağın?

[16]ah unuttum Sağgöz! dünya daima solunda kalıyordu senin. burnunla sınırlanan dar bir açıyla görebiliyordun hayatı, aman ne yazık sana, ne söylesem pıhtı, ne desem irin... ne anlatsam içinde kurtçukların kıvıl kıvıl büyüdüğü yaranda sancıyor eminim. söylediklerim ruhuna sızmıyor; duyduğun her cümleyi çiğnemeden yutup doğrudan içindeki çukura atıyorsun. hani, hecesini ve iyelik eklerini bağlayamadığın sözcüklerin som anlamları mayalanıyordu dilinde, niye sustun? ölümü ve korkuyu ve zamanı bilmeyen şu ağaçlar bile becerebiliyor ayakta ölmeyi, sense yaşlılığa içerleyip seni yüceltecek kederi cırtlak renklere boyuyorsun. suyun yansımasında yüzünü görünce ürpertiyle sustun demek. unut o halde derenin küflü suyuna düşürdüğün dizeyi!

[17]hızla olgunlaşırken lâl yüzün, hâlâ acemi bir keşifçinin kaba öngörüsüyle saplandığın turbalıklarda, bitlerini ayıkladığın harımlarda nehri aramayı sürdür bakalım! sen mi bulacaksın onu? her işittiği ve dokunduğundan büyücek anlamlar çıkarıp sanrı mı değil mi kestiremediğin bir çağıltının eşliğinde...

[18]safdil Sağgöz... boğuntunun sofu üyesi! ümitsiz başlayıp sonrasızlığa açılan bu yolculukta, nasıl aşabilirsin ki sana ait olmayan bir yolu; günbegün kalınlaşırken ruhun, bütün benliğinle peşine takıldığın kuyruğunda annenin?

sekiz

Bir uğruydum ben, eşkıya değil. Zorda kalmadıkça ateşli silah kullanmadım. Hiç taş almadım elime, sopa ya da bıçak da. Birkaç kez yaban domuzu vurduğum olmuştur, ama insanlar ile geyiklere kıyamam. Tavşanlara gelince, zaten hepsi kan yığını; sası tatlarından oldum olası hoşlanmam.

Asıl işim, çiçek soğanı ile tohum toplayıp tutkunları için cennetsi bahçeler yaratmaktı. Köylüler ile tarım işçileri, ayrıkotu kadar değer vermez çiçeğe. Daha doğrusu çiçek sevecek ne zamanları vardır ne de yeterince tokturlar. Bense, uyuşukluktan olsa gerek, otluklarda açan sıradan bir gelinciğin, devasa bir parkta kurulan dairesel çiçek tarhlarının dış çemberinde nasıl duracağını tasarlayabilecek kadar aylaktım. Çiçeklerin kendine özgü iklimlerini başka bir yerde yeniden kurabilecek bilgim var, çok şükür. Çölde bir vaha, Akdeniz ikliminde rengârenk dikenlerle donanmış egzotik bir bahçe, kireçli bir dağ yamacında bir gül korunağı kurabilirim. Bitkiler de kandırılabilir yeter ki inandırıcı bir dünya yaratın.

Tam bir görünüm mimarıydım ben, hırsızlık yaptığımı hemen hemen kimse bilmezdi. Bahçe tutkunu zenginler, saray bahçıvanları, ansiklopediciler, bitkibilimciler, lale borsacıları, aklını çiçekle bozmuş koleksiyoncular beni çok severdi. Bahar ayları yaklaşırken yolumu gözlemeye başlarlardı. Bazen bir büyücü gibi yaklaşırdım onlara. Cebimden çıkardığım yamru yumru soğanlar ile biberciği andıran kara tohumları, sanki her biri birer yakutmuşçasına gösterişli bir edayla sunar, müşterilerime hiç görmedikleri bir çiçek vaat ederdim. Çiçekle ilgili olabildiğince az betimleme yapardım ki bitki ortaya çıktığında umduklarından daha fazlasıyla karşılaşsınlar. Doğrusu, hem büyücü gibi davranıp hem de toprağın yavaşlığını ve sabrını kanıksatmak pek kolay iş değildi. Bazıları, avuç dolusu para saydıkları bu birörnek soğan ve tohumlar için ağız dolusu açıklama bekler, hatta içlerinden çiçeğin resmini çizmemi isteyenler de olurdu. Bu işin en incelikli yanı çiçekleri betimlemekten kesinlikle kaçınmaktır. Doğaları gereği, çiçekler, ancak şiirsel sözcüklerle anlatılabilir. Renklerin, yaprakların, zarını yırtan taçların, eşeylerin, bitkiyi

olduğundan daha fazla gösteren şiirimsi bir yanları vardır. Öyle ya, hiç görmediğiniz çiçek, hayal ettiğiniz en güzel çiçektir. Betimleme ne denli yalın olsa da, toprakta beliren varlık, hayal kırıklığı yaratıp sahibinde kazıklanmış duygusu uyandırabilir. O zaman, dağlardan ovalara, çöllerden vadilere yaptığınız onca zorlu yolculuğun boşa gitmesi bir yana en yağlı müşterinizi kaybedersiniz. Diyelim ki, bir alıcınıza küçük bir kesede saraypatı tohumu götürdünüz, çiçeğin tohumu ne kadar bol olursa olsun her zaman küçük, alımlı paketler halinde sunulmalı; sahibinin ender rastlanan bir şeye sahip olmakla övünmesi için. Şimdi bu paketteki saraypatı tohumlarından, morumsu maviyle, eflatuna çalan ebruli ve alev kırmızısı taçyapraklarının ışınsı bir dizilişte açılacağını söylemek tam bir safdillik olur. Yapılması gereken; saraypatının papatyanın biraz daha renklisi, azıcık daha süslüsü olduğunu söyleyip zaman kaybetmeden oradan sıvışmaktır.

Çiçekleri kendi koyduğum adlarıyla götürürdüm onlara; içinden çıkılması güç, kubbeli, eliptik, ibiksi, yıldızsı ya da helezonik biçimleriyle değil. Ne yazık ki benim adlarım olsa olsa yerel dilde dar bir bölgede dolaşıma girer; derken, çokbilmişin biri kendi dilinde uzun, zorlu bir adla çiçeğin ruhunu mahvederdi. Çiçek ile onu keşfeden arasındaki o çok özel ilişki, bulucunun öznel benzetişi yani; bir civanperçeminin neden civanın perçemi gibi göründüğü, civanın kim olduğu ve ne tür erkeklere dendiği; mercanköşkün, mercan ile köşkün ilk çağrışımlarını aynı anda yerinden edip kendine yepyeni bir ad biçişi; bitkinin denizle, havayla, insanla bağlantıları; kısaca bitkiye dair olmuş ve olacak hikâyelerin tümü hiçe sayılır. Kimi çiçekler kendi kendilerine ad verecek denli dilimizi bilmekteyken hem de. Örneğin gelincik, örneğin günebakan veya sarısalkım... Onlar adlarını varlıklarından ötürü bulmuş, hatta o adın içine doğmuşlardır. Ama terimcilik böyle bir şey işte; saya saya toplayıcı, önce genelleyip sonra sınıflandırıcı, küme küme dağıtıp kişiliksizleştirici, algılamadan adlandırıcı, arada bir gözden kaçanı yoksayıcı... Bu anlayışı iyi çözen açıkgöz Hintliler, köpeğe maymun kafası, horoza baykuş başı dikip yarattıkları ucubelerin içini bir güzel doldurup dikiş yerlerini ustalıkla saklayarak, onları, çil çil altınlar karşılığında doğadaki canlıları sınıflandıranların başında gelen Yunanlı bir bilgine gönderirlermiş. Müstahaktır! Tarih böyle soyu tükendiği varsayılan tuhaf yaratıkların muammalarıyla dolu. Bu yüzden yeterince bağlanamadım çiçeklere. Gerçeğe sıkı sıkıya sadık bir geçmişi ve göz alıcı bir geleceği çiçeklere

verebilecek güçten tümüyle yoksun, ne tür bir rastlantıysa, aynı zamanda bir uğruydum ben, ama asla eşkıya olmadım.

Ne yazık ki, onlarla karşılaştıktan sonra hem uğruluğumu yitirdim hem de çiçekçiliğimi. Geçtiğimiz güz, su bitkileri toplamak için dereye gitmiştim. Bahçesinde yapay göl kazdıran bir müşterim gölde yetişen türlü çiçekler istemişti benden. Sular yükselmeden mercimekçiçeği, gelineli, sarı kabalag, nilüfer ve su gülü kökleri arayacaktım, gel gör ki, çok daha değerli bir şey buldum.

Altın...

O delikanlıyı nerede görsem tanırım. Tuhaf bir işaret vardı yüzünde. Benimki gibiydi korkunçluğu; hem çiçekçi hem de hırsız olmamla ilgili. Yemin ederim tek gözlüydü. Bir büyük göze sahip çıkıp onu özenle korumak için bütün gövdesiyle kıvranarak deviniyor, boynunu sürekli sola bükerek, sanki başının üstünde taşıyordu gözünü. Kendini öfkeli bir söyleyişe kaptırmış, suyun yüzüne tokatlar atarak akıcı bir Mirigyelce'yle bir buyruk sayıklıyordu. Benim hiç duymadığım, hangi tanrıdan düştüğü belirsiz, uzun bir dua... Delikanlı, on altı, on yedi yaşında ya var ya yok. Halbuki zamanı devirmiş yetişkin bir adamın yılgınlığı vardı omuzlarında. Islaktı. Derede oynayan bir oğlan olmaktan çok, kendi üzüntüsüyle yıkanmışçasına. Bir de ufak tefek, sıska bir adam vardı. Delikanlıyı telaşla dereden çıkarmaya uğraşırken karmaşık bir dilde tiz, titrek sesler çıkarıyordu. Bir süre didişmelerini izledim, sonra anladım ki adamı hiç duymuyordu delikanlı. Delilik nöbetine tutulmuş, kimsenin içeri giremeyeceği bir fanusa kapatmıştı kendisini. Birbirini tamamlamayan el hareketleri, kimi hüzünlü, kimi kızgın seslenişler... Sözlerini anlıyordum anlamasına, ancak, sözcüklerin yan yana dizilişindeki gariplikten mi ne, tümceyi aşan duygu yoğunluğundan bir anlam çıkaramıyordum. Uzun bir süre debelendikten sonra, gittikçe alçalan bir sesin en dokunaklı tonlamasında birdenbire sustu. Dereden tümüyle değişmiş olarak çıktı. Ne çocuktu ne de ergin. Çıplaktı. Sıska adam telaşla ata doğru koşturdu. Atı o zaman fark ettim. Yükü epey ağırdı. Belli ki uzun bir yol vardı önlerinde. Nereden geldilerse sahip oldukları bütün eşyayı toplayıp göçmüşlerdi. Adam, atın eyerinden çeyiz düzen kızların işlediği türden bir bohça çıkardı. Delikanlıya temiz don giydirdi. Herhalde başka birinin, daha büyük birinin donuydu bu. Altınları o zaman gördüm, daha doğrusu, adam, oğlanın beline sardığı kuşağın içine küçüklü büyüklü pulları dikkatle yerleştirirken.

Başlangıçta bunların altın olup olmadığından pek emin olamamıştım. Yine de kıymetli bir şeyler gizledikleri kesindi. Toplayacağım bütün çiçek köklerini unuttum tabiî. Gölleri, çayırları, karlı dağlarda bitiveren garipçeleri, karın ağrılarını ve ölümün acı dolu sancılarını dindiren şifalı otları da. Şimdi, o delikanlıyı gördüğüme göreceğime lanet ederek geçiriyorum son günlerimi.

Korkuyu tanırım. İnsanın korkunca nasıl çaresiz kaldığını, düşüncelerin nasıl cıva gibi birbirine uzak köşelere saçıldığını iyi bilirim. Günün en huzurlu anlarında, gölgelerin uzadığı vakit, kendimden iki kat büyüklükte çıkarım kurbanlarımın karşısına. Çoğu, elimde silah olmayışından bir an için umutlanır. Ama o tekinsizliğim yok mu, meraksızlığım, her şeyi çoktandır gördüğümü hissettiren tavrım, kurbanlarımı allak bullak eder. Önce ruhlarını avuçlarım onların. Uğursuzlara ilişkin dinledikleri bütün masallar, bir tek adamı anlatan gerilimli bir söylenceye, ellerinde diken çiziğinden başka yara olmayan yalnız bir çiçekçiye, bizzat şahsıma dönüşür. Dev bir kayayı yokuş yukarı itekleyen herhangi birinin, Sisifos'un birkaç bin yıllık geçmişini kapladığı gibi, ben de ıssızlıkta çıkagelen bildik bütün ürkütücü kahramanların soluğunu toplarım göğsüme. Uğrun uğrun sürünerek yanlarına vardığımda, çoktan yenilmiş olur kurbanlarım. Gözbebekleri büyük ve titrek, ödü patlak birini soymak, orkide bulmaktan daha kolaydır artık. Zoraki olduğunu söyleyemem, kandırarak alırım mallarını. Doğanın yanıltıcı durağanlığı ve gizemli ıslığı eşliğinde, yapayalnız olduklarına inandırarak kayboluşlarının kefaretini alırım ellerinden; o sırada sahip oldukları en değerli şey anne yadigârı pirinç bir yüzükten, sedef kakmalı bir enfiye kutusuna dek her neyse... Sanırım ucuzculuğumla hor görüyorsunuz beni. Oysa bir düşünün, ıssız bir ortamda bir ottan bile güçsüzken yaşamışlığınızı kanıtlayacak herhangi bir nesnenin anlamını. Ben uğurlarını alırım onların, geçmişlerini ve her keresinde temize çekilen bir geçmişin en sağlam kanıtlarını. İçlerinden bazıları öyle bir yanılgıya düşer ki, canlarını bağışladığım için bana minnetle bağlanırlar. Aramızda geçenleri anlamsız bir sadakatle gizleyerek, bir zamanlar kırda bir yerde soyulduklarını kimseye anlatmazlar. Bunu neden yaptığıma gelince yanıtı çok basit. Kırlarda yapayalnız dolaşmaktan korkarım çünkü.

Bir keresinde, yolunu kaybetmiş kafadan yapışık ikiz kardeşlerle karşılaşmıştım. Onları görünce nasıl afalladım anlatamam. Dünyanın sonu geldi sandım. Korkarsam kırlara çıkamazdım bir daha. Ben de gümüş

işlemeli bıçaklarına el koydum. Sırf ürküntümü yenmek için. Hırsızlığım ile çiçekçiliğim arasındaki bağlantıyı ancak böyle açıklayabilirim. İki yanım da muhtaçtı birbirine. İkiz kardeşler bıçaklarını almamam için yalvardılar. Dinlemedim tabiî. Onlarla kısa bir süre sonra şehirde karşılaştım. Çadırda gösteriye çıkmışlardı. En ön sırada durup avazım çıktığı kadar tezahürat ettim. Önce beni tanımadılar. Ya onları çaresiz bırakan uğruyu bir daha anımsamak istemediklerinden ya da bana bakınca anımsadıkları şeyin ne olduğunu kestiremediklerinden. Derken ikizlerden biri beni anımsar gibi oldu. Tanır tanımaz da dehşete kapıldı. Korkunun çemberinde başka biri oluyordum demek; insanların bir daha karşılaşmak istemeyeceği alçaltıcı bir yaratık. Zavallılar gösteriyi bitiremeden sahneye yığılıp kaldıklarında korkutma gücüm üç kat artmıştı. Gasp etmenin sanatına eriştim sandım. Bu yüzden, onca balıkçıdan, yolunu yitirmiş gezginden, avcıdan, arkadaşlarından geri düşmüş kumpanya oyuncusundan sonra, tek gözlü bir oğlan ile çenesi düşük sıska bir adamın peşine takılmakta hiç tereddüt etmedim.

Üç gün üç gece izledim onları. Bilmediğim yollara saptım, tavşan yedim mecburen, bakır tadında zehirli sular içtim, titredim geceleri. Neyse ki yaşlı atları onları yavaşlatıyordu. Genellikle sessizdiler, zaten konuşsalar da sanırım birbirlerinin dilini anlamayacaklardı. Patikalardan, nehre inen açık yollardan gitmektense olabildiğince dolambaçlı, karanlık, insansız yönlere saparak başımı döndürdüler. Birilerinden kaçtıklarını düşünerek onlardan iyice işkillenmeye başlamıştım ki benim için en kötüsü tedirginlik ve meraktı. Üçüncü günün öğlesonrası, çok iyi bildiğim bir düzlüğe vardıklarında, güzün kızıla çalan renkleri içinde, üç kara leke gibi belirgindiler.

İki bin yıllık genç bir deltanın tam ortasındaydık; güçlü bir nehrin kendi ülkesini kurduğu sulak bir arazide, onlar önde ben geride, saklanabildiğimce peşlerinden gittim. Aksilik bu ya, bir süre sonra her yan kavak oldu. Her beş adımda bir eşit aralıklarla dizili, kalabalık bir ordunun sadık askerleri kadar çok, göz alabildiğine kavak! Kavak ticareti yapan açıkgözlü köylülerin işiydi bu. Birkaç yıl öncesine değin bu düzlüğün oylumunu biçim biçim çoğaltan akağaçlar, dişbudaklar, meşeler, gürgenler, kızılağaçlar, söğütler, palamutlar tümüyle katledilmiş, yerine en sığ geometri görüsüyle yan yana, ardı ardına kavaklar dikilmişti. Saklanacak

bir delik bile yoktu. Adam ile delikanlı kavaklığın içlerine doğru yol alırlarken bir cesaret seslendim.

"Hey! Kavaklığımdan geçmek için kimden izin aldınız?"

Kısa bir süre durakladılar, ama en fenası birbirleriyle sözleşmişçesine dönüp arkalarına bakmamalarıydı. Boğazım yırtılasıya tekrar bağırdım. "Hey! Size söylüyorum! Burası benim duydunuz mu? Burası benim!"

Birbirlerine amma çok benziyorlardı. Aynı çizgiler, aynı kırışık bakış. Tedirginlik yüzlerinde aynı yayılımda ilerliyor; çeneden alna doğru yükselen gerilim, aralarındaki gizemli bağı açıkça belli ediyordu. Baba oğul arasındaki özdenliğin ötesine varan, benim gibi bağsız birinin iyi tarif edemeyeceği bir ilişkiden söz ediyorum. Sanki, göremesem de ısısını tenimde hissettiğim üçüncü bir kişi vardı ortada. Baba ile oğlun duygudaşlığından türemiş, ikisinin de gücünü aşan yeni biri; o her yerdeydi, çevremizdeki kavaklar kadar çoğul, birörnek. Bu kez tam bir belaya çatmıştım.

Önce babası geldi üstüme. Bir tekini anlamadığım yuvarlak sözcüklerle bağırırken, kollarını havaya savura savura büyük olasılıkla yolundan çekilmemi istedi. Erkekliğe yakışmayan küçümsenesi bir inceliği vardı adamın. Dirsekli kaşı mı desem, küçük dişleri mi, bağırırken yüzünde oluşan zarif dalgalanma mı? Çok geçmeden buldum. Basbayağı köseydi bu adam. Ne de olsa büyük derttir köselik; erkeğin yüzüne çözülemeyen bir anlatım katar, hani, suratında bir tuhaflık var ama nedir anlayamadım, duygusu. Babanın köseliğini fark edince biraz rahatlamış olmalıyım ki, istençsizce gevşeyip adamın kendi kendini gereksiz yere yoruşunu seyretmeye başladım. Derken, atın hemen yanında bekleyen delikanlı, babasının önüne geçip henüz oturmamış kılçıklı sesiyle benden ne istediğimi sordu. Meydan okuyuş önce sahibini büyülüyor. Delikanlının boyun kasları yavaş yavaş belirmeye başladı. Boğazındaki âdemelması tokmak iriliğindeydi. Cesaretinin kurşungeçirmez kalınlığına sığınarak gittikçe daha boylu, hatta yetişkin bir dövüşçüye dönüşüyordu.

"Kuşağındaki şeyler nedir" diye sordum.

Elleri belinde "Neden sordun?" dedi.

"O pullar değerli mi?"

Büyüklenerek, "Evet, çok değerli!" dedi.

"Söyle babana, benim toprağımdan geçtiniz, bana borcunuz var."

Baba aramıza girmek için bir hamle yaptı. Yerinden milim kımıldamadı, delikanlı. Sert bir el hareketiyle babasına arkada beklemesini işaret etti. Ah ne yazık ki yalnızca bir uğruydum, korkusuz olduğumu hiçbir zaman iddia etmedim. Öyle olmasa korkunun tekinsiz havasını yaratmayı nasıl becerebilirdim? Basit, sıradan bir gündüzü dipsiz bir kuyuya indirerek işimi görürdüm ben. Loş bir ruh haliydi yarattığım.

Oğlan anlamsızca yüzüme bakarak, "Sana borcumuz yok" dedi.

Bu kez bıçağımı çekmek zorunda kaldım. Rezildi, rezildi elimin titreyişi, çocuğun tek gözlü oluşuna acıyışım! Üstüne giderek altını nereden bulduğunu sordum ona sertçe. Kızgınlığıma aldırış etmeksizin, herkesin bildiği bir şeymişçesine nehirden söz etti. Anlattığına bakılırsa nerede doğup nereye döküldüğü belirsiz, kayıp bir nehirdi bu. Aklımdaki haritadan nehrin yerini çizmeye çalıştım çalışmasına, ancak yönünü yitirmiş kaç insan geçtiği yolu iyi tarif edebilir ki? Sözün arasında "karanlık bir orman" dedi, başka bir şey alamadım ağzından. Yok yok, bıçak elimde çok sakil duruyordu. Bir eşkıya bozuntusunun haddini bilmezliği hiç kalırdı yanımda. İster istemez bıçağı attım; bana altını vermeyeceğinden emindim çünkü.

En babacan halimle, ona bir anlaşma teklif ettim. Delikanlının acemiliğini hesap ederek, gel güreşelim seninle, dedim. Sırtı yere gelen oyunu kaybedecekti. O yenilirse ben onun altınını alacaktım, ben yenilirsem heybemdeki en değerli çiçek tohumunu ona verecektim.

Hiç düşünmeden, seninle dövüşmem, dedi. Dedi demesine ama, iblisin tekisin sen, namertsin, değmezsin gibi alçaltıcı sözler de etti sanki. Ondan bu sözleri duyduğumu söyleyemem tabiî, ne var ki duymuş kadar olmuştum. Sözcükler gözündeydi çünkü. İnsan aşağılanmaya dayanamıyor. Ah ne çok isterdim kafasını oracıkta boynundan ayırmayı! Deli olacaktım öfkeden. Sesimi iyice alçalttım, duyabilmek için bana doğru eğilsin diye. Dişlerimin arasından tane tane konuştum. Hırlayarak... Havayla buluşunca yanıyordu sözcüklerim. Önce çirkinliğine sövdüm onun, uzun uzun ucubeliğini tarif ettim; bir insanı hele ki benim gibi erkekçe meydan okuyan yaşlı bir adamı hor görmenin altında yatan ham kötülüğün onu nasıl da lanetlediğini falan söyledim. Ancak karanlık güçlerden esinlenen biri böyle görünebilirdi. Şimdi anlıyorum, dedim, ananın senden öbür gözü neden esirgediğini! Göğsümü şişirerek, güreşmeye niçin mecbur olduğunu bir bir saydım. Verdiğim gözdağı ta uzak yurtlara uzanıyordu. Altınlarını gönül rızasıyla elime sayması için neler söyledim neler. Benle güreşmezse asla peşlerini bırakmayacaktım, sözgelimi. Zaten kaybolmuşlar, iyice uzaklara

kovalayacaktım onları. Bir tek çekirgelerin yaşadığı çıplak bozkırlarda bir başına çıldıracak, hele çöle düşünce önce atını yiyecekti açlıktan. Yaşama arzusu ağır basınca, görecekti o zaman, kimmiş iblis, kimmiş namert, nasıl kalleşlik yaparmış bir oğul? Hem o kim oluyordu da daha sınanmadan dünyada, bakışıyla beni küçümsüyordu? Onu asla unutmayacaktım artık. Gölge gibi sessizce ardından gelecek, ne zaman, nerde karşısına çıkacağımı bilemeyecekti. Ne zaman bir ot hışırtısı ya da bir dal çatırtısı duysa, korkudan yüreği yarılacaktı. En fenası, rüyalarına girecek, uykularından edecektim onu. Öyle ki kimseye bağlanmadığı kadar bağlanacaktı bana. Ne de olsa yaşım gelmişti, bilirdim düşmanın her geçen gün nasıl devleştiğini. Söyle, diye haykırdım tekrar, beni her yere götürmeye dayanabilecek miydi? Bir sabah uyandığında sıska babasını yanında bulamayacaktı. Parça parça başka yerlere gömecektim ölüsünü, hangi mezarda ağlayacağına şaşıracaktı. Ruhu duymadan atını da alacaktım elinden, nesi var nesi yok her şeyini... Yalnızlığın en koygun halini benimle tadıp bana bile sığınamayacaktı. Sonra, o benim peşime düşecekti. Öç duygusu ruhunu pul pul soyarken, katlimi hayal ederek ömrünü harcayacak ama bulamayacaktı beni.

Gözü irileşmişti delikanlının. Korkusu kıvama gelmişti. Sözün sonunda, gürleyerek dedim ki, ben bir uğruyum unutma, dilediğimde görünür dilediğimde gözden kaybolurum ve yemin ediyorum sana bir daha asla beni göremeyeceksin!

Daha sözümü bitirmeye kalmadan, korkunç bir bağırışla yay gibi gerilerek üstüme atıldı. Kaburgalarımın içeri göçtüğünü sandım. Boyu omzuma yetişememesine karşın kemikli kollarıyla gövdemi sıkıp beni havaya kaldırdı. Fosforlu böcekler uçuyordu gözümün içinde. Ele gelen bir yanı yoktu ki etini kemiğinden ayırabileyim. Havada çırpınınca ağırlığıma dayanamayıp tökezledi. Alt alta üst üste bir süre yuvarlandık. At ürkerek şahlandı. Her yan toz! Babası telaşla çevremizde dönüp duruyordu. Durmadan bağırıyor, bağırdıkça boğuyordum kendimi. Bir çırpınışta kollarımdan kurtuldu. Beni iyi görmek için yüzünü durmadan sağa çeviriyor, boynunu korumasız bırakıyordu. Hemen bir kurnazlık düşünüp bir hamlede sağ tarafından kavradım ensesini, o da çevik bir hareketle benimkini yakaladı. Mengenemsi parmaklarıyla boyun kökümü sıkınca dayanılmaz bir ağrı hissettim. Ben taş dolu bir çuvaldım. O ise topukları yere değmeden ustaca sekiyor, olağanüstü esnekliğiyle beni hareketsiz bırakıyordu. Baştan ayağa deliliğe tutulmuştu sanki. Çok yakından gördüm

gözünü. Sisli, kömür rengi bakışından çıkan güçlü bir ışın, içimden geçip kavaklığı boydan boya deliyordu. Tam anlamıyla sanrıya tutulmuş, güdüleriyle güreşiyordu. Bu acı gücün tükenebileceğini düşünerek, dayan, dedim kendime, dayan! Nasıl olsa birazdan hamurlaşıp yığılacak. Bildiğim türlü oyunlarla, kimi alttan dalarak, kimi paçalarına abanarak elimden geldiğince direndim. Saatlerce durmadan güreştik. Hava kararmaya başlamış, akşam öten böcekler kavaklığı çığlığa boğmuştu. Elbette boş durmuyordu babası, fırsat buldukça gelip yüzümü tırmalıyor, odunla sırtıma vuruyor, oğlanın sert çıkışıyla hemen öteye kaçılıyordu. Her yanım ter, üstüm başım lime lime. Birbirimizin saçlarını yolduk, arsızca dişledik birbirimizi. Karanlık basınca el yordamıyla buluşup hiç ayrılmamacasına kenetlendik. Sonunda bir koluyla koltukaltımdan omzumu sarıp öbür koluyla beni boyunduruğa aldı; belim sızım sızım, kırıldı kırılacak. Ondan kurtulmak için onu çapraza alıp itmeye kalkıştım, gel gör ki bacağını bacağıma dolayınca, yılanın azar azar yuttuğu fareden daha kötü kıstırıldım. İki insan ancak sevişirken böylesi yakın olur birbirine. Teri terime karışıp ağzı ağzıma değdikçe ve onun tükürüğünü yuttukça, ona duyduğum kızgınlığın yerini hoyrat bir dostluk duygusu aldı. Delikanlının benliği olduğu gibi üstüme yapıştı. Başından beri çiçekçi olduğuma inandırabilseydim kucaklayıp alnından öpecektim onu. İşte o zaman düştüm; belki de kendime, çiçekçiliğime yenildim. Oğlansa soluk soluğa ilerleyip en yakın kavağın dibine çöktü. Giysileri paramparçaydı. Kollarındaki kan sızıntısı ay ışığında pırıldıyordu. Yere serildiğimde dolunayı fark ettim. Ne muhteşem bir görünümdü, nasıl da iyileştirici. Derin bir uykuya dalmadan son kez başımı kaldırıp delikanlıya baktım. Küçük de olsa utkulu bir anlatım bulamadım yüzünde. Dolunayı göremiyordu.

Ertesi sabah, uykumun en tatlı yerinde, göğsüme ağır bir şey düştü. İrkilerek uyandım. Heybem kucağımdaydı, ağzı hiç açılmamış. Delikanlı, başımda dikilmiş, sevgisizce beni süzüyordu. Kirpiklerimi kırpıştırdım. Epey geride duran baba ile atın görüntüsü sabah buğusu içinde titriyordu. Yerden destek alıp kalkmaya çalışırken kemiklerimden kütür kütür sesler geldi. Delikanlı elini uzatıp uzatmamakta tereddüt edince ılık bir şey aktı içime. İyi duygular nedense tütün gibi keyif veriyor. Henüz kendime gelememiştim. Üstüm başım perişandı. Kaybedecek bir şeyim kalmadığından daha iyi görünmek için pek bir çaba harcamadım.

Delikanlının, yorgunluğunu ele vermemek için zoraki kasıldığı o kadar belliydi ki şakağındaki damarın seğirmesini seçebiliyordum. Küstahça baştan ayağa süzdü beni. İnsan bir gözüyle nasıl öyle tam, öyle okunaklı bakar, bilmiyorum. Bir süre sessizce bakıştık, sanırım bir şeyler söylememi bekliyordu. Baktı ki benden çıt yok, ilk önce o konuştu. Ona borcum olduğunu söylediğinde epey şaşırdım. Ben uyurken pekâlâ sessizce uzaklaşabilecekken yenilgimi özellikle anımsatmak için sabırla uyanmamı beklemişti. Heybemden en az ilgi gören, sıradan bir çiçek tohumu çıkardım; bir kese dolusu açık sarı dağ çiçeği... Başına arılar üşüştüğü için kimsenin almak istemediği gösterişsiz bir çiçek. Keseyi uzatıp alelade bir tavırla, al bakalım evlat, sözümü tutuyorum, şimdi ödeştik, dedim. Keseyi alıp çocuksu bir merakla, nasıl bir çiçek bu, diye sordu. Bu kez gücümün yettiğince anlattım:

Bu öyle bir çiçek öyle bir çiçek ki oğlum, gören herkesi uyuşturup olduğu yerde dondurur, diye başladım. Doyulmaz güzellikte, eşsiz bir varlıktır. Yalnızca soylu, saygın insanlar ona sahip olabilirler. Ne kadar pahalı olduğunu tahmin edersin artık. Bahara doğru gölgeli bir yere yarım parmak derinliğinde küçük bir kanal açıp tohumları serpiştir, on altı gün sonra çiçeğin dalı boy verir, çok geçmeden yumurtayı andıran bir tüp oluşmaya başlar, bu tüp çiçeğin saydam zarfıdır; tüp ikiye yarılınca elips biçimli buruşuk taçlar belirecek, kırmızı taçlar, kırmızının içinde mor, morun içinde sarı... Taç yaprakları çifter çifter birbirine dönük, sekizgeni andıran bir dizilişte şaşılası bir simetriyle çevrelenir. Ortadaki kırbaçsı eşeylerin arasına yakından bakarsan çiçeğin ana dalına sokulan derin bir delik göreceksin, o delikten birkaç tane daha tüp yetişecek. Sözün özü çiçek içinde çiçek veriyorum sana. Adını sorma, çünkü dilim ona bir ad vermekten yoksun. Gücün yeterse ona bir ad verir, yeryüzündeki bütün çiçek içinde çiçeklerin asıl sahibi olursun.

Böyle diye diye ümitsizce heveslendirmek istemiştim onu. Herhalde başardım da. Keseyi özenle kuşağına soktu, kumarçiçeğinden başka bir şey düşünemez bir halde uzaklaştı yanımdan.

Bir kese tohumun ötesinde her şeyimi yitirmiş olduğumu anlamam uzun sürmedi. Gözbağcılığımı, hilekârlığımı, kurnazlığımı, oyunculuğumu, neyim var neyim yok bütün bir mizacımı tek gözlü delikanlıya teslim etmiştim. Birkaç gün boyunca, oradan oraya savrulan tüycüklerle kaplı bir tohum gibi kavaklığın içinde beni dölleyecek bir düşünce aradım. Tümüyle

unutmuştum çiçekçiliğimi, yerine koyacak başka bir şey bulamadım. Sonra anladım ki, altını aramaktan başka çarem yoktu. Gerisingeri baba ile oğulu ilk gördüğüm dereye döndüm. Sular iyice yükselmiş, derenin derinliklerinde suyun büyütecine tutulu nilüferler çürümeye başlamıştı. Ayaza, balçığa, göğü çamurlu damlacıklara dönüştüren yağmura karşın, baba ile oğulun izlerini kaybetmemek için hemen yola koyuldum. Nereden geldilerse oraya, kayıp nehrin kıyısına gidiyordum. Sürekli bir nehir çağıltısı duyuyordum; kimi arsız bir kahkahayı, kimi bir ağlayışı andıran, çıldırtıcı bir ses... Sanki durmadan yatağını değiştiren saklı bir nehrin peşindeydim. Ona hep çok yakın olsam da nerede olduğunu bulamıyordum. Sözgelimi, sesi küçük bir koruluğun ardından yükseliyor, ama koruluğu aşınca ses uzakta bir yere düşüyordu. Yankılar sürekli yanıltıyordu beni. Yön duygumu, doğaya karşı yetkinliğimi, onca yıllık deneyimimi hızla yitirmiştim. Baba ile oğulun, bu burgaçlı yollarda, yaşlı bir atın yavaşlığıyla yol alırken neler çektiğini düşününce, tek başınalığım iyice ürküttü beni. Bırak mihmandarı, bir oğul, bir at için neler vermezdim.

Onu tanıdım tanıyalı uykularım korkunçlaştı. Delikanlıyla güreşirken, nasıl ki tükürüğünü yutmuş, terini tatmışsam, nasıl ki nabzı içimde atmışsa, sahip olduğu bütün illetlerini de kapmıştım. O günden beri hep aynı düşü görüyorum geceleri. Boğucu bir orman. Koyu renklerden kalın bir haleyle çevrili, kapkaranlık. Her gece bulgur büyüklüğünde doluya tutuluyorum. Gölgeler soğuk elleriyle üstüme abanıyor. Ben yürüdükçe toprak altımdan kayıyor. Belki aynı ağacı yüzüncü kez görüyorum. Her keresinde ağlamaklıyım. Kabuk, yaprak, yuvasından itilmiş yavru kuşlar yiyorum düşümde. Açlık uykumda alçaltıyor beni. Ne zaman yeni bir yol denesem hep aynı yere çıkıyorum. Orman değil, uzayda sürüklenen soğuk bir yıldız. Dünyadan öyle uzak ya da ne bileyim, yerkabuğunun kör bir noktasında, ağaçlarla kapatılmış dev bir çıkmaz.

Şehre döndüğümde eskisi gibi sağlıklı değildim artık. Dişlerim dökülmüş, damak kemiğim yamulmaya başlamıştı. Her yanımdan et benleri fırlamış, ellerim çillenmişti. Çocuklar beni dilenci sanıp insafsızca taşa tuttular, kadınlar korkuyla çığlık çığlığa evlerine kaçıştılar. İhtiyar, kambur bir adam değildi gördükleri, basbayağı ölemeyen biriydi. Ayakta çürüyen bir uğru. Burada kimse hikâyeme aldırmadı. Öyle ya, kafayı üşütmüş bunağın tekini kim dikkate alır? Oysa, hiçbir olağanüstü yanı yok hikâyemin. Herkesin karşısına çıkabilecek bir uğruyla, tek gözlü bir

delikanlının arasında geçenlerden ibaret. İnandıramıyorum. Kimseyi yenilgime inandıramıyorum. Ölemiyorum kahrımdan.

dokuz

Unutulmaz bir kıştı. Soğuk rüzgâr kalın giysilerin ilmeklerinden sinsice sokulup ciğerini deliyordu insanın. Şeytanî güzellikte bembeyaz bir kâbus görüyordu gökyüzü. Güzellik, felaket denli ihtişamlıydı. Kar... Altıgenin sonsuzluğuydu. Adamkadın, Yâşur ve Sağgöz kaymaktaşını andıran yumuşak bir düzlükte donmak üzereydiler. Sis perdesinin arkasında kalan sıradağlar, kımıltısız hayaletlere benziyordu. Ağaçlar çizgisini yitirmişti artık. Sağgöz'ün kulakları, parmakları, burnu, tehlikeye açık bütün uzantıları, hızla metalleşiyor; en çok çeliğe kesen tırnakları yakıyordu canını. Çatlak dudakları patladı patlayacak. Suratı yara dolu. Kar taneleri durmadan yüzüne saldırıyordu. Gözünü iyice kısıp ipince bir aralıktan bakabiliyordu önüne. Varlığı tümüyle ödem. Milyon tane pula ayrışan göğe baktıkça, güzellik ile felaketin iç içe geçtiği şehvetli bir ayinin tam ortasında bu doyumsuz görüntüyle örtünmek geçiyordu aklından. Uyumak istemiyordu, yok! Uyursa yüreği donar, buzlanırdı aklı. Çabucak unuturdu yaşadığını. Elbette hiç önemi yoktu unutmanın, ama en çok anımsayamama korkusu ayık tutuyordu onu. Yoksa uyurdu, uyumakta ne var! Uyurdu da kurtulurdu uyuma korkusundan.

Onun içinden bakınca, sağgözünden yani, ölüm korkusunun soğuk atlasıydı kış. Bir Sağgöz vardı, bir de öldüresiye kar... Ötesi yok. Öbürleri de donacaktı oysa. Yâşur'un zayıf bacakları titrek, Adamkadın iki büklümdü. Yine de kar, ille de Sağgöz'ün ölümlülüğüydü. Son anlarını ötekilerinkinden daha dokunaklı kılabilmenin en kestirme yolu, doğanın ürkünçlüğüne bir başına kapılmayı göze almaktı. Cesarete de gerek yoktu üstelik. Sadece ayakta durmaya çalışmak, kışa kafa tutmanın ta kendisiydi. Öte yandan, yarık dudaklarına ne zaman bir kar tanesi değse asit tadında bir arzuyla hiçliğe uzanıyordu. Ayakları hissetmemek, gittikçe ağırlaşan giysilerin ıslaklığı, etin taşlaşarak çürüyedurması ne derin bir hazdı; müziksiz bir uğultunun içinde, iç içe geçen kemiklerle tortop yuvarlanmak böyle, yuvarlandıkça damarlarında ilerleyen kızışmayı, yaşama içkin abartılı bir sevginin işareti saymak ve sevginin her türünü çökkün bir

dilencinin yakarısı denli bayağılaştırmayı bırakıp kar soğuğuna ağırbaşlılıkla boyun eğmek... Nasıl olsa bu kez güreşemeyeceğine, bu beyaz üşüşmeyi durduramayacağına göre ya çatlayana dek soğumalı ya da şu akağan kâbusun bir parçası olup düşmeliydi.

taneyim.
başka tanelerle kümeli
ceviz iriliğinde büyüyen.
tam göbeğimde feci bir düşme korkusu,
tüy ağırlığında döne döne geliyorum sana
–inan bana olabileceğim en doygun halimdeyim.

ben, zamanı kara çözüştüren ulu iradenin saniyesi...
gökteki soğuk sarayımdan ayrılmazdan önce çok daha hafiftim
buzun kesin yasasıyla
göz kamaştırıcı güzellikte bir çiçeğe kesilinceye
buharın biçimsiz salınışı, karın en saf evresiydim.

o zamanlar rüzgâr, rüzgârdı
huyunu iyi bilmediğim uzak bir akraba
buhar, buhardı,
suyla yoğrulan uzun bir ömrün zamansızlığı.
çiy noktasına ulaşırken, ne buhardım ne su ne de yıldırım
bundan böyle hepsiyim.
geçmişin, şimdinin ve geleceğin uzantılarıyla
yeryüzüne düştükçe
seni üşüten bir ergin taneyim.

şimdi istem dışı bir savruluşun kusursuz bir zerresi olarak
buzlu bir sitem getiriyorum sana,
duyup duyabileceğin en keskin sözü.
içinde ne babanın adı geçiyor
ne de kadından bozma şu adamın...

Yâşur kulaklarını dikmiş sabırsızlıkla beni bekliyor

sözüm söz
hiç ağrı çektirmeden, kavlamış derisinden
kıl kıl dökeceğim çilesini.

Adamkadın'sa biraz olsun merhamet göremeyecek.
onun tutkusu, içine çekilen herkesi kavuran kösnül bir iklim
yeryüzündeki mevsimlerin tümünü dışlayan,
salt Adamkadın'a özgü, cehennemi...

işte oradan çekip sonu gelmez ürpertilere salacağım onu.
yeminlerini, aşkın iradesini, çelik sertliğindeki inadını
mecbur bırakacak.
kımıltısız yontuların kristal hüznünü taşıyacak yüzü.
bundan böyle duygusunu kimseye bulaştıramayacak...

sana gelince Sağgöz, don e mi!

Terlememeliydi. Terlerse donardı. Bahara dek değişmeyen bir hüzün buzlanırdı yüzünde. Dallardaki kar öbekleri ensesinden içeri düştükçe, bıçak kesiği bir sızı sırtında uzamaya başladı. Sık ağaçların arasından yokuş aşağı sürükleniyor, sürüklendikçe hızla derinleşen kara gömülüyordu. Her şey yarımlaşmıştı şimdi. Adamkadın, çırpınan iki kol; Yâşur, uzun bir kuyruktu. Bir adım ötesi korku, az daha ilerisi bilinmezlikti. Bir yandan ağzına gelen safrayı tükürüp duruyor, bir yandan kalan son kuru eti çiğniyordu. Çiğnemek yoruyordu da. Açlık korkusundan lokmasını bir türlü yutamıyordu. Yutmaması gerek, yutarsa karnındaki dirimin zonklamasını duyamazdı.

Adamkadın hâlâ sessizdi. Kendi dilinde yeniden yaratmıştı suskunluğu. Uzak bir yurdun diliyle, gözü olan her canlıyı, uzayda savrulan bir göktaşının sonu gelmez tekliğine itiyordu. Biricikliğin ötesinde biricikliği alabildiğine hiçleştiren domuzuna bir yoksayıcılıktı onunki. Ondan başka kimsenin bilmediği bu dil, Adamkadın'ın yeryüzüyle kurduğu ortaklığı kesinkes sona erdirip şu belirsiz yolculuğu bir hikâye, damıtık bir öykü ya da bir söylence olmaktan alıkoymakla kalmayıp anlatıyı ya eksikli ya da fazlasıyla abartılı kılıyordu. Sağgöz ise hem çiğniyor hem de sayıklıyordu. Yine o kendini başkasına bölen garip seslenişle olan bitene yukarıdan bakıyordu. Tek kişilikti serüveni. Adamkadın'ın suskunluk orucu yüzünden dokunaklılığı yeterince işlenmemiş bölük pörçük kesitler sayıklıyordu mecburen. Gitgide uyuşuyordu betimi. Bir türlü noktasını bulamadığı cümleciklerle sürekli geveliyor, geveliyordu. Bütün görüntüler kuşku uyandırıyor; yer ile zaman, toprak ile gök arasında sürekli yer değiştiren gerçeklik, Sağgöz'ün benliğini odalara ayırıyordu.

Adamkadın'a gelince, geçirdiği onca dönüşüme karşın hâlâ bütün, hâlâ tamdı. Sahi nasıl belirmişti dili? Bir iç doğumla, ansızın mı? Belleğinin sol kuytusunda, nemsizlikten kuruyakalmış cansız bir kozayı yavaş yavaş dirilterek bulmuştu onu. Bu dil hortlamış bir kelebek şaşkınlığında devinen, minik pullarla bezeli hayalî bir alfabeden doğmuştu. Daha yola koyulmadan sesi pürüzlenmeye başlamıştı bile. Çok geçmeden beyaz, ışığı emen bir tınıya kavuşmuş; keçiyollarından tepelere, tepelerden kurumuş dere yataklarına vardıkça bu tınlama yavaşça koyulaşmıştı. Belki de damağı kalınlaştığı, dili şiştiği içindi. Konuştukça evrimleşiyor, evrimleştikçe başka bir evrenden konuşuyordu. Sağgöz, kadın başından çıkan bu erkeksi sese hiçbir zaman alışamadı. Adamkadın ne zaman konuşsa hep aynı

yadırgamayla bir adım geri kaçılıyordu. Annesinin büklümlü saçlarını, göğsünün elifindeki üç noktalı beni, kulaklarından sarkan altın küpeleri hiç unutmadığından olsa gerek, Adamkadın'ın yüzüne bakışımsız bir kavis veren korkunç sesi kabullenememişti. Ne ki yüzü silinmişti kadının. Amacı bilinmeyen bir belalı yolculuk uğruna gövdesini feda edip üst üste matruşkalar gibi yurdunu içine koyup her sözcüğü bir tokmak vuruşunu andıran tuhaf diline dönmeyi yeğlemişti. Ya Sağgöz? Babasının Mirigrelcesiyle iyice küçülmüştü artık. Toz kadar.

Şimdi bu Sağgöz, bir adamla ölesiye dövüşmüş müydü, dövüşmemiş miydi? Ona bir avuç çiçek tohumu sunan bir adam, içinde taşlaşan hıncı yerinden oynatmış mıydı, oynatmamış mıydı? Birdenbire erginleşmiş miydi, başka bir gövdeye mi girmişti yoksa? Bir tane miydi hâlâ, çoktan erimiş miydi? Hırsızı yere serişinin, babasının kanıyla ışıyan altınları koruyuşunun, annesini parçalara bölecek bir zalimin elinden kurtarışının hiç mi değeri yoktu? Nasıl oluyordu da Adamkadın, kavaklığın orada karşılarına kimse çıkmamış gibi, tatsız da olsa yeni bir deneyimle arınmak varken, en küçük bir değişim göstermeden yoluna devam edebiliyordu? Sağgöz sayıklamaya başlamıştı yine. Bu kez hırsından kıpkırmızı.

Anne misin nesin, hadi öv beni! Nedenini bilmesem de bağışla! Niçin adımı bilmiyorum hâlâ? Hiç olmazsa adımı söyle! Beni doğurduğunu kanıtla!

Sağgöz çılgınca söylenirken, dallardaki düştü düşecek buzdan sarkıtlar binle çarpıp tedirginliğini, bin değişik yansımaya bölüyordu. Yâşur'un gözleri küçücüktü. Sıcak soluğu soğukla buluşur buluşmaz katılaşarak bir süre asılı kalıyordu havada. Yâşur'la büyümüştü, Sağgöz. Bir bakıma kardeşiydi. Ama hep aynı asırlık bakışını yakalamıştı onun. Hep ümitsiz, sık kirpikleriyle hep öleceği yeri işaret edercesine, sağrısında büyüyen kenelerin ağırlığıyla hep ezik. Adamkadın'ın höhlemelerine, böğürtülü buyruklarına karşın hep sakin. Ama sonunda devrildi işte. Bütünüyle karların içine gömüldü. Pöstekilere sarılı yükler, bohçalar, çuvallar dört bir yana saçıldı. Adamkadın telaşla Yâşur'un çevresinde dolanarak söylenmeye başladı. Belli ki lanet okuyordu ata. Hoooo tam sırasıydı ölmenin!

senin küçüklüğünü anımsarım Yâşur.
çocukların diken ve taş yağmuru dehşetli oyunlarından kaçıp
çayırlara doğru koşar, koşar
daha uzağa gitmeyi bir türlü göze alamaz
seni evcilliğe çağıran bu dünyaya geri dönerdin.

daima dönerdin Yâşur.
boyunduruğu sever yükünü hafife alırdın.
sabrın insanların birlikte yaşarkenki sabrı gibiydi
gelecekte bir gün, çivileneceği haçı sırtında taşıyacak
zeytin gözlü bir adamın üzgün başını andırırdı başın.

sen daha bir tayken ben bir su damlasıydım,
henüz yeryüzünde zamanını doldurmamış bir çiy.

o zamanlar
terli sırtın büyücek bir böceğin kabuğu denli zifirî, parlaktı.
karanlıktan alırdın güzelliğini,
soğuk kış gecelerinde seni görünmez kılan
tılsımlı bir yanlışlığın vardı.

sanki ilahîydin, sanki başka bir dünyaya,
hiç olmamış bir yere gidip
günün ilk ışıklarıyla tekrar belirendin.
gece adlı bir ülkeye giderdin hep
gece adlı bir gezegene belki.

şimdi çamur rengisin, bacakların ne sıska!
yoluk yelelerin tel tel ıslak, karnın davul gibi şiş,
sağrında irine kesmiş derin yaralar...

soluk al, al hadi, ciğerinde ılıt buzlu sözlerimi.
çok uzak bir yerden döne döne geliyorum sana,
başka tanelerle kümelenerek
ve bulutun bildik bütün ömürleri aşan yaşıyla.

söyle bana! topu topu kaç kişi var tanıdık
şu adamsı kadından,
bu yas tutmayı bilmeyen cahil delikanlıdan başka?

onlarsız öl Yâşur

bırak bu kez senin ölümün üstüne kafa yorsunlar azıcık.
tane tane yeryüzüne eğilen kışın ortasında
senin kimselere ilenmeyen soylu ölümünle
umarsızlığın soğuk denizinde
kalsınlar yapayalnız.

sensizliğin ne değersiz bir an olduğunu
ve gençliğinden beri her horlanmaya
bu güzelim ölüm uğruna boyun eğdiğini anlasınlar.
üstlen onların acılarını, yaralarınla şifa bulsunlar.

sen ki
neşeli kişnemelerle, nal sesleriyle çoğalan bir sevinç,
sorgusuz bir dosttun.
yazılacak en güzel hayvanlar kitabının ilk sayfası.
söz veriyorum, kurtlanmadan çürüyeceksin burada
bir taş sessizliğinde bekleyecek kemiklerin.
ağrı çeken herkesin özlediği fildişi bir uyku olacaksın.
taneyim Yâşur, bin tane
en az senin kadar eşsiz, senin kadar çoğul

erimek nedir bilirim, dönüşmek, oluşmak, biçim biçim değişip
her keresinde soyunuk kalmak...
sen de öylesin.

kürküne karşın insanı baştan ayağa çırılçıplak hissettiren
gövden,
karların içinde dokunaklı bir biçimde uzanırken
ve derini geren kaburgaların
bir dokunuşta dışarı fırlayacakmışçasına belirirken,

bu görüntünün bir vicdanı yumuşatma olasılığını
unutma sakın.

unutma Yâşur, bundan sonrası akağan bir körlük de olsa
ben hep yanındayım.
hissediyor musun tam başına düştüm,
alnındaki tarçın rengi akıtmadayım şimdi.

sıcaksın
öldürücü sıcaklığın
ağzından koyu sarı köpükler boşalıyor
nasıl da güzelsin, kanlı gözlerindeki dehşet ne de hakiki.
gel Yâşur, sev beni.

son kez bir cümle kur benim için
bir at kedere dönüşebilir mi,
söyle hadi.

Adamkadın, Yâşur yere devrildiğinde onun ölümünü çoktan kanıksamış olacak ki insanın içini kaldıran çiğ bir soğukkanlılıkla çevreye saçılan eşyayı bir araya toplamakla meşguldü. İnsan değil taş! Azıcık seyret, bir dirim hayatla vedalaşırken nasıl titriyor, nasıl da köpükler çıkararak içindeki aksak tartımı düzeltmeye uğraşıyor? Biraz bekle... Tam tersine hiç durmuyordu. Soluk soluğa, karlara gömülü yükleri çıkarıp üst üste yığıyordu.

Yâşur ölüyordu, bir yaprağın çıt diye kırılıp dalından sessizce düşüşü gibi. Ağır ağır kapandı gözleri. Sağgöz uzanıp atın başını okşadı. Sıcacıktı.

Derken Adamkadın bıçağını çıkardı.

Yine dudakları kenetli, elleri hiç titremedi. Bıçağı Yâşur'un sağrısına saplayıp tereddüt etmeksizin bütün gücüyle aşağı çekti. Büyük bir yarılıştı. İçi içe burgaçlanan organların hâlâ titrediği görülebiliyordu. Kar hızla kana boyandı. Bakmamalıydı bu hunharlığa, hiç olmazsa gözünü kırpıştırmalıydı insan. Yine de Sağgöz kendini alamıyordu. Yâşur'un kesik gövdesinden yayılan bayıltıcı ılıklık yüzüne vurunca şaşkınlıkla karışık değişik bir duygu doğuyordu içine. Esrime haz veriyordu. Her şeyi unutmak üzereydi. Görüntüler buğulanıp yavaş yavaş çözülürken, karla taçlanan ağaçlar ipince çizgilere, çevredeki beyaz tepeler düzlüklere dönüşüyordu. Yeryüzü alabildiğine yalındı.

Adamkadın kolunu kavradı Sağgöz'ün; sımsıkı bir el, karşı koyulmaz ölçüde buyurgan. Baktı ki, Adamkadın'ın yüzünde kan sıçrayışı, bakışları çelik denli bükülmez. Ama duygu dolu, tuhaf. Onu Yâşur'a doğru itiyordu, Yâşur'un karnına, Yâşur'un içine... Kuklalar nasıl kemiksizse Sağgöz de öyle. Sıcacık bir yarığın içine uzanıyordu. Kan gözünü yaktı, açamadı. An mühürlendi. Yâşur'un eti sırtını ısıtıyordu. Kaslar kollarını sarıyor, kan doluyordu ağzına; midesi bulanıyor, böğürtüyle kusuyordu hepsini. Yutmaya kıyamadığı lokmaları çenesinden boynuna süzülüyordu. Hışırtılar duyuyordu. Adamkadın ıslak kabanını çıkarıyor olsa gerek. Az sonra Adamkadın yanına uzandı. Göğüs göğüseydiler, ağız ağıza. Adamkadın'ın soluğu açlıktan bayat bayat kokuyordu. Bir böğürtü daha. Şişşşt, dedi Adamkadın, şişşşşşt... Uyuştururcasına. İnce kollarıyla sımsıkı sardı Sağgöz'ü. Sırtı dışarıda kalmıştı ama. Yarısı donacaktı böyle giderse, öbür yarısı eriyip oğlunun içine karışacaktı. Sağgöz, kendini iyice geriye itip annesini üstüne çekmeye çalıştı. Birlikte derin bir yaraya gömüldüler. Koca

bir yüreğin son birkaç atışını duyumsayarak Yâşur'a göre biçimleniyorlardı. İçine girdiklerinin farkında mıydı Yâşur, bunu bilmekten mutlu muydu? Sağgöz ölesiye yorgundu. Bir kar tanesi denli ağır. Acaba kimin kucağındaydı şimdi, Yâşur'un mu, yoksa annesinin mi?

uyku, karanlık denizi hayatın.
bir var bir yok hızında, hem kısa, hem de fazlasıyla derin.
hadi uyan Sağgöz, zamanı geldi
üşü ve hisset.

sen uyurken Yâşur çoktan katılaştı,
kar kokusu kana çözüştü bile.
tepelerin ardına dek tümüyle Yâşur kokuyor buralar.

içine girdiğin gövde
hayvanların ruhunu kışkırtıyor,
ve ruhlar çoğu zaman vahşice de olsa
yalnızca yeryüzünde bulabiliyor hayatı.
ötesi, tutkuya sıvalı sonsuz bir boşluk.
uyan Sağgöz, çevren korkunç hırıltılarla sarılı.

ne beterdir açlık çekmek, ne kışkırtıcı!

bir değil, üç değil, kalabalık bir sürü!
at leşinden gelen iki nabız onları huzursuz ediyor
kaldı ki kim ürkmez iki kalpli ölüden?
durma hadi, hepsi sizi bekliyor.

Adamkadın silkinerek uyandı bak,
kımıldamadan bir süre ortalığı dinliyor
her zamanki soğukkanlılığıyla kulağına sokulup
berrak bir sesle
ve inanmayacaksın ama bu kez bildiğin dilde,
uyan, dedi sana.
"uyan..."

sakince okşuyor seni

nasıl oluyor da
Adamkadın her keresinde bekletebiliyor zamanı?

nasıl oluyor da
her keresinde odaklandığı ana yatay bir koridor kazıyor
kimseye duyurmadan?

göğün girdabında salınan bir taneysem ben,
anın binde biri herhangi bir kesitinde
havada nasıl hareketsiz duruyorsam, o da aynı öyle.
onun yanında bütün ölümler çok uzun,
bütün soğumalar yavaş,
bütün uykular dipsiz.

bu yüzden kıl kadar merhameti hak etmiyor.

ha ısırdı ha ısıracak kocaman çeneler sokuluyor içeri!
bıçak nerde, bıçak?
uyansana be çocuk! dışarı at kendini!
Adamkadın dışarı çıkarken dehşetli bir bağırış koparıyor.
"hığğğöörhığaaaAAAA!"

dizlerinin üstünde yaylanarak sürünün üstüne yürüyor.
gözleri yalımlı, küçük elleri birer pençe,
iyice esneyen omur kemiği saldırı öncesi kamburu çiziyor
öne doğru uzayan başı, o çenesi, o elmacıkkemikleri,
toslamaya hazır o daracık alnıyla
kim önce gelirse boynundan kavramaya hazır.

şimdi bir kurt denli aç, gözü pek, saldırgan...

karşısında boz rengi vahşi bir sürü,
muhteşem kürkleriyle devasa hayvanlar.
nerde başlıyor bunların gözleri, hani nerde bitiyor?
tehditkâr bir biçimde başlarını uzatıp
keskin dişlerini gösteriyorlar.
bir hayvan böyle mi bakar avına,
hem tutkulu hem de kızgınlıkla?

seni görüyorum Sağgöz.
yine Adamkadın'ın gerisinde,
dizlerinin üstüne çökmüş,
başını omuzlarının arasına gömmüşsün.
Yâşur'un pıhtılaşmış kanıyla sıvalı yüzün.
olan biteni korkunç bir düş sanıp
bel bel sürüye bakıyorsun.
zihnin karmakarışık, yüzün anlatımsız.
öyle şaşkınsın ki korkamıyorsun bile.

belli belirsiz bir çember çiziyor sürü.
sivri dişlerle çepeçevre kuşatıldınız.

yapacak bir şey yok, yeter ki daha fazla uzamasın, diyeceksin,
biliyorum.
aynı Yâşur'unki gibi
bir ergin taneyle konuşurcasına olsun seninki de,
değil mi(?!)
bunca yaşamışlıktan sonra
sen hâlâ erişilmez hayaller peşinde,

gevele Sağgöz gevele!

oysa hiçbiri düş değil bunların, inan
olabildiğince temkinli, yavaş yavaş çizilen bir çemberin
tam göbeğindesin şimdi.
yanında bir at ölüsü, az ötede hırlayıp duran bir kadın...
yeter artık uyan!
sen hâlâ canlısın.

bir patlama!

art arda yankılar...
biz bin tanecik, hızla başka yöne savruluyoruz.
sonra bir kurşun vızıltısı!
canhıraş bir iykleme!

kalbi olan herkesin içini kanırtan, hayvansı bir ağlayış...

derin bir yara açılıyor
kesif barut kokusu sarıyor ortalığı.
çember darmadağın...
yaralı dişiyi arkalarında bırakarak dört bir yana kaçışıyorlar.
boz rengi kuyrukların savruluşu bir tek.
ağaçlardaki kar öbekleri yığın yığın dökülüyor.

uzakta bir adam...
karın dilini çözmüş, soğuğun yasalarını bilen biri.
tüfeğinde ince bir duman,
gözleri hiç görmediğin renkte.

uyan Sağgöz,

bir avcı sana bakıyor

on

Kar fırtınasında donmaktan son anda kurtulan birinin, ısınınca kalbi büyür, bütün gövdesi sıvılaşırmış... Bir gece, sıcacık bir odada uyandığında, insan değil, kalbinden başka yerini hissetmeyen akışkan bir şey olarak açtı gözünü. Kulağının dibinde ürpertici fısıldayışıyla aralıksız canına okuyan kar tanesi yok olmuştu. Bir süre sonra, yüzüne çarpan ılık havayı, içerdeki odun kokusunu ve onların sahiciliğini duyumsadığında gövdesine geri döndü. Yaşıyor olmak çok daha inandırıcıydı.

Çırılçıplaktı. Üstüne serili keçi kılı battaniyenin iğneli dokusu olmasa, tenini tamamen unutmuş olacaktı. Salt bir nabızdı; kıpırdadıkça çalkalanan büyücek bir kalp. Uyanır uyanmaz Yâşur'u düşünmeye başladı, sonra, annesinin hırlayarak kurt sürüsünün üstüne yürüyüşünü; ardından bir patlama ve kürklü başlığının altından yemyeşil bakan esmerce bir adam... Ötesi hiçlik. Zihninde berrak olan tek zaman dilimi, içine uyandığı o andı. Yatağın başucundaki sac sobanın kapağından sızan sönmeye yüz tutmuş ateşin kızıl ışığı, kerpiç duvarlara asılı kazmayı, boy boy bıçkıları, çekiçleri, testereleri belli belirsiz aydınlatıyordu. Bir işlikteydi. Çapraz çatkılı tavana çakılmış iri kancalardan bir ustanın elinden çıktığı belli, kubbeli ahşap kafesler sarkıyordu. Gerisi karanlık. Öyle bir karanlık ki odanın bir yarısı hudutsuz bir geceye açılıyordu. Zorlukla kaykılarak battaniyeyi üstünden attı. Yatağın içi ateşte islenmiş toprak tuğlalarla doluydu. Onu ısıtmak için birileri fazlasıyla uğraşmış olmalı. Ayağa kalkınca başı döndü. Saçma da olsa yere dökülüp hızla buharlaşacağı korkusuyla santim santim adımlarla işliğin içinde dolanmaya başladı. Yatağın ayak ucuna bakan pencere iç kepenklerle sıkıca kapatılmış, Adamkadın'ın özenle koruduğu yükler pencerenin hemen altındaki duvar dibine üst üste yığılmıştı. Karanlık bölgeye gitmekten korktuğu için, paytak adımlarla gerisingeri sobaya doğru yürüdü. Sobanın hemen yanındaki yüksek tezgâhın üstünde kurumaya bırakılmış giysilerini görünce, Yâşur'un kanıyla yıkanmış bu buruşuk paçavralardan bir an önce kurtulmak istedi. Kuşağından çıkan altın taşlar, altınlığı hiçe sayılarak tezgâha gelişigüzel bırakılmıştı. Bir de, neredeyse yağa kesmiş bir çanak yoğurt vardı tezgâhta. Yoğurdu dört parmağıyla

avuçlayarak bir çırpıda yuttu. Boğazından karnına yayılan serinlik duygusu, yolculuğu boyunca ruhunu zehirleyen çıldırtıcı kuşkulardan, mahvedici yalnızlıktan, aşağılık ürkeklikten onu bir çırpıda arındırdı. Midesi çalışmaya başlayınca üşüdü biraz; tokluğu ve lezzet hazzını cezalandıran, sanki gücünü suçluluk duygusundan alan hummalı bir titreyişti bu. Battaniyesini alıp sıkı sıkıya sarmaladı kendini. Paçavraya dönmüş giysilerini hiç düşünmeden sobaya atıp uzun bir süre yanmalarını seyretti. Alevlerin kızıl içinde mavi, mavi içinde sarı harelerini dikkatle incelerken, sobadan puflayan iplik külleri, o güne değin gördüğü iki ölünün, babası ile Yâşur'un, o iri ölü gövdelerine karşın aslında minik iplik külleri denli hafif, uçucu olduklarını düşündürdü ona ve içinde onların ölümüyle açılan boşluk birdenbire kapandı. Kısacası, doyunca ve ısınınca, zaman daha yüksüz, daha düzdü. Annesinin aynı anı birkaç ana bölen eylemlilik gücü, artık bir hüner değil, başlı başına bir yanılsamaydı onun için. İşte tam o sırada, sobadan gelen yanık kokusundan dolayı tatlı bir keyifle gevşemişken, keçi kılı battaniyenin gıdıklayıcı dokusundan mı yoksa çıplak kolu çıplak karnına değdiğinden mi ne, içinde cinsel bir arzu uyandı. Büyük olasılıkla, kıllanan apış arasını, büyüyen hayalarını ve organını, acı acı kokan koltuk altlarını daha yeni benimsediği, ayrıca bunca zamandır ilk kez çıplak gövdesiyle baş başa kaldığı için, başka bir hayalî görüntüye gerek duymadan, yalnızca kendi çıplağıyla yetinerek kendini okşamaya başladı. Ne alevin alev, ne de külün kül olduğu bu hayalî yangına dalmaya kalmadan, işliğin zifirî karanlığından gelen kesik bir iniltiyle her şey bozuldu; o an sobadan çıkan duman genzini yaktı.

Sobanın yanındaki odun yığının üstünde bulduğu uzunca bir çırayı tutuşturup işliğin karanlıkta kalan bölümüne doğru yürümeye koyuldu. Tezgâhın epey ilerisinde kalan bu bölüm uzunlamasına genişleyen, gerekli gereksiz eşyanın düzensizce istiflendiği bir ardiye olarak kullanılıyordu. Sobadan uzaklaştıkça, yüzüne vuran esintiden işliğin kapısına yaklaştığını anladı. Sürgülü kapı, dışarıdaki fırtına yüzünden sürekli sallanıyor, eşikten içeri üfürülen kar taneleri kapı girişinde azar azar birikiyordu. Sonunda, yan yana dizilmiş alçak sandıkların üstünde, bir yün yatağın içine gömülü bir biçimde buldu annesini. Ne diye kapının yanında yatmayı seçtiğini kavramak zor olmadı. Aklınca nöbet tutuyordu. Oysa, o rutubet kokan yatakta, ıslak giysiler içinde dizlerini karnına çekmiş hastalıklı bir uykuyu uyurken en küçük bir çıtırtıyı duyacak halde değildi. Delikanlı yavaşça annesinin yüzüne eğildi. Kadının dudakları kurşunîydi. Soğuk terler

dökerek titriyordu. Delikanlı hiç vakit kaybetmeden elindeki çırayı atıp annesini kucakladı. Kadın oğluna tutunamadı bile. Küçük kafası ölü bir sülün başı gibi aşağı sarktı. Delikanlı hemen onu kendi yatağına götürüp soymaya başladı. Kadın üstünde gezinen elleri tanımış olmalı inlemek dışında hiç direnmedi. Aksi gibi sarındığı battaniye sık sık kayıp yere düştüğü için delikanlı sürekli anadan doğma çıplak kalıyordu. Kadının saçları düğüm düğüm olmuştu. Çok aptalca olduğunu bilse de düzeltmekten kendini alamadı. Annesini soyduğunda, düşündüğünden çok daha acınacak halde, kaburgaların iyice belirdiği, karnı içine göçük, sıska bir varlıkla karşılaştı. Mora kesen memeleri tümüyle sönmüş, sanki uzamıştı. Karnı, kabaetleri, bacakları buz kesmişti. Delikanlı elleriyle hızla ovuşturarak onu ısıtmaya çalıştı. Ama o ısıttıkça başka yerler soğuyor; sanrıyla dolu karanlık bir düşün içine doğru hızla yutuluyordu kadın. Uzun bir süre bütün gücüyle ovaladı onu. Bir ara kadın canının yandığını söylercesine ağlayışı andıran bir ses çıkardı. "Dur" gibi, "bırak" gibi, "yeter" gibi bir şey... Delikanlı, ister istemez, kar fırtınasında kalbine yerleşen kar tanesinin şeytanî fısıltısını tekrar duymaya başladı. Onu dinlemedi. Annesini böyle çıplak, dal gibi görünce, öfkesinin şaşmaz hedefi Adamkadın, zaten çoktan yok olmuş, karların içinde donakalmıştı. Hem, bir "tane" gibi düşünmek için fazlasıyla ölüme yakın olmak gerekirdi. Olabildiğince nazik bir biçimde kadının üstüne uzandı. Derine indikçe dehlizlere ayrılan yoğun bir sessizlikle örtülü, yüz yüze, karın karınaydılar; annesinin bütün kemikleri etine batıyor, onun nabzını bağrında duyumsuyordu. Yerleşimdeki kümbetin baharatlı kokusu sinmişti kadının tenine. Evlerinden bir adım uzağa gitmemişler gibi, uzakların çamur, kan, is kokusunu defeden, salt yurda özgü bir kokuya batmıştı. Elinde olmadan boynuna küçük öpücükler kondurdu kadının. İstese de hareketsiz kalamıyor, hücre hücre genişliyordu. Kalbine yerleşen tane birdenbire eridi. O geceden sonra bir daha hiç kar sesi işitmedi. Bu kez, iki başlı bir yılanı andıran, içinden çıkılması güç bir sorusu da kalmamıştı. Hani, öyle mi, yoksa böyle mi, diye. Kollarının arasındaki alabildiğine yalın bir varlıktı şimdi. Onu yerkabuğundan bağışlayan küçücük bir anne.

Ne var ki, saf huzura kavuştuğu o gecenin sabahı, yatakta tek başına uyandı. Gözünü öyle bir çapak bağlamıştı ki açmaya çalıştıkça kirpikleri yolunuyordu. Her yanı sızlıyor, karnına sancılar giriyordu. Boğazının şişliğinden yutkunamıyordu bile. Ciğerleri olduğu gibi tıkandığından, soluk

aldıkça tiz bir ıslık çıkıyordu ağzından. Ateşler içinde yanıyordu. Geceyarısı, onca karanlığa karşın net bir biçimde seçebildiği nesneler, sabahleyin kargacık burgacık harflere dönüşmüştü. Puslu bir perdenin arkasından görebildiği kadarıyla yepyeni giysileriyle kaygısızca başında dikilen Adamkadın, sağlık fışkıran ışıldaklı gözlerle biçiyordu onu. Veda etmedi. Mirigyelce vedalaşmayı unutmuştu belki. Yüklerini sırtlandı, hiçbir şey söylemeden arkasını döndü, küçük adımlarla işlikten dışarı çıktı.

Demek, çok, çok zehirliydi; delikanlının içine akan kendi şefkati.

Haftalarca uyudu. Sırtında açılan yaraları patlatmak, göğsüne yakıcı ilaçlar sürmek ya da beslemek dışında, kimse ona dokunmadı. Pislikten uyuza yakalanmak bir yana, kaşınan yerlerini kaşıyamayacak denli dermansız, yatakta bir solucan gibi kıvıl kıvıl kıvranmaktan başka bir şey elinden gelmiyordu. Acı veren kaşıntılarla baş edemeyince uyuzun gittikçe daha derine işlediğini düşüne düşüne kendi kendine hiç dinmeyen bir kulak çınlaması yarattı. Kulağının helezonunda durmaksızın titreşen çıldırtıcı bir siren sesiydi işittiği. Hastayken, düşünceleri her zamankinden kesik, kısa, anlamsız söz tınazlarından öte, alnına hep aynı zamanlamada, hep aynı şiddette çarpan iri damlalara dönüşmüştü ve bu damlalar yüzünden, yatağı oyulan altınlı bir ırmağın ya da yol boyunca yıkandığı sazlıklı derelerin bulanık suları zihninde anbean saflaşıyordu. Kim bilir kaç kez bir ışık selinin içine düşmek için bildiği bütün tanrılara yalvardı. Kaşıntısız ve sessiz bir uyku uğruna sonsuz bir boşluğu yeğlese de bir türlü ölemedi. Zaman zaman güçlü bir el ensesinden kavrayıp şaşmaz bir dengeyle onu oturur durumda tutarak ağzına tıktığı lapaları yutmasını bekliyordu. Tutulan her yanı bir mengeneye sıkışmışçasına acıdığında, etinin sancısını duyabilecek kadar canlı olduğunu düşünerek buruk bir sevinç yaşıyordu. Bunca hastalığa karşın, duyularının körelmeyişi, yarım yamalak hikâyelerini bütünleme umudunu artırıyordu.

Anılarının tek tek muğlaklaştığı saf ve silik bir bellek olarak uyandığı gün, sağgözünü saymazsak, yaşadığı her şeyi tamı tamına anımsadığını söylemek epey zordu. Sırları, az bulunur bir madenin molekülleri gibi kılcallarında gezinirken, damarlarındaki bir zerre altından nasıl habersizse, ne bildiğini bilmeyerek uyanmış, böylece ruhunda bir türlü iyileşmeyen bir şey sonunda iyileşmeye başlamıştı.

İçeri dalan gün ışığı işliğin kirli yüzünü aydınlatıyordu. Ahşap çatkılar tahtakuruları yüzünden delik deşikti. Kirişlere asılı boş kuş kafesleri açık pencereden gelen soğuk esintiyle salıncaklanırken, tarihî bir hüzün duygusuyla yeryüzündeki bütün kuşların çoktandır öldüğüne dair bir umutsuzluk çökeldi içine. İşlikte uyandığı ilk gece kafeslerin bu kadar çok olduğunu fark etmemişti. Uzunca bir zaman, kafeslerin, içerideki kasveti dağıtan sallantısını izledi. Uzakta bir yerden belli belirsiz tıkırtılar geliyordu. Anlamsız sesler çıkararak gücü yettiğince seslendi. Gırtlağından çıkan yadırgatıcı sesi tanıyamadı. Dünyaya üfürülmüş yabancı bir varlığın, yeryüzüyle uyumsuz, çatallı iniltisini işitiyordu. Gövdesini ödünç almış bir yaratığın sesiydi bu. Havaya halka halka yayılan, bir sözcüğü doğru dürüst tamamlayamayan tuhaf bir böğürtü... Esnekliğini yitirmiş dudaklarını güçlükle büzerek var gücüyle kıvırdığı dilini dişlerine yasladı. Küçücük bir "r" sesi için boynunu kasıp bağırmaya çalıştı. Burrr-da-yım! Kimse onu duymadı. Tek sözcüklük gücü göğsünde patladı. Gözünden akan yaşlar kulağına doluyordu. Ağlamıyordu, hayır... Gövdesi ancak gözyaşı dökerek direnebiliyordu. İçine gömüldüğü pamuk yataktan kalkması dakikalar aldı. Berbat kokuyordu. Hareket ettikçe irili ufaklı haşarat çevresinde sıçrayıp son bir ışık çakımıyla pencereden sokulan tayfın içinde yok oldular. Üstünde bir tek don vardı. Anlayamadığı bir nedenle sızım sızım sızlayan kolları, bilekleri mosmordu. Morluklara dokunur dokunmaz damarları ağrıyordu. İşliğin kapısı ile yatağın ayakucundaki pencerenin yarattığı hava akımının tam ortasında bir süre kendini yokladı. Cılk yaralarla bezeli sırtını olağanüstü güzellikte bir ürperti yaladı. Damarlarındaki akışkanlığı, kaslarının iplik iplik gerilişini tümüyle duyumsayabiliyordu şimdi. Dışarıdaki aydınlık göz kamaştırıcıydı. Yavaşça dirilmeye başladı. İşliğin yan duvarlarına dizili sandıklara, odun yığınlarına, eski mobilyalara tutunarak kapıya doğru yürüdü. Tıkırtılar oradan geliyordu.

Avcı'yı görür görmez tanıdı. İşlik kapısının hemen yanında bir tabureye oturmuş hayranlık uyandırıcı büyük elleriyle incecik ahşap parmaklıklar yontuyordu. Bu elleri biliyordu. Uzantısı oldukları erkeğin tek efendisiydiler. Bir ağızdan çıkan düşünceyi, bir gözün anlamlı bakışını aşan; avuçlamaktan, yoğurmaktan bin kez ölüp bin kez daha dirilen, hünerli birer yaratıktılar. Bir tanesi bir dalı sımsıkı kavrarken, öbürü ezbere bir ustalıkla bıçkıyı sallıyordu. Sahibinden daha erişkindiler. Onca kanama, kırılma ve dolamadan sonra, en narin duyguları yıllar geçtikçe nasırlanan,

daha iri, daha kalın, daha acımasız birer adamdılar. Bu ellerin nasıl dokunduğunu biliyordu; kalçasındaki çıbanı nasıl patlattıklarını, sırtındaki yaraları şaşmaz bir kararlılıkla nasıl dağladıklarını, donunu giydirirken gösterdikleri çabukluğu; baharatlı yağlarla göğsünü ovan avuçların kendilerine özgü bir iradeyle kıvrılışlarını çok iyi tanıyordu. Eller durunca, ister istemez Avcı'nın yüzüne baktı. Üşüyeceksin, dedi adam. Yeşil gözleri afyonlu, sesi kılçıklıydı. Konuştukça havada yavrulayan heylicanlar çıkıyordu ağzından. Bu sesi de tanıyordu. Sesin hangi sözcükte vurgu kazanıp hangisinde titrediğini anımsadı birden. Sözgelimi "Dayan" demişti bir keresinde, sonra "Söyle" deyip uzun bir gece sabırla susmuştu. Kopuk kopuk görüntüler geldi gözünün önüne; örneğin, yatağının çevresinde dolanan iri bir gölge... Düşünürken kulağının arkasını kaşır, sıkıldığında bıçaklarını bilerdi. Hatta bir kahkahası vardı! Yorganı üstüne örterken şefkatle eğrilen kaşlarının, yüzünde yarattığı aptallığı bile biliyordu. Başında kürklü bir başlık olmasına karşın, onun kır saçlı olduğunu da... Kapıya tutunarak yavaşça dışarı çıktı. Islak otlar değdi ayaklarına. Avcı bıkkın bir anlatımla "İçeri gir evlat, üşüyeceksin" dedi. Birden ateşi yükseldi. Görüntüler dağılmaya başladı. Tam düşecekken çevik kollarıyla koltukaltlarından yakaladı Avcı. Avcı'nın sağ omzunda işliğe taşınırken, aynı biçimde kaç kez yatağına götürüldüğünü ve her keresinde işliğin tavanına bir kafes daha eklenmiş olduğunu fark etti. Acaba kaçıncı baygınlığıydı? Kaç kez üşümüştü böyle?

Kim bilir kaç zaman sonra gözünü açtığında önce kafesleri gördü. İşliğin tavanı boydan boya büyüklü küçüklü kubbeli kafeslerle donatılmıştı. Ağaçlardan uçuşan tüylü tohumlar pencereden sokulup aynı anda salınan kafeslere yavaşça konuyor, sonra en küçük bir esintide takıldığı yerden kurtularak aşağıya yağıyordu. Dışarıda bir dolu kuş sesi... Bu kez bayılmayacağından emin olana kadar yataktan kalkmadı. Öğlen güneşi çekilene dek işliğin sessiz duvarlarında oluşan bitimsiz hareketi gözledi. Kafeslere gerilen örümcek ağları ışığı yaldıza çeviriyordu. Tayfların içinde oynaşan tozanların kimi kümeli kimi başına buyruk devinimlerini kirpik kırpıştırmaksızın izlerken, o tozanları hiçbir çağrışım denizine savurmadan ve işliğin kerpiç duvarlarındaki sınırı aşmadan, zihnindeki hevesli düşçüyü susturdu. Görüntünün uzantısızlığı, tek bir noktaya yoğunlaşıp düşünmeme hali, onu sakinleştiriyordu. İşliği kesitlere bölen güneş koridorları kısalmaya başladığında, bir toz zerresinin yavaşlığında kalktı yataktan.

Dışarısı yer yer çamurlu karla kaplıydı. Çamurun bitiminde başlayan çam ağaçlarının gölgesinde kalan kirli kar öbekleri kaskatıydı hâlâ. Çatıyı aşan koyu dumanı fark etti. Başka bir yerden geliyordu. Kerpiç duvarların çevresini dolaştığında işliğin arka duvarına bitişik olan, duvarları küçücük taşlarla örülmüş bir evin kapısına vardı. Bu kusursuz köşegenin yüzeyi bakışımlı bir biçimde dizilen kahverengi, boz taşlarla süslenmişti. Doğanın çapraşık ilerleyişi evi çerçeveleyen toprak alanın sınırlarında bıçakla kesilircesine sonlanmıştı. Tam bu noktada, sabır ve zekâyla inşa edilmiş taş evin gizil iradesini gözüyle gördü. Yerleşimdeki en iyi duvar ustasının yüzlerce yıla varan geleneksel bilgisi bile bu evin yanında eksikli kalıyordu. Çatıdaki su oluklarından pencere pervazlarına, kapı tokmağından baca duvarını ören toprak tuğlalara değin hemen her ayrıntı, doğanın burgaçlı yaşantısına tezat oluşturacak biçimde geometrik hesaplarla iç içe, üst üste, yan yana birbirine geçmişti. Uzaktan bakınca yeryüzünü tehdit eden bir küptü bu. Yakından bakıldığındaysa ikizkenar üçgenlerin, prizmaların ve minik piramitlerin bileşimi, bir avcının ruhuydu.

Geçkin bir köpek, ahşap zeminli taraçada oluşan ışık havuzunun tam ortasına boylu boyunca uzanmış güneşleniyordu. Delikanlıyı görünce alışık olduğu biriymiş gibi uzun uzun esneyerek gerindi. İri gövdesini zarifleştiren küçük adımlarla yanına gelip başını dizlerine yasladı. Delikanlı, sanki evine dönmüştü. İki basamak sonra taraçaya çıktı. Çevreyi saran karlı dağlar göz hizasındaydı. Dağların arasına yuvalanmış ormanlık çukur gittikçe derinleşiyordu. Neredeyse bir dağın gözüyle bakıyordu aşağılara. Bu denli yüksekte olduğunu yeni fark etmişti. Evin diyagonal konumu yüzünden olsa gerek, güneş ışınları güneydoğu köşesinde ikiye kesilerek pencere camlarında altın rengi bir patlamayla yayılıyordu. Işık selinin tam içinde, kıştan sıyrılan neftî doğayı izlerken, kör edici bir kamaşmanın bu kez ta kendisi oldu. Baştan ayağa ışıktı.

Kapıyı açtığında yüzüne çarpan reçine kokusundan başka, eve girer girmez algıladığı ferahlığın aldatıcılığını ince ince fısıldayan kötü bir koku daha aldı; oksitli demir kokusu, hatta sidik gibi bir şey... Odadaki yüzeylerin pürüzsüz dokularını, camsı kayganlıklarını yalanlayan bu irkiltici kokuyu çok eskiden beri biliyormuşçasına, Adamkadın'ı arandıysa onu bulamadı. Ne bir saç teli ne de ona ait bir nesne... Kötü kokunun yoğunlukla geldiği girişin sağ köşesinde kalan gizli bölme, aralamaya cesaret edemediği boncuklu bir perdeyle kapatılmıştı. Tuğlaları kusursuz bir bakışımla örülmüş şöminenin hemen yanında, çıldırtıcı bir sabırla aynı

boyda kesilmiş, aynı kalınlıktaki odunlar, düzgün bir piramit oluşturacak biçimde üst üste diziliydi. Raflarda büyükten küçüğe doğru sıralanmış toprak kaplar, ahşap bacaklı bir divan, penceresiz duvarda yarı tanrı yarı insan kabartmaların bitişiğinde gelişigüzel asılmış üç tane çifte vardı. Biri ahşap kabzalı, öbür ikisi gümüş... Ve boynuzlar, tırnaklar, dişler, kelleler, pençeler, kuyruklar, kim bilir hangi çağda yaşamış bir hayvanın kim bilir neresinden çıkmış kemikler...

Avcı, mutfak eşyasının dizili olduğu duvarın önündeki ağaç masada, koca ellerini ustaca kullanarak altın bir yüzük işlemekteydi. Bu kez başında kürklü başlığı yoktu. Alabros saçları, hava o kadar sıcak olmasa da terden sırılsıklamdı. Kafes yaparkenki serinkanlı, uysal halinden eser kalmamıştı. Kolayca biçimlenen madenin sünek yapısı, sanki Avcı'nın kendi eğrilme olasılığıymış da buna direnmesi gerekirmiş gibi, içinde zaten bir yüzük barındıran altını hırçınlıkla bükerek kendi imgesindeki yüzüğü yapmaya uğraşıyordu. Şehla bakışlarla tümüyle yüzüğe yoğunlaşmış, dudağının kenarına kıvrılan dilini unutmuştu. Delikanlıyı karşısında görünce belli belirsiz gülümsedi. İşlikten çıkıp eve kadar yürüyebilmesi çok sıradan bir durummuşçasına kısacık bir gülümseyiş... Yüzüğü işlemeyi sürdürürken, sırf laf olsun diye, iyileştiğine sevindiğini söyledi ona. Delikanlı karşılık veremedi. Onunla söyleşmeye nereden başlayacağını bilemiyordu. Otursa mı, dursa mı, şöminenin ızgarasında fokurdayan çaydanlıktan kendine bir çay mı koysa, yoksa aynı onun yaptığı gibi herhangi bir günün sıradan bir öğle sonrasını kendi akışında mı yaşasa? Sakil, güvensiz bir yürüyüşle yanına gidip dikkatle yüzüğe baktı. Avcı, ateşte kızdırılmış bir keski kullanarak, altın halkaya şaşırtıcı bir hünerle bir at figürü işlemekteydi. Sabırla bekledi onu. Neyse ki Avcı'nın parmakları hızlanmaya başlamıştı.

Delikanlı cesaretini topladığında ona küçük, yanıtı kısa ve kesin olması gereken birkaç soru sordu. Avcı, her keresinde derin bir soluk alıp isteksizce "Söylemiştim" demekle yetindi. Zamanın bir yerinde yeterince konuşmuşlardı anlaşılan.

Dakikalar geçtikçe, odadaki düzenlilik daha boğucu oluyordu. Oysa tozanlar uçuşan işlikteki örümcekli kafeslerin altında, başka bir Avcı'nın delişmen ruhuna sürgülenmişken daha umut doluydu delikanlı. Belirsizliğin şaşırtmacalı bir sonla biteceğine dair bir umutla, her uyanışta zamanın başka türlü aktığını apaçık görebiliyordu. İşlikteki derbederliğe güvenmişti biraz; her an her şeyin değişebileceğine... Ama şimdi Avcı'nın evindeki

şaşmaz düzenliliğin içinde, alçı dökme bir biblo kımıltısızlığında bir köşeye kaldırılmayı bekliyordu.

Ona kaç zamandır hasta olduğunu sordu. Avcı, yüzüğü yapmaya başladığından beri yattığını söyledi. Delikanlı kafesleri sordu. Avcı başını ovuşturdu önce, sonra kafes yapmayı bilmediğini söyledi. Yalnızca elleri yapıyormuş onları. Bir kafes nasıl yapılır, diye sorulsa istese de yanıt veremezmiş. Delikanlı bir kubbeli kafesin kaç günde bittiğini öğrenebilseydi, işlikteki kafesleri bir bir sayıp yatakta geçirdiği zamanı hesaplayabilirdi aslında. Ne yazık ki onu da söylemedi. Hâlâ kaç zamandır yattığını öğrenememişti. Adamkadın'ın sağ mı ölü mü olduğunu da...

Ona, yüzüğü yapması çok sürdü mü, diye sordu. Şaşalayarak "Çok tuhaf" dedi Avcı, "bunu biliyor olman gerek..."

Ama bilmiyordu işte! Anımsadığı en vurucu sözcüklerle zamanı yitirmenin yurtsuzlukla eşdeğer olduğunu anlattı. Ona "Yalnızlık" dedi, "korku" dedi, belirsiz yolculuklardan söz etti. Göğsü sıkışıyordu konuştukça. Karanlıkta kalan tek bir saniyenin bile kendindeki bütünlüğü bozduğunu, zaten bir yanı karanlıkta kaldığı için doğanın insanlığa hediye ettiği geniş bakış açısının yarısını doğuştan yitirmiş olduğunu; dünyaya dar açıyla bakabilen bir Sağgöz olmanın kederini bir bir açıkladı. Avcı her ne kadar delikanlının yüzüne iki gözlü birine bakarmış gibi baksa da, bir Sağgöz olmanın hiç olmazsa tek gözle avunmayı bilmek gerektirdiğini; kendisi iri yeşil bakışlarıyla yüzüne iki göz çizmeye çabalayadursun, bu budalaca çaba yüzünden, hayatının biricik avuntusu olan eşsiz sağgözünün böylelikle hiçe sayıldığını, bağıra bağıra anlattı. Avcı sonuna kadar dinledi onu. Sonra yüzüğü işlemeyi bırakıp bütün bunları aynı sözdizimleri, aynı cümlelerle daha önce de dinlediğini söyledi. Birbirleri hakkında her şeyi bildiklerini üstüne basa basa tekrarlamaktan başka bir şey yapmadı.

Delikanlı öfkeyle odanın içinde dolaşmaya başladı. Minnet ile kızgınlık arasında gidip geliyordu. Hem hayatını kurtarmıştı Avcı, hem de hayatının bir bölümünü karanlıkta bırakıyordu. Hiçbir şey anımsamadığına inandırmak istiyordu onu. Ne ki, boncuklu perdenin arkasında kalan gizli bölmedeki mermer tezgâhı fark edince dehşetle sustu. Gözünü perdeleyen boncuklar yavaşça buğulanıyor, arkalarında kalan eşya hızla netleşiyordu. İnce cam balonlar, buz kalıplarının içine yerleştirilmiş kan dolu kavanozlar, balonsu cam tüpler, ölçek kapları, huniler, damıtma aygıtları, pota maşaları, büyüklü küçüklü havanlar, pirinç levhalar, minyatür bir terazi... Bu aygıtların ne işe yaradığını sordu ona. Avcı yüzündeki şaşkınlığı hâlâ

atamamıştı. Nasıl oluyor da bildiklerini bilmezden gelebiliyordu şu ahmak çocuk? Aylardır iyileştirmeye çalıştığı insana, tekinsiz bir yabancıya bakarcasına bakıyordu şimdi. Uzun bir süre kuşkuyla yüzüne baktı delikanlının. Bıkkındı biraz. Neredeyse hayal kırıklığına uğramış gibi. Hiçbir şey söylemeden yüzüğün çapaklarını törpüleyip bir deri parçasıyla iyice parlatmaya başladı. Delikanlı Avcı'ya yaklaşıp yaklaşmamakta kararsız öylece bekledi. Çok geçmeden Avcı, işlediği yüzüğü ışığa tutup dikkatle inceledikten sonra delikanlıya uzattı. "Bu senin."

Delikanlı, ilk kez değerli bir şeye sahip oluyordu. Heyecanını gizleyemedi. Aklı karmakarışıktı. Parmakları uzayıverdi hemen. Tırnaklarının sedefi pırıldamaya başladı. Yeryüzünden koptuğu o zaman parçası kusursuz bir halkaya kesilmişti demek. Orta parmağında koşturmakta olan bir tayın dipdiri hayalini izlerken ister istemez "Yâşur" diye mırıldandı.

Avcı, babacan bir tavırla delikanlının omzunu sıvazlayarak, "Hiç olmazsa kendi adını biliyorsun" dedi.

Delikanlı Avcı'nın yakınlığına karşılık veremedi... Asıl Yâşur'un kuzgunî güzelliğini anlatıp anlatmadığından emin değildi artık. Bundan böyle istese de adsızlığın ne beter bir esaret olduğunu açıklayamayacaktı da. Yüzüğü parmağına geçirir geçirmez iki gözlü bir Yâşur olmak kaçınılmazdı.

on bir

Yâşur, sol gözünün ne zaman açıldığını hiçbir zaman anımsayamadı. Kendini bilmediği binlerce dalgınlık anının herhangi birinde –belki uyurken, belki kafesleri sayarken, belki annesini koynunda ısıtırken, belki de çok daha önceden– yüzünün sol yanında bir genişleme olmuş, sol gözü, ne zarını yırtan pıtrağın telaşıyla, ne de acı dolu bir yarılmayla belirmiş, sessizce doğuvermişti. Sağ gözün cahilliğine göre oldukça bakışımsız, apaydınlıktı. Buna karşın, Yâşur'un görüş alanı derinleşeceği yerde tam tersine yüzeyselleşmişti. Öyle ki sol yanındaki değişimi fark edemeyecek denli kötürümleşmişti Yâşur. Gözün açıldığı zamanı tam olarak kestiremediğinden, onu kendi özüne eriştirecek karanlık geçitten tümüyle yoksundu artık. Sol gözünü fark ettikten sonra uzunca bir süre, dünyayı tek gözle görmenin başka bir evreni görmeye eşdeğer gücünü yitirmiş olmanın yasını tuttu. Bu bir bakıma büyümenin yasıydı, bir bakıma ölüp tekrar dirilmenin.

Bir sabah bütün cesaretini toplayıp avcının karşısına dikildi. Dinle Manuş, dedi! Aynı senin durduğun yerde, işliğin tam önündeki tabureden, yamaçtaki köknarlara bakıyorum ben de. Ama hiçbir şey görmüyorum. Senin söylediğin gibi, bir ödeşme ya da bir öç duygusu ağaçlara baktıkça biçim değiştirip bir yaprağa dönüşmüyor yani. Tam tersine hiddetim günbegün taşlaşıyor içimde. Üstelik, hepsi benzer bunların. Memleketimdeki andız ile buradaki arasında en küçük fark yok, inan! Belki biricik olan sensin Manuş. Senin bakışın, senin duyuşunda oluşuyor eşsizlik...

Sevgili Manuş, sen benim kurtarıcımsın. Yine de alacağımız yok birbirimizden. Aramızda ne geçtiyse, uykuya boğulan gecelerde kaldı. Karanlık bir odada gömülü senin değerli sözlerin. Sol yanımı yitirdim yitireli sözlerini duymadım. Yemin ederim, anlattıklarının bir parçasını bile anımsamıyorum şimdi. Sürekli ellerine bakıyorum. Senin görkemli geçmişinden küçük de olsa bir şeyler anlatsınlar diye. Değil mi ki çizikler var sende; çıban izleri, siğil çukurları, yanıklar... Onlar aramızdaki uzaklığı

tamamlayabilirlerdi. Ne yazık ki konuşmuyorlar Manuş! Parmaklarının ezberlediği ahenge yetişemiyor gözlerim. Her geçen gün yeni yeni kafesler sallanıyor başımda. Hangi birisinin içine oturacağımı kestiremiyorum.

Hakkını yiyemem, bir sürü şey öğrendim senden. Sözgelimi, çağıltının ortasında en sessiz anı bulup o anla örtünmeyi; uzakların sisi içinden her an yaklaşmakta olan karartıyı düşlemeyi, en önemlisi durmayı öğrettin bana. Ama artık durmaklıktaki soyluluğu, sakinliğin insanı ağırbaşlı kıldığını daha fazla anlatma lütfen. Seni dinleyemiyorum. Öfkemin uğultusu her şeyi bastırıyor. Babamı gördün işte. O benim babam değil, babamın kanlı canlı hayaletiydi aslında. Başlığı, gömleği, postalları olmadan görünemezdi. Cılız, sipsi gibi bir şeydi... Bir bilekleri vardı, aklın durur. İsteseydim bir dokunuşta kemiklerini kırabilirdim onun. Hatta dövüşmeye bile gerek yok; giysilerini soymaya kalksam anında yok olurdu. Onunla birlikteyken, hep iki başlı sorular düşerdi aklıma. Bu soruların beni nasıl tükettiğini tahmin et. İki olasılıktan hangisi kesindir bir türlü kestiremezsin. Oysa ben kalkıp da, daha bir gün, "Söyle baba" dedim mi ona? "Senin için en değerlisi bir arı mı, yoksa bir oğul mu?" Sormadım, sorup da içini karartmadım onun. Peki o ne yaptı? Ne yaptı Manuş? Ateşli hastalığını üstüme yıkıp gitti! Beni kendi ölümüyle bir başıma bıraktı. Varış noktasını bilmediğim bir yolculuğa tutkun, sürekli ilerliyor şimdi. Anlayacağın, ne zaman senin baktığın ışık kırılmalarına baksam, mezarını bilmediğim babamın çirkin hayaleti canlanıyor gözümde. Leş gibi kokan yükünü granit kayalıklara doğru durmaksızın sürüklüyor. Onu bulmam gerek. Devleşerek çıkmalıyım karşısına! Yükünü omuzlayıp gideceği yere kadar götürmeliyim onu. Anla beni. Böyle terk edilmek, benim yaşımda biri için henüz çok erken.

Hem hızla büyüyorum görmüyor musun? Tarazlı sesim gün geçtikçe berraklaşıyor. Senin gibi incelikli olmasa da ben de gövdemi sunmak istiyorum başkasına. Ne ki, bırak kuş kafesi yapmayı, tahta kaşık bile çıkmaz benden. Hani sen Manuş olmazdan önce bir avcı değil miydin; öldürmeyi kanıksayan biri? Ben de Yâşur olmazdan önceki halimle gitmeliyim buradan. Varsayalım sen beni hiç tanımadın.

Bu çiçek tohumları benden sana küçük bir armağan. Verdiğin yüzük kadar olmasa da, sahip olduğum en değerli şeyi kabul et lütfen. Benimle gönül hoşluğuyla vedalaş Manuş. Böylesi çok daha iyi.

Manuş, elindeki keten keseye anlatımsız bir yüzle öylece bakarken, Yâşur kucaklaşmak için bir adım daha yaklaştı ona. Ama Manuş başını

kaldırdığında, Yâşur'un karşısında hiç tanımadığı biri vardı. Onu evlat gibi seven babacan adam, ömür boyu peşini bırakmayacak acımasız bir düşmanın gözlerinde kaybolmuştu. Başlangıçta dişlerini sıkarak sakince övücü sözler söyledi Manuş. Sözgelimi, Yâşur'un dur durak bilmeyen kuvvetinden söz etti. Odunları taşırken, baltayı indirirken, kayaları kaldırırken onu dikkatle izlemiş meğer. Belinin yukarısındaki saf kuvveti böyle fark etmiş. Gövdesindeki yabanî gizemi kendisinden başka kimsenin ehlileştiremeyeceğini de. Sonra, söyledikleri iyice kafasına girsin diye Yâşur'un üstüne yürüdü. Muhteşem özgürlüğe kavuşuncaya değin, haşin bir şiddete maruz kalması gerektiğini tane tane anlatmaya başladı. Kendi gençliğini azarlarcasına yumruklarını sıkıyor, tırnaklarını avuçlarına batırıyordu. Sayvanın gölgesinde, uzakta titreyen kızgın ışınları göstererek güzelliğin yok edici gücünü bir kez daha açıkladı. Belki de bininci tekrarıydı bu. Konuşurken, ağzından tükürükler saçıyor, şakağındaki alabros saçları iyice dikeliyor, o dingin Manuş öfkeden titriyordu. Neredeyse haykırarak, zamanın yoğun sarhoşluğuna ulaşmak için başka yollar da olduğunu söyledi. Elbette erişmek için yıkmalı, aşmak için yakmalı, kavuşmak için ayrılmayı göze almalıydı. Ama önce, yıkmadan, yakmadan, kışkırtılmadan çok önce, hükmedici gücünden sıyrılmalıydı insan, ruhunda çekmeliydi yangılı acıyı.

Yâşur heyecanla Manuş'un sözünü kesip tam da buna benzer şeyleri düşündüğünü söylemeye kalmadan, Manuş sağ eliyle Yâşur'un boynunu kavrayıp parmaklarını yavaş yavaş sıkmaya başladı. Şaşkınlıktan dizleri çözüldü Yâşur'un. Boğazını saran eli çözmeye boşuna çabalıyordu. Soluksuzdu. Görüntüler isleniyordu. Manuş, nefretle tıslayarak güreşmeye hazır olup olmadığını sordu ona. Bir değil, iki değil, üç avcı vardı Yâşur'u kavrayan. Hangi birisini yanıtlayacağını bilemedi. Aşağılık bir hırıltı çıkarmak ve gözlerini kırpıştırmaktan başka elinden bir şey gelmedi. Hayır, dedi kirpikleriyle; hayır!

Artık çok geç, diye bağırdı Manuş. Bir kere Yâşur oldu mu, bundan böyle Yâşur yokmuş gibi davranamazdı. Coşkun şiddetin özünde masumiyet vardı çünkü. Birdenbire belirmenin masumiyeti! Hayret etmeden, dehşete kapılmadan, zevkten erimeden yaşanan her an yarı ölülüğe bir vurguydu aynı zamanda. Yâşur saflığını çoktan kaybetmişti. Karanlığına attığı görüntüleri, fazlalıklardan arındırılmış bir biçimde, bütün çıplaklığıyla tekrar gördüğü o eski günlerin hatırına, şu boğazlandığı

saniyenin tadını çıkarmasını istedi Yâşur'dan. İşte şimdi masumdu, şimdi tam anlamıyla ruhuna sıkı sıkıya teyellenmiş bir hiç!

Manuş, Yâşur'un kafasını pencerenin camına bastırdı. Ellerinin hükmü altında Yâşur'un iradesinden eser kalmamıştı. Bak, diye haykırdı; kendindeki fazlalığı görmüyor musun? Yâşur'un soluğu saydamlığı puslandırırdı. Göremedi. Onu sertçe geriye çekip bir daha cama bakmasını emretti. Camın yüzeyinde bir delikanlı gördü Yâşur; epey gürbüz, âdemelması çok belirgin. Korkudan pörtlemiş gözlerine uzun uzun baktı. Bir Sağgöz değildi artık. Yâşur oluncaya şiddetin bütün evrelerinden geçmiş, güdük göz evindeki karanlığı feda etmişti. Manuş'a kalsa yeterince yitirmişti yani. Bundan böyle, boşluğa özgün bir desen çizinceye dek boşluğun önünde durmayı öğrenmeliydi.

Yâşur, Manuş'un ellerinden kurtulur kurtulmaz olmaz, dedi, kalamam Manuş! İki gözüm, birbirine denk iki yanım, dizginlenemez hiddetim, kalbimi kıran Adamkadın varken, asla yanında kalamam. Nasıl olsa, ben Yâşur olmadan önce, bir Yâşur hep vardı. Hayal ettiğim sürece olmayı sürdürecek... Bırak da yanına gidip onu kaplayayım. Sana yalvarıyorum Manuş, senle aramızdaki gerçeğe boyun eğ! Sen benim ustam olamazsın.

Manuş dargındı. Baştan ayağa süzdü Yâşur'u. Görülmedik bir biçimde dudakları küçümseyişe büküldü. Sonra dedi ki: Yıkıl karşımdan! Bir daha gözüm görmesin seni!

on iki

Uçsuz bucaksız bir ayçiçeği tarlasının yanı sıra uzanan geniş bir şoseye varmıştı. Yerdeki nal ve tekerlek izlerinin düzensiz desenlerinden gün boyu kaç arabanın geçtiğini rahatlıkla anlayabiliyordu. Onca yolu aşa aşa, fundalıkların, sazlıkların, patikaların, hatta bataklıkların, kendine has dillerini çözmeye başladığını, sonunda özgün bir zekâya ulaştığını düşünüyordu. O an için, neredeyse bütün dünyanın çevresini yürüyebilecek denli diri, istekliydi. Yıldızların konumuna göre gittiği yönü belirleyebiliyor, gerektiğinde ağaç küflerine bakarak yolunu bulabiliyordu. Çabukluğu telaşsızca sağlayan şaşmaz bir pusula gibi işliyordu zekâsı. Buna karşın, özellikle keskin ayazlarla sökülen şafaklarda tir tir titreyerek, Manuş'un haklı olup olmadığı ikircimiyle geri dönsem mi dönmesem mi diye kararsız kaldığı zamanlar da oldu tabiî. Neyse ki karanlık düşünceleri hemen boyuyordu gündüz. Çok şükür yamaçtan ayrıldığından beri bir kez bile büyülenmedi, ilk kez gördüğü alev rengi çiçeklere hayran olmadı hiç. Ne tanrıları hissetti başucunda, ne de uğursuz başka şeyleri. Her şey sıradan, olağandı. Olağanüstü olan tek şey, tepeleri ve derin boşluklara kesilen uçurumları, bir adımda aşılacak pastoral tablolara küçülten aşkınlığıydı. Güneşi, yağışı ve ayazı önce düşleminde yeniyordu. Birkaç dal çiziğini saymazsak onu merkeze götürecek şoseye yarasız beresiz böyle vardı. Merkez! Düşündeki Yâşur'un onu beklediği yerdi.

Sağa doğru yay çizen şosenin ucunda, ağır ağır kıvrılarak yaklaşmakta olan rengârenk bir kalabalık gördü. Havaya savrulan ponponlar, püsküllerle bezeli yaysız at arabaları; topluluktan kopup öne doğru koşuşturmaya kalmadan annelerinin azarıyla hızla geriye kaçışan çocuklar ve onların dilleri dışarı sarkmış alacalı köpekleri... Yaldızlı kostümleri, perukaları, simli başlıkları öğle güneşi altında hemen göze çarpıyordu. Ayçiçeği tarlasını çınlatan kıvrak bir müzik başladı sonra. Mızraplar yaylara değdikçe yükselen oynak melodiler eşliğinde hoplaya zıplaya yaklaşıyorlardı. Yapmacıklı bir sevinç gösterisi yapan bu çılgın topluluk, şoseyi cümbüşlü bir âleme dönüştürmüştü. Arabaları süren kıratlar,

yelelerine tutturulmuş fosforlu kurdelelerin verdiği gülünçlükle tırısa geçtiler. Püsküllü arabalara doluşan yarı çıplak kadınlar, yılmak bilmeyen bir neşeyle sıkış tepiş dans ediyorlardı. Katırlarla yolculuk eden birkaç ihtiyardan başka, erkeklerin hemen hepsi yürümeyi tercih etmişti. Konvoy, hep bir ağızdan konuşan hokkabazlar, sihirbazlar, ateş yutanlar, canbazlarla uzadıkça uzuyor, en sonunda çalgıcılarla son buluyordu. Yâşur şosenin kenarında durup konvoyun geçişini seyretti. Arabadaki kadınlar çığlık çığlığa yakası açılmadık şeyler söylediler ona. Erkeklerin her biri abartılı reveranslarla selam verdiler. Sonra, ayçiçeği tarlasını uzunlamasına kesen toprak bir yola saptılar. Yâşur, toprak yolun sonunda yüksek duvarlarla çevrili bir yerleşim olduğunu o zaman fark etti. Acıkmıştı. Her şeyden önce çok yalnızdı. Maskaralığın, sarhoşluğun, bayağılığın her türlüsüne razıydı.

Böyle büyüklükte bir yerleşim ilk kez görüyordu. Yüzyıllar öncesinden kaldığı belli yüksek surların ardında, taşları tertemiz beşkenar bir meydan vardı. Yerleşimin güler yüzlü insanları konvoyun başına üşüştüler. Yâşur gibi kumpanyaya sonradan takılan gezici bir hekim, hiç zaman kaybetmeden bir köşeye tezgâh açıp iştah şuruplarını, şifalı otlardan hazırladığı tentürleri, cinsel kudret veren macunlarını, bağıra çağıra anlatmaya koyuldu. Ateş yutanlar bir yana ip canbazları başka bir yana dağıldı. Yerleşime girmelerinden az bir zaman sonra bıçak bileyiciler, kazancılar, kalaycılar tezgâhlarını kurmuştu bile. Aynı zamanda diş hekimliği de yapan bir berber kimisinin dişini söküyor, kimisinin saçlarını kırpıyordu. İşportacılarla çevrelenmiş beşkenar meydandaki kalabalık, dar sokaklardan akın akın gelen düğün alayıyla yarılınca ortalık mahşere döndü. Öpüşenler, tatlı iniltilerle sarmaş dolaş olanlar, bet sesleriyle hep bir ağızdan şarkı söyleyenler, naralarıyla göğü çınlatan sarhoşlar, sanki yüzyıllara varan ve yüzyıllar içinde taşlaşan sıkkınlığın acısını çıkarıyorlardı. Bulaşıcı bir hastalık gibi yayılan sarhoşluk ve şehvet herkesi ele geçirmişti. Yâşur ne sağa kımıldayabiliyordu ne sola. Vücut sıvılarıyla kayganlaşan daracık bir haznede, oradan oraya sürükleniyordu. Meydana açılan dört sokaktan en genişinde, başları örtülü, koyu renk giysileriyle kolayca ayırt edilen beş on kadın, uzunlamasına dizilen ahşap masaların üstüne kazanlar, tepsi tepsi yemekler, meyve sepetleri yerleştirmeye başladılar. Yâşur, kalabalığın içine dalıp sofraya doğru gitmeye çalıştı. Tam sofraya varacakken işveli kahkahalar atan bir kadın topluluğuyla başka bir tarafa sürüklendi. Biri zorla eline bira tutuşturdu. Hep beraber iç iç iç diye

haykırdılar. İçti mecburen. Kaba saba şakalaşan sarhoş bir topluluğun tam ortasındaydı. Aç karnına bira midesini yakmıştı. Bir yerlerde sızıp kalmadan birkaç lokma bir şeyler yemesi gerekiyordu. Sofraya doğru yaptığı ikinci girişimde, kendinden geçercesine halay çeken başka bir topluluğun içine düştü. Halaydan çıkmak için birkaç figür sergilemesi gerekti. Saçmasapan bir şeyler yaptı o da; dizlerini yere vurup omuzlarını oynattı. İnsanlardan sıyrılmayı başarmıştı başarmasına, ama yine meydanın öbür ucundaydı.

Azgın kalabalığı aşamayacağını anlayınca yerleşimin derinliklerine açılan bir sokağa daldı. Aklınca meydana paralel iç sokaklardan sofranın kurulduğu alana varacaktı. Arnavutkaldırımlı daracık yollarda, her biri birbirinin tıpkısı tüf taşından evlerin arasında ilerledikçe, meydana varacağı yerde gittikçe meydandan uzaklaşmaya başladı. Gürültü azalıyordu. Labirentin çok uzak bir koridorunda kaybolmuştu. Bitkindi. Önünde durduğu evin basamaklarına oturdu. Çaresizlik içinde bulutsuz göğe baktı. Alnında biriken ter damlacıkları gözlerini yakıyordu. Midesine dayanılmaz bir sancı saplandı. İçtiği biraların hepsini kustu. Safra suyunun acı tadı genzini yakıyordu. Soğuk soğuk terliyordu şimdi. Derken, tatlı bir serinlik sardı Yâşur'u. Topuklarından uyluklarına doğru yükselen uyuşmadan tuhaf bir zevk alıyordu. Biliyordu bu baygınlığı. Yamaçtayken sık sık başına geldiği gibi, uzuvları yavaşça geçici felce uğruyor, yine de dışarıda olup bitenleri algılayabiliyordu. Bir süre sonra, telli sazlardan çıkan bir müzik duydu. Hafif, okşayıcı bir tonda yükselen melodi, gırtlağını dört boğumda kullanan eşsiz bir kadın sesiyle birleşince Yâşur hazla titredi. Tüyleri diken diken. İpek inceliğindeki berrak sesin etkisiyle tel tel ürperiyordu. Tüf taşından evler, onun yaptığı gibi çıt çıkarmaksızın sese doğru ilerliyor, bütün pencereler şarkının geldiği yöne bakıyordu. Sesin kaynağını bulmak için yürümeye koyuldu.

Sandığı kadar büyük bir yer değildi burası. Dönemeçleri, çıkmazları, ancak iki insanın geçebileceği darlıkta sokakları dolaşırken yön duygusunu tümüyle yitirmişti ki karşısına beşkenar bir meydan daha çıktı. Yine aynı taşlarla örülmüş, panayır yerinin neredeyse tıpkısı... Ama bu meydan sarhoş insanlar yerine kuğurdayan yüzlerce güvercinle kaplıydı. Meydanı öbür meydandan ayıran, o ana dek benzerini görmediği yüksek duvarlı bir yapı vardı önünde. Duvarın tam orta yerinde iki kanatlı ahşap kapı, yerleşimdeki bütün kapılardan farklı olarak çivit maviye boyalıydı. Ses o kapının arkasından yükseliyordu. Hızla geçti meydanı. Güvercinler aynı anda

havalandı. Yâşur'un yüzüne kurşun rengi bir dalga çarptı. Konağın kapıları sürgüsüzdü. Duman gibi içeri süzülerek geniş bir avluya vardı. Ortasında fıskıyeli bir havuz parlayan avlunun taraçalarında, meydanda gördüklerine benzer mavi elbiseli kadınlar, sessizce gözleme yapıyor, odun ateşinde domuz ve sığır çeviriyorlar, kızgın yağa lokma döküyorlardı. Hiçbiri Yâşur'la ilgilenmedi. Açlığını unutmuştu. Bir lokma bir şey istemek gelmedi aklına. Havuzun yanından geçip kemerli bir geçitten iç avluya girdi. İç avlunun sonunda terasa çıkan kunt mermerden dik bir merdiven vardı. Ses çok yakındı. Tek kelimesini anlamadığı şarkı sözleri göğsüne çarpıyor, onu basamaklardan aşağı itiyordu. Bu tok yuvarlamalar, harflerin yutulup yutulup tekrar açığa çıkması, bir "e" sesinin başka seslilere değip uzayarak "a"ya evrilmesi, olağanüstü güzellikteydi. Hançeredeki kasların böylesi karmaşık sesleri şaşmaz bir düzenlilikte bir araya getirmesine inanamıyor, öyle ki şarkıcıyı gözünde canlandıramıyordu. Ne esmerdi, ne de yakut kızıllığında. Olsa olsa eşsiz biçimiyle kanlı canlı bir çalgıydı. Merdivenin sonunda, iyi giyimli seçkin bir toplulukla karşılaştı. İnsanlar şarkıcının çevresini sarmış, büyük bir ilgiyle onu dinliyorlardı. Yâşur onca çabasına karşın şarkıcıyı göremedi. Aksi gibi, topluluğun içine girmeye yeltendiği an şarkı sona erdi.

Sessizlik üzücüydü. Hazzı orta yerinden yırtacak denli haşin... Topluluktan çıt çıkmıyordu. Kimse alkış tutmaya yeltenmedi. Şarkının yarattığı duyguyu dağıtmak istemiyorlardı. Yâşur fısıldaşan topluluğun içine sokuldu. Uşaklar onu nazikçe durdurdular. Giyimi törene uygun değildi anlaşılan. Onlara yalvarırcasına şarkıcıyı görmek isteğini söyledi. Yine büyük bir nezaketle, gitti, dediler. Nasıl biriydi, diye sordu. Anımsayamadıklarını söylediler.

"O kadar çabuk mu unuttunuz yüzünü?"

"Yüzünde bir şey yoktu, gerçekten..."

Güzel yüzlü uşaklar Yâşur'u başka bir merdivenden bir ara kata indirip üstü açık uzun bir koridorun sonundaki geniş bir odaya götürdüler. İçeride divanlara oturmuş birkaç adam vardı. İkisi mavi üniformalıydı. Öbür ikisi varsıl görünümlü iriyarı adamlar... Bir de cüppe giymiş bir ihtiyar, oturduğu yerde sürekli sallanıyordu. İnci işlemeli kaftanının astarı kırmızı kadifedendi. Yâşur odadakileri başıyla belli belirsiz selamlayarak ihtiyarın yanına, divana oturdu. Duvarlar, kim bilir hangi dinsel anlatıdan ya da efsaneden, av ve arınma sahneleri, dişi geyiklerin başında mızraklı erkekler,

bir yılanla boğuşan bir kadın ve ayçiçeklerinin güneşe tapınışı gibi kompozisyonların resmedildiği mozaiklerle kaplıydı. Ortada, bronz ayaklı mermer, arabesk bir masa vardı. Demir parmaklıklı pencereden uçsuz bucaksız ayçiçeği tarlaları görünüyordu. Yerleşimin çevresi tümüyle tarlalarla çevriliydi demek. Tarlanın ortasından bazalt döşeli düzgün yol ana şoseye bağlanıyordu. Meğer yerleşimin asıl girişi bu taraftı. Yâşur tümüyle rastlantı eseri hep arka cepheden, arka kapıdan, arka avludan gelmişti buraya.

İriyarı adamlar kendi aralarında Yâşur'la ilgili bir şeyler fısıldaştılar. Bir tanesi altın yüzükten gözlerini alamıyordu. Dazlak olanı saldırgan bir sesle, çayıra çıkıp çıkmayacağını sordu Yâşur'a. Ne demek istediğini anlayamadı. Adamın gözlerindeki kışkırtıcı ışıktan hoşlanmamıştı hiç. O an için ihtiyaç duyduğu tek şey belirsizlikti. Verebileceği en kestirme yanıtı verdi o da. "Belki."

Kısa bir zaman sonra, mavi elbiseli hizmetçi kadınlar geldiler. Tebeşirsi yüzleri başörtüleri altında daha da belirginleşmişti. Mermer masanın üstünü çabucak yemek tepsileriyle donattılar. Daha önce hiç porselen tabakta yemek yememişti Yâşur. Bir keresinde Manuş, toprak kap ile porselen arasındaki farkı anlatırken, porselenin mayasındaki kaolin uğruna bir dağ boyutundaki toprağın ziyan oluşundan söz etmişti. Porselen de, çamur da sertliğe erişinceye değin başka ateşlerde yanıyordu. Ateşin kaç türü olabileceğini pek anlamamıştı o zaman. Porselen tabağı eline aldığında, onun pürüzsüz yüzeyine dokundukça, alevin titreyişini algılayabiliyordu. Şeylerin dokusundan okunabiliyordu geçmiş. Bütün sertleşmelerin, sıvılaşmaların, pişmelerin, buharlaşmaların tarihindeki bilgiyi ele geçirmek işten değildi aslında. O zaman, içinde bir heves uyandı. Anlamanın değil adlandırmanın hevesiydi bu. Bastığı ve dokunduğu her yüzeyi ruhsal hükümranlığına katmaya sessizce yemin etti. Sözün kısası, haftalarca süren açlığın sonunda, zengin bir sofranın başında yaptığı şükür duası değil, düpedüz körlüğe tövbeydi.

Kadınlar odadan çıkar çıkmaz, iriyarı iki adam dışında herkes yemeklere dadandı. Yâşur üniformalı iki adamın arasında kalmış, cübbeli ihtiyarsa tam karşısındaki iskemleye yerleşmişti. İriyarı adamların sofraya gelmemesi epey şaşırtmıştı Yâşur'u. Açlıkları bakışlarından belliydi oysa. Yâşur midesini doldurana kadar biraya elini sürmedi. Üzümlü pilav, domuz eti, işkembe kavurmasından sonra tuhaf bir meyve servis edildi. Bordomsu, buruk bir meyveydi bu. Vişne olduğunu çok sonra öğrenecekti. Birbirini

çok iyi tanıyan üniformalılar kendi aralarında şakalaşıyor, arada bir Yâşur'u da sohbete katmaya uğraşıyorlardı. Yanlış bir söz etmemek için elinden geldiğince temkinli davrandı. Herkes bira bardağını şerefe kaldırınca mecbur o da kaldırdı. "Kessali'nin beşinci kocasına!"

Sağ yanında oturan üniformalı, yuvarlak yüzlü, göbekli biriydi. Dolgun yanaklarına gömülü küçücük gözleri fıldır fıldır dönüyor, anlattıklarını elleriyle canlandırırken yüzünde ter boncukları oluşuyordu. Neyse ki pek meraklı biri değildi. Kimseyi dinleyemeyecek denli konuşkan oluşu, bir süre sonra kendisine yönelecek olası soruların yanıtlarını düşünmesi için Yâşur'a fırsat bırakıyordu. İçin için heyecan dolu bir hayat hikâyesi uydurmaya çalıştıysa da onun gevezelikleri yüzünden bir türlü kendi iç sesini duyamadı. Üniformalı adam, sürekli Kessali'nin doymak bilmez ruhundan söz ediyordu. Yâşur'un onu ilgiyle dinlemesi, Vatraş adlı bu konuşkan adamın iştahını iyice kabartmıştı.

Kessali, bütün bu yerleşimin valiliğini yapan kadının adıymış meğer. Vatraş, I. Kessali'den V. Kessali'ye kadar geçen dönemi, üyesi olduğu alt tabaka Vatraş sülalesinin geçirdiği dokunaklı tarih üstünden, dedikodu kıvamında bölük pörçük sahnelerle özetlerken, dudağının kenarına ittiği vişne çiğitlerini yumruk boşluğuna düşürerek, avucunda biriktirdiği çiğit sayısı kadar olay ve evreyi çabukça sıralıyor; fonda kalan Kessalileri, yazgılarına zincirli, edilgen üyeler olarak anlatmadan edemiyordu.

Değersizlik, zevk düşkünlüğü, israf ve entrikayla geçen III. Kessali devrinde, Vatraşların, hizmetçilik, süt anneliği, kâhyalık ve uşaklık yaparak sürdürdükleri pek şerefle anılmayacak hayatları, IV. Kessali devrinde hiç ummadıkları bir ihtişama kavuşmuş. Bu kez hizmetçilikten terfi edip yoksulluğun bedelini halkına ödeten IV. Kessali'nin zabiti, vergi memuru, celladı, inzibatı, gardiyanı, jurnalcisi, işkencecisi, polis memuru olarak gereken saygıyı ve hiç kuşkusuz bedduayı hak etmişler. IV. Kessali'nin kötücül ruhunu, fosseptiği taşan yoksul mahallelerde dolaştırmak, doğuştan yetenekli Vatraşlara düşüyormuş. Ancak IV. Kessali'nin uğradığı suikast sonucu kötürüm olması, Vatraşların kaderini tümüyle değiştirmiş. Kardeş cinayetleriyle soyu tükenmek üzere olan Kessali ailesinin en duygusal üyesi, üçüncü dereceden kuzen V. Kessali, kafasında çok ilginç bir fikirle halkın desteğini arkasına alarak vali olmayı başarmış. Fikir çok basitmiş: ayçiçekleri! Hizmetçilik ve ırgatlık dışında bir çivi çakmaktan âciz halkına ayçiçeği yetiştirmeyi V. Kessali öğretmiş. Çiçeklerin çekirdeklerinin bir kısmından sıvı yağ, bir kısmından kavrulmuş yemiş, saplarından gübre,

çiçek çanağından hayvanlara küspe üretilerek öbür yerleşimlere ve büyük şehirlere satılıyormuş. Bu fazlasıyla basit ve refah dolu günler, kendine yapacak iş bulamayan Vatraşların mahvına neden olmuş tabiî. Üniformadan nefret eden yeni yönetim, birer birer Vatraşları tasfiye ederek halkına çok kötülüğü dokunmuşları uzak şehirlere sürmüş. Vatraşlardan kala kala bu dört memur kalmış sonunda. Düğün ve şölenlerde çıkabilecek sorunları önlemek üzere geçici kolluk kuvveti olarak göreve çağrılıp sıradan günlerde küspe balyalama işine geri dönüyorlarmış.

Memur Vatraş'a göre bu ayçiçeği rüyası en yakın kuraklıkta veya kuru soğukta sona erecekti. Bayan Kessali'nin müebbet dulluğu yüzünden işler tavsamaya başlamıştı bile. Müebbet dulluk: Elini attığı her kocanın, Kessali'nin fazla yumuşak ruhu altında ezilerek, er geç onları yüzeye taşıyacak başka kadınlara yönelmesiyle başlayan büyük düş kırıklığı... Ortalıkta hizmet eden kadınların hepsi Kessali'nin kocalarını yataklarına alan kadınlarmış meğer. Yüzlerindeki bıkkınlıktan hiç de öyle bir yaramazlık okunmuyordu oysa. Etine dolgun, neşeli bir kadın olan Kessali, aşkını hissettirmekteki cömertliğine karşın –kocaları için dans ettiği bile söyleniyormuş– kocalarını elinde tutamayışı yüzünden kendi kendine batıl inançlar geliştirmeye başlıyor. Sözgelimi, o gün sofrada oturan cübbeli ihtiyar, süren mutlu evliliklerin nikâhını kıymakla şöhretli bir rahip olduğundan dört günlük yoldan özel olarak getirtilmişti. Nikâhtan günlerce önce derin bir sessizliğe gömülür, nikâh günü nikâhlayacağı çiftleri kutsayan özel dualar ederek üç günlük orucunu bozar, gelin ile damadın karşısına arınmış bir nefisle çıkarmış. İhtiyar rahip, Memur Vatraş'ın söylediklerini onaylarcasına elini göğsüne koydu. Böbürlenmekte ne denli haklı görünse de, halkına şehvet ve esrime dolu bir eğlence sunan gelin Kessali'nin ikiyüzlü ahlak anlayışının küçük bir oyuncusu olduğunun farkında değildi. Ayçiçeği yerleşimi sınırlarında, kem gözlere karşı kutsal sözlerin gücü neyse, kadrosuna dansçı fahişeler ekleyen kumpanyanın gücü de bir bakıma aynıydı. Yerleşimin bir meydanında ruhları sağaltan ulviyet, öbür meydanındaysa obur gövdelerin rezilce kösnüllüğe terk edildiği tuhaf bir şölen vardı. Dışarıdan gelen yabancıların, serseri, asker kaçağı veya dolandırıcı her ne olursa olsun özenle konuk edilmesini yine Kessali emretmişti. Fena olanla kısa süreli bir uzlaşma... Memur Vatraş'ın söylediğine göre düğüne davetsiz katılan tek yabancı Yâşur'du. Gelinin batıl korkuları olmasaydı asla yerleşimin bu bölgesine girip Kessali'nin yazlık evinde ziyafete katılamayacaktı. Gelin, ayçiçeği sınırları içinde düğünü

lanetleyecek kim varsa, onu sarhoş ederek, leziz yemeklerle gönlünü hoş tutarak veya eşsiz bir sesle kutsayarak laneti durdurabileceğini sanıyordu. Yâşur, geleceği pek parlak görünmeyen bu evliliğin başında dolaşan lanetteki payını düşünmeden edemedi. Derken, güzel yüzlü bir oğlan odaya girip saygıyla rahibin önünde eğilerek gelin ile damadın hazır olduklarını iletti. Nikâh yalnızca rahibin huzurunda, gözlerden uzak bir odada kılınacaktı. Rahibin sofradan kalkmasıyla Memur Vatraş'ın yorulmak bilmeyen çenesi bir süreliğine durmak zorunda kaldı. Yemeğe katılmayan iki iriyarı adam, boşluğu fırsat bilip Yâşur'a bir sürü soru sordular. Kimdi? Neydi? Nereden gelmiş, nereye gidiyordu?

Yâşur farkında olmadan yarattığı gizem halesini dağıtmadan, olabildiğince az sözcük kullanarak, onlara şarkıcıyı dinlemeye geldiğini, ama bir türlü yüzünü göremediğini söyledi. İriyarı adamlardan dazlak olanı, şarkıcıya duyduğu hayranlığı aşağılarcasına sırıtarak, "O bir hünsadır" dedi. "Yüzüne bakınca hiçbir şey göremezsin!" Yâşur allak bullak oldu. O sırada hünsa sözcüğünün anlamını bilmiyordu çünkü.

Trampet ve zillerle başlayıp gümbür gümbür davul sesleriyle yükselen coşkun müziği kim duysa yerleşimde bin kişilik bir orkestra olduğunu sanırdı. Yâşur, dilinde biranın çiriş tadı, tıka basa doygunluğun verdiği tatlı yorgunlukla gözlerini açtığında yer gök inliyordu. Divana boylu boyunca uzanmış, kendi evindeymişçesine bütün tehlikelere açık sereserpe uyuyakalmıştı. Uyandığında herkes gitmişti. Mermer masa kaldırılmış, onun yerine üstünde buhurdanlıklar tüten dövme bakır bir mangal yerleştirilmişti. Günlerce süren yürüyüşün sonunda, biranın mayıştırıcı etkisiyle yorgunluğa ve uykusuzluğa daha fazla direnememişti. Uyuyakalmadan önce odada neler konuşulduğunu anımsamaya çalıştı. Bir tek kahve kokusu vardı. Höpürdetişler, kıs kıs gülüşler, fısıltıya dönüşen küçük harfli, silik hikâyeler... Gözlerini ovuştururken bir an önce buradan ayrılmalıyım, diye düşündü. Kalbini yavaşlatan, ruhunu, daha doğrusu ruhunu ayakta tutan hırslarını küçümseyen gizil bir iradesi vardı oranın. Geceyi orada geçirirse tuhaf bir boşunalık duygusuna kapılıp ayçiçeği tarlalarında uzayıp giden ikindi uykularında hamur olmak işten değildi. Neyse ki davullar gümlüyordu da uyanışı çabuk oldu.

Divandan kalkıp hemen pencereye yöneldi. Güneşin alçalmasıyla birlikte bütün ayçiçekleri başlarını eğmişti. Bazalt yolu kesen şose bomboş, kıpırtısızdı. Davul seslerinin nereden geldiğini bir türlü kestiremiyordu. Odadan çıkar çıkmaz, su kokan bir serinlik yaladı yüzünü. Uşaklarla

birlikte geldiği koridor yıkanmış, dalga dalga buharlaşıyordu. Birkaç basamak sonra şarkıcıyı bulduğu terasa çıktı. Taşlar ıslatılıp süpürülmüş, ortalıkta gezinen hizmetçilerden iz kalmamıştı. Telaşlandı biraz. Öbür meydandan gelebilecek gülüşme seslerine kulak kesildi. Yok! Trampetler, zil sesleri, davul gümbürtüleri başka yönden geliyordu. Kessali'nin avlular, asma katlar, kapalı balkonlarla derinleşip karmaşıklaşan yazlık evinde bir başınaydı. Terastan inip bildiği yoldan arka avluya çıktı. Meydandaki güvercinler senato üyeleri gibi tek sıra dizilmiş uyukluyorlardı. Yerleşimin içlerine doğru yürümeye korkuyordu. En iyisi yerleşimin çevresini saran dış duvarları bulup onu davul seslerine ulaştıracak bir kapı aramaktı. Onca dikkatine karşın yine kayboldu. Birbirinin benzeri tüf taşı evlerin arasında, aklına çizdiği harita siliniverdi. Gölgede kalan daracık sokaklardan sürekli sağa saparak ilerliyor, sonunda meydana varıyordu. İster istemez daireler çizdi hep. Ter içinde ne yapacağını bilmez bir halde, artık kimselerin yaşamadığını varsaydığı evlere bakarken, o dazlak iriyarı adamın ona, çayıra çıkacak mısın, diye sorduğunu anımsadı. Bir çayır! Demek yakınlarda bir çayır vardı. Büyük olasılıkla herkes oradaydı. Hemen yazlık evin çevresini dolaşıp –başka evlerle bitişik olduğundan koca bir bloktu aslında– yerleşimi şoseye bağlayan bazalt yolu işaret alarak tarlaları içine alan geniş bir daire çizmeye başladı. Davullar göğsünde gümlüyordu.

Adam boyu ayçiçeklerinin gerisinde kalan çayırı çıplak gözle seçmek pek kolay olmadı. Neyse ki yerleşim halkı fazlasıyla gürültücü olduğundan yerlerini kolaylıkla saptamış, öbek öbek insanlarla çevrili çayıra kestirmeden çıkmayı başarmıştı. Açık renk giysilerinden tanıdığı üst düzey yöneticiler, büyük bir ciddiyetle yay diziliminde oturmaktaydılar. Yaklaşık yirmi davulcu çayırın tam ortasında ileri geri yürüyerek insanları savaşa çağırırcasına tokmaklarını vuruyordu. İçkiden halsiz düşmüş kumpanya oyuncuları hırpalanmış bir halde çimenlere serilmiş, az sonra gerçekleşecek gösteriyi yarı kapalı gözlerle beklerken; canlılıklarından hiçbir şey yitirmemiş yerliler var güçleriyle haykırarak neşe içinde dalgalanıyorlardı. Kumpanya oyuncularının bulunduğu alana ilerleyerek meydanı tümüyle görebileceği bir yer buldu. Vatraş'ın sözünü ettiği yeni gelin Kessali oymalı ahşap koltuğuna yayılmış, bir eli göbeğinde, bir eli zayıf yüzlü kocasının dizinde, vakur bakışlarla kalabalığı izliyordu. Hemen yanında, boynunun aşağısını kımıldatamayan yaşlıca bir adam –suikaste uğrayan IV. Kessali olmalıydı– bir sedire uzanmıştı. Huysuz çemkirmelerini sabırla göğüsleyen yardımcıları sürekli ona içki içiriyor, yastıklarını düzeltiyor, bacaklarını

ovalıyorlardı. Kessali'nin küçük bir işaretiyle davullar hep birden sustu. Yemeğe katılmayan o iki iriyarı adam, uçkuru sıkı sıkıya bağlanmış ilginç donlarıyla çayırın ortasında bitiverdiler. Yağlanmış vücutları akşam güneşi altında bronz etkisinde parıldıyordu. Konuşulanlardan duyduğuna göre bu iki adam, aralarında kardeşlik ilan ettikleri için birbirleriyle güreşmeyeceklerdi. Her ikisi de ayrı yönlere ilerleyip ellerini dizlerine vurarak davudî sesleriyle naralar atmaya başladılar. Yâşur, çayıra çıkmanın ne demek olduğunu o zaman anladı.

Kendine ilk rakip bulan güreşçi esmer, kıvırcık saçlı Zanko oldu. Kalabalık en çok ona sempati duyuyor, genç kızlar çığlık çığlığa tezahürat ediyorlardı. Zanko'nun karşısına, üstünde kemik rengi giysileri, ondan biraz daha uzun genç bir adam çıktı. Üst düzey bir ailenin göz kamaştırıcı üyesi bu sarışın adam, halkın coşkun alkışlarını ağırbaşlılıkla susturarak Zanko'nun önünde zarifçe eğildi. Ne ki, giysilerini çıkarıp peynir rengi teni açığa çıkınca, yönetim dahil herkes umutsuzca sessizliğe gömüldü. Her ne kadar sportmen görünüşlü olsa da, Zanko'nun acı güçle kalınlaşmış sırtını yere seremeyeceği ortadaydı. Zanko ona merhametli davranarak hafif bir el ense çekti. Zanko'nun demir parmaklarını ensesinde hisseder hissetmez, genç adamın gözündeki ışık birdenbire söndü. Bundan sonrası mağrur bir biçimde, olabildiğince direnerek güreşi sürdürmekti. O da öyle yaptı. Zanko'nun sert güreşini nasıl yumuşatacağını bilen genç adam, ne yapıp yapıp alta düşmemeye çalışarak ayakta hareket edip kaçak bir güreşle Zanko'nun hızını kesmeye ve onu çayırın bir ucundan öbür ucuna dolaştırmaya başladı. Böylelikle başlangıçta rakibine acıyan merhametli Zanko'yu kışkırtmış oldu. Rakibinin fazla kurnaz oyunundan yeterince sıkılan Zanko kızgınlıkla haykırıyordu. Ne zaman hasmına el atsa, sarışın genç kollarının arasından kayıp gidiyor, uzak bir noktada güreş dansları yaparak oyalanıyordu. İyice sabırsızlanan Zanko yaylana yaylana ilerleyerek hiç umulmadık bir anda hasmının üstüne kapaklanınca, genç adam, Zanko'nun bu körlemesine saldırısını fırsat bilerek, ensesini kavrayıp Zanko'yu yere çekmeye çabaladı. Güreşin her türlü oyununa alışkın Zanko, boynunu kaptırdığı an ayaklarıyla genç adamın ayaklarını boğarak onu hareketsiz bıraktı. İkisi de var güçleriyle, yemyeşil çayırın ortasında sarmaş dolaş birbirlerini yıkmaya uğraşıyorlardı. Sarışın genç bir ara vurduğu iç tırpanla Zanko'yu bozar gibi olmuştu. Tam bileğine dalacağı anda, Zanko'nun kol darbesiyle lobut gibi sendelemesine karşın, Zanko'yu paça kısmından yakaladığı gibi yüzüstü yere yıkıp onu kollarıyla ve sağ

bacağıyla sarmalamayı başarmıştı. Yâşur da dahil bütün kalabalıktan aynı anda hayret dolu nidalar yükseldi. Sarışın gencin gücü yavaş yavaş açığa çıkıyor, kendinden daha güçlü bir adamı zekâsıyla alt etmeyi başarıyordu. Zanko, böyle yüzüstü kapaklanmanın hiddetiyle vurulduğu sarmayı çözmek için keskin bir yan dönüş yapınca, sarışın gencin omzu ezilmeye başladı. Bazı kadınlar dehşetle çığlık attılar. Ancak, usta bir güreşçi olduğunu çoktan kanıtlayan genç adam, hasmının yaptığı boyunduruğu çözüp birdenbire ayağa kalktı. Güreş başladığı noktaya geri dönmüştü. Zanko rakibini bir türlü çözemiyor, onun zayıf yanını bulamıyordu. Yumruklarını sıkarak uzun bir nara atınca çayırdaki insan çemberi iki adım geriye çekildi. Zanko hızla koşarak genç adamın göğsüne sertçe dayandı. Yanlamasına devrilen hasmının sendelemesini fırsat bilip ayağını çaprazlamasına taktığı gibi elini çenesine yasladı. Zanko'nun ihtişamlı gövdesine daha fazla dayanamayan genç adam sırtüstü yere devriliverdi. Mağrur, gövdeyi özgürleştiren bir yenilgiydi bu. Kimse onun alt edilmesine üzülmemişti. Tam tersine, böylesi içten güreşerek bütün kalabalığı büyülemişti. Zanko, yerden kaldırıp sevecen bir biçimde kucakladı onu. Az önceki nefretin yerini yoğun bir saygı almıştı. Kalabalıktan müthiş bir alkış koptu. Yağlı saçları yüzüne yapışan genç adam bu alkışlar karşısında yerlere kadar eğilip Zanko'yu bir kez daha kutladı. Birlikte çayırı boydan boya dolaşıp halkı selamlamaya başladılar. Zanko parsayı toplarken genç adam yanından hiç ayrılmadı. O sırada içi içine sığmıyordu Yâşur'un. Nabzı şakaklarında zonkluyordu. Güçten ve deneyimden başka, çoğun hileye, kurnazlığa, en doğrusu kıvraklığa dayanan; hiç kuşkusuz içinde dağınık duran bütün duyguları yerli yerine koyacak tek eylemin güreşmek olduğunu o zaman fark etti. Nefretin nasıl sağaltılacağını, başkalarınca görünmenin en gösterişli yolunu ve tutkunun insanı nereye kadar sürüklediğini de... Davullar vurmaya başladığında, çoktan soyunmuştu.

Dazlak güreşçi Azap, daha çayıra çıkıp kalabalığa meydan okumaya kalmadan, yarı çıplak, baştan ayağa vıcık vıcık yağlanmış haliyle Yâşur'u karşısında bulunca, ondan duyduğu "belki"nin, tam da derinden hissettiği gibi, bütün olasılıklara açık, tekinsiz bir "belki" olduğunu ve bu sözcük yüzünden bir gün mutlaka Yâşur'la güreşeceğini derinden derine bildiğini belli ederek, başıyla selam verdi. Yine de çayırda güreşe çıkma adabı gereği, seyircilere sezdirmeden Yâşur'un kulağına eğilip yemeği fazla kaçırdığını, dolu mideyle güreşemeyeceğini söylemeden edemedi. Yâşur, güreşe çıkmak için midenin boş olması gerektiğini bilmiyordu elbette. Ama

artık Azap'ın karşısındaydı. Ayçiçeği halkının meraklı bakışları ruhunu okşuyordu. "Olsun" dedi, "dayanabileceğim kadar dayanırım."

Azap hemen üstüne saldırıp Yâşur'u altına alacağı yerde, uzun süre çayırın ortasında ısınma hareketleri yaparak ona zaman tanıdı. Azap ne yaparsa Yâşur da aynısını tekrarladı. Önceki güreşten kayganlaşan çimenlerin üstünde tartımlı geniş adımlar atarak, ellerini dizleriyle ayak bileklerine vura vura esneme hareketleri yaptı. Seyirciler sabırsızca homurdanıyordu. Azap ile Yâşur gözlerine baktılar birbirlerinin. Güreş birdenbire başladı. İlk el ensenin şiddetinde oyunun öldüresiye olacağını ikisi de anlamıştı. Azap karşılaştığı güçlü direnişi kırmak için sağ bacağını Yâşur'un sol bacağına dolayıp var gücüyle tırpan takınca, Yâşur kazık gibi saplandı yere. İkisi de aynı boydaydı, ama Azap daha ağırdı. Azap'a direndikçe, onun harcadığının iki katı güç harcıyordu. Azap taktığı tırpanı gevşettiği kısacık bir anda, bütün gücüyle Yâşur'un üstüne abanarak dengesini bozdu. Yâşur onu belinden tam kavrayacaktı ki Azap göz açıp kapayıncaya onu boyunduruğa aldı. Görüntüler buharlaşırcasına eğriliyor, göğe doğru uzuyordu. Boyunduruğu ensesine tam oturtmasına izin vermeden, Yâşur olduğu yerde kıvrılarak Azap'ı sırtlandığı gibi yüzüstü yere devirdi. Azap düşmenin şaşkınlığını bir süre üstünden atamadı. Yâşur bu şaşkınlığı fırsat bilip bütün gücüyle Azap'ın kürekkemiklerine abanarak üstüne uzandı. Hasmının kaygan gövdesini kenetlemenin tek yolu, bir elini koltukaltından sürüp öbür eliyle ensede kilitlemekti. Azap buna izin vermemek için iyice toprağa yapışıp Yâşur'u sırtından silkelemeye çalıştı. Azap'ın sağ kolunu kıstırmayı tam başarmıştı ki Azap açıkta kalan sol omzuna dayanarak kendini bir çırpıda kurtardı. Bir bakıma, sırtına dolanan sarmaşığı çatır çatır söktü. Yâşur, midesi dolu olduğu için soluk almakta güçlük çekiyordu. Azap bütün kaslarını şişirerek birdenbire şahlandı. Umulmadık bir biçimde, "Aslanım!" diye haykırdı. Yüceltişi kanını dondurmuştu Yâşur'un. Hasmı gösteriye çıkan acemi birini değil, bir aslanı devirmek istiyordu. Kusmaya başladı. Bilesiye, isteyerek, öğüre öğüre kustu. Kendisini yavaşlatan ağırlıktan bir çırpıda kurtuldu. Azap'ın bir işaretiyle iki kadın yanına gelip ağzını yüzünü yıkadılar. Bu arada Azap yağ fıçısının olduğu yere gidip bir kat daha yağlandı. Seyirci çemberi oyunu yakından görmek için iyice daralıyordu. Çayırın ortasında tekrar buluştuklarında davullar coşkuyla gümlemeye başladı. İkisi de eşit, ikisi de birbirine hayrandı.

İkinci el ensede Yâşur Azap'tan önce davranıp bacağını tırpanladı. Azap'ın gözlerinde azgın bir sevinç... Daha fazlasını istercesine kıvrak bir hareketle tırpandan kurtulup sırtına dolandı Yâşur'un. Kollarını koltukaltından geçirip hasmının göğsünü çapraza aldı. Ya o Yâşur'u öne savuracaktı ya da Yâşur onu geriye... Göğsü sıkı sıkıya bağlı, kurtulmak için ıkına sıkına çabalarken, üç adım ileride yeni kesilmiş bir ağaç kütüğü gördü Yâşur. Başladı Azap'ı oraya sürmeye. Yâşur iki büklüm sırtındaki adamı öne doğru çekiyor, Azap'sa onu yerinde tutmaya çabalıyordu. Yâşur, kütüğe bir adım kala, hızla geriye, Azap'ın kucağına attı kendini. Ayakları boşalan iriyarı hasmı, sırtüstü yere devrilmemek için dizini kırıp yanlamasına düşüverdi. Ama Yâşur'un göğsüne kenetli kolları çözülemiyordu bir türlü. Azap bacağını Yâşur'un bacak arasına sokup onu yüzüstü çevirince, Yâşur'un başı otların arasında kayboldu. Olduğu yere mıhlanmıştı. Soluk almak için toprak yiyordu. Fırsat bu fırsat yüzünü toprağa sürterek gözlerini yakan yağı sildi. Artık her şey çok daha netti. Azap sırtında, onu sırtüstü devirmek için yanlamasına kaldırmaya çabalıyordu. Bir yolunu bulup Azap'ın bacağına dolanan sağ ayağını yakalayıp karnına doğru çeke çeke sol dizinin üstünde yükselmeyi başarmıştı. Azap'ın kolları çözülmeye başladı. Onun Yâşur'u sardığı gibi Yâşur da onu sarmıştı. Bu karşılıklı sarmadan kalkıp sarmaya yakalanmalar belki saatler sürdü. Güneşin batmasıyla birlikte çayırın dört bir yanında meşaleler yaktılar. Bir kez olsun durup soluklanmadılar. Azap o akıl almaz kaz kanadı vuruşuyla Yâşur'un boyun kökünü zorluyordu. Çimenler kapkaraydı artık. Birbirleriyle olduğu kadar, alevin aydınlığında iki kat büyüyen gölgeleriyle de güreşiyorlardı. En sonunda delice bir güçle bacak arasından kolunu sokup Azap'ın kalçasını olduğu gibi kelepçeledi Yâşur. Bu durumda dengesini sağlamak için Azap'ın önce Yâşur'dan kurtulması gerekiyordu. Tam bütün gövdesiyle Yâşur'un üstüne abanacakken, Yâşur kütüğün üstüne itti onu. Kemik sesini ikisinden başka kimse duymadı. Azap'ın dazlak kafası kan içindeydi. Hınçla yüklendi göğsüne Yâşur'un. Ama yaralıydı, gözlerini açamıyordu. Yâşur var gücüyle sırtüstü devirdi onu. Göbek deliği yıldız gibi açıldı Azap'ın. Hem şaşkın, hem de çok kızgındı. Yerde yatanın kendisi olduğuna inanamıyor, gövdesine yabancılık çekiyordu.

Yâşur öyle yorgundu ki sevinemedi bile. Kalabalık büyük bir coşkuyla bağırıyordu. Azap güçlükle ayağa kalkıp dövecekmişçesine üstüne yürüdü Yâşur'un. İki eliyle başını kavrayıp onu alnından öptü. Sarıldılar. Yâşur

hasmının sırtını sıvazlıyordu. Uzun bir süre Azap onu bırakmadı. Çözülmek istedikçe sıkıyor, direndikçe kollarını kenetliyordu. Baktı olacak gibi değil o bırakana kadar sakince bekledi Yâşur.

Azap, dişlerinin arasından tıslayarak "Bari adını söyle" dedi.

"Yâşur."

Sonra çözüldüler. Azap karanlığa doğru yürüyüp kayboldu. Bir eksiklik vardı Yâşur'un içinde, belki de utanç... Öte yandan, Azap denli büyüktü zaferi.

Meşalelerin titrek ışığında aydınlanan hayranlık dolu gözlerden, işittiği övgülerden tuhaf bir biçimde utanmıştı. Alkış ve ıslıklarla galibiyetini kutlayan seyircilerin içinden yaşlı bir kadın, ezilme pahasına ön saflara ilerleyerek beyaz iş önlüğünü Yâşur'un eline tutuşturdu. Parsayı toplaması için... Ona neler hediye etmemişlerdi ki: paralar, tüylü kolyeler, gümüş düğmeler, keten mendiller, küçük hançerler. Taşıyamayacağı kadar eşya... Çayırı çevreleyen izdiham, önlüğe bir şeyler sığıştırmaya çabalayan ellerden ibaretti. Valilik mensuplarının oturduğu bölüme ilerlerken, güzel yüzlü uşaklardan biri kulağına eğilip Vali Kessali'nin onu yazlık evinde ağırlayacağını söyledi. Ama önce yıkanması gerekiyordu.

İnsanın derisini zımparalayan tellakların damarlı kollarında iyice hırpalandıktan, "Sözü edilen güreşçi bu muymuş" küçümsemeleriyle kikirdeyen kadınlarca amberli kokularla sıvazlandıktan sonra, o çenebaz cerrah berberin eline düştü. Sakalını, saçlarını kazıması yetmezmiş gibi azı dişlerini zor kurtardı elinden. Yazlık eve ön kapıdan girip müzik ve kahkahanın çınladığı ana salonu teğet geçerek, dört kat merdiven sonra, tüllerin esintiyle uçuştuğu geniş bir odaya girdi. Eşlikçiler kapıyı arkasından kapatıp onu pembenin boğucu saldırısına karşı yapayalnız bıraktılar. Her şey, biblolardan sofra takımlarına, perdelerden döşemelere kadar pespembeydi. Aynaların ahşap çerçeveleri bile! Dikdörtgen oda tül perdeyle iki kareye ayrılmıştı. Bir tarafta cibinlikli, yastıklarla döşeli uyku bölümü, bir tarafta oturma bölümü. Kessali'nin gerdek odasındaydı. Oturma kısmındaki alçak masada henüz pişmiş ızgara etler, üzüm dolu kâseler, şarap kupaları, tadını hiç bilmediği sebze haşlamaları, renk uyumlarına göre bir tablo güzelliğinde düzenlenmişti. Sofranın olduğu bölüm diz boyu mumlarla, uyku bölümüyse isleri havada S çizen kandillerle aydınlatılmıştı. Öylece, hiçbir şey yapmadan ayakta bekledi. Odanın her metrekaresini kaplayan ağdalı koku başını döndürüyordu.

Kessali, çayırda gördüğünden başka, omuzlarındaki ipekli harmani yüzünden kat kat görünen yağ yeşili elbisesiyle yatak odasına açılan bir kapıdan girip dolgun göğüslerini hoplata hoplata parmak uçlarında yürüyerek, Yâşur'un yanına geldi. Gereğinden fazla yaklaşmıştı. Saklayamadığı bir heyecan vardı üstünde. Meraklı bakışlarla Yâşur'un kollarını, çökkün omuzlarını, yorgunluktan titreyen dizlerini süzdü. Elinde sürekli şıngırdattığı bronz zincirli bir kolye tutuyordu. Yâşur'a nereden geldiğini sordu. Hikâyesini başından anlatmaya gücü yoktu Yâşur'un. Ona babasını ararken kaybolduğunu söyledi. Kessali, baban nasıl biriydi, diye sordu. Zayıftı, hırpaniydi, hırçındı, yabanîydi, dilsizdi, en fenası inatçıydı, diye yanıtladı Yâşur. Kessali kuşkuyla baktı ona. Oturma bölümündeki pembeli koltuklardan birine yerleşip eliyle oturmasını işaret etti. Yâşur kanepenin ucuna ilişti. Kessali'nin duyduğuna göre şarkıcının peşinden gelmiş buralara! Öylesine verdiği bir yanıttı oysa. Kessali'nin dudaklarında büyük bir yalana dönüşeceğini bilemezdi. Doğruyu söylerken sanki inkâr etti. Hayır şarkıcının peşinde değildi, yalnızca daha önce bir hünsa görmediği için yüzünü çok merak etmişti, o kadar! Asıl gayesi babasını bulmaktı! Kessali ellerini kucağında birleştirip göz büyüklüğünde yakut taşlı kolyeyi evirip çevirmeye başladı.

Sık sık iç çekerek, olmayan bir geçmişin geleceği gölgelemekteki uğursuz etkisinden söz etti Yâşur'a. Örneğin bir Kessali olmak demek, en küçük bir titremede harfleri dağılan, mürekkepsiz sözcüklerle yazılmış bir efsanedeki en en en eski Kessali'nin boyunduruğu altında, gün geçtikçe boğulmaktı. Şu anda, şimdi yaşayan Kessali'yi üzen, hiç gerçekleşmemiş bir geçmişle dünyada sınanmanın adaletsizliğine boyun eğerek, kaderini değiştirmek uğruna hep o en en en eski "sislerin kızı" Kessali'nin acıklı yaşantısına dönmek zorunda kalmaktı. "Düşünebiliyor musun" dedi. Sanki doğduğundan beri hiç eksiltmediği hayretle... "Şimdiki Vali Kessali'ye, efsanedeki Sislerin Kızı Kessali hükmedebiliyor!"

Üstünde yaşadığı yüksek kayalıklardan aşağıya saçlarını salarak ta vadileri ve ovaları sisle örtmekten başka pek bir işi olmayan en eski Kessali'nin, bekâretine prangalı doksan dokuz yıllık ömründe bir kez bile gerdeğe giremediği kocalarının bir bir ölmüş olması, Vali Kessali'nin bugünkü yaşantısını lanetlemesi yetmezmiş gibi; umutsuz evliliklerine kıs kıs gülen bütün yerleşim halkı ve ölüm korkusuyla başka kadınlara sarılan bütün damatlar, inancın kan dökücü gücüne aldanarak, sislerin ardında yapayalnız bırakıyorlardı onu. Anlattığı bu karanlık tabloya karşın,

umulmadık bir biçimde Vali Kessali'nin hüzünlü gözleri ansızın canlandı. Hiç yeri yokken sisin ne büyüleyici bir şey olduğunu anlattı Yâşur'a. Az önceki ağlamaklı mırıltısı, kat kat gürleşen ateşli bir söyleve dönüşmüştü. Dağlardan inen sisin yeryüzünü nasıl yavaş yavaş ıslattığından, bu ıslaklığın insanın ciğerine işleyecek denli soğuk olduğundan söz etti. Yâşur şaşırmıştı. Az önceki yakınan kadın şimdi bir masal kahramanıydı. Hele, sisli sabahlarda, yerleşimin daracık sokaklarını arşınlarken, kadınların tül perdeler arkasında ürküntüyle kendisini seyretmesi, erkeklerinse kaçacak delik aramasını hınzırca betimleyişi, iyice aklını karıştırmıştı. Tostoparlak, etli butlu çelişkisi, pembe odanın içinde tastamam karşısında duruyordu. Nasıl kuşkuyla baktıysa, Kessali birdenbire ciddileşti. İkiye yarılmış düşüncesinde yakalanmıştı çünkü. Buz gibi bir suskunluk oldu.

Sonra Kessali koltuğundan kalkıp Yâşur'un başında dikildi. Tepeden bakarak, Azap'la güreşirken yaptığı hilenin galibiyetini lekeleyip lekelemediğini sordu ona. Yâşur omuzlarını silkti. Hayır lekelemiyordu. Neden, diye sordu. Ben yapmasaydım Azap yapacaktı, dedi. Bir hile olduysa bunu ancak Azap söyleyebilirdi. Kessali tatlı tatlı gülümsedi. Elindeki yakut kolyeyi Yâşur'un boynuna taktıktan sonra uğurlarcasına elini tuttu. Yâşur rahatlamıştı. Pembenin bayıltıcı hükümranlığından bir an önce kurtulacağına sevinçli... Ama Kessali'nin bir sorusu daha vardı. Odadan çıkmadan önce, kendisine baktığında kimi gördüğünü sordu ona. Sislerin Kızı Kessali'yi mi, yoksa Vali Kessali'yi mi? Yanıt vermek için fazla düşünmesine gerek yoktu; yalan söylemeye mecburdu. Vali Kessali'yi görüyorum, dedi. Kessali küskün bir anlatımla son bir soru daha sordu. O halde buradan çıkınca kimin peşinden gidecekti? Zayıf, hırpani, hırçın, yabanî, dilsiz, inatçı babasının mı, yoksa yüzünü delice merak ettiği bir hünsanın mı? Bu kez, aklına ilk geleni söyledi, Yâşur. Ne olursa olsun hünsanın peşinden gidecekti. Konuşurken dudakları titremişti. Yolun sonunda kime kavuşacağını kestiremediği için.

on üç

Bütün yazı, yol boyu önüne çıkan yerleşimlerde, düğünlerde, şölenlerde, yıldönümü kutlamalarında, bağbozumlarında, bayramlarda sürekli güreşerek geçirdi. Her keresinde Hünsa'yı kıl payı kaçırıyordu elinden. Öte yandan gittikçe varsıllaşıyordu da. Rutubet kokan yataklarda, ağaç kovuklarında, mağaralarda geçirdiği huzursuz uykular sona ermişti. Kodaman tüccarların konakladığı hanlarda ya da zengin hanımların, beylerin evlerinde deliksiz uykular çekerek, gösterişli sofralarda patlayıncaya kadar yiyip bir başka yerleşime doğru yola çıkıyordu. Ünü, gideceği yere ondan önce varıyorduysa da, şarkısını söyler söylemez Hünsa orayı terk etmiş oluyordu. Hâlâ hakkında dişe dokunur bir şey öğrenememişti. Onu yakından görenler bile yüzünü anımsayamıyor, neye benzediğini anlatmakta güçlük çekiyorlardı.

Zaman zaman, doğduğu yerden iyice uzaklaştığı için bir korku düşüyordu içine. Kendine itiraf edemese de kaybolduğunu biliyordu. Morsis Dağı'nda çiçeğini arayan Melifas'ı, Melifas'ı arayan Ecmel'i ve Ecmel'in gövdesini kaplayan o kalın sesli Adamkadın'ı düşündükçe, bu emek ve tutku dolu kovalamacaya eklenmediğine pişman, güreş meydanlarında kazandığı zaferlerle avunuyordu. Belki de o yüzden suskun bilirlerdi onu. Durgun olmaktan başka bir yol bilmediğinden... Durgunluğun getirdiği gizem, kürklü bir şapka gibi başını süslemekten başka bir işe yaramıyordu aslında. Oysaki gizem, geçitsiz bir kayalıktı. Ne kadar güreşse, Manuş'un yaşamaya oruçlu yalnızlığına, Hünsa'nın havada türbinler yaratan sesine; Adamkadın'ın, annesini sarmalayan gücüne, Yâşur'un ölürkenki soyluluğuna ilişemiyordu. Başkalarının gizemi eziyordu onu. Hiç kuşkusuz güreşerek kazandığı övünç, bir süreliğine de olsa sıkıntılarını unutturmuştu. Sahi! Bir Yâşur'du o. Göründüğünden çok daha tehlikeli biri...

Yaz boyu Azap gibisini görmedi. Kimi zaman, çekirdek çitleyerek gösteriyi izleyen seyirciler huzurunda, kükreyerek meydanı inleten et yığını azman heriflerle güreştiğine hayıflandığı da oldu. Güreşmek değil, ıkına ıkına boğuşmaktı onlarınki. Gittiği yerleşimler büyüdükçe seyirciler de

pespayeleşiyor, kalabalığa karışan örümcek bakışlı bahisçilerin kışkırtmalarıyla yuhalayan, ıslıklayan, yük çeken bir hayvanı azdırmak istercesine haykıran, acımasız bir topluluğa dönüşüyordu. O zaman, güreş tutkusu iyice yalnızlaştırıyordu onu. Bazen parsayı toplamadan, hızla çayırdan uzaklaşarak, nefret ve taraftarlıkla beslenen obur kalabalığı arkasında bırakıyordu. En iyisi gerçek bir meydana çıkmaktı. Hünsa'nın onu fark edebileceği büyük bir yere...

Bir cehennemin ortasında tanıdı Phuvus'u. İnsanların her türlü gösteriye meraklı olduğu, yabancıların uğrak yeri büyük bir şehirde... Ekmek fırınlarından, sobalardan, ocaklardan fışkıran kurum her yeri karartmış, binaları sarmalayan is, insanları boyamaya başlamıştı. Sokakları kaplayan kül yığınları adım attıkça havalanıyordu. Öksürük nöbetine tutulmuş iki büklüm insanların arasına daldı. Yeni yeni türeyen misyonerlerin hastalıktan bir deri bir kemik yoksul insanlara vaaz verdiği köşe başlarında, sağlı sollu dükkânlarla ışıldayan geniş bulvarlar uzuyor; bulvarları arka mahallelerle birleştiren daracık sokakların karanlık çıkmazlarında, sıcaktan mayışmış dilenci bölükleri uyukluyordu. Şehrin ortasından geçen yorgun bir nehir vardı. Bir buzul gölünden çıkalıberi, suyla özdenlik kuran bahçecilerin, arıcıların, değirmencilerin önlerinden ihtişamla akarak, yatağını deşen altın arayıcılarının ellerine düşmüş; tomrukçuların yırtıcı bağırışlarından kurtulur kurtulmaz, pamuk balyası yüklü gemileri balçıklı kucağında taşımış; en sonunda oluk oluk kanalizasyonunu akıtan isli şehre varmıştı. Ölgün bir akışla denize doğru yoluna devam ediyordu. Bu sarı köpüklü nehir, şehri ikiye kesen bir sınırdı aynı zamanda. Nehrin bir yakası aynalı çarşılarla, türlü malların sergilendiği pazar yerleriyle kıvıl kıvıl hareketliyken, öbür yakası mezar taşlarını andıran alçak duvarlı evleriyle tam bir sessizliğe gömülüydü. Oradaki yabanî ve utangaç yerleşiklere kıyasla duvarlar daha konuşkandı. Üst üste yapıştırılmış duyurular, afişler, el yazısı küçük bildirilerden şehrin yakın geçmişi okunabiliyordu. Rüzgârdan lime lime olmuş, güneşten rengi atmış eski afişlerin üstüne yenileri yapıştırılmış, harflerin ve el çizimi görsellerin birbirine karıştığı, yırtık pırtık, kaotik bir harita oluşmuştu. UZuN yOLa KAtLAnACaK BiR AşçI ArAn... MuCize İKİZLER... İpekçİLER ÇArŞIsınDA ÇAlışacaK ele... KİZLER PHUvus'UN ÇADI... AcısIZ SÜNNETÇİ... UZuN yOLa Kat... PHUvus'UN ÇADIrıNDA... BiR AşçI ArAnIYOR!.. ÇADIrıNDA Üç GÜN üç gEcE!

Hünsa'nın izini bulmanın tek yolu önce Phuvus'u bulmaktı. İyi bir şarkıcının yerini, olsa olsa gösteri için bilet satan bir adam bilebilirdi. Nehrin satıcılarla istila edilmiş öbür yakasına geçip insanı geri geri iten kalabalığı aşarak Phuvus'un çadırına vardı. Çadırın girişini bekleyen iki hokkabaz şehri tepeden gören bir çardağın yerini tarif etti. Köpek dövüştürenlerin uğrak yeri kırmızı kiremitli binanın solundan, ikiye çatallanan kapalı çarşıya girecek, parfümcülerin yer tuttuğu pasajın içinden geçer geçmez önüne çıkacak dimdik merdivenleri tırmanacaktı.

Çardağa vardığında, hanımeli sarmaşıkları altında sedirlere uzanmış birkaç adam, bir yandan çay içip bir yandan yarı baygın gözlerle Phuvus'u dinliyorlardı. Güzel bir adamdı, Phuvus. Tek kelimeyle güzel. Konuşurken parmaklarını kullanıyor, sözcüklerini tane tane bir akışkanlıkla havaya bırakıyordu. Konuşmasına bakılırsa eğitimli, soylu biriydi. Yâşur çekinmeden oturdu aralarına. Çardağa gelinceye değin, yüksek mahalleler arasında döne döne dolanan basamaklarda soluğu tıkanmıştı. Kimse ona bir şey sormadı. Phuvus'un sessizleştiği bir boşluk anında tam Hünsa'yı aradığını söylemeye hazırlanmıştı ki Phuvus, Yâşur'un gözlerine baka baka bir hikâye anlatmaya başladı. İri gözlerini üstünden ayırmadan, bir bilicinin ürpertici bilgeliğiyle Yâşur'un mücevherlerini değersizleştiren, ama asıl önemlisi Yâşur'daki yalınkat sessizliği dilsizliğe eviren bir hikâyeydi bu. Yâşur, ilgiyle dinlediği iç titreten cümleleri daha sonra unutmaya çalışacak; unuttuğundaysa, büyük olasılıkla dünyaya yaraşmakla ilgili dinsel bir anlatı olarak anımsayacaktı. Belki de bir yalvacın kitabından ezbere okunan uzun bir dua... İçtiği çayın acılığı Phuvus'un çağrışımlı sözlerine karışıyordu. Onu dinledikçe umutsuzluk çöktü içine. Bütün güreşmeleri, ödeşmeleri, terk edişleri, dünyada kapladığı kadar yer tutmuyordu artık. Ağlamaya başladı. Geçmişi ağartamamanın derin hüznüyle akıntısına kapıldı ağlayışın.

Hikâye bitince Manuş'un yaptığı yüzüğü verdi ona. Sahip olduğu en değerli şeyi gözünü kırpmadan Phuvus'un avucuna bıraktı.

O güzel yaz günü, bir harfini düşürmüştü.

on dört

Ben Yâşur'u hiç görmedim azizim. Hele sözünü ettiğiniz sağ gözü açık, sol yanı dümdüz biri hiçbir zaman buralara uğramadı. Doğrusunu isterseniz öyle birinin yaşadığına hiç inanmıyorum da. Çünkü bu şehir, çölleri ve yalçın dağları kat ederek meydandaki pazaryerine ulaşan nice iplikçinin, marangozun, bakırcının, kumaşçının, baharatçının, halıcının peşine takılmış bir dolu ucubeyle kaynamaktadır. Yâşur dediğiniz adam buralara gelmiş olsaydı, şehrin kapılarına varır varmaz, hayatı boyunca peşini bırakmayacak acıklı bir şöhrete kavuşmuş; şimdi benim çadırımda, üç para karşılığında onu izlemeye gelen birkaç meraklı kalabalığa, zevzekçe bir sırıtışla tek gözünü teşhir ediyor olurdu. Ucubelerin on dörtlük bir kızoğlankızdan daha çok para ettiğini bilmem anlatmaya gerek var mı?

Hem, bu Yâşur dediğiniz gerçekten de tek gözlü olsaydı adı Yâşur falan olamazdı azizim! Böyle birinin adını hiç kimseler umursamaz çünkü. Olsa olsa Tekgöz, Yangöz, Sağgöz gibi biçimine uygun bir adı olurdu onun. Başka biri kalbini dinlemediği, ne bileyim bir kadın tarafından sevilmediği ya da bir adamdan dostluk görmediği sürece, ömrünün sonuna kadar Tekgöz, Yangöz, Sağgöz gibi bir şey olarak büyük ticaret şehirlerinin bildik sirklerinde çürüyedururdu. İnsan gövdesindeki alışılmadık yanlışlıkların, ruhun karanlık köşelerinde saklanan arsız zevkleri nasıl kışkırttığını görmenizi isterdim. Sözgelimi, kemikleri çocukluktan beri terbiye edilen akrobat bir kız, bacaklarının arasından geçirdiği kafasını kalçalarına değdirerek bir elinin üstünde döne döne ilerlediğinde, öyle bir tezahürat alır ki ortalık yıkılır! Belki de sergilediği maharet seyircilerin görüp görebileceği tek imkânsızlıktır. Fakat azizim, ikinci bir kez onu görmeye kimse gelmez. Onun gösterdiği mucize aynı zamanda sıradan insanlara sınırlarını hatırlatan bir yetkinleşmedir çünkü. Onu hak ettiğince sevdirmek için, bir omurganın yılansı bir esnekliğe kavuşana değin kaç yerinden kırıldığını; kızcağızın bu imkânsız hareketleri yapabilmek için yalnızca pirinç lapası ve sütle beslenerek ayakta kalabildiğini anlatmanız, yani insanlara bir acıma duygusu içiterek ruhlarını ezen saygıyı yerinden edip

onun yerine yapış yapış merhamet duygusu sokuşturmanız gerekir. İnsanları birbirine bağlayan çoğu duygular kimyası bozuk olanlardır.

İşin doğrusu, oldum olası kara şöhrete değer verdim ben. İnsanı usluluğa sürükleyen duygulardansa şöhretin bayağı ve şiddetli tesirini yeğlerim. Hüner, kahramanlık, iyilik, sabır, tevazu gibi nice soylu huyların, kara şöhret karşısında nasıl yenildiğini siz benden daha iyi bilirsiniz. Dünyayı gezen bir insansınız siz. Bu küllü şehirden dışarı adım atmamışsam da, yeryüzünü kellesinin içi zanneden ahmağın teki olduğumu düşünmeyin sakın. Çünkü maaşa bağladığım ucubelerim var benim. Peygamberimdir her biri. Dünyanın nasıl bir yer olduğunu onlar sayesinde anlarım.

Birkaç yıl öncesine değin kamburlar, cüceler, sakallı kadınlar, altı parmaklılar, koca memeli erkeklerle idare ettim durdum. Bir keresinde yarı ayı yarı insan yaratıklara dair birkaç söylenti duymuştum duymasına fakat, böyle bir varlığın yaşadığına asla ihtimal vermedim. Toyluğumda beni yolmak için olmadık haberler getiren serseriler sayesinde, gerçeküstü ile uyduruk arasındaki farkı az çok kestirebiliyordum artık. Yaklaşık üç yıl önce bir gün, orkide soğanı satan bir çiçekçiden inanılması güç bir haber aldım. Güneyde, kimi zaman büyük sirklerde boy gösteren, kimi zaman tek başlarına panayırlarda gösteri yapan, kafadan yapışık bir çift erkek ikizin varlığından söz etti bana. İkizler kafa kafaya doğmuşlar yani. Uzun süre bu tuhaf görüntüyü gözümde canlandıramadım. Çünkü benim için asıl olan, ya sıradan hareketi aşan esnekliktir ya da bir taş kımıltısızlığında durabilmek... Kafadan yapışık iki kardeşin, kısıtlı ve zoraki hareketlerini gösteriye dönüştürmesini hayal edemiyordum. Oysa çiçekçinin anlattığına bakılırsa, yapışık ikizler geçtikleri her şehirde büyük olay yaratıyor, girdikleri her sirki zengin ediyorlardı. Böylece bir ateş düştü içime. Şöhreti severim, parayı da, fakat en çok, en değişik olmayı...

Başlangıçta ikizlerin yapışık olduğundan kuşkuluydum; kesin işin içinde hile var, dedim içimden. Yüksek değerleri olan biri olmasam da hilenin ne büyük bir ticarî risk olduğunu gayet iyi bilirim. Böyle kalabalık şehirlere dünyanın her yerinden tüccarlar, eczacılar, yurduna sığamayan meraklı gezginler, tarihçiler, coğrafyacılar ve en fenası, gördüğü her kalabalığın karşısına geçip imge hurdalığı dizelerini, abartılı mimiklerle haykırarak okuyan yetenek yoksunu şairler gelir. En çok onlara

katlanamam. Şiiri evcil bir hayvan gibi yanında gezdirdikleri için! Anlayacağınız, isli şehrimizde yalandan, söylentiden, palavradan bol bir şey yoktur. Bu yüzden çiçekçinin şehirden ayrılmasıyla ikizleri unutmam bir oldu. Ta ki serin bir sonbahar akşamı, pazaryerindeki şaraphanede, mayhoş bir halde çevredeki kalabalığı seyrederken, genç bir şair, son yazdığı şiiri okumak için sarhoşlardan kibarca izin isteyene kadar.

Her zaman duyduğumuz o zırva şiirlerden işte... İçinde bol bol kan, yürek, zaman, ağrı, ürperti geçenlerden... Beğenirsen iki, beğenmezsen bir para; çok beğenirsen başını saygıyla eğer, şairi şarap içmeye davet edersin; böylesi kırk yılda bir denk gelir. Gel gör ki, genç şair şiirin bir yerinde aynı kemikte iki kardeş diye bir dize söyleyince kalbim kıpırdadı. Tatlı bir heyecan sardı beni. Bir türlü gözümde canlandıramadığım ikizlerin görüntüsü yavaş yavaş belirmeye başlamıştı. Soytarı şairlerden bıktığımdan olsa gerek, bir türlü sanatsever biri olamamıştım; yine de sanatın gücünden haberdar olmadığım anlamına gelmez bu. Azizim, size ihtimallerden söz etmek isterim. Bir sanat eseri, yeryüzündeki bir ihtimalden alır gücünü. Ve ihtimale değmek için illaki güzellik gerekir. Güzel bir cümle, zamanın bir yerinde gerçekleşmiş ya da özündeki kehaneti gerçekleştirecek olandır. Demem o ki, o dizeyi güzel bulmasaydım, yeryüzünde kafa kemiğinden yapışık iki kardeşin yaşadığına kolay kolay inanmayacaktım. O akşam, genç şaire şarap ısmarladığımda yüzündeki ışımayı görmeliydiniz. Soylu bir edayla teşekkür edip susuzluğunu saklamaksızın şarabı kafaya dikti. Havadan sudan konuştuk biraz. Ne şiirden söz ettik ne hayattan ne de ikizlerden...

O günden sonra gördüğüm her denizciye, satıcıya, hancıya, sporcuya, kervancıya, haritacıya, şehirden ayrılıp nasılsa bir gün dönecek herkese, ola ki yapışık ikizleri görürlerse derhal bana getirmelerini, bunun karşılığında bol para vereceğimi; ikizleri ikna etmek için benim adıma pazarlık yapabileceklerini söyledim. Doğrusu bu kadar çabuk beklemiyordum onları... Ertesi sonbahar, denizaşırı bir ülkeden ipek yüklü bir gemiyle yola çıktıkları haberi geldi. Yol boyunca başlarına gelmedik kalmamış zavallıların. Salgın hastalığın hızla yayıldığı gemide, kabadayılar, ayyaşlar, hırsızlarca tartaklanmışlar. Limana vardıklarında çok daha vahşi bir kalabalık üşüşmüş başlarına. Liman şehrinden kurtulur kurtulmaz –orada ne işkenceler çektiklerini tahmin edersiniz– hiçbir yerde konaklamadan yola çıkmışlar. Kimsenin geçmediği insansız yollarda, bir günlük yol beş güne çıkmış anlayacağınız. Dere boyu uzanan sazlıklarda, yüzlerinde ısırılmadık

yer bırakmayan tatarcık sineklerinin arasından geçerek, kan, irin ve kolerayla iyice kıvama gelmiş, aç susuz düştüler elime. Geldiklerine geleceklerine pişman olmuşlardı. Üç gün içinde öleceklerini bilmeme rağmen onları getirtmek için harcadığım paranın milyon katını bu üç günde çıkaracağımdan emindim.

Çadırın içini görmeliydiniz azizim! İnsanlar buraya akın ettiler. Ezilenler mi dersin, bayılanlar, kalabalığın içinde yuvarlanan ihtiyarlar, memesinde bebeğiyle kadınlar, kaybolan çocuklar... Ortalık cehenneme döndü. Üç günün sonunda onlarca cenaze kalktı şehirde. O mahşerî kalabalıktaki her bir başın büyük birer göz olduğunu düşünün; gerisi yok! Ne el, ne ayak, ne omuz; yalnızca tek bir gözü bütünleyen korkunç bir bakıştan ibarettiler. Hayatlarında ilk kez yapışık ikiz görecek bu azman göz, şehvetli çığlıklar eşliğinde sahneye doğru yuvarlanmaya başladı. Ezilenlerin canhıraş haykırışlarını bastıran zevk dolu uğultular, yemin ederim, yelken bezinden çadırı titretiyordu.

İkizlerin görüntüsü gerçekten harikaydı azizim. Son yüzyılın en görkemli gösterisi yapıldı bu çadırda. Düşünün ki denizci gömlekleri ve parlak siyah kuşaklarıyla sırım gibi ince iki genç adam, kireç rengi suratlarında büyüyen şarkçıbanlarını gösteriyorlar önce. Onca halsizliklerine rağmen, maskeyi andıran suratlarında acıya dair tek kırıntı yok! Kafa kafaya vermiş de hayattan söz ediyorlarmış gibi birbirlerine yaslanmış, sanki söyleşiyorlar. Siz onları görünce bir adamın kendi ruhuyla –ya da ne bileyim gölgesiyle belki– konuştuğunu sanıyorsunuz. Hangisinin esas olduğunu kestiremeden... Bu tuhaf ikilinin gerilimli yavaşlığı, oyun kurmaktaki bilmişliği bir süre sonra sinirlerinizi bozuyor. Derken, birkaç dakika sonra, yalandan tartışmaya başlıyorlar. Müzik eşliğinde birkaç küçük fiske! Aman ne ustalık, ne oyunculuk öyle... Uyumlu itiş kakışlar... Bir ileri bir geri, öne arkaya önceden çalışılmış ortak adımlar. Kafaların birleştiği yerdeki kalın deri tabakası, içinizi kaldıran bir fazlalık duygusu uyandırıyor. Sonra anlaşılıyor ki bunlar kopamıyorlar azizim! Meğerse yapışıklarmış (!). Çadıra doluşan herkes yapışık ikizleri göreceğini biliyordu elbet. Fakat bu yetmez! Doyuncaya, tıksırıncaya, iğreninceye, öldürünceye bakmak gerek! İkizler, kendilerine doğru yuvarlanmakta olan dev gözü eğlendirmek için birbirlerinden kopmaya uğraştıkça kahkahalar, ulumalar, hırıltılar ayyuka çıkıyordu.

En soylusundan en alt tabakasına, yapışık ikizleri duyan herkes oradaydı. Şehirde olsaydınız eminim siz de gelirdiniz. Kimse uyumadı o

gece. Sahne önündekiler geriye sürükleniyor, arkadakiler ön saflarda bir yer kapmak için paralanıyorlardı. Olan biteni yakından, en yakından görmenin ödüllendirici bir ayrıcalığı vardır. Hayal gücünü kışkırtan bütün ayrıntılar, dinleyici bulmanın sihirli birer anahtarıdır. Bir gün gelir, gördüklerinizi bir yabancıya anlatırsınız, o da sizi ilgiyle dinler. Şu anda gözbebeklerinizde titreyen hayalî görüntülerin yaratıcısı olmak, hele sizin gibi saygıdeğer birine kendimi dinletmek, yüceltiyor beni. Çadırdaki devasa göze bir bakış daha ekleniyor sanki... Biliyor musunuz hikâye anlatmak dünyanın en zevkli meşgalesi! Hikâye anlatınca arzuyu buluyorum karşımda; onun birdenbire beliren çılgın ışığı, cümlelerimin arasındaki boşluğu dolduruyor.

İkinci günün gösterisi ilk günkü kadar heyecan verici olmadı. İkizler ayakta zor durdular. Dengede durmak için birbirlerine tutunuyor, sahnede anlamsız eğriler çiziyorlardı. Müzikle uyumsuz sarsak adımlar eşliğinde, gösteriye çok daha dokunaklı bir hava kattılar. Yine de kimse onları yuhalamadı. Son gün, çadır yine hıncahınç dolu... İkizlerden soldaki, daha gösteriye başlar başlamaz yüksek ateşle acınası bir hummaya kapıldı. Kolera öldürücü darbesini nihayet indirmişti. Zavallının çırpınışlarını ve bu çırpınışları seyreden dev gözün büyüyüşünü görmeliydiniz! Kalabalık neredeyse kendinden geçti. İkizlerden biri yere yığılacak gibi olunca öbürü onu ayakta tutmak için ölesiye direniyordu. Çok geçmeden kan ter içinde kalan solkardeşin dayanılmaz ağırlığı ikizleri yere yıktı. Tek bir gövdeye esir iki insanın kaçınılmaz sonu, hiç hesaplamadığım görkemli bir gösteriye dönüşmüştü. Alkışlar, çığlıklar, havaya savrulan yumruklar. Solkardeş tümüyle hareketsiz, Sağkardeş ise kendi felaketini canlı ve dokunulası bir yakınlıkta görmenin derin kederiyle, birkaç dakika önce gerçekleşen ölümüne sarılıyordu. Hiç kuşkusuz, bu sahneyi "Bravo" nidalarıyla alkışlayan dev göz, dikizlediği gösteriyi, yapışık ikiz bir hayatın nasıl sona ereceğine dair tiyatrovari bir kurgu sanıyordu. Üstüne üstlük, özel kostümleriyle birkaç gözbağcı, son derece saygılı bir reveransla sahneye çıkıp kollarından ve ayaklarından tuttukları ikizleri sahne gerisine taşırken, koleralı ölümü inanılması güç bir sihre dönüştürüverdi. Fırsatçılığın böylesi! Dev göz, ölümün sahiciliğine inanmadı böylece. Derken çadırın içinde derin bir sessizlik peyda oldu. Handiyse bir diğerinin kulak çınlamasını işitebilirdiniz. Uzun süre ikizlerin sahneye dönüp selam vermelerini beklediler. Daha fazla beklemeye dayanamayan dev göz, kafalara, kollara, bacaklara bölüne bölüne korku dolu insanlara çözüştü.

Gösteri bitmişti. Yalnız, özellikle dikkatinizi çekmek isterim. Gösteri ikizler öldüğü için değil, sahne boşaldığı için bitmişti. Seyirciler karmakarışık duygularla ayrıldı çadırdan. Eğlenmesine çok eğlenmişlerdi fakat, beklediklerini bulamamanın kekre tadıyla, gösteride eksikli bir yan aramaktaydılar. Ertesi günün ilk ışıklarında, ikizleri bütün özel eşyalarıyla birlikte kireçleyip alelacele yaktık. Açgözlülüğümü saklayacak değilim; yeterince para kazanmadığımı düşünseydim o zavallı adamları ilaçlayıp mumyalar, ölülerini teşhir ederek ömür boyu para kazanabilirdim. Bazen, bunu yapmadığım için kızıyorum kendime. Çünkü ben asla namusu sorgulanmayan biriyim azizim. Kaç yaşıma geldim, daha bir gün namusa ihtiyacım olmadı.

Gözbağcıları, trapezcileri, akrobatları, canbazları, soytarıları, hayvan terbiyecilerini gösteriye çıkan ucubelerle aynı kefeye koymayınız sakın. Onların birçoğu kendi kaderlerinin beşiğine doğmuş insanlardır. Cesaretin sınırlarını kafası patlayan annelerinden, beli kırılan kardeşlerinden öğrenirler. Doğar doğmaz değişmeye yazgılıdırlar. Çarşıda bir karaltıyken sahnede tamamlanırlar. Onların benliği kendi kemiklerine değil, ponponlu, tüylü kostümler giyen, makyajlı bir sülalenin yaşadığı çadıra payandalıdır. İradenin böylesi sert sınandığı çadırdan başka yer bulamazsınız. Öte yandan, bir gün çıkıp gidebilirler de. Tek gereken biraz zaman, biraz cesaret, biraz hayal, belki bıkkınlık. Tekinsizliğe tutkusu olmayan bir insanı asla canbaz yapamazsınız! Bir canbaz, düştü düşecek yürümekteyken ipte, parmak uçlarından tabanlarına değin her yanına, dengenin aşılmaz yasalarını ezberletmiş olan, böylece gövdesinin bildiğinden daha azını bilendir. Garip bir boşalmadır bu. Gösteri başladığında hafızanızı kenara bırakır, bittiğinde bıraktığınız yerden geri alırsınız. Deliliğe içre bir meslektir yani. Belki de bu yüzden nefret ediyorum ucubelerden. Gövdelerindeki yanlışlığın aynısını ruhlarına da biçtikleri için. En fenasıdır azizim, bütün haysiyetin ucubeliğe bukağılanması. Deriyi kaldır at! Altında, her an, her yerde gösteriye hazır tıpkısı, sizi kendinize yadırgatan o bildik sırıtışıyla beklemektedir. Çadıra ihtiyaç duymazlar yani.

Elbette vardır, öyle kamburlar, cüceler, büyümesi durmayan devler, tavşan dudaklılar; içlerinde ne kambur ne cüce, ne dev ne de tavşandudaklı saklanır. Bakışlarında hayret edilecek bir damla çirkinlik bulamazsınız. Fakat bir gün karşınıza biri çıkar, hem de ne güzellik ne gösteriş öyle; gelin görün ki bir ucubedir gizli gizli. Konuştukça oluşur, oluştukça cisimleşir, gözlerinize inanamazsınız.

Geçtiğimiz yaz, şehri tepeden gören bir çardağın altında toplanmış, birkaç günlüğüne şehre uğrayan, sizden iyi olmasın, birkaç saygıdeğer arkadaşla oturmuş çay içiyorduk. Doğrusu, bu insanlar neden benimle olmak ister pek anlayamam. Onca matematikçi, tacir, tarihçi, zengin arasında bir ben sirk patronu, ağzıma geleni anlatır, aslında kendimi harcarım. Dinleyememek gibi bir zaafım var ne yazık ki. Bu sınırsız gevezeliğimden olsa gerek, babam kimdir, nasıl biridir annem, paraya neden düşkünmüşüm, kalbimde kaç oda var, tek oğlumu öldürmüş müyüm, herkes bilir. Hakkımda kime sorsanız, boşluksuz bir tarih dizgesinde yanlışsız sıralanır hayatım. Onlara kalsa çok ilginç birinden söz ediyorlardır; derken bir bakıyorum vasat bir yaşam hikâyesinin kahramanı oluvermişim. Nedeni belli! Bende karanlık yok azizim! Sırası geldiğinde başımı alıp gidemiyorsam, asla bunu yapamayacağımı bildikleri içindir. Konuşa konuşa kösteklendim buraya. Oysa azıcık gizemli olmalı insan, azıcık şaşırtmalı çevresindekileri. Gidemeyecekse bile gideceğine dair bir ihtimal yaratmalı. Belki de bu yüzden seviyorum yolcuları. Beni ilk kez gördükleri için. Bir daha unutmasınlar diye elimden geleni yapıyorum. Şimdi sorsan kimdiler diye, ne isimlerini hatırlarım ne de sıfatlarını...

Ne ki, az önce sözünü ettiğim çardakta laflarken, hiç çekinmeden gelip yanımıza oturan genç adamı hâlâ unutamıyorum. Başıyla selam verip kendine sırf demden kapkara bir çay döktü. Yaşını aşan tiryakiliğiyle şekersiz çayını yudumlarken ilgiyle dudaklarımı seyretmeye başladı. Tek kelime kaçırmak istemiyordu belli. Kelimeleri bu denli istekli dinleyen birini hatırlamıyorum. Bütün acı, buruk kelimelerimi içti benim. Sonra bana yaşam boyu eksikliğini hissettiğim bir şey hediye etti. O gittiğinden beri bir parça gizemli biriyim artık. Çok şükür, kendimle ilgili cevaplayamadığım bir soruya sahip oldum. Şimdi karar verin azizim. Size hangisini anlatayım? Gizemin kıymetini mi, yoksa o genç adamın bana ettiklerini mi?

Süslüydü. Boynunda ağır bir kolye vardı; göz büyüklüğünde bir yakut. Baştan ayağa, gümüş armalar, şöhretli ailelerin bildik broşları, tokasında sedef kakmalı bronz bir kemer, her parmağında yüzükler, kıpırdadıkça şıngırdayan para keseleriyle doluydu. Hep bir çınlamaydı kendisi. Kıymetli metalin çarptıkça tınlayan sesinden başka tık yok. Kesif, yabanî bir sessizliğe gömülüydü. Öte yandan, başkasından emanet gibi duran

gömleğinin yakasından fırlayan sivri köprücük kemiği, pek iyi şartlarda büyümediğini gösteriyordu. Tebeşirsi teninde mavi damarların kaç kola ayrıldığını görebilirdiniz. Kansızlıktan mosmordu dudakları. Önce, gezgin bir kuyumcu sandım onu. Tezgâhını üstüne iliştirenlerden. Kemerine dikkatli bakınca önüne geleni deviren maharetli bir güreşçi olduğunu anlamam zor olmadı. Güreşçilere özgü yağlı iri gövdeden, kaslı kollardan, kalın enseden eser olmasa da, yüzünü asabileştiren bir çenesi vardı ki, kenetli, gıcırtılıydı. Yeri gelmedikçe kıpırdamayan... Onca dikkat çekiciliğine rağmen, kararlı suskunluğunu bozmaya kimse cesaret edip de adını, kimlerden olduğunu sormadı ona. Çayını sessizce yudumlaya yudumlaya varlığını unutturuverdi. Bense onu seyretmekten kendimi alamıyordum. Ona bütün hayatımı anlatmak için güçlü bir istek uyandı içimde. Gel gör ki, uydurmaya başladım.

İlham, gerçekten garip şey. Şairlerin sık sık sözünü ettiği, zar kanatlı dişi böceklerin varlığına elbette hiç inanmıyordum. Fakat öyle anlar oluyor ki, bu ilham perilerinin varlığına yemin edebilir insan. Ne bileyim, göğsünüzden düşünmeye başlıyorsunuz sanki. Vicdan, sağduyu, önsezi gibi tanımlanamaz duygular, kanla beslenen organlara dönüşüyor içinizde. Ya da bir hayvana diyelim... Medusa'nın kafasını yarınca içinden Pegasus çıkmış ya, benimkinde de kâhin bir baykuş uhluyordu. Durmadan... Azizim, bu sefer konuşmadım aslında. Sustum ve başka yerlerimden gelen sesleri dinledim. Zaman ilerledikçe kendini tamamlayan, önceden hiç haberli olmadığım bir hikâye kuruldu yavaş yavaş. Güreşçi gencin bana doğru uzanan başına baktım hep. Sonrası kendiliğinden geldi.

Muazzam bir hikâyeydi. Anlatırken ben bile büyülenmiştim kendimden. Fakat dediğim gibi konuşan ben değil başka bir adamdı. Bakınız, insanın kimseye kolayca aktaramayacağı bir özü vardır, öyle değil mi? Tuz tanesi kadar küçük, lezzetli. İşte bu hikâye, anlattıkça hiçleşen birinin yeryüzündeki varlığının tuz tanesi küçüklüğündeki kanıtı olabilir. Dilerseniz kibir deyin buna, dilerseniz doğrulama. Güreşçi genç, hikâyemi son ana değin öyle bir hayretle dinledi ki, bu hikâye üstüne bin güzel cümle kursanız, o güreşçi kadar beni övemezsiniz. Çünkü öyle bir ağladı, öyle bir ağladı, anlatamam! Tam anlamıyla gözyaşlarına boğuldu. Derin iç çekişler, hıçkırıklar, ardı arkası kesilmeyen hüzün dolu hüngürdemeler... Uzun süre susmasını bekledim. Bundan gizli bir keyif aldığımı saklayamam. Belki anlattıklarımın acıklı bir yanı yoktu, biliyorum. Dokunaklı, insanı huzursuz

kılan bir yanı olmalı ki etkisi fena oldu. Güreşçi ağladıkça çardaktaki öbür dinleyiciler yeni bir hikâye dinleyecekleri umuduyla beklemeye koyuldular.

Ne yazık ki güreşçi hiçbir şey anlatmadı. Sakinleşir sakinleşmez, bir çocuk gibi gözyaşlarını gömleğinin yeniyle silip bana doğru geldi. Önce öpüp sarılacak sandım. Doğrusu insan sıcaklığına pek alışık olmadığım için, ister istemez oturduğum yerde geriye kaykıldım. Fakat hiç yeltenmedi buna. Parmağından bir yüzük çıkarıp bana verdi. Bakın şu gördüğünüz altın yüzük. At figürü işlenmiş olan. Bunu hak edecek ne yaptım bilmiyorum. Sanırım onca mücevherin içinde en sadesiydi. O günden beri sırrını çözemediğim bir şeyim var. Gece gündüz, sürekli parlıyor...

on beş

İki erkektiler. Biri genç, ölmek üzere. Öbürü ise birkaç kere dirilmiş. Ölümün eşiğinde... Birbirlerini bulduklarında ikisinin de adı yoktu. Ezberle dostum bu dediklerimi! Belki bir gün yazacağın tutar; kendinden bir cümle eklediğinde, hikâyenin yegâne sahibi olduğundan şüphe duymazsın. Cömertliğin böylesi, diyeceksin şimdi bana. Hiç de değil. Fedakârlığın böylesini bir daha ömrün boyunca göremeyeceksin.

Feci bir kış günü, donmuş bir halde buldu oğlanı, bir avcı. Makatından ve ağzından iplik inceliğinde ılık su vererek onu ısıttı. Hem hekimdi biraz, hem de marangoz. Bütün matematik hesapları, uzaklar ve yakınlar, boyutlar, biçimler, parmak uçlarında çözülürdü adamın. Bir bakıma kalıtsal bir hünerdi onunkisi. Koca elleriyle anlıyordu dünyayı. Öte yandan, elleri kadar adam olamadığından hep üzüntü çekti. Oysa kim geçse karşısına, kendini çolak sayardı. Ki en büyük iltifattır bu; onun yanında kendi beceriksizliğinden yakınmak. Gel gör ki oğlum, bu adam elleriyle özgürleşse de aslında avına esirdi.

Bir avcı, asla yaralamaz çünkü.

Ya öldürmeli ya da azat etmelidir. Namlunun ucundaki ayıyı!

Dişiydi ayı. Tarçın rengi... Yavrusuna bakar gibi bakardı insana. Uzanıp alacak da memesine yaslayacakmışçasına. Avcı onu vurdu. Fakat kalın bir kasa saplandı kurşun. Yarası ölümcül değildi anlayacağın. Ne ki, bir ahlakı vardır avcılığın. Ardında acıyla haykıran bir hayvan bırakamazsın. Bir kere tetiği çektin mi, kesin öldüreceksin!

Ayı can havliyle kaçıp karanlık bir ormana sığındı. Yaşadığı sürece orman bir tek onu andırır artık. Kızıl bir tüydür her çiçeğin eşeysi; gölgeler pençeli, ağaçlar sivri dişlidir. Ve toprağın nefes alıp verişini ayaklarının altında hissedersin.

Böylece avcı yapayalnızdı. Kimseye anlatamayacağı kusuruyla bir başına. Ormana girerse çıkamayacağı korkusuyla, ayıyı vurduğu yerde beklemeye koyuldu. Bir orman vardır oğlum. Yaşlandırır. Her adımda bir ayı çıkar karşına, avcısını bekleyen... Ondan başka kimseye açmaz göğsünü. Ve bir avcı vardır. Yeminli. Yurduna dönebilmek için, yarasından tanıyacağı dişi ayının postunu yere sermeye zorunlu!

Mahpuslar vardır hani... Süpürge tohumundan üzerlik örerler. Zamanı ilmek ilmek tüketen birörnek süs eşyasından öğrenirler sabrı. Şimdi söyle bana oğlum! Bir avcı, avına esir düşmüşse bir yamaçta, lapis bir dağın mavi kayalarında yedi renge kesiliyorsa ışık, her yanda şimşir ağaçları uzuyorsa... Ne yapar?

Kafesler kafesler kafesler...

Bir adam, hele ki toprağın ruhunun, onun koyu uyuşukluğunun orta yerinde, yalnızlıktan zamanla adını unutmuşsa, minyatür saraylara benzeş kafesler yapmaya nasıl yeltenir? Mesela bir kız, morla yeşil ibrişimi yan yana oyalarken, ne morun kaynağını düşünür ne de yeşilin uyumunu. Yalnızca morla yeşilin yan yanalığını bilir. O kadar. Kalbinden gelen basit, kendiliğinden bir bilmekliktir bu. Hiç tanımadığı büyük büyük büyükannesinden kalan bir kılcal uzanır içinde; köklü, ucu belirsiz, akışkan... İşte bizim avcı da, dağlara baka baka hiç tanımadığı büyük büyük büyük dedesinden kalma bir maharetle odunu yontmaya başladı. Kuşandığı gelenekle devirdi gündüzlerin dakikalarını. Dağları seyrettikçe yeryüzünü kaplayan kutsal kavkıyı görüyordu çünkü. Daracık bir pencereden gündüzü yeniden tanıyan mahpusun bungun arzusuyla akkor güzelliği çözmeye başladı. O zaman anladı ki, dağlar derin kuyulardı.

Günlerini kara gömülü andızları, hüzün verici köknarları izlemekle geçirdi. Yalçın ve yabanıl manzarada bir yerde, taşkın sel çukurlarında, sisli doruklarda, izbelerde, hiç kımıldamayan bir şeydi zaman. Dünyanın bozulmasından altın zırhıyla korunurdu. Yeryüzünü devindiren, matlaştıran, hatta kalınlaştıran şey, sanıldığı gibi zaman değil, gölgelerdi oğlum. Gizem, ışığın ters yüz ettiği geçici karanlıklardaydı. Kendi sessizliklerine sarmalanmış eşsiz saatlerin ardından, gizemi evcilleştirmeye umutlandı Avcı. Kafes yapmak için karşı konulmaz bir istek duysa da sükûnetle beklemeye koyuldu. Gizeme erişmek için ağırdan alması gerektiğini çoktandır anlamıştı.

Önce, tepelerden ruhsallıkla sarılı taşlar topladı. Zamanın aşındırmasıyla oluşmuş üçgenler, prizmalar; rüzgârın dövdüğü yuvarlaklardı bunlar. Taşlar arasındaki dengeyi sağlamak için, akışkan havayı geçiren küçük boşluklar bırakarak bir duvar ördü. Duvarlardaki küçük deliklerden sızan ışığın delici gücünü keşfetti sonra. Bu ışınlar, görünüşleri yerle bir edip görünen şekillerin ardındaki görünmezliğe kavuşturuyordu onu. Ardından öbür duvarları ördü, sonra çatıyı, taraçayı, sonra iç odaları... Onu yamaca bağlayan aşinalığı somutlaşmıştı artık. Alacakaranlıkları ve seherleri sarmalayan kutsal ışıkta, evin her penceresinde bir mimesis belirdi. Arayıp da bulamayacağı eşsiz yansımalar... Bundan böyle mükemmel bir kafes yapmak için tek koşul devinimsizliğe ulaşmaktı.

Yaralı ayıyla ödeşmeyi bekleyen avcı, uzun gecelerin dar geçitlerinde uykusuzluğa direnerek, zorba bir zorunlulukla yapmalıydı o kafesi. Belki de bu zorunluluk, beklemenin verdiği dayanılmaz kaygıdan sıyrılma avuntusu oldu. Yapmak istediği kafes bir esaret evi değil, utanca batan bütün avcıların iç çeperiydi ne de olsa. Bilesin oğlum, ne olursa olsun, kendini, kendi bilinmeyenini işler insan! Avcı, derin korkularıyla özdeşleşmediği sürece asıl kafesi bir türlü yapamayacaktı. Önce bedelini ödemeliydi ışığın. Aylarca doğadaki desenlere baktı. Bir deseni kavramak için onun gizil geometrisini çözmeliydi önce.

Bir gün kendini hazır hissettiğinde, dallar kesti ağaçlardan. Aynı boy, aynı eğimde şimşir dalları... Gerisi zanaat! Kavisli bir biçimde yonttuğu dalları, volkanik taşlarla raspalayarak incecik parmaklıklara dönüştürdü; reçinelerden ürettiği terebentinle bir güzel cilaladı onları; sonra biraz kazein yardımıyla kafesi tamamladı. Gördüğün gibi, bir zanaatkar, ancak elleriyle yener zamanı. Sessizliği kanatmadan zanaatkar olamayacağın gibi, bir ağacı yontmakla onu betimlemekten öteye gidemezsin. Bıçkıyı eline aldığında tek amacın ahşaba nüfuz etmek olmalı.

El! Sadık ve uysal kâhya!

Kaçınılmaz güzelliğin yol göstericisi, onca çileden sonra, avcıyı kafese böyle eriştirdi. Yamaçta yaşamak, yeniden kavuşulmuş, fethedilmiş ve hükmedilmiş zamanı bağışlamıştı ona. Durağanlığın tedirgin edici ve kaygılandırıcı astarını kullanarak, her bir parmaklıkta açılarla boyutlanan devingen bir biçim yarattı sonunda. Öte yandan biliyordu ki, bir kafes, kafes olmadan önce şimşirin gövdesinde zaten vardı.

Avcının dağda donmak üzere bulduğu çocuğa gelince... O şimdi ışığın bedelini ödemekle meşgul. Bir zanaatkâr oluncaya dek, şu an için hakkında pek bir şey diyemeyiz. Beklemeliyiz oğlum, çıldırtıcı sessizliğin orta yerinde bulacağı devinimsizliği beklemeliyiz.

on altı

Güneşin altında yağlı gövdeleri yalımlanan has güreşçiler, üstlerinde kispetleri, yerkabuğunu kavrayan ağır adımlarla çayırın ortasına doğru ilerliyorlardı. Yâşur, yitirecek bir şeyi kalmamış gibi serkeşliğe sığınmış, oyunun başlamasını bekliyordu. O gün Hünsa'nın kollarına düşeceğini bilmeden... Onu bulmaktan ümidini iyice kesmişti. Ama Hünsa ölümün kıyısında bulacaktı Yâşur'u. Hem de şiddetin som hali üstünden geçmişken... Eskiden, tek gözlüyken daha, kötülüğün, insanın kalbine sığdıramayacağı denli büyük bir şey olduğunu sanırdı. Meğerki kötülüğü kendi kalıbına kesebilirmiş insan; hatta ellerine de.

Bir sesleniş! İsli şehrin güney kapısına bakan geniş çayırlıktaki panayırda ite kaka gezinen insanlar, hengâmeyi bıçak gibi kesen acayip seslenişi duyar duymaz, çayıra kurulan tribünlere doğru koşuşturmaya başladılar. Ama ne koşuşturma! Güreşin başlayacağını haber veren cazgırın tiz haykırışı, çayıra çıkan heyula güreşçilerden en az birisiyle özdeşleşmeye bir çağrıydı aynı zamanda. Tirşe rengi meydanda hakemler, cazgırlar, davulcular ve seyirciler, görünmez çemberlerine çekildiklerinde, Yâşur, düşeceği yeri bilmeyen bir teleğin baş dönmesiydi. Tek dileği uyuşmaktı. Güzel yüzlü Phuvus'un söylediklerini bir daha bir daha bir daha bir daha anımsamamak için.

Yıldönümü gelince kendi kendini yaratan yüzyıllık bir şölenin tam içindeydi. Bir dizi geleneksel törenlerle kemikleşmiş görgü ve kurallar, Yâşur için aşılmaz engellerdi. Neresinden ilişeceğini bilemediği bu gizil erginlik oyununda, olduğu yere çökmekten başka elinden bir şey gelmedi. Kimsenin çemberine sokulmadan kendine küçük bir alan açmıştı. Hem güreşmeye, hem de seyretmeye yakın tek kişilik bir sahne.

Fısıltılar vardı, fısıl fısıl kehanetler. Yâşur dışında herkes fısıldaşıyordu.

Varsıl konakların havuzlu bahçelerinde, oynaş gösterilerine çıkan yevmiyeli güreşçiler, daha güreşe başlamadan ter içindeydiler. Şöyle bir uğrayıp kaçacakmış gibi boncuk boncuk bakışlarla öbür güreşçileri süzüyorlardı. Uzak yurtlardan kopup gelmiş bir dolu güreşçi... Bir de yirmi

altı yıldır başpehlivanlığı kimseye kaptırmayan Mulo! Fısıltılar kesik kesik, anlaşılmaz. Sahi, kim kimin ezeli hasmıydı, kiminle kim kardeşti? Hele biri vardı ki bağışlamasız... Şu yaklaşan Mulo değil mi, kaybetmemeye yeminli! Her kafadan bir ses, bir söylenti, ardı arkası kesilmeyen abartılı yalanlar... Böyle bir kakofoninin içinde rakipleri, düşmanları, kardeşleri ve Mulo'yu seçemedi elbette. Kenardan bakıldığında herkes birbirinin aynısı, belki de birbirinin tekrarıydı.

Kozlarını paylaşmaya gelen güreşçiler, denkliklerine göre el yordamıyla eşleşirken, oturduğu yerden kalkıp da kendine bir hasım aramadı. Buna karşın, meraklı gözler üstündeydi. Öbür güreşçiler, arada bir Yâşur'a yönelik hırsızlama bakışlarla kendi aralarında konuşup hakkında bir şeyler sorup soruşturuyorlardı. Hiç oralı olmadı. Bir soru işareti gibi kıvrılarak bağdaş kurdu yerinde. Hakemler terbiyeliydi, yumuşak başlı sakin adamlar... Âdetleri yıkmamak için, bir tanesi yanına gelip de güreşip güreşmeyeceğini sormadı ona. Bir güreşçinin, hele hele meydanın kıyısına kadar gelen bir güreşçinin özerk iradesi asla sorgulanmamalıydı çünkü. Çehresi beyazdı, hayli gençti, kalın kemikliydi, üstelik pençeliydi de. Ama en çok, sakin, umursamaz tavrı dikkatlerini çekmişti.

Önce deste boy güreşçiler çıktı meydana. Tüysüz oğlanlar, fazlasıyla atak, telaşlı bir boğuşmayla kan ter içinde bir çırpıda bitirdiler güreşi. Ardından yeni yeni yıldızı parlayan delikanlılar geldi; aralarına katılıp katılmayacağını sorarcasına Yâşur'a kaçamak bakışlar atarak. Yine kalkmadı. Azap'ın tırnağı olamazdı hiçbiri. Güneşin kılıçları her birini dilimliyordu. Soluk soluğa hırlayışları belki saatler sürdü. Davulların tartımlı vuruşları, bu zevksiz güreşi canlandırmaya yetmedi. Ama başaltına çıkacak güreşçiler, yeri titreterek meydana çıktığında Yâşur kalkıp kalkmamakta tereddütlü, kendime bir eş bulabilir miyim, diye bakındı ki tam çaprazında Mulo. Omuzları, göğüsleri yumruk yumruktu. Aşağıya sarkan incecik bıyıklarının altından dudaklarını kemiriyordu. Saçları bembeyaz, kaşları düşük, gözleri halkalıydı. Göğsündeki kıvırcık kıllardan teni görünmüyordu. Dibinden ayrılmayan ihtiyar bir adam vır vır vır konuşarak, yenilmez güreşçinin sırtını yağlıyor, baldırlarına masaj yapıyordu. Ama Mulo hiç duymuyordu onu. Tümüyle kendi kafatasına kapalı, çevresindeki uğultuyu dışında bırakmış; göğüs kaslarını, pazılarını titreterek etini dinliyordu. Derken, boşluğa dalmış gözleri, aniden Yâşur'a odaklandı. Doğrusu, Mulo'nun yüzünde birdenbire beliren saf şiddeti görür

görmez meydanı terk etmesi gerekirdi Yâşur'un. Yapamadı. Gidecek başka yeri yoktu.

Mulo, altında gümüş sırma işlemeli siyah kispeti, bir kral heybetiyle meydanı baştan başa dolaşırken, güneşin altında hızla kızaran seyirciler, kışkırtıcı haykırışlarla ortalığı inletmeye başladılar. Cazgır gırtlağını yırtarak Mulo'yu yücelten süslü cümleler düzüyordu. Uzun nağmesini bitirinceye değin Yâşur soyunup yağlanmıştı bile. Bütün gözler üstündeydi. Ama Mulo dönüp de ona bakmadı. Besbelli, ne idüğü belirsiz bir adama ilişmek bile istemiyordu. Ancak karşısına çıkan güreşçiyi geri çevirmeyecek denli geleneğe düşkün bir adamdı.

İkisi de halkı selamladıktan sonra, abartılı bir peşreve başladılar.

Peşrev değil, güzellikten yoksun hantal bir dans. Bütün meydan dakikalarca Mulo'nun homurtusunu dinledi. Sonra, hiç beklenmedik bir anda, Mulo sert bir el ense çekip Yâşur'u büktü; bir bükülme ki yaşamaktan yıldıran... Dayanabildiğince sarsılmamayı başardı. Var gücüyle kavradı ensesini. Alın alına tokuştular. Ondan hiç çekinmediğini göstermek için iyice dikelmişti, Yâşur. Oysa belkemiği için için çatırdıyordu. En iyisi onun dalmasını bekleyerek sol kolla boyunduruğa almaktı. Gel gör ki, usta pehlivan, hesabını hemen sezinleyip Yâşur'un paçalarına abanınca hemen geriye kaçtı. Açık güreşip bu azgın ihtiyarı ayakta yormaktan başka çaresi yoktu. Mulo sabırsızdı, kalbini yormayacak kadar da akıllı. Hızla Yâşur'un üstüne atılıp bacaklarına yapışınca, Azap'tan öğrendiği kıvrak bir dönüşle Yâşur yüzükoyun yere kapaklanmıştı ki Mulo dizleri üstünde emekleyerek uçkurunu tuttuğu gibi kalkmasına fırsat vermedi. Ağırlığını azar azar üstüne bindiriyor, kaburgalarını yavaşça esnetiyordu. Yâşur, ayağa kalkmak için kendini sağa sola silkelediyse de Mulo'nun pençelerinden kurtulamadı. Koca adam, bir ahtapot gibi iyice sarmalayıp bir kolunu bacaklarının arasına sokup bir eliyle ensesine bastırarak Yâşur'u şak kündeye almaya kalmadan, Yâşur gür bir nara atarak Mulo'nun kollarından fırlayıp tam karşısına dikiliverdi. Bir süre duraksadı Mulo. Artık onu hafife almayacağını belli edercesine yumruklarını sıkıp üstüne yürüdü. Kendisiyle güreşmeyi göze aldığına öfkeli, kancalaşmış parmaklarıyla Yâşur'un boynunu yakalamaya davrandı. Az sonra, kalabalık yazıklanmaya başladı. Vah vahlar, tüh tühler yükseldi havaya. Yâşur'un gözleri karardı.

İç bulantısıyla başlayan kısa bir baygınlıktan sonra, çayırı gören bir tepeden devasa bir adamın tüylü kollarında çırpınırken gördü kendini. Mulo

kemane çeke çeke, boyunduruk vura vura, her fırsatta tırpanladığı iki gözlü bir Yâşur'u durmaksızın eziyordu. Gözleri uyuşuk bakıyordu Yâşur'un. Başka birinin kâbusuna düşmüş de, kurtulmak için zamanını bekliyordu. Öyle bitkindi ki kolunu kaldırmaya gücü kalmamıştı. Ama Mulo, Yâşur'u sırtüstü yere devireceği yerde, böbreklerini, ciğerlerini, karnını bütün gücüyle yoğurmaya koyuldu. Hasmını için için paraladığından emin oluncaya, çenesinden kan ter damlaya damlaya belki bir belki iki saat sağdı Yâşur'u. Yâşur ölgündü. Hissiz. Utanmasa ağlamaklı. En sonunda Mulo, seyircilerin "Dur!" "Yeter!" çığlıklarından kendine gelip kurbanını sırtüstü döndürdü. Hasmının kireç gibi suratına baktı uzun uzun. Bir daha benimle güreşmeye yeltenme, der gibi bir kedi tıslaması... Göz dağlayıcı, en fenası küçümseyici! Mulo, yirmi yedinci kez sağlama aldığı başpehlivanlık nişanını kutlamak üzere, yerde yatan Yâşur'un çevresinde geniş bir çember çizerek, ona korkuyla hürmet eden halkını coşkuyla selamladı. Kazandığı galibiyeti, pehlivanlara özgü heybetli yürüyüşüyle süsleyerek, az önce yüzlerce insanın tanıklığında yeltendiği cinayeti örtmeyi başarmıştı da. Hakemlerin, cazgırların, öbür güreşçilerin şimdiden uyutmaya çalıştıkları suçluluk duygusuna arkasına döndüğü gibi yemeklerin yapıldığı çadıra doğru yöneldi. Kesif bir sessizlik sardı ortalığı. İsli şehrin içinden geçen yorgun nehrin, inceden inceye duyulan çalkantısı olsa olsa patavatsızlıktı.

Mulo gidinceye dek hakemlerden kimse Yâşur'un yanına gelmeye kalkışmadı. Hırpalanmış biri için oldukça uzun bir süre çayırın ortasında yapayalnız, kendisini kucaklayacak birilerini bekledi, Yâşur. Birkaç yeniyetme güreşçi, ürkek adımlarla iki büklüm koşturarak Yâşur'un çevresini sardı. Koltukaltlarından kavrayıp ayaklarını sürüye sürüye derme çatma bir barınağa götürdüler onu. Başı bir o yana bir bu yana sarkıyor, ağzından oluk oluk kan boşalıyordu. Birkaç saatlik güreşmeyle bir deri bir kemik olmuş, kaburgaları ortaya çıkmıştı. Sırtında Mulo'nun yıldırıcı el izleri morarmaya yüz tutmuştu bile.

Çok geçmeden, omuzlarıyla kalabalığı yaran biri çıkageldi. Gözlerine kadar indirdiği başlığıyla ufak tefek bir adam... Hakemlerin itirazlarına kulak asmaksızın Yâşur'u sırtlandığı gibi insanların içinden çekip çıkardı. Cılız bacakları hafiften titrese de gözden kayboluncaya değin bir an için soluklanmadı. İsli şehrin güney kapısında, biri ölgün, biri tuhaf iç içe geçmiş iki adam, uzak yurtlardan gelen yabancıların arasında gözden kayboldular. Meydanın yukarısından görüldüğü kadarıyla, onlarınki muhteşem bir kavuşmaydı.

on yedi

Düşleri siyah beyazdı Yâşur'un.

Onu ufuksuz ovalara çeken akağan ölümlerden, dünyanın burgaçlı coğrafyalarını anımsatan abuk sabuk düşler sayesinde canlı kaldı. Düşleri hep yakın tarihiydi:

Manuş... çoğu zaman arkası dönük... Bazen kederli atı Yâşur'un köpükler içinde canlanışı tekrar. Ve babası... uzun bir üfleme, abanoz bir tanrıçanın kollarında, küçücük. Bir şehir, yürüdükçe uzayan... Azap'ın kollarında Manuş'un elleri. Manuş'un yüzünde Azap'ın sabırla bekleyişi Yâşur'u. Sonra gürültülü bir adam... Eli ayağı, adımları, göğsü, her bir şeyi gürültülü. Elinde bir mızrak! Delik deşik kalbi. Her şey bütün, ağaçlar bütün, zaman bütün, geceler büsbütün, ama o parça parça. Bin değişik gözün algısında bölünüyor bütünlüğü... Tribünler, meydanlar, insanlarla dolu. Islıklı yuhalamalar, kalleşçe güreşmeler. Sonra bir kadın sesi... sesler mi yoksa... yok yok bir kadın bu. Dilini bilmediği bir şarkının ezgisinde bir görünüp bir yitiyor. Saçları var. Uzun. Gözleri badem kıvrımında. Ya da çirkin. Basbayağı yüzüne bakılmaz biri. Sesin kalınlığında ihtiyar, inceliğinde narin. Şarkı çoğalıyor. Bir denizin dibindeymiş de kabarcıklar çıkıyor ağzından. Kabarcıklı bir şarkı, kıvrak biraz. Ninninin tazeleyici tınısı... Gözünü açıyor. Yanında. Şarkı renkli. Basbayağı menevişleniyor önünde. Üçboyutlu bir gösteri sanki. Havada savrulup kıvrılarak aşağı dökülüyor. Fıskıyelerden püsküren damla damla serinlik. Şarkı ıslak. Yapışkan bazen. Ara sıra buz keskinliğinde. Ama cismini göremiyor şarkının. Sıfatsız... Şarkıcı silik. Saçları başka desenlere karışıyor. Boynu koptu kopacak innnnncecik. Gömlek yakasından sıyrılan köprücük kemikleri. Sipsivri. Gırtlağında yumruk büyüklüğünde bir çukur. Bir türlü yüzünü bulamıyor onun. Şarkı sözlerine göre biçimlenen derin bir ağız. Dudakları yüzünü kaplıyor. Gözler kısılıp bir çizgiye kısılıyor, çizgiden kirpiğe... Sonra gözlerden sızan bir anlık ışık, yine çizgi, yine kirpik, nokta nokta dağılıyor çehresi. Kaşları kaçamıyor bir yere. Yüzüne kazınmış bir imza. Hünsa bu, Hünsa! Daha kimse çözemedi harflerini. Ilık soluğu vuruyor yüzüne. Karamelli bir tat. Başucunda şarkı söylüyor. Durmasını

istemiyor hiç. Durursa Mulo gelecek aklına. Kinle boğulacak yavaş yavaş. Uzanıp Hünsa'nın ellerini tutuyor. Ezberlemek için. Bitmeye yakın alçalıyor şarkı. Durma durma durma! Suyun buharlaşması denli yumuşak, odaya yayılıp gözden yitiyor şarkı. Hünsa'nın yüzü yavaş yavaş belirmeye başlıyor. Önce gözler aralanıyor, ardından bıçak keskinliğinde dudaklar...

Ecmel!

Sitemli.

Yâşur'un başını okşuyor...

Ecmel'e kavuştuğunda kan işiyordu. Kırık kaburgalarının sancısı dayanılmazdı. Kuyruksokumundan boynuna kadar kırık dökük, ağrılar içinde kımıldayamadan kim bilir kaç dolunay geçti. Yine o tanıdık çürüme kokusu... İsli şehrin yoksul mahallelerinden birinde, tek göz bir evde, iki yatak, kap kacak ve Ecmel'in sağaltıcı likörleri, tentürleri, çayları ve yağlarıyla dolu kavanoz dizisinden, bir de tenekeyle lehimlenmiş bir kuzineden başka bir şeyleri yoktu. Yine de varsıldılar. Ecmel her sabah çiğ manda sütü içiriyordu ona. Öğlenleri bir tepsi etli börek. Çeşnili çorbalar. Acıkmaya fırsat bulamadan kuzu kavurma. Çeşit çeşit mevsim meyveleri, sebze püreleri... Bu arada yağmur çisentisi camda. Başka bir gün, bir tanesine bile katlanamadığı kar! İsli şehrin külleriyle birlikte, boz bulanık. Zaman hızla eriyordu.

İyice değişmişti Ecmel. Görmeyeli yaşlanmış. Gözaltları karanlık, elleri çil çildi. Kocası öldüğünden beri beliren dili, eskisine oranla kulağa biraz daha anlaşılır geliyordu. Yâşur onun sözlerini tam olarak anlayamasa da, kaşığı ağzına uzatırkenki mimiğinden, odunları odanın ortasına yığarkenki yılgınlığından; bazı cümleleri fısıltıyla, bazılarınıysa sert bir vurguyla söylemesinden ne anlatmak istediğini kavrayabiliyordu. Ama hiçbir zaman duygularından söz etmiyordu. Hep gündelik meseleler. Yine sokaklar buz tuttu, nehrin öbür yakasında kolera salgını başladı, bugün aldığım tavuk kart çıktı, gibi önemsiz lakırdılar. Ona karşılık veremeyecek denli güçsüzdü. Manuş'un yamacında terk edilişinin yarattığı küslüğü bir türlü vuramıyordu yüzüne. Şu da bir gerçek ki, varlığını sessizliğe mıhlayan acımasız kayıtsızlığı sona ermiş, sağanak halinde bir şefkatle bir kez daha doğurmuştu Yâşur'u. Bu doğum, kocasının çamur içinde eve geldiği akşamlar, o çamuru unutulması gereken bir üzüntü gibi akıtıp ona yeni bir gündoğumu vaat etmesiyle aynıydı. Oysa çamuradam, ertesi gün de çamur içinde dönüyor, altını ıkındıkça içini bir daha bir daha parçalıyordu. Ecmel,

kocası yaşadığı sürece mahkûm olduğu kısırdöngüyü, Yâşur yüzünden tekrar dolaşmaya başlamıştı. Yâşur hep çaresizken düşüyordu annesinin eline. Kimi zaman, özenle bakılmanın getirdiği şımarıklıkla mızmızlanmaya kalktığında, Ecmel'in buyurgan tavrı, haşin paylamalarla ansızın yüzeye çıkıyordu. Sarp kişiliğini her an göstermeye hazır, kaşlarının arasında derinleşen kazayağı çizgilerde insanı itaate iten kızgınlığını sakınmaksızın sokuyordu gözüne. Hâlâ ondan korkuyordu. Özellikle dışarı çıkarken erkek giysileri giyip başına başlığını geçirdiğinde, o giysilerle birlikte gövdesini kaplayan kalın bir sesle "Sen uyu bakalım" veya "Hiçbir yere kıpırdama" anlamında bir şeyler buyurarak kapıyı çarpıvermesi ve elinde bir tavukla ya da dana buduyla döndüğünde, hiçbir şey söylemeden tüyleri yola yola, satırla kestiği et parçalarından kan sıçrata sıçrata gözdağı vermesi kanını donduruyordu.

Ecmel'e alışması epey uzun sürdü. Başka bir deyişle ona hiç alışamadığını anımsadı yeniden. Kendisine bir şarkı söylemesi için gözleriyle yalvardığı günler oldu. Onun gün geçtikçe asabileşen davranışlarını azıcık ertelemek için. Ama Ecmel, melodik mırıltılardan, dişlerinin arasından ıslıkladığı küçük müzik parçalarından başka o büyüleyici sesini tümüyle esirgedi oğlundan. Hele, oğlunun altından boklu çanağı çekerken ya da onu yatakta oturur duruma getirip çişini yaptırırken, sözcükleri eze eze yarım bir ezgi mırıldanması Yâşur'un çok ağrına gidiyordu. Hep en âciz olduğu zamanları seçmesinden nefret ediyordu Ecmel'in. Güzel sesini utanç duyduğu anlarla bitiştirmesi olsa olsa zalimlikti! Öyle olunca hep Mulo düşüyordu aklına. Onu hiddetle özlüyordu. Ecmel'in azar azar içittiği kızgınlık doğrudan Mulo'nun imgesine akıyordu. Bir yandan Ecmel'in özenli ama sinir bozucu bakımıyla iyileşirken, bir yandan da Mulo'ya beslediği kinle içten içe diriliyordu. Mulo'nun yüzü, kâğıda çizebileceği denli ezberindeydi. Burun kanatlarının sektirmeden açılıp kapanışı bile...

Neyse ki yiyecek ve odun alabiliyorlardı. Ama kışın sonuna doğru Ecmel'in şarkıcılıktan, Yâşur'unsa parsadan topladığı paralar hızla tükendi. Sıra yerleşimden getirdikleri altın pullara gelmişti. Ecmel, Adamkadın kılığında her gün nehrin öbür yakasına geçip her tür insanın doluştuğu çarşılara iniyor, eksik dişli sarraflarda altın bozdurup kucak dolusu yiyecekle geri dönüyordu. Şehirde mimlenmemek için hep başka bir sarraf bulması gerekiyordu; ne var ki karanlık meyhanelerde, tuhaf bir dille

konuşan ufak tefek bir kösenin günaşırı altın bozdurduğu konuşulmuş olacak ki, çok geçmeden birkaç adam sinsi bakışlarla evlerinin önünde cirit atmaya başladı. Ecmel buna da akıllıca bir çözüm geliştirmişti. Eskiciden aldığı, farklı boylarda dört çift erkek ayakkabısını kapının eşiğine gelişigüzel dizerek evi kalabalık göstermeyi başardı. O günden sonra rahatsız edilmediler. Kimse iriyarı erkeklerle başını belaya sokmaya yeltenmedi.

Günışığı uzamaya başladığında, yorgun nehrin taşkın çağıltısını daha iyi işitebiliyordu. Baharın gelişiyle birlikte tümüyle iyileşmiş hissetti kendisini. Tüylü ağaç tohumları esintiyle havalanıp pervazlara konuyordu. Bir sabah, Ecmel taze yumurta almak için pazara gittiğinde, içi içine sığmaz olmuştu. Neredeyse bütün organları yenilenmiş, kolları, bacakları iyice kalınlaşmıştı. Yataktan kalktığında kendi ağırlığını taşıyamaz haldeydi. Öyle çok kilo almıştı ki boynunu çeviremiyordu. Yediği her lokma yaramıştı. Pencereyi açar açmaz, odayı saran çürüme kokusunun yerini, taze bir hava aldı. Bu çürümenin nereden geldiğini bir türlü çıkaramıyordu. Her yanı aramaya başladı. Yemek artığı veya fare leşi gibi bir şey bulacağını umuyordu ki odanın kuzey duvarındaki gömme dolabı fark etti. Odun yığınlarının arkasında kalan dolap özenle kapatılmıştı. Dolabı açtığında yoğun koku yüzünü yaladı. Ecmel'in yerleşimden çıkalı beri gözünden ayırmadığı dört parça yük, düzenli bir biçimde dolaba sığıştırılmıştı. Sırtı soğuk soğuk terledi. Çocukluğunu kaplayan çetin yolculuklarda peşini bırakmayan bütün uğursuzluklar; açlıkla açılan vahşi çeneler, yırtıcı pençeler, kaşıntıdan deli eden otlar, yakıcı sinekler ve tane tane iğneleyen kar, birdenbire başına üşüştü Yâşur'un. İnsanlarla ilgili anlayamadığı ne varsa, iki başlı soru cümleleriyle geçmişte kalması gereken bütün ikircikleri, geçtiği coğrafyalarda ufalanıp uçuşacağı yerde, başucunda çürüyordu hâlâ. Dayanamadı. Yüklerden en küçüğünü çıkarıp yere koydu. Eskisine göre daha hafif olmasına karşın, zamanla pöstekisi kaskatı olmuş, keçi kılları tutam tutam yapışkanlaşmıştı. Yükü bağlayan kenevir urganı çözmek için epey uğraşması gerekiyordu. İçindekini gördükten sonra, aynı biçimde bağlayıp hiç iz bırakmadan yerine koyacaktı. Ama urgandaki düğümleri çözmek olanaksızdı. Pöstekinin kenarlarını aralayıp içinde ne olduğunu görmeye çalıştıysa da kat kat paketlendiği için bir türlü beceremedi. Meraktan, heyecandan dizleri titriyordu. Urganı kesmekten başka çaresi kalmamıştı. Yatmaktan iyice hantallaştığı için çevik davranamıyor, türlü sakarlıklar yaparak her şeyi deviriyordu. Güçbela Ecmel'in et bıçağını bulup

urganı kesmeye henüz başlamıştı ki iç kıyıcı bir gıcırtıyla kapı açıldı. Karşısında büyük bir hayal kırıklığı, öfke ve adını koyamadığı başka bir duygu daha. Adamkadın Yâşur'un elindeki bıçağı kaptığı gibi yere fırlattı. Metalik bir tınlama... Sonrası, şiddeti günlerce sürecek bir tokattı!

Elleri yeni, ciğeri yeni, karnı, bacakları, başı yeni, ama içinde köhne bir kalp, yine Adamkadın'ın peşinde, hızla yaşlanmaya başladı Yâşur. Yola çıkmadan önce, kalan son mücevheri, şöhretli günlerinin biricik kanıtı yakut kolyesi satılmış, parasıyla bir beygir ile araba alınmıştı; bu kez beygire ad vermemeye kararlıydı. İsli şehrin insanları öbek öbek kalabalıklar halinde birbirini ezerken, arkalarında bir büyük göz bırakarak şehri terk ettiler.

İki kişiydiler. Bir de değerli yükleri... Yâşur'un elleri kocamandı o zaman, yirmi yaşında. Belki de yirmi birdi, ama Mulo'ya duyduğu kin kırk yıllıktı. Ondan öcünü alma pahasına, Adamkadın'ın ağzından çıkacak her bedduaya razıydı. Neyse ki denize ulaşıncaya değin birbirleriyle hiç konuşmadılar. Payına düşen yalnızlık, bundan daha fazla büyüyemezdi nasıl olsa.

Sağanak yağmur altında geçen dört günlük yolculuğun sonunda hava tuzlandı. Denize yaklaştıkça beyazladı kirpikleri. Kırbaç şaklamaları hızlanmaya başladı! Adamkadın'ın titrek gözbebekleri sonra... Bitmek bilmez çakıllı yollardan, yalpalayarak limana vardılar. Tam da babasının söylediği gibi, uzaktan bakınca deniz şarap rengiydi. Önce uzaklığına alışmalıydılar, ufuk çizgisinin kırmızılığına da. Köpükler yüzlerine serpildiğinde mecburen durdular. Limanda kaynaşan hamallar, denizciler, yolcular, sarkaçların ucunda sallanan sandıklar arasında kıpırtısızdılar. Balıkçıl kuşların darbeleriyle genişleyen halkaların iç içe çoğalmasında titreyen nabız bileklerinde atıyordu. Onları içine çeken büyük bir bakışın tam odağındaydılar. Hafifçe kıvrılan dudaklarında sakınımlı bir sevinç. Babasının anlattığı hikâye tümüyle doğrulanmıştı. Bir odaydı, deniz. Ölüm döşeğinde mırıldanan genç bir adamın vicdanını içine alan... Karada geçen hayatları yeniden yineliyordu derinliğinde. Bütün mahlukatın solungaçlı yazgısı diplerde yeniden gerçekleşiyordu. Bundan böyle, dünyanın olağanlığına boyun eğmesi için Yâşur'un, ihtiyacı olan tek şey denizdi. Eğilip bir avuç deniz suyu tattı. Onun dağlayıcı tadını bir tek karada yaşayanlar bilebilirdi. Gerisingeriye çekildi kıyıya. Suda dalgalanan yansımasını görünce anladı ki denizin gözünde eğri büğrüydü. Oradaki Yâşur, kimsenin ele geçiremeyeceği altın zerrelerine olduğu kadar hakikate

de hâkimdi. Ağırlığından arınmış, pelürden de ince bir Yâşur... Köşesiz bir düşünce evreninde yerçekimsiz dolaşarak dilediğine erişebilirdi. Oysa denize vuran Yâşur'un bir düşüydü kendisi. Sözgelimi, kinle mühürlü bir tutkusu vardı. Ve itilip kakılmaktan bıkkınlığı. Ve onu budalalaştıran körlüğü... Dahası, aşamadığı tek kıta yine bu düşlenen kendisiydi. Ecmel'e dönüp kolayca bağışlaması için elini tuttu. Ona dedi ki; gidiyorum anne. Mulo'yu bulmam gerek. Kadının kaşları hafifçe kalktı. Denizi bulduğundaki sevinci dudaklarına takılı kalmıştı. Soğuk elleri oğlunun avuçlarında ağırlaşıyordu. Hızla uzaklaştı oradan. Bilinmeyen bir dilde şarkı söyleyerek... Hiç yavaşlamadı.

Günler sonra pırnallarla çevrili büyük bir çiftliğin kapısındaydı Yâşur. Tavşan avlayarak, böğürtlen yiyerek geçirdiği zaman içinde, yürüdükçe yeğinleşmiş, yatmaktan hamlayan bacakları sımsıkı olmuştu. Onu kapıda karşılayan kâhya, yamalı giysilerini görünce hayal kırıklığına uğradı. Güreşçiden çok üst tarafı fazla gelişmiş yarıcılara benziyordu. Çiçek tayflarıyla palmiyelerle süslenmiş ön bahçeye girmeden, at haralarının olduğu arka bölüme doğru uzun bir yürüyüş yaptılar. Yürüyüş boyunca sürekli sorguya çekildi. Yâşur adı tanıdık gelmişse de, perişan görünümü kâhyanın kafasını karıştırmıştı. Aldıkları ödülleri sergileyen gösteriş düşkünü güreşçilerden olmadığını söyledi ona. Elini kolunu fazla oynatmış olmalıydı ki kâhya pek inanmadı. Yâşur'un şansını denemek için gelip de acemice güreşen hımbıl biri olup olmadığını anlamak istiyordu. Ona güreş serüvenini tümüyle anlattı Yâşur. Elbette Mulo'yla ilgili kısımları atlayarak... Ağır bir zatürree geçirdiğini, iyileştikten sonra liman şehrine indiğini, oradaki kahvelerden sora sora güreşçi tekkelerini bulduğunu; tekkede genç güreşçilerle idman yaptığını ve oradaki eski bir pehlivanın buraya gelmesini salık verdiğini bir bir anlattı. Kâhya, içinde yer yatağından başka bir şey olmayan, rençperlerin yattığı küçük bir barakaya getirdi onu. Aslında gelen güreşçileri küçük köşkte konuk ettiklerini biliyordu. Ne var ki yoksul ve kirli olduğundan kâhya ona burayı layık görmüştü anlaşılan. Hiç kuşkusuz Mulo'yla karşılaşmamak işine gelmişti. Konukseverliği için kâhyaya defalarca teşekkür etti. Kuşkuyla gözlerini kıstı adam. Yâşur kâhyanın kendisine ilişkin kötü sezgisini haklı çıkarmak için elinden geleni yapacaktı.

Liman şehrinin sınırlarından başlayıp üstünde on küçük sahil yerleşimi bulunan, uçsuz bucaksız toprakların sahibi bir derebeyinin çiftliğindeydi.

Yenilmez güreşçi Mulo'nun şamdancıbaşı olarak derebeyinin himayesine girmesi, onu bulmasını kolaylaştırmıştı. Güreş tutkunu derebeyinin en büyük zevki, kutsal bahar bayramını kutlamak adına çiftliğinin bahçesinde güreş turnuvaları düzenlemekti. Sonunda yüksek para ödülünden başka pek bir şanı olmayan bu oyunlar, derebeyinin gönlünü eğlendirmek için yapılan hafif boğuşmalardı yalnızca. Bir başka deyişle, Huzur Güreşleri... İntikam, hırs, büyüklenmeye burada yer yoktu. Çayıra çıkıncaya kadar Mulo'ya duyduğu nefreti saklamaya mecburdu bu yüzden.

Akşamüzeri, kendisi yaşlarda bir delikanlının saygılı seslenişiyle uyandırıldı. Kâhyanın tam tersine oldukça konuksever, güler yüzlü biriydi. Elinde üç tane hasır zembil vardı. Zembillerden boy boy kispetler çıkardı. Nedense fısıldayarak konuşuyordu Yâşur'la. Derebeyinin karşısına yelken bezinden pırpıtla çıkmanın uygunsuz olacağını söyleyerek kispetlerden birini denemesini istedi. Daha önce hiç kispet giymemişti. İyice yağlanmış sığır derisi kispeti eline aldığında neredeyse nevri döndü. Kalça kısmı kalıp gibi durması için üç kat deriden dikilmiş kispet en az on beş kilo çekiyordu. Birden ümitsizliğe kapıldı. Böyle bir kispetle güreşmek, sırtında iki çuval unla koşmak gibi bir şeydi. Hizmetçi genç, Yâşur'un allak bullak oluşuna anlam veremeden, gereksiz bir zevzeklikle kispetin arkasına iliştirilmiş aynayı göstererek, bunu giyince aynalı pehlivan olacaksınız, dedi. Zoraki gülümsemekten başka elinden bir şey gelmedi Yâşur'un. Üstünde yirmi kiloluk kispetiyle hasmını yerden yere vuran Mulo'nun yenilmezliğine inanmaya başlamıştı.

Hizmetçi gencin ardı sıra, pergel bacaklarla paytak paytak yürüyerek güreş yapılacak bahçeye vardığında, geri dönüşü olmayan bir yola saptığını biliyordu. Bilmediği şey, kızgınlığının ölümü göze alacak denli yakıcı olduğuydu. Taflanların arasından güreş yapılacak bahçeye geçer geçmez gözleriyle Mulo'yu aradı. On adımlık bahçenin karşılıklı kenarlarına ahşap sıralar yerleştirilmişti. Güreşçilerin oturduğu sıranın en başında Mulo'yu görünce, derin bir pişmanlık doldu içine. Mulo, kollarını göğsünde kavuşturmuş, dimdik bir oturuşla, aynı isli şehrin meydanında gördüğü gibi boşluğa odaklı, herkesle ilişkisini kesmişti. Ona görünmeden hemen arkasındaki sıraya oturdu. Köşeli başını taşıyan kalın ensesine, güneş lekeleriyle kaplı tüylü omuzlarına, soluk aldıkça esneyen kalın sırtına, hançerle vurabilecek kadar yakındı. İki sıra halinde oturan güreşçiler sekiz kişiyi geçmiyordu. Büyük bir dikdörtgenin kısa kenarında güreşçiler, öbür kenarındaysa derebeyinin konukları ve yardımcıları vardı. Yaklaşık otuz-

otuz beş kişiydiler. Bahçenin bitimindeki köşkün balkonuna üşüşen kadınlar aşağıya sarkmış oyunu bekliyorlardı. Çok geçmeden birdenbire herkes ayağa kalktı. Elli yaşlarında, oldukça dinç görünümlü bir adam geldi. Kesik topuklu uzun çizmeleri ve siyah keten gömleğiyle, bir derebeyine göre fazla gösterişsizdi. Derebeyinin yerini almasıyla tekrar yerlerine oturdular. Kâhya kaygılı bakışlarla sürekli çevreyi kolaçan ediyordu. Derebeyinin küçük bir işaretiyle, kâhya bahçenin ortasına kadar gelip eşleşmelerin serbest yapılacağını söyledi. Dileyen dilediği güreşçiyi oyuna davet edecek, davet edilen kabul etmezse yenilmiş sayılacaktı.

Birbiriyle eşleşen ilk çift, doyumsuz bir gösteri sergilediler. Önceden çalışılmış devirmeler, çırpmalar, boyunduruklarla güreşte yapılması gereken bütün oyunları arka arkaya sıralıyorlardı. Gerçi aralarında anlaştıkları ve ödülü paylaşacakları çok belliyse de, güreşi hınçtan arındırarak görülmeye değer bir kompozisyon çiziyorlardı. Bu danışıklı dövüşü izlerken, Mulo gibi savaşçı bir pehlivanın, pehlivanlığın geleneksel yasalarını alaşağı eden bu oynaşmalara gönül indirmesi oldukça şaşırtıcıydı. Gövdesindeki ihtişamı yirmi sekiz kez kanıtlamış bir adamın, yazdığı efsaneyi şamdancıbaşı olarak sonlandırması çok tuhaftı. Yenilgiyi kabullenerek hasmını övmenin kattığı onuru hiçe sayıp karşısına kim çıksa canını çıkarırcasına yere sermişti. Yâşur hissettirmeden eğilerek yanlamasına Mulo'nun yüzüne baktı. Pehlivan, heyecanla dudaklarını kemiriyor, seyircilerin hayran bakışlarının üstünde gezineceği anı sabırsızlıkla bekliyordu. Madem şamdan taşımaya razı olacak denli sıradan birisiydi de, meydana çıktığında nasıl oluyor da canavarlaşıyordu böyle?

Görünmek...

Görünmeye doyamıyordu bir türlü. Başkaları bakmayınca varoluşunu gerçekleştiremiyordu. Biliyordu ki, canlandırdığı her güreş sahnesi, o daha meydanı terk etmeden siliniyor, doyuramadığı hevesiyle yine baş başa kalıyordu. Elbette! O acemice peşrevler, dudak kemirmeler, korkuyla beslenen o yağlı nefret, tırmıklar, dişlemeler... Mulo her keresinde ilk kez güreşiyormuş gibi çıkıyordu meydana. Yeniyetme bir güreşçinin titreyişiyle. Hasmını gözünde büyüttükçe kendisi de devleşiyor, gücünü sonuna kadar harcayıp her geçen gün kendi sınırlarını daha da genişletiyordu. Yâşur, derin bir soluk alıp arkasına yaslandı. Onu nasıl yeneceğini biliyordu artık.

Kâhya ikinci oyun için kimlerin geleceğini sorduğunda duraksamadan kalktı. Yavaşça yürüyerek Mulo'nun karşısına dikildi. Mulo şaşkındı. Eşleşmek için başka birini gözüne kestirmişti anlaşılan. Kurallar belliydi.

Meydan okuyuşu geri çevirirse yenilmiş sayılacaktı. Çenesini kenetleyip anlaşılmaz bir küfür savurdu. Yağlanmak için ayrı köşelere çekildiler. Kispetin ağırlığı hâlâ zorluyordu Yâşur'u. Eğilip kalkarken kasnak etini zedeliyordu. Çayırın ortasında buluştuklarında Mulo'nun kaşları hafifçe çatıldı. Geçen yıldan bu yana epey kilo aldığı için ilk bakışta Yâşur'u tanıyamamıştı. Yâşur gülümseyerek karşısında saygıyla eğildi. Mulo gemi azıya alıp öfkeyle haykırdı. Kâhya telaşla aralarına girdi. Derebeyinin huzurunda densizlik etmemesi için Mulo'yu sertçe uyardı. Mulo huzur güreşlerinin kesin kurallarını umursamıyordu artık. Güreşin peşrev kısmını atlayıp bir an önce hasmının boğazına saldırmamak için kendini zor tutuyordu. Yâşur, ağırbaşlı bir tavırla, tanıdığı en büyük güreşçinin Mulo olduğunu söyleyerek, elini öptü onun. Hasımlarının tedirgin bakışlarına alışkın Mulo küçük bir şaşkınlık geçirdi. Yâşur, düşünmesine fırsat vermeden, onun pençelerinde yoğurulmakla ilgili süslü cümleler kurdu. Ham şiddetin saflığına erişmek için ancak ve ancak Mulo'nun yordamıyla biçimlenen güreşi tatmak gerektiğini, böylece güreşin başlangıçtaki en ilkel, en eski, öte yandan en soylu hamlelerini ancak Mulo'ya yenile yenile öğrenilebileceğini söyledi. Mulo, kendisinden üçüncü tekil şahıs olarak söz edilmesinden çok hoşlanmıştı. Çatık kaşlarını indirerek çocuksu bir mahcubiyete büründü. Çoktan kazandığı oyunu sonlandırmak için dans edercesine peşreve başladığında, Yâşur mahvetmeye hazırdı onu.

Parmak uçlarında yaylanarak, bir kuşun alçaktan havalanıp tekrar yere konması gibi çimenlerde dolaştılar. Yâşur kispetin ağırlığına alışmaya başlamıştı. Mulo sert bir el enseyle Yâşur'u göğsüne çektiğinde, direnmeden kendisini onun kollarına bıraktı. Hasmını tedirgin etmemek için elinden geldiğince itaat ediyordu. Mulo yavaş yavaş sakinleşti. Ağırlığını hissettirmeden boyunduruklar vurdu. Bir tüy yumuşaklığında acıtmadan sarmalayıp, sonra kendi rızasıyla Yâşur'u boşluğa salıyordu. Kaygan gövdesi tümüyle hamurlaşmıştı. Güreşin bütün zorlu oyunlarını, kalçayı kenetleyen Cezayir sarmasını, kündeden çevirip karınüstü yatırmayı, tırpanlayıp boğmayı, şak kündeye almayı, bir bir Yâşur'un üstünde gösterdi. Ama hiç acıtmadan, hiç incitmeden... Başka birinin gövdesine hükmetmenin bütün sırlarını yavaş yavaş ele verdi. Kıvraklık ve zekâyla harmanlı ustalığı, zalimlikten arındığında bir bilgenin tumturaklı söylevine evrilmişti. En sonunda, göğsünden kenetleyip hafifçe yüzüstü yere yatırdı Yâşur'u. Mulo'nun gücü tümüyle geri çekilmişti şimdi. Yâşur'un üstüne bindiğinde tüy kadar hafif, kırılgandı. Dersini bitirmek üzere, sırtüstü

çevirmek için, yumuşak bir kavrayışla çırağını yanlamasına çekmeye çalışırken, hiç beklemediği bir anda Yâşur kollarından kurtulup ayağa sıçradı. Mulo, dizüstü yere çömelmiş, elleri bomboş, bakakalmıştı. Yâşur, hızla atılıp onu belinden kavradığı gibi bütün gücüyle kucakladı. Yüzü yüzüne değdi. Mulo nefretle silkiniyordu. Yâşur, bütün gücüyle sıktı sıktı sıktı. Koca ihtiyar soluksuz, morarmaya başladı. Derebeyi dahil herkes ayağa kalktı. Yâşur, Mulo'nun çırpındığı anı kollayıp hızla paçasına yapıştı. Hasmını başının üstüne kaldırdığında seyirciler gördükleri manzaraya inanamıyordu. Yaklaşık yüz yirmi kiloluk heybetli güreşçiyi omuzlarında taşıyarak üç adım sonra derebeyinin önüne yıktı.

Mulo yere kapaklandığında gözleri düğme kadar küçülmüştü. Yenilmez pehlivanın ayağa kalkıp hasmına küfredeceği, böylelikle Yâşur'un eriştiği zaferi büyüteceği yerde, umulmadık bir şey oldu. Mulo'nun yüzü anlatımsızdı. Bir maske denli kıpırtısız. Ne şaşkınlık ne kızgınlık ne de hiddet... Birkaç saniye sonra, çocuk gibi hüngürdeyip yerleri dövmeye başladı; çok geçmeden sonu gelmez bir kıkırtı... Acayip çığlıklar... Tepinmeler... Aklını tümüyle yitirmiş bir halde bahçenin ortasında taklalar atıyor, şuursuzca oradan oraya sıçrıyordu. Bir daha dönmemek üzere Mulo çıldırmıştı. Yâşur zaferini kutlayamadı. Onun biricik Mulo'su, kâbuslarının vazgeçilmez kahramanı, ellerinin arasından kayıp esintili bir ruhsallığa batmıştı. Utançtan kıpkırmızıydı, Yâşur. Beş adamın kollarında zorla zapt edilerek götürülen Mulo'nun dengesiz kahkahaları ortalığı çınlatıyordu. Mulo bağırdıkça Yâşur lekeleniyordu.

Derebeyi başta olmak üzere herkes bahçeyi terk etti. Yâşur'un yüzüne bakmadılar. Tek kelime konuşmadılar onunla. Bahçenin ortasında bir başına kalakalmıştı. İşte o zaman, bahçeyi terk eden kalabalığın arasından birdenbire bir adam belirdi. Geniş adımlar atarak, Yâşur'un gözevlerine, göğsüne, karnına, uyluk kemiklerine yerleşmek üzere Yâşur'un üstüne üstüne yürüyor; başka bir deyişle, ileri sıçramış bir ruh gerisingeri çekilerek gövdeye teslim oluyordu. Yâşur'un ölmüş babasını andıran, kırklı yaşlarında bir adamdı. Boynunda göz büyüklüğünde yakut bir kolye vardı. Yâşur'un kolyesi... Yüzü meraklı, avuntuluydu. Yâşur ona her şeyi anlatmaya hazırdı. Babasının ölümünden Mulo'nun çıldırmasına değin her şeyi... Olabildiğince açık, yalansız olacağına yemin etti. Her keresinde ruhunu aldatan sırrını açığa çıkarması için.

on sekiz

Bir itiraf kekemedir, Yâşur. Uzun duraksamalardan, doğru cümleyi buluncaya üfürülen yanlış cümlelerden söz etmiyorum. Birbirine bitişmek uğruna yamuluşunda hecelerin, salt itirafa içkin büyük bir acı vardır. İçtenlik yetmez. İtiraf ettikçe acıyı yeniden deneyimlersin. Seninki olsa olsa duygu bombardımanına tutulmuş bir iç dökümüydü. Başka bir deyişle, hakikati esirgeme oyunu... Acı bilgiyi dikkatle sakınarak sabahın ilk ışıklarına kadar beni uykusuz bıraktın. Oysa senden her şeyi anlatmanı istememiştim; tek istediğim aydınlanışındı. Ödeyeceğin kefareti bulmayı yine başkasına yıktın.

Ben bir madenciyim. Adım Butyakengo. Bu ad bana bir dağın yitik dilinden miras kaldı. Biraz ürpertici olsa da onun "çok gözlü" anlamını seviyorum. Saatlerdir yakındığın körlükle benim gözlerimi kıyaslama sakın. Bakışlarımı bire indirgediğimde de hep aynı şeyi görüyorum çünkü. Kısacası, senin akkor özüne erişmeye gücüm yetmeyecektir, inan. İstesem de istemesem de bir atmacanın adaletini sunamam sana. Atmacanın adaleti, altın oranında kusursuzdur. Çok eski bir masala dayanır.

Bir gün dişi bir atmaca av aranırken, kralın bahçesinde sıçrayan bir tavşan görür. Tavşanı avlamak için hızla pike yaptığı an, atmacanın dev gölgesinden ürken tavşan, bahçede kamelyasında kestiren kralın eteklerine gizlenir. Kral silkinerek uyanır. Atmacayı fark edince yavru tavşana acır ve onu korumaya alır. Atmaca hiddetle krala seslenir, "O benim, onu bana ver!" Kral sertçe itiraz eder, "Tavşan bana sığındı, bir kral ona güvenenlere sırtını dönemez." Atmaca ısrarlı, "Ben de krala güvenmek isterdim, yuvadaki aç yavrularım beni bekliyor" der. Kral öfkeyle haykırarak, "O halde git benim krallığımın dışında başka bir tavşan bul!" diye emreder. Alıcı kuş direterek, "Benim yuvam da senin krallığına aittir!" der. Bunun üzerine kralın kafası karışır. Tavşanı koruduğu kadar atmacayı da korumakla yükümlü olduğunu artık biliyordur. Az sonra, "Haklısın alıcı kuş, ama tavşanı sana veremem, çünkü bir krala sığındı. Biraz bekle senin için mutfaktan bir sığır budu getirteyim. Böylece yavrularını günlerce

doyurabilirsin" der. Ancak atmaca bu teklifi kabul etmez. "Başkasının avını alamam. Onunla sizler doyacaksınız. Ben kendi avımı istiyorum" diye diretir. Kral ne yapacağını bilemez. "Söyle bana" diye seslenir atmacaya, "En adaletli çözüm nedir?" Atmaca kralın çevresinde dönmeye başlar; "Tavşandan vazgeçemiyorsan bana kendi etini ver." Kral çaresizdir, kusursuz adalete ulaşmak uğruna kalçasından tavşan büyüklüğünde bir parça et kesip atmacaya verir. Payını alan atmaca hızla yuvasına uçar. Ancak, ertesi gün yine gelir. Bu kez kral öbür kalçasından et verir. Sonraki gün baldırından, bir sonraki gün öteki baldırından, ve kollarından, sırtından... En sonunda kemiklerine kadar sıyrılır. Ölmeden önce tavşanı teslim etmekten başka çaresi kalmamıştır.

Hemen ümitsizliğe kapılma oğlum. Bu dünya adaleti sağlamakta yetersiz de olsa, hikâyeni dinlediğim kadarıyla senin için elimden geleni yapacağım. Ama yargılamanı sonlandırmadan önce bilmen gereken birkaç nokta var. Biz senle eskiden iç içeydik Yâşur. Sonra ne olduysa seni yitirdim. Bir derenin bulanık sularında kendi yansımanla didişirken avuçlarımdan kayıverdin. Sonra izini sürmeye başladım senin. Çünkü çok üşüyorum Yâşur. Bir ruhun nasıl üşüdüğünü tahmin edemezsin.

İlkin sana yirmi beş kırbaç cezası veriyorum. Meydan okuyan yaşlı bir uğruyu hor gördüğün için. Oysa ki o adam iyi kalpli bir çiçekçiydi. Senin içindeki deli gücü uyandıran, güreş tuttuğun ilk hasmın! Değer bilmediğin için yirmi beş kırbaç daha! Öte yandan, bir uğru seni yolundan alıkoymuştu. Kızgındın, yorgundun, dahası korkmuştun... Bu yüzden cezandan otuz üç kırbaç indiriyorum.

Üşümeyi şimdiki zamana taşımakla da kusurlusun. Dondurucu soğuğu şu anda duyumsatmakla, gelecekteki dondurucu günlerin hikâyesine el koydun. Kişisel felaketini henüz yağmamış bütün kar tanelerine yüklediğin için bir kırbaç! Zaten bana kalsa dünyadaki bütün sanatçıları, şiddetli bir kırbaç darbesine gözümü kırpmadan mahkûm ederdim. Güzel sözün yaratacağı felaketi kendi sırtlarında hissetmeliler önce. Her neyse... Yâşur'un ölümünü kutsadığın içinse on altı kırbacı geri alıyorum. Ne var ki, hayatını kurtaran Adamkadın'a minnet duymamakla otuz kırbacı hak ettin.

İşlikte annene gösterdiğin şefkat gerçekten büyüleyiciydi. Cezandan otuz kırbaç indiriyorum. Gel gör ki, Manuş'un yamacında telafi edilmez kusurlar işledin. İlkin, geceleri apaçık bir zihinle yaptığın bütün söyleşileri sol yanına attığın için beş kırbaç; iyileşir iyileşmez Manuş'la kurduğun

dostluğu sildiğin için yirmi kırbaç! Onun verdiği ada karşılık ona verdiğin adla büyüklendiğin ve Yâşur olmazdan önce zaten bir Yâşur olduğunu, Manuş'unsa zaten bir Manuş olduğunu görmezden geldiğin, atınla adaşlığının derin bir sevgiden kaynaklandığını anlayamadığın için toplam on bir kırbaç! Manuş sana iki değerli mücevher vermişti. Biri sol gözündü. Bu göz geceler boyu süren masallar, öğretiler ve anlatılarla açılmış, seni erişkinliğe yükseltmişti. Anımsa lütfen, "birdenbire belirmenin masumiyeti"ni. Ama sen ne yaptın? Herkese kolay kolay vergi olamayacak ışık çakımlarını sürekli karanlığa gömdün. Açılan gözünü kutlamadığın için yirmi dört kırbaç daha cezalısın.

Gelelim Manuş'un verdiği öbür mücevhere. Bu bir yüzüktü. Otuz bir gram saf altından üretilmiş eşsiz bir sanat eseri... Peki bu altını nasıl buldu dersin? Elbette senin kanındandı Yâşur. Halsizliğini, kollarındaki ağrılı morartıları, boncuklu perdenin arkasındaki küçük laboratuvarı anımsa. Manuş bir yandan seni kan yapıcı yiyeceklerle beslerken, bir yandan damarlarından kan alıyor, o kanı damıtıyor, içindeki demiri ayrıştırıyor, hardal bitkisinin yardımıyla demirdeki altını açığa çıkarıyordu. Sana gövdendeki ihtişamı kanıtlamak için yaptı bunu. Her gün bir zerre altına dönüşüyordun Yâşur. Ne yazık ki yüzüğün kıymetini bilemedin. Bırak yüzüğün kıymetini, yeryüzünde kapladığı oylumu bile hiçe saydın. Oysaki senin yüzüğün tel olarak uzatıldığında bütün bu araziyi boydan boya geçebilir, incecik dövüldüğünde içinde bulunduğumuz odanın tavanını tümüyle kaplayabilirdi. Eminim benim yerinde sen olsan aynı cezayı verirdin. Doksan dokuz kırbaç daha...

Manuş'un yamacından ayrılırken, durgunluğa olan tahammülsüzlüğünü ve zanaata yatkın olmadığını açık yüreklilikle belirttiğin için cezandan dört kırbaç indiriyorum. Ancak bilmeni isterim ki, ne denli dürüstçe de olsa Manuş'la yaptığın konuşma, hayatımda duyduklarımın en aptalcasıydı. Peşine düşeceğin anneni, her zaman esiri olduğun göz yanılmasıyla baban olarak tarif ettin. Aslına bakarsan, bunu annenin gizliliğine sadık kalmak adına yapıp yapmadığından hâlâ emin değilim. Bu yüzden herhangi bir kırbaç cezası almayacaksın. Manuş'a verdiğin tohum kesesi... Aldığın ilk ödülü Manuş'a vermen gerçekten büyük incelikti. Cezandan yedi kırbaç indiriyorum.

Vali Kessali'ye gereken yalanı söylediğin için seni kutluyorum. Gerçeği bilen birini kandırmaktansa gerçeği besleyen bir yalan yeğdir. On üç kırbaç cezanı geri aldım. Üstelik bir oyunun elverdiği ölçüde hileye başvurmakla

Azap'ı yenmen doyumsuz bir gösteri olmalı. Orada olmayı çok isterdim. Bu arada Azap'a duyduğun saygı beni gerçekten şaşırttı. Yirmi kırbaç daha indiriyorum. Vali Kessali'nin son sorusuna verdiğin yanıt... Belki de bütün bu hikâyenin içinde duyduğum en güzel cümle, altın oranında kusursuz bir yanıttı. Bir hünsanın peşinden gitmek... Yola çıkmadan önce ödeşmek yerine büyülenmeyi seçmiştin. Bu yüzden kırk dört kırbaç cezanı geri alıyorum.

Sanıyorum Phuvus seni asla unutmayacak. Uzun uzun konuştuk onunla. Zalimliği ile eylemleri arasındaki nedensellik bağını güçlü tutmakla, haklılığını herkese benimsetmeyi hâlâ başarıyor. Bunun dışında senin varlığından esinlendiği hikâyenin, yaşanan gerçekliğin kabuğunu çatlatmaktaki gücünü kimse yadsıyamaz. Böylesi köşeli birine tesir ettiğin ve kan yüzüğünü vererek gösterdiğin cömertlik için cezandan yirmi bir kırbaç indiriyorum. İnsanlar birbirlerine çarpa çarpa değişirler... Sen Phuvus'un yaşamında sahip olup olacağı tek gizemsin. Emin ol yüzüğü senden daha iyi taşıyor şimdi. Öte yandan, Phuvus'un hikâyesindeki kahramanları –bir avcı ile bir oğlanı– düşsel bir alanda sahipsiz bırakmakla dokuz kırbaç daha cezalısın. Kurmacalar ömür boyu yaşanmış olanı sürdürürler Yâşur. İnsanlığın başlangıcından beri defalarca kanıtlanan bu mutlak gerçeğe daha fazla direnemezsin. Suskunluğu bilemem, ama her ağlayışın bir açıklaması mutlaka vardır. Diyeceğim o ki, Phuvus'un öyküsünü dinlerken ağladığını inkâr ettiğin için bir kırbaç!

Mulo'yla karşılaşman tam bir talihsizlikti. Yenilmekle kalmayıp bir de eziyet gördün. Öte yandan, bu bedel seni Hünsa'ya kavuşturmuştu. Hünsa'nın seni fark etmesini sağlamak uğruna gösterdiğin cesaret için otuz dokuz kırbaç cezasını geri alıyorum. Ancak annenin sırlarına katlanamadığın için sekiz kırbaç daha!

Denize yansıyan Yâşur'la kendini kıyaslamakta haklıydın. Oradaki Yâşur senin olasılığındı. Hep var olan, ama hiçbir zaman açığa çıkamayacak bir asaletti suya yayılan. Deniz suyunun her dalgasının on bin damlacığının ikisinde bulunan altının açığa çıkmasının olanaksızlığı gibi. Yine de düşün Yâşur! Bir deniz... Düşlemindeki altını sürekli parlatıyor. Oysa sen bünyendeki on binde bir olasılıkla yetinmektense, görünürlüğünü kanıtlayacak duygular peşindesin hep. Bana kalsa sekiz kırbaç daha verirdim sana. Gel gör ki, insan insan olalı görünme şehveti Tanrı katında bile cezalandırılmıyor.

Mulo'dan intikam alma isteğini kabul ediyorum. İntikam uğruna anneni terk etmekte gösterdiğin aşkın irade için on iki kırbacı geri aldım! Ama kin asla kabul edilemez. Mulo'ya duyduğun kini yenemeyip anneni terk ettiğin için on bir kırbaç!

Derebeyinin kâhyasına yalan söyledin. İki kırbaç! Huzur güreşlerinin keskin kurallarını hiçe saydın. İki kırbaç daha! Ne var ki, bahçede herkesin önünde Mulo'ya gösterdiğin saygı gerçekti. Ona ilişkin söylenebilecek en yerinde övgüyü sen sundun. Yenilmez pehlivanı dize getirmek gibi hınzır bir planın olsa da, Mulo'yu içtenlikle kutladın. Bu yüzden seksen sekiz kırbaç cezanı geri alıyorum. Ancak, gerçeklerle yalan söylediğin için cezana bir kırbaç daha eklendi.

Atmaca kadar olmasa da, umarım yeterince adil olabilmişimdir. Yaptığım hesaba göre yalnızca bir kırbaç cezası alacaksın. Bir kırbaç, Yâşur! Kişisel tarihinden payına düşen yakıcı bir şaklama. Gel gör ki Annen, Adamkadın, Hünsa üçgeninde yaşadığın bocalayışın yanında bu sızlatıcı darbe hiç kalır. Anneni imgeleminde üç kişiye bölmekle kalmayıp üçüne de arkanı döndün. Tuhaf bir göz yanılması... Peki ya bu göz yanılması, gerçeklerle yalan söylemeyi ustalıkla becermekle ilgiliyse; bütün bu yaşadıkların salt göz kamaşmasından kaynaklı basit bir körleşmeyse, söyle bana Yâşur, böyle görmeyi sürdürecek misin?

Bak sana gerçek bir olay anlatayım. Bu yakınlarda bir dağ var, denizi dik kesen ebruli bir dağ. Dağın ikinci zirvesinde küçük bir yayla... O yaylada yaz kış kumral bir sülale yaşıyor. Bildiğim kadarıyla çevreye kapalı, oldukça asabi mizaçlı insanlar. En büyük dertleri ölememek. Atalarından kalan eski bir vicdan azabını taşımakla yükümlü sayıyorlar kendilerini. Yani ölemeyişleri bir bakıma canlı canlı çürümekle eşdeğer. Yüzyıllardan beri ölümsüzlüğü arayan insanların tersine, ölüme muhtaç bir sülaleden söz ediyorum. Gidip görenlerden duydum, yaylada bir tane bile mezar yokmuş. Ölümü aramak üzere yayladan ayrılanlar bir daha geri dönmüyor; arkalarında kalan genç kuşak, yetişkin yaşa varır varmaz aynı anne babalarının yaptığı gibi ölümü aramaya yola çıkıyormuş. Anlayacağın hiçbir zaman yas tutamadıkları gibi, yitimin belirsizliğinde, hep ölümü getirecek bir akrabanın yolunu gözlemekteymişler. Bunu şu yüzden anlattım; bazen kendi kendimize, çıplak gözle bakınca kolayca göremeyeceğimiz bir denge kurarız. Tamamen rastlantı eseri gibi duran, ancak tümüyle iradî gelişen bu denge bizi derin gerçeklerden uzağa savurur.

Algılarımız kayganlaşır. Herkes aynı göreceli oluşa saplı kalır. İşte bu bir kamaşmadır oğlum. Kimileri için dünya bir kenardır. Tutkun bir matematikçi için evren nasıl sayılardan ibaretse; denizde yaşayan Fenikeli, kayığından başka yerkabuğu bilmiyorsa; hayat da açıklayabildiğince parıltılı, açıklayamadığın kadar zifirî karanlıktır. Ve bu karanlıkta yalnızca inanç vardır oğlum. İçine doğduğun daracık ömrü kabullenmen için...

Kısacası, gözlerin kamaşıyor Yâşur. Başka ne diyebilirim. Işığı süzmeyi öğrenmenin bir yolu mutlaka olmalı. Zaten topu topu iki seçeneğin var. Ya dul bir kadın gerçekten söylediğin gibi üç kişiye bölünüyor ya da sen ona baktıkça körleşiyorsundur.

on dokuz

Ecmel'i bulduğunda önce ona sırtını gösterdi. Kefareti, kan oturmuş ince bir çizgiydi. Ecmel sırtını sıvazlayıp Yâşur'un gözlerini öptü. Fısıldayarak *çikuimi mungarali*, dedi ona. Kocasının sesiyle aynı...

Onu bulmazdan günler önce, kaba saba iki eşlikçinin arasında, derebeyinin topraklarından çıkarılıp uçsuz bucaksız kumulların uzandığı bir kıyıya bırakılmıştı. Balıkçı teknelerinin dönüş vaktiydi. Denizden çıkan adamların gözlerinde can çekişen balıklara baktı uzun uzun. Kendi ölümlerinden öte, öldürdüklerini de ölüyorlardı. Kızgın kumlarda saatlerce yürüdü. Lodos çarpmasıyla kıyıya vurmuş minik yengeç kalıntıları ayaklarının altında ufalanıyordu. Başının üstünde hep bir arı uğultusu. Susuzluktan damağı kurumuş, havadaki tuz tenini pul pul kurutmuştu. Denize dökülen camyeşili ırmağı bulduğunda, Morsis'in tam önündeydi. Irmak boyu yukarı tırmandıkça her adımda karşısına bir insan çıkmıştı. Konuşkan çay işçisi kadınlar, onu halatlarla gerilmiş, derme çatma bir teleferiğe bindirdiler. Bir gün sürecek tırmanışı bir saatte aşmıştı. Ama kimse bu civardan geçen at arabalı bir yabancı görmemişti. Babasının doğduğu yerleşime yaklaştıkça annesini bulma umudu yavaş yavaş tükeniyordu. Meyve bahçelerinden, değirmencilerin yaşadığı yerleşimlere tırmandı. Daha yükseklerde kestane ağaçlarındaki karakovanları sağan arıcılarla karşılaştı. Yukarı tırmandıkça geniş patikalar sona ermiş, bir kişinin zorbela yürüyebileceği keçiyolları başlamıştı. Sarp kayalıkların başlangıcında terk edilmiş bir at arabası buldu, avazı çıktığınca seslendi: Anneeeee! Kimse yanıt vermedi. Sisten bir adım sonrasını göremiyor, uçurumun kenarında ancak milim milim ilerleyebiliyordu. Kısa bir zaman içinde sırılsıklam oldu. Sis küçük su damlaları halinde iliklerine değin sızmıştı. Bu zorlu tırmanışın sonunda, karanlıkta buldu Ecmel'i. İçinden kaynak fışkıran uzun bir mağaranın içinde, ayaklarını sudan kesmek için bir kayanın üstüne tünemiş soyunmaya çalışıyordu. Kolunu kaldıracak hali kalmamış, yorgunluktan gözlerine kan oturmuştu. Yüklerin hepsini birden taşıması olanaksız olduğu için her birini tek tek sırtlanıp mağaraya kadar

getirmiş, bir sonrakini almak üzere uçurumun kenarından tekrar aşağı inmişti. Anlaşılmaz sözlerle dakikalarca sevdi Yâşur'u. Sanki sadakatten söz ediyordu ve bir insanın bir şeyi isterken haddini bilmesi gerektiğinden. Islak havadan ikisi de takır takır titriyordu. Yâşur sımsıkı sarılıp ısıttı Ecmel'i. Kadının başı oğlunun göğsüne anca yetişiyordu. Kendine geldikten sonra elini yüzünü yıkadı. Erkek giysilerini çıkarıp kolları bağcıklı uzun bir elbise giydi. Postallarını çıkarmak için epey uğraşmaları gerekti. Günlerce yürümekten postal derisiyle tabanları birbirine kaynaşmıştı. Ayaklarındaki nasırların nasıl acı verdiği yüzünden okunabiliyordu. Düğümlenmiş saçlarını uzun süre çözemediler. Yâşur loş ışıkta görebildiği kadarıyla annesinin saçlarını tutam tutam ayırıp düzeltmeye uğraştı. Saçları yolundukça acıdan gözleri yaşarıyordu Ecmel'in. Acıyı doyasıya hissetmeye yeni başlamıştı. En sonunda altın küpelerini takıp bir aynaya bakarcasına merakla Yâşur'un gözlerine baktı. Bir deri bir kemik sıska gövdesi göz açıp kapayıncaya yaşlı bir geline dönüşmüştü. Yâşur annesinin saçlarını son bir kez düzeltip gülümsedi. Gitme vakti gelmişti. Bütün yükleri sırtlanıp onu izlemeye başladı. Mağaranın içinden karanlık bir dehlize girdiler. Hafif bir dönemeci geçer geçmez ışığa vardılar. Mağaranın sonu eşsiz bir gündüze açılıyordu. Sonunda çamuradamın yurdundaydılar.

Ortalık sessizdi. Keçi sürüleri yaylanın çevresindeki kayalık tepelerden aşağı iniyordu. Mağaradan çıkanları fark edince huzursuzlanarak melemeye başladılar. Yaylanın ortasında buzul gölün çevresine inşa edilmiş ahşap çatkılı taş evlerden birtakım insanlar kapılardan, pencerelerden başlarını uzatıp yıllarca karanlıkta kalmış gibi solgun bakışlarla etrafı kolaçan ettiler. Yâşur ile Ecmel, heyecanla onların yaklaşmasını bekliyordu. Yöre halkı tereddütlü bir bekleyişin ardından buzul gölünün çevresinde ağır ağır toplaşarak Yâşur ile Ecmel'e doğru yürümeye koyuldu. Hepsi mavi gözlüydü. Birbirlerine o kadar benziyorlardı ki kardeşler ile karıkocaları ayırt etmek olanaksızdı. Merakla ziyaretçilerin çevresini sardılar. Yâşur Ecmel'in bir işaretiyle põstekileri yavaşça yere koydu. Başlarına biriken kalabalık olan biteni kuşkuyla izliyordu. Ecmel dizlerinin üstüne çöküp yüklerden en küçüğünü önüne çekti. Pöstekiyi tutan kenevir urganları kesmeye başladı. Herkes suskundu. Ecmel'in titrek ellerinden gözlerini ayırmadan, sabırla beklemekteydiler. Kat kat sarılı pösteki açıldıkça tanıdık bir çehre beliriyordu. İrkilerek geriye çekildiler. Ruhları öne atılmıştı. Gözlerine inanamıyordu kimse. Önlerinde açılan her neyse, saf şiddetin

aşka erişmesiydi. Başka bir deyişle aşkı tamamlayan ilkel bir tapınış... Çamuradamın tuzlanmış başına böyle bir tapınışla baktılar. Tam da Yâşur'a söylediği son söz duruyordu ağzında. Kurumuş derisi iyice kafatasına yapışmış, alelacele ilaçlandığı için sağ yanağı yer yer çürümüştü. Ecmel insanların ürpermesine aldırmadan öbür póstekileri açmayı sürdürüyordu. İkinci póstekiden kocasının uzuvlarından ve başından ayrılmış gövdesi çıktı. Üçüncüsünde kolları, dördüncüsündeyse bacakları vardı. Korkuyla yutkundu Yâşur. Çocuk yaşta gözünden silinen ölü, başka bir yurtta kararmış bir biçimde tekrar bütünlenmişti. Hüzünlü de olsa huzur içinde aydınlanıyordu Ecmel. Kendisinin bile unutmuş olduğu, unuttuğu için yüzüne oturtamadığı tuhaf bir gülümseyişle kocasının parçalanmış ölüsünü onlara bir armağan gibi sunuyordu. Kocasının sülalesi allak bullak olmuştu. Çocuklar çığlık çığlığa ağlamaya başladılar. Sonra herkes yoğun bir patlamayla gözyaşlarına boğuldu. İnsanlar sırayla Ecmel'i kucaklıyor, kederli iniltilerle ona başsağlığı diliyorlardı. Genç kadınlar doyasıya ağlıyor, dövüne dövüne yas tutuyor; ölünün parçalarını sevgiyle okşayarak minnet dolu sözler söylüyorlardı. Yâşur, olduğu yere çöküp babasının boşluğu kavrayan kemik ellerine baktı. Bir anlatış... Yaşama dair güçlü bir ima... Sahi bir acısı vardı Yâşur'un! Yeterince hissedemediği için bir türlü kurtulamadığı... Ellerini yüzüne kapadı.

Mezar kazılırken, Ecmel oturduğu yerde sallana sallana ağıt yakmaya başladı. İnatla vazgeçmediği kayıp dilini şarkı söyleye söyleye diriltmeyi başarmıştı. Bu kez annesinin dilini tümüyle anlayabiliyordu Yâşur. Göl suyunu titreten o sert k'ler, ç'ler, t'ler, vaktiyle bir azarı, bir avazı anıştıran vurgular, meğer en duygulu sözlerin kilit taşıydı. Ağıt bitinceye dek yüzünü seyretti annesinin. Dudaklarının yayılımını, zayıflıktan sivrilen burnunun ansızın kayboluşunu yakından gördü. Ecmel, kısa bir süreliğine kendinden vazgeçiyor, bir anlığına hiçleşiveriyor, derken birdenbire oluşuyordu tekrar. Bir insanın yeryüzünden havalanması böyle bir şey olmalıydı. Adanmışlık... Tek kelimeyle adanmışlıktı yaşamak.

Kocamdın sen, bir tanecik. Bir obur!
Unutkandı kan çanağı gözlerin.
Hem unutmuş, hem bulmuşsun aradığını sanki,
tepelik bir yurttan
gelip gelip gelip gelip saklandın çamurlu nehrim içine.

Her yana kaydığında üstümden, gözünün akı parlardı.
Bakışındı içine dönük.
Sanırdım büyüleniyorsun, ölüyorsun sevincinden,
etime gömüyorsun unutmak isteğin şeyleri.
Ama bilmediğim yerlere düştün hep.

Geceleyin akmayan anlar yaşadık senle biz.
Birbirimiz içinde zonkladık. Ne biçim!
Ne biçim küçülüp küçülüp genleştiydik.
Sense ölümü dölledin kıvıltılı karanlıkta,
kendi ölümünü,
benim ölümümü, doğmamış oğlumunkini de!

Her gece, korkma, dedim sana.
Yeter ki ölmezden önce çürüme.

Bir topraktım. Küçük de olsa bir ülke...
Tanrılarım sakalsızdı üstelik.
Dökme demirden, alçı kalıptan,
abanoz yontmadan bir sürüsü.
Diklemesine içine bakarlar, içinde büyürlerdi insanın
kalbini avutarak saydam elleriyle.
İğ sızısı verirdi çentilmiş gözler.
Boynuzlar, pençeler, kedi bıyıkları
katlanması kolay batmaklardı içime.

Eskiden efsunluydum ben.
Tanrı artığı yongaları
çarpılmadan süpürdüydüm evimden.
Yere düşmeden önce bine bölünürdü bir duam.
Bir duamdı
kızböcekleri gibi havayı kaplayan.

Bir oğlumdu tekgöz. Unutkan kocamdan doğurduğum.
Kuyruklu bir harfti gözevindeki. Y miydi, S miydi ne,
bir el yazısıydı yüzünü kilitleyen.

Oğluma ad vermedim hiç. Güya kendiliğinden oluşacaktı.
Hani bir kirpik uzar, çiğ ışıkta kırpışıverir göz,
zamanla koyulaşır billuru...
Sandım ki bir ad ansızın sarmalayacaktı onu
eğreti tanrının eline düşmezden önce.

Oğlumdu tekgöz, bir tanem!
Tek gözü yetmezmiş gibi çocukken

körlüğü oynar, çoğa yorardı kendini
kimsecikler bakmadığı halde.
Gözünden başladı masumiyeti kirlenmeye.

Büyümek kederli. Şiddet dolu. Büyümek,
köşeli bir vicdan beslemek karnında
bir türlü yerine sığdıramadığın.
Ey yüce Tanrı! Şiş göbek, palabıyıklı!
Bizim orada bir adam, bir nehri sahiplenmeden önce
yoktun sen.
O günden sonra her gün bir altın yedi kocam.
Hayata açılan hepi topu dokuz deliği vardı
ikisini birden altınla tıkadı!

Kocamı dağlar kadar sevdim ben.
Ölüsünü böldüm böldüm
dipdiri bağrıma gizledim.
Yine de bu dünyayı beğenmedim.
Oğlumdan bir oğul, onun oğlundan bir oğul,
onun oğlunun oğlundan
yeni bir oğul doğuruncaya
ve gökyakut bir bakışa kavuşuncaya
bütün kocalarımı dağlara gömeceğim.

Küt diye yere düşse de her duam
bu âlemden vazgeçmeyeceğim.

DOĞAN KİTAP

SEMA
KAYGUSUZ

Yere Düşen Dualar

"Yazar, genç yaşına karşın sahip olduğu yaşam bilgeliği ve güçlü kültürel donanımını, okura bilgiçlik taslamadan, akıl hocalığına soyunmadan metne dokumuş; yeni edebiyat estetiğinin bilincinde; edebiyat sanatçısının asal ediminin 'biçimlendirmek' olduğunu biliyor. *Yere Düşen Dualar*'ın, Türk edebiyatının en iyi romancılarından birinin doğuşunu belgelediğini düşünüyorum."

Yıldız Ecevit

"*Yere Düşen Dualar* gerçekten de sıradışı bir roman olarak edebiyatımıza bir gurur tacı gibi kondu. (...) Sema Kaygusuz'un son yıllarda yazılmış en güzel roman dilini kurduğunu da düşünüyorum."

Semih Gümüş

"*Yere Düşen Dualar* en müşkülpesent roman okurunu bile her yönüyle tatmin edecek bir kitap. Ve Kaygusuz'un 'has' yazarlığına bir kanıt daha."

Handan İnci

1972'de doğdu. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. İlk öyküleriyle 1995'te Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü aldı. 2000'de yayımlanan *Sandık Lekesi* kitabıyla Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. *Doyma Noktası* 2002'de, *Esir Sözler Kuyusu* 2004'te yayımlandı. Mart 2006'da yayımlanan ilk romanı *Yere Düşen Dualar* yurtiçindeki edebiyat çevrelerinde heyecan, yurtdışında ise büyük ilgi uyandırdı. Yerli ve yabancı çeşitli üniversitelerde inceleme konusu olan *Yere Düşen Dualar*, önümüzdeki dönem Almanya'da Suhrkamp, Fransa'da Actes Sud yayınevleri tarafından yayımlanacak.

Kapak tasarım: Ahmet Coka